

Úradný vestník

Európskej únie

C 44

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 56

15. februára 2013

Číslo oznamu

Obsah

Strana

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

STANOVISKÁ

Európsky hospodársky a sociálny výbor

485. plenárne zasadnutie v dňoch 12. a 13. decembra 2012

2013/C 44/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vypracovanie makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia – prínos pre ostrovné členské štáty“ (prieskumné stanovisko na žiadosť cyperského predsedníctva)	1
2013/C 44/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prepojiť ‚energetické ostrovy‘ EÚ: rast, konkurencieschopnosť, solidarita a udržateľnosť na vnútornom energetickom trhu EÚ“ (prieskumné stanovisko na žiadosť cyperského predsedníctva Rady EÚ)	9
2013/C 44/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Trendy a dôsledky budúceho vývoja v odvetví osobných sociálnych, zdravotníckych a vzdelávacích služieb v Európskej únii“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	16
2013/C 44/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zásada partnerstva pri uplatňovaní fondov spoločného strategického rámca – základy európskeho kódexu správania v oblasti partnerstva“ SWD(2012) 106 final (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	23
2013/C 44/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Uplatňovanie a monitorovanie Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím inštitúciami EÚ a úloha EHSV“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	28

SK

Cena:
8 EUR

(Pokračovanie na nasledujúcej strane)

Číslo oznamu	Obsah (pokračovanie)	Strana
2013/C 44/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky rok duševného zdravia – lepšia práca, vyššia kvalita života“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	36
2013/C 44/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálne poľnohospodárstvo – využívanie prác v poľnohospodárstve na terapeutické účely a opatrenia v sociálnej a zdravotnej oblasti“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	44
2013/C 44/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Kvalita železničných služieb v EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	49
2013/C 44/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vymedzenie sociálneho bývania ako služby všeobecného hospodárskeho záujmu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	53
2013/C 44/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rozvoj občianskej spoločnosti v Číne: prínos občianskej spoločnosti k európsko-čínskemu roku dialógu medzi kultúrami a jeho trvalému účinku“	59
2013/C 44/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rio+20: Bilancia a perspektívy“ (doplňujúce stanovisko)	64

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

485. plenárne zasadnutie v dňoch 12. a 13. decembra 2012

2013/C 44/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa menia a doplňajú smernice Rady 77/91/EHS a 82/891/ES, smernice 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES a 2011/35/ES a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010“ COM(2012) 280 <i>final</i> – 2012/0150 (COD)	68
2013/C 44/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom fonde námorného a rybného hospodárstva zahrnuté do spoločného strategického rámca a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006“ COM(2012) 496 <i>final</i> – 2011/0276 (COD)	76
2013/C 44/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2011“ COM(2012) 253 <i>final</i>	83

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

485. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 12. A 13. DECEMBRA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vypracovanie makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia – prínos pre ostrovné členské štáty“ (prieskumné stanovisko na žiadosť cyperského predsedníctva)

(2013/C 44/01)

Spravodajca: **pán DIMITRIADIS**

Pán Andreas D. MAVROYIANNIS, delegovaný cyperský minister zodpovedný za európske záležitosti, 22. mája 2012 rokoval v mene cyperského predsedníctva Rady Európskej únie s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom na tému

„Vypracovanie makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia – prínos pre ostrovné členské štáty“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 147 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Záverečné pripomienky

1.1 EHSV sa domnieva, že napriek mimoriadne nestabilnej a zatiaľ nerozhodnej situácii, ktorá prevláda v oblasti Stredozemia, boli vytvorené podmienky ⁽¹⁾ na to, aby sa mohol začať dialóg na viacerých úrovniach medzi Komisiou, členskými štátmi, štátmi, ktoré sa zúčastňujú na európsko-stredozemskej spolupráci, miestnymi a regionálnymi samosprávami a občianskou spoločnosťou s cieľom vytvoriť makroregionálnu stratégiu v oblasti Stredozemia, ktorá by bola rozdelená na dve časti a zodpovedala by potrebám regiónu, pričom by posilňovala jeho konkurencieschopnosť.

1.2 EHSV uznáva, že Stredozemie je mimoriadne rozsiahlou oblasťou, ktorá je z hospodárskeho, spoločenského, politického a kultúrneho hľadiska mimoriadne rozmanitá a tvoria ju krajiny, ktorých štruktúry a infraštruktúra sú takisto rozdielne (členské štáty EÚ, štáty mimo EÚ so štatútom kandidátskej krajiny, štáty mimo EÚ zúčastňujúce sa na európsko-stredozemskom partnerstve), a preto navrhuje, aby sa vytvorili dve subregionálne politiky pre východnú a západnú oblasť Stredozemia, ktoré sa budú vzťahovať na spolupracujúce krajiny, ako aj na makroregionálnu stratégiu pre oblasť Iónskeho a Jadranského mora.

1.3 EHSV berie na vedomie rozhodnutia Rady a stanovisko Európskeho parlamentu, v ktorých sa uvádza, že makroregionálna stratégia nesmie vyžadovať doplnkové finančné zdroje, legislatívne úpravy ani žiadny dodatočný riadiaci orgán (zásada „troch nie“). Domnieva sa však, že treba financovať technickú pomoc na zhromažďovanie údajov a podporu štrukturálnych projektov, ktoré sú potrebné.

⁽¹⁾ Správa Európskeho parlamentu o vývoji makroregionálnych stratégií EÚ: súčasná prax a vyhliadky do budúcnosti, najmä v oblasti Stredozemia. Výbor pre regionálny rozvoj. Spravodajca: F. Alfonsi (A7-0219/2012). Uznesenie Európskeho parlamentu z 3. júla 2012 o vývoji makroregionálnych stratégií EÚ: súčasná prax a vyhliadky do budúcnosti, najmä v oblasti Stredozemia. (2011/2179(INI)).

1.4 EHSV zastáva názor, že čerpanie značného objemu zdrojov, ktoré už EÚ poskytla na financovanie opatrení a programov zo štrukturálnych fondov, ako aj finančné nástroje EIB predstavujú dostatočné prostriedky, ktoré sa musia využiť transparentne a čo najpružnejšie. Takisto podporuje vytvorenie európsko-stredozemskej investičnej banky prostredníctvom EIB, ako aj politiku, ktorá je otvorená voči financovaniu zo strany rôznych finančných inštitúcií, ako je KfW, EBOR, Svetová banka, Africká rozvojová banka a Islamská rozvojová banka.

1.5 EHSV sa domnieva, že je potrebné posilniť najmä spoluprácu na nižšej ako regionálnej úrovni prostredníctvom zintenzívnenia vzájomnej spolupráce v oblasti obchodu, cestovného ruchu a priemyslu medzi krajinami na južnom pobreží Stredozemného mora.

1.6 EHSV považuje za potrebné, aby Rada prijala príslušné politické rozhodnutia a začala bezodkladne riešiť aktuálne problémy v záujme toho, aby sa Únia pre Stredozemie stala orgánom na plánovanie a realizáciu novej makroregionálnej politiky.

1.7 EHSV sa domnieva, že ak Rada bezodkladne prijme stratégiu pre Jadranské a Iónske more (podľa svojich záverov z 24. júna 2011), umožní sa tým realizácia makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia.

1.8 EHSV zastáva názor, že Cyprus a Malta, ako aj ostatné ostrovy v Stredozemnom mori, budú zohrávať mimoriadne dôležitú úlohu v celkovej stratégii, ktorú vypracovala EÚ. Tieto ostrovy sa nachádzajú v mimoriadne ťažkej situácii z toho dôvodu, že nemajú možnosť spojenia a komunikácie s členskými štátmi Únie, ktoré sa nachádzajú na kontinente.

1.9 EHSV zdôrazňuje, že pre všetky regióny v širšej oblasti Stredozemného mora je mimoriadne dôležitá podpora poľnohospodárskej výroby.

1.10 EHSV považuje za dôležité, aby sa zlepšili námorné a letecké spojenia medzi krajinami v oblasti Stredozemného mora, ako aj s ostatnými členskými štátmi EÚ.

1.11 EHSV potvrdzuje, že prostredníctvom tohto stanoviska chce iniciovať diskusiu o novej makroregionálnej stratégii

v oblasti Stredozemia a začať dialóg o týchto dôležitých témach. Vyhlasuje, že sa bude naďalej venovať tejto mimoriadne dôležitej otázke vo svojich nových stanoviskách, v ktorých sa budú podrobne a dôsledne uvádzať okruhy problémov popísané v tomto dokumente.

2. Úvod

2.1 Cyprus si v období svojho predsedníctva Rady EÚ v druhej polovici roka 2012 určil za svoju prioritu vypracovať stanovisko s názvom „Makroregionálna stratégia v oblasti Stredozemia.“

2.2 Voľba poveriť vypracovaním tejto štúdie EHSV vyplýva z úlohy, ktorú výbor plnil pri vypracovaní poradných stanovísk, ktoré demonštrujú a reprezentujú názory organizácií občianskej spoločnosti v členských štátoch a podporujú participatívnu demokraciu v EÚ.

2.3 Zvolená téma nadväzuje na úspešné vymedzenie makroregionálnych prístupov pre Pobaltie⁽²⁾, ako aj na makroregionálne rozvojové stratégie pre Podunajsko, oblasť Jadranského a Iónskeho mora a pre Atlantik, vzhľadom na to, že oblasť Stredozemia sa vyznačuje osobitnými znakmi, s ktorými sa spájajú príslušné požiadavky.

2.4 Cieľom tejto stratégie bude vytvoriť koordinované politiky, ktoré pomôžu krajinám v tejto oblasti posilniť svoje hospodárske a spoločenské vzťahy a spolupracovať v záujme toho, aby mohli riešiť spoločné problémy a umožniť tak, aby sa ich región stal konkurencieschopným v medzinárodnom meradle, prosperoval, bol bezpečný a rozvíjal sa ekologicky udržateľným spôsobom. Takáto makroregionálna stratégia okrem toho umožní koordinovať celkové politiky, ciele a opatrenia inštitúcií EÚ s členskými štátmi, regiónmi, miestnymi hospodárskymi a spoločenskými radami a všetkými zainteresovanými stranami v Stredozemí a najmä v malých a izolovaných ostrovných štátoch v oblasti Stredozemného mora.

2.5 Prostredníctvom tejto stratégie by sa takisto mohli riešiť problémy spojené s medzinárodnou hospodárskou krízou, zrýchliť tempo rastu a vytvárania pracovných miest a znížiť miera nezamestnanosti.

(2) Stanovisko EHSV na tému „Spolupráca makroregiónov: Rozšírenie stratégie pre Pobaltie na ďalšie makroregióny v Európe“ – Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 6.
Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégii Európskej únie pre Pobaltie [neoficiálny preklad]“ (COM(2009) 248 final) – Ú. v. EÚ C 339, 14.12.2010, s. 29.

2.6 Stanovisko na tento účel preberá definíciu Komisie⁽³⁾ pre makroregionálnu stratégiu, ktorá ju vymedzuje ako „makroregionálnu“, pokiaľ sa vzťahuje na región, ktorý zahŕňa územia rôznych krajín, ktoré majú spoločné znaky, ako napr. spoločnú námornú alebo inú oblasť alebo čelia rovnakým výzvam, ako sú napr. problémy v oblasti rozvoja, zmeny klímy, obmedzenej hospodárskej a kultúrnej výmeny atď. Makroregionálne stratégie predstavujú prístupy, ktoré využívajú už existujúce nástroje, programy a financovanie, zavádzajú ich s cieľom realizovať osobitné ciele makroregiónu a sú zamerané na to, aby zahrnuli verejné a súkromné zdroje do plánovania v záujme toho, aby širšie politiky boli v súlade s dostupnými finančnými prostriedkami (na európskej, celoštátnej a regionálnej úrovni). Okrem toho umožňujú konvergenciu zdrojov v regiónoch a jednotlivých členských štátoch v rámci realizácie koordinovaného „vzájomného riadenia“, ako aj vytvárania „vzájomnej výhody“ pre všetky zúčastnené strany.

2.7 V dôsledku meniaceho sa a mimoriadne nestabilného politického a sociálneho prostredia, ktoré prevláda po revolúciách v krajinách južného Stredozemia, EÚ prijala nový prístup voči týmto krajinám nazvaný „partnerstvo pre demokraciu a spoločnú prosperitu“, v rámci ktorého sa budú odmeňovať krajiny, ktoré pokročia v realizácii potrebných reforiem a dosiahnu presné a merateľné ciele⁽⁴⁾.

3. Výzvy pre oblasť Stredozemia

3.1 Vzhľadom na veľký počet programov a iniciatív, ktoré už boli vypracované pre širší priestor Stredozemia (európsko-stredozemské vzťahy známe ako „barcelonský proces“), ako aj pre osobitné regióny v Stredozemí, akou je napr. oblasť Iónskeho a Jadranského mora (územná spolupráca v Stredozemí prostredníctvom jadransko-iónskeho makroregiónu), je potrebné konštatovať, že nová makroregionálna stratégia musí zhŕňať všetky krajiny v Stredozemí, a síce členské krajiny EÚ (Portugalsko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Grécko, Cyprus, Slovinsko, Maltu), ako aj tretie krajiny (Chorvátsko, Čiernu Horu, Albánsko, Turecko, Libanon, Sýriu palestínske územia, Jordánsko, Izrael, Egypt, Líbyu, Alžírsko, Tunisko a Maroko).

3.2 Predtým, ako sa vymedzí rámec pre ciele opatrení a politik, bude potrebné spresniť, akým výzvam čelí tento región.

3.2.1 Stredozemie, a najmä východná oblasť Stredozemia, má predovšetkým veľký historický význam a zahŕňa členské štáty EÚ, ako aj tretie krajiny, ktoré sa nachádzajú v rozdielnych etapách rozvoja. Vzhľadom na skutočnosť, že táto oblasť je už od dávnych čias osídlená, hospodársky sa využíva a prebieha tu intenzívny pohyb tovarov, osôb a námorných plavidiel, oblasť

Stredozemia sa vyznačuje tým, že pohyb osôb a obchodné toky sú tu veľmi intenzívne. Hospodárske vzťahy krajín v tejto oblasti však zostávajú mimoriadne obmedzené (napr. neexistujú priame letecké spojenia medzi krajinami ležiacimi vo východnej časti Stredozemia). Niektorí sa nie bezdôvodne domnievajú, že „európsko-stredozemská spolupráca“ sa obmedzuje len na spoluprácu medzi krajinami južného Stredozemia a EÚ alebo na spoluprácu na bilaterálnej úrovni s niektorými členskými štátmi.

3.2.2 Okrem toho, hospodárska nerovnováha, ktorá prevláda v tejto oblasti, a rozdielne úrovne rozvoja a prosperity, ale aj napätie, ktoré je často sprievodným znakom týchto rozdielov, a to najmä v súčasnosti, spôsobujú, že pohyb osôb nadobudol rozsah stálej hospodárskej migrácie (zákonnej alebo nezákonnej)⁽⁵⁾, čo má negatívne dôsledky pre krajiny pôvodu, ako aj cieľové krajiny vzhľadom na to, že pohyby osôb hľadajúcich politický azyl sú mimoriadne závažným aspektom tejto problematiky.

3.2.3 Po tretie, oblasť Stredozemia je naďalej ohniskom politickej nestability a ozbrojených konfliktov, ktoré vyvolávajú neželané účinky, či už ide o straty na ľudských životoch, materiálne škody alebo negatívne vplyvy na hospodársku, obchodnú a environmentálnu oblasť. V dôsledku revolúcií v arabských krajinách je navyše potrebné bezodkladne vypracovať stratégiu zameranú na posilnenie hospodárskych a spoločenských vzťahov medzi krajinami v oblasti prostredníctvom iniciatívy EÚ, ktorá bude štruktúrovaná demokratickým dialógom s týmito štátmi, ale aj s občianskou spoločnosťou⁽⁶⁾, a poukáže na to, že EÚ stojí na strane obyvateľov južného Stredozemia⁽⁷⁾.

3.2.4 Po štvrté, táto oblasť je zdrojom mnohých cenných surovín, najmä pokiaľ ide o zásoby energie v rozsiahlom priestore Stredného východu a severnej Afriky. Charakteristickou okolnosťou je nedávny objav nových nálezísk zemného plynu, vďaka čomu by sa pre EÚ mohlo zabezpečiť stabilnejšie zásobovanie energetickými zdrojmi. Je však potrebné zaručiť bezpečnostné podmienky a zlepšiť cestné, námorné, letecké a iné komunikačné spojenia medzi oblasťou Stredozemia a zvyškom sveta, pričom dôraz sa musí klást na obchodné loďstvo, ktoré vykonáva hlavnú hospodársku činnosť v tejto oblasti.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV o oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Oznámenie o migrácii, COM(2011) 248 final, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 135.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Podpora zastupiteľských občianskych spoločností v regióne Euromediu“ – Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 32.

Stanovisko EHSV na tému: „Pobaltie: Úloha organizovanej občianskej spoločnosti pri zlepšovaní regionálnej spolupráce a hľadani regionálnej stratégie“ – Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 42.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV o spoločnom oznámení Európskej rade, Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov na tému „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“ – COM(2011) 303 final, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012, s. 89. Stanovisko EHSV na tému „Úloha Európskej únie pri upevňovaní mieru vo vonkajších vzťahoch: osvedčené postupy a perspektívy“ – Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 21.

⁽³⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégii Európskej únie pre Pobaltie (COM(2009) 248 final, 10.6.2009).

⁽⁴⁾ Spoločné oznámenie Európskej rade, Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Partnerstvo pre demokraciu a spoločnú prosperitu s južným Stredozemím, COM(2011) 200 final, 8. marca 2011.

3.2.5 Po piate, dlhodobé využívanie tejto oblasti, poľnohospodárska činnosť, najnovšie opakujúce sa obdobia sucha, nadmerná rybolovná činnosť, ale aj hustota námornej dopravy spôsobili v tejto oblasti znečistenie, ktoré má negatívne účinky na život v mori a na pobreží, čo má následne škodlivé dôsledky pre aktivity v oblasti cestovného ruchu. Poľnohospodárske podniky produkujú stále menšie množstvo poľnohospodárskych produktov, ktorých kvalita sa neustále znižuje⁽⁸⁾, morské zdroje sa postupne vyčerpali a znižuje sa objem výlovov.

3.2.6 Po šieste, spoločným charakteristickým znakom všetkých krajín v oblasti Stredozemia je význam, ktorý nadobudol cestovný ruch, prostredníctvom ktorého sa vytvárajú pracovné miesta a zabezpečuje sa rast. To je jeden z dôvodov, prečo by podpora cestovného ruchu medzi krajinami v tejto oblasti mala byť kľúčovým prvkom rozvojovej stratégie v záujme toho, aby sa riešili rozsiahle problémy spojené so sezónnym charakterom tohto odvetvia.

3.2.7 Siedmym prvkom je skutočnosť, že využívanie technických a komunikačných prostriedkov, ktoré ponúka internet, je obmedzené najmä v južnom Stredozemí, nevyvíja sa úsilie v oblasti výskumu ani inovácie, pričom ide o dôležitú oblasť moderného hospodárstva. Prepojenie krajín v oblasti Stredozemia je veľmi slabé.

3.3 Je potrebné uviesť, že hospodárske, politické a spoločenské vzťahy medzi krajinami v severnej Afrike sú na mimoriadne nízkej úrovni, v dôsledku čoho sa európsko-stredozemská spolupráca obmedzuje len na spoluprácu EÚ s niektorými krajinami. Politiky a programy, ktoré zaviedla EÚ v tejto oblasti, mali len malý úspech z toho dôvodu, že neexistujú efektívni miestni partneri, z dôvodu korupcie⁽⁹⁾, ale aj z dôvodu nedostatočných poznatkov o zvyklostiach, tradíciách a miestnych spoločenských pomeroch. Barcelonský proces, ktorý je v platnosti od roku 2005, priniesol len slabé výsledky, a program MEDA a Únia pre Stredozemie doteraz nepriniesli očakávané výsledky, pokiaľ ide o vhodnú podporu spolupráce medzi EÚ a krajinami v oblasti Stredozemia.

4. Ciele makroregionálnej stratégie v oblasti Stredozemia

4.1 So zreteľom na uvedené výzvy sa navrhujú tieto hlavné ciele makroregionálnej stratégie:

4.1.1 dosiahnuť udržateľný rozvoj posilnením konkurencieschopnosti ekonomík krajín v tejto oblasti s cieľom čeliť súčasnej medzinárodnej hospodárskej kríze, umožniť vytvárať pracovné miesta a znižovať mieru nezamestnanosti;

4.1.2 upevňovať vzťahy medzi krajinami v oblasti Stredozemia a využívať tieto štáty ako komunikačný most medzi EÚ, Stredným východom a Afrikou s cieľom posilňovať pomery podporujúce mier, prosperitu a regionálnu súdržnosť;

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV na tému „Poľnohospodárstvo v rámci Európsko-stredomorského partnerstva (vrátane významu práce žien v poľnohospodárstve a úlohy družstiev)“ – Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 41.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Úloha občianskej spoločnosti v boji proti korupcii v krajinách južného Stredozemia.“ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 27.

4.1.3 načrtnúť obrysy ambicióznej energetickej politiky slúžiace krajinám v oblasti, ako aj EÚ vzhľadom na to, že EÚ potrebuje diverzifikovať svoje dodávky energie a znížiť svoju závislosť od Ruska;

4.1.4 posilňovať voľný pohyb tovarov, služieb, kapitálu a osôb medzi tými krajinami v oblasti Stredozemia, ktoré nie sú členmi EÚ;

4.1.5 zlepšovať sieť spojení s cieľom umožniť rýchly a bezproblémový prístup pre tovary, osoby a služby, pričom je potrebné venovať osobitnú pozornosť bezpečnej preprave energetických zdrojov;

4.1.6 posilňovať úlohu malých ostrovných členských štátov EÚ v oblasti Stredozemia, ako sú Malta a Cyprus, a realizovať iniciatívy na zlepšovanie vzťahov so stredozemskými partnermi, a to najmä prostredníctvom rozšírenia elektronického spojenia krajín v tejto oblasti so zvyškom sveta;

4.1.7 povzbudzovať programy zamerané na vytváranie ďalších pracovných miest pre skupiny, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť⁽¹⁰⁾ (ženy, mladí ľudia, osoby so zdravotným postihnutím atď.).

4.2 Makroregionálna stratégia v oblasti Stredozemia (rozdelená na subregionálne stratégie pre oblasť východného a západného Stredozemia) sa musí sústrediť na to, aby sa tento región skutočne novátorsky transformoval v oblasti obchodu, cestovného ruchu, kultúry, inovačného myslenia, výskumu a vzdelávacích aktivít, tak aby sa stal mierovým regiónom a aby sa docielil hospodársky a spoločensky udržateľný rozvoj a prosperita.

5. Strategický prístup pre makroregión v oblasti Stredozemia

5.1 Uvedená analýza môže pomôcť určiť základné prvky stratégie pre tento región, ktoré sú usporiadané do šiestich pilierov. Tieto piliere sú kompatibilné so stratégiou Európa 2020⁽¹¹⁾. Ide o tieto piliere:

5.1.1 **Prvý pilier** sa týka hospodárskej spolupráce a rozvoja v spojitosti s udržateľnými cieľmi, dôležitými zásahmi v oblasti hospodárstva a zložkami ako sú napr.:

— vymedzenie dlhodobej stratégie pre poľnohospodársku činnosť v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorá sa bude opierať o odbornú prípravu, technológiu, inováciu a výskum;

— prijatie opatrení pre rozvoj akvakultúry;

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Podpora podnikateľskej iniciatívy žien v regióne Euromed“, Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 144.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/index_sk.htm

- podpora MSP, ktoré sú chrbtovou kosťou hospodárskej činnosti na miestnej úrovni;
- liberalizácia obchodu medzi krajinami v oblasti;
- boj proti korupcii, ktorá ničí hospodárske a spoločenské štruktúry a znižuje konkurencieschopnosť;
- podpora rozvoja cestovného ruchu a kultúry s dôrazom na nadnárodnú spoluprácu, prilákanie zahraničných investícií, rozvoj cestovného ruchu zameraného na okružné plavby s viacerými destináciami alebo zhodnotenie kultúrneho dedičstva a pobrežia prostredníctvom udeľovania značiek kvality.

5.1.2 Druhý pilier sa týka ochrany životného prostredia a boja proti zmene klímy. Ide o:

- ochranu morského a podmorského bohatstva vďaka obnove zásob rýb a zmiernenie prejavujúcich sa problémov v oblasti zmeny klímy;
- prijatie doplnujúcich opatrení na ochranu pobrežia;
- posilnenie spolupráce medzi krajinami regiónu v oblasti ochrany a spravodlivého rozdelenia vodných zdrojov;
- uplatňovanie zásad udržateľného rozvoja v námornej doprave prostredníctvom využívania nových technológií pre pohyb plavidiel s cieľom znížiť prevádzkové náklady a emisie CO₂.

5.1.3 Tretí pilier sa týka dopravy vzhľadom na to, že cieľom je zaručiť bezpečné dopravné spojenia vo vzduchu alebo na mori, ako aj bezpečnú prepravu tovarov a osôb. V tejto súvislosti sú hlavnými cieľmi:

- posilniť a zlepšiť obchodnú námornú dopravu prostredníctvom spolupráce medzi krajinami v Stredozemí a zaručiť bezpečné podmienky pre medzinárodné námorné, pobrežné alebo letecké trasy;
- posilniť sieť leteckých a námorných spojení medzi krajinami príslušných regiónov, ako aj medzi východnou a západnou časťou Stredozemia a s ostatnými oblasťami v EÚ;
- rozvíjať nové námorné koridory alebo zlepšiť tie, ktoré už existujú, najmä so zreteľom na to, aby sa pre ostrovné členské štáty zabezpečila možnosť využívať bezpečné a konkurencieschopné spojenia.

5.1.4 Štvrtý pilier sa týka spolupráce v oblasti energetiky ⁽¹²⁾ v prospech uhľovodíkov, zemného plynu, obnoviteľných zdrojov energie a ich bezpečnej prepravy z krajín výroby do EÚ a do ostatných krajín. Dlhodobým cieľom je vytvoriť „energetické spoločenstvo medzi EÚ a južným Stredozemím“, čo je veľmi ambiciózne, avšak nevyhnutný projekt. Na tento účel je potrebné vypracovať viacúrovňovú energetickú politiku pre Stredozemie, ktorá bude zameraná na:

- zhodnotenie nálezísk zemného plynu, ktoré boli nedávno odkryté, ako aj využitie obnoviteľných zdrojov energie, ako je slnečná a veterná energia;
- prieskum a ťažbu na nových náleziskách zemného plynu;
- rozvoj obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom regionálnych iniciatív, akými sú, o. i., Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí, Dii – Obnoviteľné zdroje energie spájajúce kontinenty alebo Medgrid;
- integráciu krajín južného Stredozemia v rámci vnútorného energetického trhu.

5.1.5 Piaty pilier sa týka inovácie a konkurencieschopnosti. Stratégia bude musieť využiť príležitosti, ktoré ponúkajú iniciatívy EÚ, ktoré sa už realizujú v oblasti výskumu a inovácie, so zámerom posilniť konkurencieschopnosť a prispieť tak k prosperite obyvateľov krajín v širšom stredozemskom regióne na základe týchto opatrení:

- podporiť reformu vzdelávania a prispôbenie vzdelávacích systémov súčasným požiadavkám v oblasti rozvoja pomocou politík na odbornú prípravu pracovnej sily;
- vytvoriť užšiu spoluprácu medzi univerzitami, podnikmi a výskumnými ústavmi v oblasti výskumu a technológií;
- podporovať programy na výmenu vedeckých pracovníkov a študentov (programy Erasmus. Leonardo Da Vinci atď.);
- posilniť spoluprácu, ktorú nadviazali príslušné krajiny, s cieľom zlepšiť elektronické spojenie a prístup k internetu.

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Podpora obnoviteľných zdrojov energie a európska susedská politika: európsko-stredozemský prípad“, Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 1.
Stanovisko EHSV na tému: „Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ“, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 8.

5.1.6 **Šiesty pilier** sa týka prisťahovalectva a mobility⁽¹³⁾, jej rozsahu uplatňovania s cieľom podporiť zákonné a dobre riadené prisťahovalectvo, rešpektovať medzinárodné právo v oblasti azylu, obmedziť nezákonné prisťahovalectvo, bojovať proti zločineckým sieťam v oblasti obchodovania s ľuďmi a nakoniec chrániť ľudské práva v rámci kontroly hraníc:

- posilnenie spolupráce pri kontrole prisťahovalectva a mobility medzi krajinami pôvodu a tranzitnými a prijímajúcimi krajinami, ktorými sú väčšinou členské štáty EÚ;
- zlepšenie pohybu, slobodný tranzit a vymedzenie novej komplexnej azylovej politiky EÚ vychádzajúcej z:
 - priorit spoločného európskeho azylového systému (RAEC),
 - lepšej policajnej spolupráce v záujme predchádzania a potlačania cezhraničnej trestnej činnosti.

6. Predpoklady na dosiahnutie cieľov makroregionálnej rozvojovej stratégie v oblasti Stredozemia

6.1 Nová makroregionálna stratégia v oblasti Stredozemia rozdelená na dva subregionálne oblasti musí vychádzať z rámca stratégie Európa 2020, existujúcich programov a možností EÚ v oblasti financovania⁽¹⁴⁾ a okrem toho musí využívať európske iniciatívy, akou je program Interact, s cieľom ponúknuť technickú pomoc a možnosť odbornej prípravy⁽¹⁵⁾. Bude však nevyhnutné vytvoriť novú infraštruktúru pre riadenie a posilnenie fungovania inštitúcií. Makroregionálna stratégia

bude musieť načrtnúť nové prístupy, ktoré budú výhodné pre príslušné krajiny, pričom sa musia prijať pragmatické opatrenia a politiky, ktoré bude možné úspešne realizovať.

6.2 Na vypracovanie stratégie pre oblasť Stredozemia (východnú a západnú časť Stredozemia) bude potrebné využiť všetky dostupné prostriedky a uplatniť pritom aspekty súvisiace so stredozemským prístupom, ktoré sa týkajú vonkajších vzťahov. Táto stratégia bude zameraná na účinnejšiu koordináciu opatrení a politik Európskej komisie a členských štátov, regiónov, miestnych samospráv a ostatných príslušných aktérov.

6.3 EÚ uznáva mimoriadne dôležitú úlohu oblasti Stredozemia a na parížskom samite o Stredozemí, ktorý sa uskutočnil v roku 2008, prijala rozhodnutie bezodkladne pristúpiť k zlepšeniu svojej politiky vytvorením stáleho mechanizmu s názvom „Únia pre Stredozemie“⁽¹⁶⁾. Tento nástroj, ktorý sa zaviedol v Barcelone a s ktorým sa spájali veľké nádeje, mal za úlohu realizovať konkrétne projekty týkajúce sa znečistenia morí, bezpečnosti na mori, energetiky a rozvoja hospodárskych vzťahov medzi všetkými krajinami zúčastňujúcimi sa na európsko-stredozemskom partnerstve. Žiaľ, Únia pre Stredozemie doteraz prezentovala len mimoriadne neuspokojivé výsledky.

6.4 Makroregiony nemajú presne vymedzené hranice. Témy, ktoré budú vybrané a získajú podporu, sa preto musia sústrediť na výzvy, ktoré sa majú spoločne riešiť, ako aj na spoločné prvky umožňujúce ich riešiť, a okrem toho sa musia koncipovať spolu s ostatnými makroregionálnymi stratégiami, tak ako ich vymedzila EÚ, pričom sa musí uplatniť aj istý obmedzený počet politik a opatrení, ktoré prijali krajiny zúčastňujúce sa na realizácii tejto stratégie.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV o oznámení Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov na tému: „Globálny prístup k migrácii a mobilite“, COM(2011) 743 final, Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 134.

Stanovisko EHSV o týchto návrhoch: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ako súčasť Fondu pre vnútornú bezpečnosť zriaďuje nástroj na finančnú podporu vonkajších hraníc a víz“, COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD), „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond pre azyl a migráciu“, COM(2011) 751 final – 2011/0366 (COD), „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Fonde pre azyl a migráciu a o nástroji pre finančnú podporu v oblasti policajnej spolupráce, predchádzania trestnej činnosti, boja proti trestnej činnosti a krízového riadenia“, COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD) a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ako súčasť Fondu pre vnútornú bezpečnosť zriaďuje nástroj pre finančnú podporu v oblasti policajnej spolupráce, predchádzania trestnej činnosti, boja proti trestnej činnosti a krízového riadenia“, COM(2011) 753 final – 2011/0368 (COD), Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 108.

⁽¹⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1638/2006 z 24. októbra 2006, ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia zriaďujúce nástroj európskeho susedstva a partnerstva Ú. v. EÚ L 310, 9.11.2006.

⁽¹⁵⁾ — www.interact-eu.net/about_us;

— www.interact-eu.net/about_us/downloads/2544/INTERACT-factsheet_Mediterranean-lab_group_06.2010.pdf (osobitne sa týka antény pre oblasť Stredozemia, ktorá sa nachádza vo Valencii).

7. Opatrenia potrebné na realizáciu novej stratégie

7.1 V uvedenom vymedzenom rámci by prístup k makroregionálnej stratégii v oblasti Stredozemia mal konkrétne zahŕňať tieto osobitné ciele:

7.1.1 vytvoriť vhodný koordinačný a riadiaci mechanizmus na realizáciu makroregionálnej stratégie, ktorý bude schopný koordinovať veľký počet európskych orgánov a miestnych aktérov, ktorí sa budú zúčastňovať na jej realizácii. Na tento účel sa navrhujú tieto prvky:

- Komisia by mala byť poverená koordináciou všetkých aktivít v rámci realizácie makroregionálnej stratégie (Generálne riaditeľstvo pre regionálnu politiku v spolupráci s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť) s cieľom vytvoriť oficiálnu politiku EÚ;

⁽¹⁶⁾ http://www.eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm

— vypracovať dve subregionálne stratégie pre oblasť východného a západného Stredozemia so zreteľom na ich zemepisné, hospodárske, spoločenské a kultúrne osobitosti. Tieto dve subregionálne stratégie, ako aj stratégie pre oblasť Jadranského a Iónskeho mora, budú zahŕňať celú oblasť Stredozemia.

— Okrem toho sa navrhuje, aby ako pracovný model slúžili štruktúry, ktoré sa použili pri realizácii stratégie pre oblasť Atlantiku (Generálne riaditeľstvo pre námorné záležitosti a rybné hospodárstvo), a síce:

1. Z iniciatívy Generálneho riaditeľstva pre regionálnu politiku sa vytvoria dve fóra pre oblasť Stredozemia (východnú a západnú časť), v rámci ktorých sa pristúpi k popisu situácie, ktorá dnes prevláda v oboch regiónoch, a navrhne sa akčný plán. Účastníkmi týchto fór budú zástupcovia inštitúcií EÚ (Komisia, Parlament, EHSV a VR), krajiny v oblasti Stredozemia, regionálne a miestne orgány a zástupcovia občianskej spoločnosti.

2. Prácu fór budú podporovať dva pilotné výbory.

3. Komisia a vlády vyhodnotia konečné návrhy oboch fór.

7.1.2 realizovať politiku dobrého susedstva EÚ. Prístup k makroregionálnym stratégiám sa doteraz obmedzoval na transponovanie vnútorných politík EÚ. Ak však chceme, aby takáto stratégia v Stredozemí, ktorá zahŕňa viaceré nečlenské krajiny EÚ, bola úspešná, je takisto potrebné uplatniť aspekty vonkajšej politiky, pričom treba samozrejme klásť dôraz na politiku dobrého susedstva EÚ.

7.1.3 Realizovať nové politiky:

7.1.3.1 s cieľom vzdelávať a školiť pracovnú silu;

7.1.3.2 s cieľom zlepšiť komunikáciu prostredníctvom internetu a elektronickou cestou, ako aj trvalo zdokonaľovať internetové služby v elektronickej verejnej správe;

7.1.3.3 s cieľom vypracovať spoločný plán pre výskum a inováciu na účely udržateľného rozvoja a odbornej prípravy;

7.1.3.4 s cieľom zaručiť slobodnú námornú dopravu a prepravu tovarov, osôb a dodávok energie a realizovať politiku bezpečných a dostupných dopravných služieb, vytvárať nové námorné koridory a takisto zlepšovať oblasť komerčnej plavby;

7.1.3.5 s cieľom zabezpečiť efektívne spojenia na mori a vo vzduchu medzi všetkými oblasťami Stredozemia a so zvyškom sveta;

7.1.3.6 s cieľom zintenzívniť obchodné a politické vzťahy a vytvárať zóny voľného obchodu na základe platných európsko-stredozemských dohôd a prostredníctvom odstraňovania prekážok brániacim dovozu vďaka koordinovaným opatreniam, ako je napr. konvergencia v oblasti právnych predpisov;

7.1.3.7 s cieľom prijímať rozhodnutia v oblasti hospodárskej súťaže, verejného obstarávania, ochrany investícií a v otázkach týkajúcich sa zdravotnej a rastlinno-lekárskej starostlivosti.

7.1.4 Projekty cezhraničnej a medziregionálnej spolupráce sa môžu financovať z existujúcich finančných zdrojov⁽¹⁷⁾, a síce prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ, z príspevkov členských štátov a ostatných darcovských krajín (napr. od Nórska a Švajčiarska), prostredníctvom Európskej investičnej banky (EIB)⁽¹⁸⁾, nástroja pre euro-stredozemské investície a partnerstvo (FEMIP)⁽¹⁹⁾ prostredníctvom Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBOR), prostredníctvom medzinárodnej dohody a prostriedkov, ktoré boli vyčlenené pre Úniu a sú určené pre oblasť Stredozemia, a za prípadnej účasti miestnych samospráv, súkromných aktérov a MVO.

7.1.5 Nová makroregionálna stratégia sa bude musieť účinne koncipovať s ostatnými politikami EÚ, ako je stratégia Európa 2020, politika súdržnosti, nová spoločná poľnohospodárska politika a politika v oblasti rybného hospodárstva, nástroj „Spájame Európu“ a dopravné, telekomunikačné a energetické transeurópske siete, program Horizont 2020, digitálna stratégia, program pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME) a najmä integrovaná námorná politika a politika týkajúca sa spoločného európskeho azylového systému (RAEC)⁽²⁰⁾.

8. Úloha ostrovov v novej makroregionálnej stratégii

8.1 Je nepopierateľným faktom, že doteraz nebola vypracovaná žiadna komplexná stratégia na úrovni EÚ, ktorá by zohľadňovala osobitné potreby ostrovných členských štátov EÚ, ako sú Cyprus a Malta, ktoré sú konfrontované s problémami v oblasti dopravy a energetiky. Ich neexistujúce napojenie bráni realizácii jednotného trhu.

8.2 Nová makroregionálna stratégia v oblasti Stredozemia presne vymedzí spôsoby napojenia pre Cyprus a Maltu a umožní vytvoriť vhodné podmienky pre využívanie európskych zdrojov.

8.3 Cyprus (vo východnej časti Stredozemia) a Malta (v jeho západnej časti) majú konkrétnu úlohu pri realizácii riadenia novej makroregionálnej stratégie ako sídla riadiacich orgánov, ktoré tu budú vytvorené alebo sem budú presunuté.

⁽¹⁷⁾ Na obdobie do konca roku 2013 sú k dispozícii rozpočtové prostriedky v objeme približne 4 miliardy EUR na poskytnutie pomoci južným susedom v rámci európskeho mechanizmu pre susedstvo a partnerstvo.

⁽¹⁸⁾ <http://www.eib.europa.eu/projects/regions/med/index.htm?lang=en&lang=en>

⁽¹⁹⁾ <http://www.eib.europa.eu/infocentre/publications/all/femip-2011-annual-report.htm?lang=en&>

⁽²⁰⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Plán politiky v oblasti azylu – integrovaný prístup k ochrane v rámci celej EÚ, COM(2008) 360 final.

9. Potenciálna úloha EHSV v novej stratégii pre oblasť Stredozemia

9.1 EHSV sa v spolupráci s hospodárskymi a sociálnymi radami členských štátov Stredozemia a podobných orgánov krajín severnej Afriky (v krajinách, v ktorých takéto orgány existujú), ale aj v spolupráci s organizáciami zastupujúcimi občiansku spoločnosť rozhodol zorganizovať európsko-stredozemské zhromaždenie hospodárskych a sociálnych rád, ktoré bude onedlho zvolané.

9.2 EHSV má skúsenosti a poznatky potrebné na to, aby mohol pôsobiť ako člen fór pre oblasť Stredozemia ihneď po ich vytvorení.

9.3 EHSV má v úmysle pokračovať vo vypracovaní osobitných stanovísk s cieľom prehĺbovať a analyzovať makroregionálnu stratégiu v oblasti Stredozemia.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prepojiť ‚energetické ostrovy‘ EÚ: rast, konkurencieschopnosť, solidarita a udržateľnosť na vnútornom energetickom trhu EÚ“ (prieskumné stanovisko na žiadosť cyperského predsedníctva Rady EÚ)

(2013/C 44/02)

Spravodajca: **Pierre-Jean COULON**

Cyperské predsedníctvo Rady Európskej únie sa 18. júla 2012 rozhodlo podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie požiadať Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému:

„Prepojiť ‚energetické ostrovy‘ EÚ: rast, konkurencieschopnosť, solidarita a udržateľnosť na vnútornom energetickom trhu EÚ“ (prieskumné stanovisko na žiadosť cyperského predsedníctva Rady EÚ).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 26. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal 159 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 „Energetická izolovanosť“ v širokom zmysle slova penalizuje príslušné európske krajiny a regióny tak z hospodárskeho, ako aj zo sociálneho a z environmentálneho hľadiska, keďže sú často veľmi závislé od dovozu energie z fosílnych zdrojov. Okrem toho podporuje výrazné rozdiely v cenách, ktoré prehĺbujú nerovnováhu medzi európskymi územiami z hľadiska solidarity a homogénneho rozvoja.

1.2 EHSV schvaľuje cieľ odstrániť energetickú izolovanosť, ktorý vytýčila Európska rada vo februári 2011. V záujme dosiahnutia tohto cieľa podporuje najmä iniciatívy, ktoré umožnia posilniť energetické prepojenia medzi krajinami Únie okolo prioritných osí. Prepojiť „energetické ostrovy“ so sieťami tretích krajín môže byť prednostným riešením, ak je to najlepší spôsob ako zabezpečiť a diverzifikovať ich dodávky energie.

1.3 Vo všetkých členských štátoch, ktorých sa fenomén energetickej izolovanosti týka, nie je rovnaká situácia, pokiaľ ide o výrobu a možnosti dovozu energie. Okrem budovania prepojení, ktoré sú potrebné pre všetky „energetické ostrovy“, ale aj pre ostatné členské štáty EÚ, je nevyhnutné, aby riešenia v oblasti miestnej energetiky boli prispôbené daným podmienkam.

1.4 Pokiaľ ide konkrétne o pobaltské štáty a krajiny strednej a východnej Európy, EHSV vyzýva, aby sa vyvinulo úsilie na odstránenie rozdielov, ktoré existujú medzi Ruskom a EÚ, pokiaľ ide o interpretáciu zásad energetických trhov a zásobovania energiou, a aby sa to zaznamenalo v medzinárodných dohodách. Jednou z nich by mohla byť nová dohoda o partnerstve a spolupráci s osobitným dôrazom na energetiku (pozri uznesenie Európskeho parlamentu z 12. septembra 2012 o výročnej správe Rady pre Európsky parlament o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike, 12562/2011 – 2012/2050(INI)).

1.5 Pokiaľ ide o energetické spoločenstvo v juhovýchodnej Európe, EHSV sa zasadzuje za to, aby zahŕňalo konzultácie a integráciu smerom von, ako aj nový rozmer „činnosti organizovanej občianskej spoločnosti“.

1.6 Situácia niektorých ostrovných európskych krajín a regiónov je zjavne osobitná. Vďaka svojej strategickej zemepisnej polohe by sa Cyperská republika mohla stať skutočným energetickým uzlom, a to z hľadiska energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj pre dodávky plynu. Vo všeobecnosti by sa na ostrovoch mala rozvinúť vlastná výroba energie. Z tohto hľadiska by mohli predstavovať vhodné testovacie laboratória (test-beds) na skúšanie a overovanie nových energetických technológií. Pri prideľovaní finančných prostriedkov Spoločenstva na vývojovú a testovaciu činnosť by sa mohli uplatňovať hodnotiace kritériá, ktoré by zohľadňovali osobitosti a potreby týchto oblastí. Toto kolektívne úsilie by mohlo pomôcť zlepšiť ich znevýhodnenú energetickú situáciu spôsobenú tým, že sú nedostatočne prepojené so zvyškom Európy.

1.7 EHSV odporúča podporovať posilňovanie prepojení, rozvoj vlastnej výroby energie z obnoviteľných zdrojov a súčasne aj zavádzanie opatrení v oblasti energetickej účinnosti a optimalizácie dopytu po energii. Hodnotiace kritériá, ktoré sa uplatňujú pri programoch EÚ v týchto oblastiach by mali zohľadňovať cieľ zmierniť energetickú izolovanosť, najmä pri výbere projektov v oblasti energetickej infraštruktúry spoločného záujmu.

1.8 V každom prípade ak EÚ – po dohode s členskými štátmi, priemyselnými aktérmi a občianskou spoločnosťou z danej oblasti – nezačne rýchlo zavádzať opatrenia s cieľom postupne odstrániť energetickú izolovanosť, bude omnoho ťažšie naplniť ciele stratégie Európa 2020 a plne využiť spoločné úsilie, ktoré sa už začalo vyvíjať na podporu rastu a konkurencieschopnosti v EÚ.

1.9 EHSV sa domnieva, že v tomto kontexte už nemožno energetickú chudobu považovať za čisto národný, prípadne miestny problém, ktorý spadá len do pôsobnosti sociálnej politiky. Keďže niektoré hlavné príčiny tejto chudoby prekračujú čisto národný rámec, EHSV si želá, aby sa energetická politika EÚ usilovala zmierniť veľké rozdiely, ktoré prispievajú k tomuto javu. Konkrétne politické opatrenia by sa teda odteraz mali posudzovať podľa ich očakávaných účinkov na faktory, ktoré by mohli prehĺbiť alebo zmierniť energetickú chudobu.

1.10 EHSV zastáva názor, že existencia „energetických ostrovov“ predstavuje určité náklady pre spoločnosť. Tieto náklady sa musia zhodnotiť a riešenia ako ich znížiť musia byť súčasťou celkového úsilia: je nevyhnutné dokončiť európsku energetickú politiku a dať jej prostriedky, ktoré budú zodpovedať stupňu vzájomnej závislosti členských štátov a budú primerané ťažkostiam, ktorým musia tieto štáty čeliť. V snahe pochopiť úplný dosah tohto javu EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby uskutočnila podrobnú štúdiu o „nákladoch v prípade nekonania na úrovni EÚ v oblasti energetiky“ spojených s existenciou „energetických ostrovov“.

1.11 EHSV sa zasadzuje za transparentné, komplexné a presné vyhodnotenie nákladov – vrátane externých – v súvislosti s energiami z fosílnych zdrojov, ako aj nákladov na energie z obnoviteľných zdrojov, vrátane nepriamych nákladov spojených s posilnením siete, rezervnou kapacitou (*back-up*) a nevyhnutnou podporou „zelených“ technológií. Takéto vyhodnotenie je nevyhnutné, aby sa mohli čo najlepšie usmerniť investičné a politické rozhodnutia, najmä s cieľom výrazne rozvinúť výrobu energie z obnoviteľných zdrojov na niektorých „energetických ostrovoch“, aby sa mohla vyvážať do členských štátov Európskej únie alebo tretích krajín.

2. Úvod: mnohostranná izolovanosť v dôsledku zeme- pisnej a politickej situácie

2.1 Žiadosť cyperského predsedníctva je ďalším príkladom toho, že je potrebné europeizovať energetickú politiku a vytvoriť „európske energetické spoločenstvo“, ako to odporúča EHSV⁽¹⁾. Vyžaduje si to skutočne posilnenú územnú súdržnosť a homogénne chápanie rozvoja európskych území. Cieľ lepšie prepojiť „energetické ostrovy“ EÚ tak prináša konkrétne usmernenia, ktoré môžu pomôcť zlepšiť spoluprácu v oblasti energetiky, ktorej sa výbor dovoľoval v januári 2012 v stanovisku na tému „Zapojiť občiansku spoločnosť do vytvorenia budúceho európskeho energetického spoločenstva“⁽²⁾.

2.2 V súvislosti so žiadosťou cyperského predsedníctva a diskusiami na európskej úrovni (pozri konkrétne bod 5 záverov Európskej rady zo 4. februára 2011, EUCO 2/1/11 REV 1) pojem energetickej izolovanosti alebo „energetických ostrovov“ označuje ostrovnú alebo vnútrozemskú oblasť, ktorá nemá žiadne vlastné zdroje energie alebo ich má málo, je nedostatočne spojená s energetickými sieťami, a preto je často závislá od jedného vonkajšieho zdroja alebo dodávateľa. Z rozmanitých energetických bilancií členských štátov možno vybadať hlavné rozdiely, ktoré medzi nimi existujú. Pojem „energetický ostrov“ má teda technický a zároveň (geo-)politický rozmer (závislosť od jediného dodávateľa).

2.3 Medzi prvkami, ktoré treba zohľadniť, figurujú najmä nedostatočné prepojenia, závislosť od jediného zdroja a/alebo dodávateľa energie, veľká vzdialenosť od miest výroby/hlavných osí energetických sietí, náklady na investície vzhľadom na veľkosť trhu, skutočnosť, že je ťažké zmeniť hlavné tendencie energetickej politiky jednotlivých štátov, ako aj geografické/klimatické špecifiká.

2.4 Podľa Eurostatu má Európska únia niekoľko stoviek ostrovov rôznej veľkosti a s rôznym štatútom. Okrem štyroch členských štátov – Cypru, Írskej republiky, Malty a Spojeného kráľovstva – je v Európe viac než 286 ostrovov, na ktorých žije vyše 10 miliónov obyvateľov: Severné more a Baltské more, najvzdialenejšie regióny v prípade troch členských štátov (Kanárske ostrovy v prípade Španielska, Madeira a Azory v prípade Portugalska a Réunion, Mayotte, Guyane, Martinique, Guadeloupe a Saint-Martin v prípade Francúzska). V tomto stanovisku sa nebudeme osobitne zaoberať jednotlivými ostrovmi, ktoré patria členským štátom.

2.5 Určitý typ energetickej izolovanosti súvisí hlavne s dejinami 20. storočia. Pyrenejský polostrov je i naďalej takmer „energetickým ostrovom“, keďže počas Frankovho a Salazarovho režimu sa uprednostňovala sebestačnosť vo väčšine sieťových politík: v doprave, najmä železničnej, a výrobe elektriny, kde existovalo veľmi málo vonkajších spojení, najmä so zvyškom európskeho kontinentu cez Francúzsko. Túto situáciu sa počas uplynulých dvadsiatich rokov nepodarilo napraviť, keďže rôzne projekty zamerané na posilnenie sietí, ktoré prechádzajú Pyrenejmi, narazili na veľký miestny odpor. Táto situácia sa však v súčasnosti zlepšuje: nové elektrické spojenie s jednosmerným prúdom umožní už čoskoro lepšie prepojenie s juhozápadným pobrežím Stredozemného mora. Avšak okrem posilnenia elektrického prepojenia medzi Francúzskom a Španielskom (ktorého prenosová kapacita sa v roku 2014 zvýši z 1 400 na 2 800 MW) bude nepochybne potrebné uvažovať v budúcich rokoch o ďalších energetických trasách medzi Pyrenejským polostrovom a zvyškom európskeho kontinentu. Cieľ mať do roku 2020 prenosovú kapacitu 4 000 MW, najmä vďaka novému elektrickému prepojeniu na pobreží Atlantiku, je

(1) Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 15 – 20.

(2) Tamže.

nevyhnutné podporiť. Tento projekt treba zapísať do zoznamu projektov spoločného európskeho záujmu, ktorý bude vytvorený v rámci nariadenia v súvislosti s usmerneniami pre transeurópsku sieť v oblasti infraštruktúry.

2.6 Pobaltské krajiny (Litva, Lotyšsko, Estónsko) takisto vyzierajú z pohľadu EÚ ako „energetické ostrovy“, keďže ich sústavy závisia výlučne od ich bývalého „výhradného“ partnera, Ruska (v menšej miere od Bieloruska). A to je jednou z priorít európskej energetickej integrácie. Je totiž paradoxné, že všetky tri pobaltské krajiny sú neoddeliteľnou súčasťou politickej únie a pritom doposiaľ nevyužívajú výhody integrácie a solidarity, ktoré EÚ ponúka v oblasti energetiky. Ako možno akceptovať, že závisia od tretej krajiny, ktorá je odtiaľ mimochodom už aj členskou krajinou WTO a ktorá nedodržiava európske normy v oblasti prístupu k sieťam, nepodpísala energetickú chartu a nepodporuje posilnenie prepojení s krajinami strednej a východnej Európy? EHSV preto vyzýva, aby sa zredukovali rozdiely medzi ruským a európskym trhom s energiou a bola podpísaná nová dohoda o partnerstve a spolupráci, ktorá bude ambiciózná a komplexná a bude obsahovať osobitnú kapitolu venovanú spolupráci v oblasti energetiky (pozri uznesenie Európskeho parlamentu z 12. septembra 2012 o výročnej správe Rady pre Európsky parlament o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike, 12562/2011 – 2012/2050 (INI)).

2.7 Juhovýchodná časť Európy (oblasť Balkánu) je tranzitným regiónom, a pokrok niektorých štátov na ceste k vstupu do EÚ (Chorvátska, ale aj Srbska, Čiernej Hory, Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko...) si vyžaduje zmeny najmä vo vzťahoch so susednými členskými štátmi EÚ (Rumunskom, Bulharskom, Gréckom, Slovinskom, Rakúskom a čoskoro aj Chorvátskom). Myšlienka vytvoriť v tomto regióne energetické spoločenstvo svedčí o uvedomení si tejto situácie a treba ju podporovať a rozvinúť, okrem iného prostredníctvom účinnej a transparentnej konzultácie o energetickej stratégii s organizáciami občianskej spoločnosti v tomto regióne.

2.8 Všetky členské štáty EÚ sú vo všeobecnosti jeden od druhého úzko vzájomne závislé. V prípade niektorých z nich, hoci v striktnom slova zmysle nie sú „energetickými ostrovmi“, je miera závislosti od susedných krajín, najmä v strednej a vo východnej Európe, obzvlášť v Maďarsku, mimoriadne silná. EHSV sa preto nazdáva, že je nevyhnutné vyvíjať takú spoločnú energetickú politiku, ktorá bude primeraná tejto situácii. V tomto kontexte je nevyhnutné, aby sa celá Únia zamyslela nad tým, ako zlepšiť solidaritu v rámci Spoločenstva. Tento aspekt sa pripomína aj v článku 194 ZFEÚ.

3. Energetická izolovanosť škodí hospodárskym výsledkom Európy a brzdí jej sociálny rozmer

3.1 Energetická izolovanosť označuje veľmi rozdielne skutočnosti, ktorých dôsledky sú však bez ohľadu na situáciu takmer rovnaké. Dôsledky tejto izolovanosti majú takmer vždy tieto charakteristické črty:

- väčšia neistota z hľadiska dodávok energie,
- kolísanie cien, ktoré často narastajú, a striedanie závislých priemyselných a obchodných aktivít,
- väčšia energetická chudoba obyvateľstva v týchto štátoch alebo regiónoch,
- negatívny dosah na ich hospodársku konkurencieschopnosť,
- zvýšený environmentálny tlak,
- nestabilitu politických a hospodárskych vzťahov medzi Európskou úniou a tretími krajinami.

3.2 Dopyt po energii je veľký a stále rastie tak na „energetických ostrovoch“, ako aj v ostatných oblastiach EÚ. Za týchto podmienok dôsledky potenciálne slabšieho a v každom prípade oveľa nákladnejšieho zásobovania značne penalizujú hospodársku konkurencieschopnosť „energetických ostrovov“. Niektoré priemyselné odvetvia, a teda aj pracovné miesta, môžu byť ohrozené, keďže niektoré aktivity už nie sú dostatočne rentabilné.

3.3 Vysoké ceny energie sú takisto obrovskou záťažou pre rozpočet domácností. Energetická chudoba bola dlho považovaná za čisto národný, či dokonca miestny problém. Priama pomoc poskytovaná jednotlivcom spadá skutočne do právomoci týchto úrovní. Avšak mnohé z hlavných príčin energetickej chudoby presahujú čisto národný rámec a energetická politika EÚ sa musí usilovať zmierniť veľké rozdiely, a tým prispieť k odstráneniu tohto javu.

3.4 Okrem toho v dôsledku často veľmi veľkej závislosti od fosílnych palív, najmä od ropy, zostávajú emisie CO₂ stále vysoké. Vzhľadom na environmentálne normy (smernica o priemyselných emisiách) a všeobecnú snahu chrániť zdravie človeka bude nevyhnutné uskutočniť značné investície, aby sa tieto emisie znížili. „Energetické ostrovy“ musia tieto náklady takisto zahrnúť do svojej faktúry za energiu.

3.5 Dôsledky energetickej izolovanosti by sa mali lepšie zhodnotiť, či už ide o dôsledky z hľadiska rastu, konkurencieschopnosti a udržateľného rozvoja pre dané územie, alebo o dôsledky z hľadiska solidarity, súdržnosti a straty na zisku

pre zvyšok EÚ v prípade, že Únia nebude mať dokončený a plne funkčný trh s energiou. EHSV zastáva názor, že existencia „energetických ostrovov“ predstavuje určité náklady pre spoločnosť. Tieto náklady sa musia zhodnotiť a riešenia ako ich znížiť musia byť súčasťou celkového úsilia: je nevyhnutné dokončiť európsku energetickú politiku a dať jej prostriedky, ktoré budú zodpovedať stupňu vzájomnej závislosti členských štátov a budú primerané ťažkostiam, ktorým musia tieto štáty čeliť.

3.6 Cieľom je nielen dokázať prínos väčšej európskej integrácie, ale tiež podporovať priemyselný rozvoj, a tým aj zamestnanosť. Konkurencieschopnosť európskeho priemyslu závisí od mnohých aspektov, ktoré nespádajú (alebo spadajú len v malej miere) do právomoci verejných orgánov. Je teda dôležité, aby nedošlo k tomu, že sa energetická politika – na ktorú EÚ môže a musí vplývať – stane faktorom, ktorý bude obmedzovať rast a zamestnanosť. EHSV vyzýva členské štáty a Európsku komisiu, aby prestali brzdiť uplatňovanie opatrení, na ktoré už bolo poukázané a ktoré by mohli pomôcť znížiť náklady na energiu a zvýšiť bezpečnosť zásobovania, ako sú napríklad lepšia koordinácia rozhodnutí jednotlivých štátov v oblasti energetiky a spoločné plánovanie infraštruktúry a sietí, vytvorenie európskych zoskupení pre nákup energie z fosílnych zdrojov a prípadne európske mandáty pre rokovanie s vonkajšími partnermi.

4. Aké sú možné riešenia? Rozvinúť výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a posilniť sieťovú infraštruktúru

4.1 V tomto štádiu sa zdajú byť najvhodnejšie dve riešenia: na jednej strane posilniť prepojenie „energetických ostrovov“ s vnútorným trhom s energiou (infraštruktúra a organizácia trhu) s cieľom skutočne zlepšiť solidaritu a prispôsobiť technickú štruktúru európskej siete politickým a legislatívnym cieľom EÚ, a na druhej strane presadzovať alternatívne zdroje energie, konkrétne miestnu výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Znamená to, že treba vyzdvihnúť jej potenciál – ak existuje – a navrhnuť opatrenia, aby sa mohol plne a dlhodobo využívať. K optimalizácii dopytu po energii môže napokon prispieť aj podpora energetickej účinnosti a presadzovanie riadenia dopytu prostredníctvom inteligentných sietí.

4.2 Európska komisia už začala s rozsiahlou reformou európskej politiky na podporu energetickej infraštruktúry, konkrétne pokiaľ ide o prepojenia (pozri *Connecting Europe Facility* – nástroj „Spájame Európu“), ku ktorej sa EHSV vyjadril pozitívne⁽³⁾. Napriek tomu by mohlo byť užitočné ísť v spoločnom plánovaní infraštruktúry ešte ďalej, ako to EHSV odporúča v stanovisku o európskom energetickom spoločenstve⁽⁴⁾. Pokiaľ ide o elektrinu, Európska rada v roku 2002 stanovila členským štátom za cieľ vybudovať prepojenia, ktoré budú zodpovedať 10 % ich inštalovanej výrobnéj kapacity. Na

niektorých európskych elektrických hraniciach, ktoré sú stále preťažené, máme k tomuto percentu ešte ďaleko.

4.3 Obrovský rozmach energií z obnoviteľných zdrojov v Severnom mori, ako aj slnečnej a veternej energie na juhu Európy, si bude vyžadovať novú, „inteligentnejšiu“, infraštruktúru, aby mohli byť čo najlepšie začlenené do veľkej európskej siete. Pokrok z hľadiska inteligentných sietí (*smart grids*) by mohol umožniť znížiť do roku 2020 spotrebu o 9 % a zredukovať emisie CO₂ o 9 až 15 %. Inteligentné siete a nástroje na riadenie dopytu môže byť ľahšie rozvinúť na menších trhoch, kde sa dajú rýchlejšie dosiahnuť lepšie výsledky. Spolu s posilnenými opatreniami v oblasti energetickej účinnosti možno tak podstatne prispieť k optimalizácii dopytu po energii. Investície (rozsiahle), ktoré treba uskutočniť, treba posudzovať z hľadiska úplnej kontroly činnosti v tejto oblasti, zníženia faktúry za energiu v kontexte nárastu cien a menšej potreby investovať do tradičných výrobných kapacít (zníženie prevádzkových marží) alebo kapacít potrebných na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov.

4.4 Sieť ENTSO-E odhaduje, že v nadchádzajúcich desiatich rokoch bude treba v Európe vybudovať 52 300 km nového vedenia vysokého napätia, čo si bude vyžadovať celkové investície vo výške 104 miliárd eur, okolo sto prioritných projektov, z ktorých 80 % sa bude týkať rozvoja výroby energie z obnoviteľných zdrojov. V dôsledku ponímania mierky na „energetických ostrovoch“, ktoré majú potenciál v tejto oblasti, je integrácia energie z obnoviteľných zdrojov ešte chýlostivejšia, ak je ich sieť malá. Výrobná kapacita priemyselných zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov (na rozdiel od decentralizovanej výroby) môže predstavovať relatívne vysoké percento výroby alebo spotreby, ktorej účinky, konkrétne nepravidelnosť, sa ťažšie kontrolujú.

4.5 Posilnenie prepojení je teda nevyhnutné na zvýšenie bezpečnosti dodávok energie, ale tiež v záujme lepšej rovnováhy medzi výrobou a spotrebou energie v rozšírenej sieti v kontexte rozsiahleho rozvoja obnoviteľných zdrojov energie. To isté platí aj pre tradičné kapacity, ktoré preberajú štafetu v prípade zastavenia alebo výrazného spomalenia výroby energie z obnoviteľných zdrojov.

4.6 Rozvoj výroby energie z obnoviteľných zdrojov si vyžaduje pružnú a primeranú rezervnú kapacitu (*back-up*), ktorá je schopná fungovať pri slabom zaťažení (*low baseload*). Skvapalnený zemný plyn môže byť jedným z riešení ako sa zbaviť závislosti od jediného dodávateľa plynu a vyhnúť zvýšeným cenám, ktoré tento stanovil. Zároveň je toto riešenie pružnejšie a menej nákladné než ropa a umožňuje paralelne rozvíjať výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Rozvoj skvapalneného zemného plynu si však vyžaduje značné investície do prístavnej a skladovacej infraštruktúry.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 125 – 129.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

4.7 EHSV je presvedčený, že budúcnosť európskeho energetického systému spočíva najmä v lepších prepojeniach a rozvoji obnoviteľných zdrojov energie, predovšetkým pre „energetické ostrovy“, v záujme zlepšenia bezpečnosti dodávok energie. Využívanie fosílnych zdrojov energie bude i naďalej prevládať, ale v dôsledku zvýšenia výroby energie z obnoviteľných zdrojov bude nevyhnutné výrazne posilniť sieť na národnej i na európskej úrovni (pozri stanovisko EHSV o pláne postupu v energetike do roku 2050 a tzv. *no regrets option* ⁽⁵⁾).

4.8 To však nebude možné účinne zrealizovať bez transparentného, komplexného a presného zhodnotenia nákladov. Musia byť k dispozícii čo najobjektívnejšie informácie o nákladoch – vrátane externých – na energie z fosílnych zdrojov ako aj o dodatočných nákladoch spojených s obnoviteľnými zdrojmi energie, aby sa mohli čo najlepšie usmerniť investičné a politické rozhodnutia. Štúdie o týchto nepriamych nákladoch si v mnohých smeroch odporujú, preto je to ešte naliehavejšie.

4.9 Pokiaľ ide o obnoviteľné zdroje energie, treba zohľadniť výšku investícií do nových výrobných kapacít, ale aj náklady spojené s posilnením siete a náklady spojené s prípadnými subvenciami. V súvislosti s týmto posledným bodom môže byť potrebné viac podporovať územia, ktoré sú z energetického hľadiska závislejšie a kde sa až doteraz menej rozvíjali obnoviteľné zdroje energie. Zvyšovanie výroby „zelenej“ energie však bude musieť prebiehať v rovnakom tempe ako posilňovanie siete. Takisto je dôležité určiť, aká rezervná kapacita je potrebná pre každú ďalšiu jednotku vyrábajúcu energiu z obnoviteľných zdrojov. Rezervu je však možné aj doviesť, čo si ale vyžaduje účinné prepojenia a efektívnu regionálnu a európsku spoluprácu. Spôsoby podpory výroby energie z obnoviteľných zdrojov by mali tento aspekt zohľadňovať, aby sa zoptimalizovalo tempo ich rozvoja a náklady na túto podporu, ktoré znášajú daňovní poplatníci.

4.10 Všetky tieto náklady sa musia presne zhodnotiť a potom porovnať s faktúrou za dovoz energie vyrobenej z fosílnych zdrojov, pričom treba zohľadniť všetky náklady, vrátane politických a environmentálnych. Je to nevyhnutné, aby sa mohli posúdiť pozitívne alebo negatívne účinky na konkurencieschopnosť daného územia. Súčasťou tohto úsilia môže byť aj výrazný rozvoj výroby energie z obnoviteľných zdrojov na niektorých „energetických ostrovoch“ s cieľom vyvážať ju do iných štátov Európskej únie alebo tretích krajín.

4.11 EHSV si želá, aby sa toto úsilie posilniť infraštruktúru prioritne zameriavalo na štáty a regióny, ktorých sa týka energetická izolovanosť, pričom by sa pri určovaní prioritných osí mala zohľadniť ich zvýšenú závislosť. Napríklad plán prepojenia baltského trhu s energiou (*Baltic Energy Market Interconnection Plan* – BEMIP) by mohol byť základným kameňom lepšej koordinácie politiky a energetického mixu v regióne. Umožnilo by to prelomiť územnú izolovanosť energetických sietí, najmä v Litve, Lotyšsku a Estónsku.

4.12 V spolupráci medzi Litvou a Lotyšskom bol nedávno zaznamenaný určitý pokrok. V tejto oblasti existuje jedna kľúčová iniciatíva: Litva má vybudovať v Klaipėde terminál na skvapalnený zemný plyn, ktorý sa bude prepravovať do zásobníka v obci Inčukalns v Lotyšsku. Litva sa domnieva, že tento zásobník by sa mohol stať „regionálnou rezervou plynu“. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na svoj návrh spoločne využívať zdroje fosílny energie a najmä vytvoriť zoskupenia pre nákup plynu ⁽⁶⁾. Litva, Lotyšsko a Estónsko rozvíjajú a realizujú projekty v oblasti elektrických prepojení (LitPol Link NordBalt a Estlink 2) s inými krajinami EÚ, najmä s Poľskom. Všetky tri pobaltské krajiny sa zároveň usilujú plne integrovať do európskeho energetického systému spojením systémov elektrární s kontinentálnymi európskymi sieťami na výrobu elektriny, aby dosiahli synchronizáciu (v súčasnosti prebieha štúdia uskutočniteľnosti). Pobaltské štáty takisto spoločne pracujú na projekte jadrovej elektrárne vo Visaginame, ktorá by mohla pomôcť zabezpečiť dodávky energie v týchto krajinách a mohla by sa stať dôležitým prvkom pri integrácii do európskej elektrizačnej sústavy.

4.12.1 Nový rozmer z hľadiska energetiky nadobudol Cyprus (vďaka objaveniu dôležitých ložísk plynu vo vnútrozemských vodách), a preto sa môže stať dôležitým regionálnym aktérom. Podstatné zvýšenie jeho výrobných kapacít z hľadiska energie z obnoviteľných zdrojov a intenzívne zapojenie do vyššie uvedených projektov by mu mohli umožniť stať sa energetickým uzlom zameraným na lepšiu regionálnu integráciu a významným aktérom susedskej politiky v oblasti energetiky. Nedávno uskutočnený výber subjektov na budúce prevádzkovanie plynových polí na Cypre by mal umožniť lepšiu integráciu do Únie a zároveň pomôcť rozvíjať aktívnu susedskú politiku.

4.13 Okrem toho by sa závislosť od jediného dodávateľa mohla zmenšiť zavedením 3. energetického balíka. Otázka regionálnej organizácie trhov je takisto veľmi dôležitá: Litva a Estónsko sú už účastníkmi *Nord Pool Spot*, trhu s elektrinou združujúceho pobaltské a severské krajiny, ku ktorému by sa v budúcom roku chcelo pridať aj Lotyšsko. Okrem tohto príkladu EHSV nabáda pobaltské krajiny, aby hľadali spoločné riešenia ako uspokojiť svoje potreby a rozvíjali v oblasti energetiky regionálny dialóg.

4.14 Mali by sa zlepšiť prepojenia so susednými štátmi EÚ, ktoré by mohli vyrábať a vyvážať energiu do EÚ alebo zabezpečovať jej tranzit do EÚ z iných miest výroby. Týka sa to najmä energetických projektov v oblasti Stredozemného mora (Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí, Medgrid, zameranie na energetiku v rámci Únie pre Stredozemie, Desertec atď.), do ktorých by sa mali zapojiť príslušné krajiny (Cyprus, Malta) alebo regióny (Kréta, Sardínia, Korzika, Sicília, Baleáry atď.).

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 126-132.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

4.15 Energetické spoločenstvo (na juhovýchode Európy) musí zahŕňať konzultácie a integráciu smerom von, ako aj rozmer „činnosti organizovanej občianskej spoločnosti“: zmiešané poradné výbory EHSV (Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko, Čierna hora, Chorvátsko) ako aj hospodárske a sociálne rady a podobné inštitúcie týchto krajín musia v tejto súvislosti zohrávať dôležitú úlohu.

4.16 Navyše by sa mohlo viac presadzovať testovanie a rozvoj výroby energie z obnoviteľných zdrojov, najmä v súvislosti s plánom postupu v energetike do roku 2050 a nedávno zverejneným oznámením o integrácii energie z obnoviteľných zdrojov do vnútorného trhu (COM(2012) 271 final).

4.17 Riešenia a návrhy by sa mali v rámci EÚ a v jej okrajových oblastiach konzultovať s:

- členskými štátmi,
- Európskou komisiou, neodmysliteľnou koordinátorkou diskusií a navrhovaných riešení,
- prevádzkovateľmi z odvetvia energetiky, najmä v oblasti sietí (elektrických, plynových), bez ktorých si nemožno predstaviť realizáciu žiadneho projektu (technická odbornosť, finančný prínos),
- územnými samosprávami, ktoré majú spolu so štátmi rozhodovacie právomoci a čoraz častejšie sú zodpovedné aj za správu dopravných, a najmä distribučných sietí. Privilegovaným prostredníkom môže byť Výbor regiónov,

— organizovanou občianskou spoločnosťou a jej organizáciami, ktoré sú zastúpené v EHSV: organizácie spotrebiteľov, sociálni partneri, organizácie zamerané na ochranu životného prostredia alebo na boj proti chudobe, organizácie zastupujúce menšiny atď.

4.18 Len riešenia prijaté po dohode medzi štátmi a medzi prevádzkovateľmi môžu byť udržateľné. Opatrenia v oblasti energetiky, či už ide o dodávky energie, výstavbu sietí, výskum a vývoj atď., nemôžu byť záležitosťou niekoľkých štátov Únie, ktoré môžu mať „autonómnú“ energetickú politiku, lebo by to malo veľké následky pre ostatné štáty. Je potrebné do väčšej miery skoordinať energetický mix, napríklad medzi štátmi a regiónmi, ktorých sa týka energetická izolovanosť a ktorých energetická politika je v mnohých aspektoch obmedzená. Tieto štáty a regióny by takto mohli ukázať cestu zvýšenej spolupráci na európskej úrovni, ktorá by presahovala snahy zamerané len na „energetickú sebestačnosť“.

4.19 Do týchto riešení – infraštruktúra, výroba energie z obnoviteľných zdrojov, posilnená koordinácia energetickej politiky medzi štátmi a regiónmi – je však nevyhnutné viac zapojiť občiansku spoločnosť, keďže majú vplyv na energetický mix, organizáciu trhov, ceny, konkurencieschopnosť, environmentálne aspekty alebo prijatie zo strany spoločnosti. EHSV v tejto súvislosti poukazuje na svoj návrh vytvoriť fórum občianskej spoločnosti pre energetické otázky, ktorý vyslovil v stanovisku o európskom energetickom spoločenstve (7).

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

(7) Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci pozmeňovací návrh bol na plenárnom zasadnutí zamietnutý, získal však viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 2.5

Zmeniť:

„Určitý typ energetickej izolovanosti súvisí hlavne s problematickým rozvojom prepojení ~~dejinnami 20. storočia~~. Pyrenejský polostrov je i naďalej takmer „energetickým ostrovom“, ~~keďže počas Frankovho a Salazarovho režimu sa uprednostňovala sebestačnosť vo väčšine sieťových politík: v doprave, najmä železničnej, a výrobe elektriny, kde existovalo veľmi málo vonkajších spojení, najmä so zvyškom európskeho kontinentu cez Francúzsko. Táto situáciu pretože sa počas uplynulých dvadsiatich rokov nepodarilo napraviť dokončiť prepojenia~~, keďže rôzne projekty zamerané na posilnenie sietí, ktoré prechádzajú Pyrenejami, narazili na veľký miestny odpor. Táto situácia sa však v súčasnosti zlepšuje: nové elektrické spojenie s jednosmerným prúdom umožní už čoskoro lepšie prepojenie s juhozápadným pobrežím Stredozemného mora. Avšak okrem posilnenia elektrického prepojenia medzi Francúzskom a Španielskom (ktorého prenosová kapacita sa v roku 2014 zvýši z 1 400 na 2 800 MW) bude nepochybne potrebné uvažovať v budúcich rokoch o ďalších energetických trasách medzi Pyrenejským polostrovom a zvyškom európskeho kontinentu. Cieľ mať do roku 2020 prenosovú kapacitu 4 000 MW, najmä vďaka novému elektrickému prepojeniu na pobreží Atlantiku, je nevyhnutné podporiť. Tento projekt treba zapísať do zoznamu projektov spoločného európskeho záujmu, ktorý bude vytvorený v rámci nariadenia v súvislosti s usmerneniami pre transeurópsku sieť v oblasti infraštruktúry.“

Výsledok hlasovania:

Za: 60

Proti: 81

Zdržali sa: 18

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Trendy a dôsledky budúceho vývoja v odvetví osobných sociálnych, zdravotníckych a vzdelávacích služieb v Európskej únii“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/03)

Spravodajca: **pán PEZZINI**

Pomocný spravodajca: **pán JARRÉ**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Trendy a dôsledky budúceho vývoja v odvetví osobných sociálnych, zdravotníckych a vzdelávacích služieb v Európskej únii“.

Odborná sekcia pre priemyselné zmeny (CCMI) poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 8. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal 159 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa domnieva, že osobné sociálne, zdravotnícke a vzdelávacie služby predstavujú v Európe základný kameň európskeho sociálneho modelu. Tieto služby, ktoré sa navzájom podmieňujú a vzájomne si zvyšujú účinnosť, tvoria „zlatý trojuholník“, ktorý je podstatný pre dobré fungovanie a kvalitu spoločnosti.

1.2 EHSV sa domnieva, že tieto služby na jednej strane zohrávajú kľúčovú úlohu pri začleňovaní jednotlivcov do spoločnosti a zároveň pri zachovaní sociálnej súdržnosti, čím zaručujú účinnú demokratickú účasť a sociálnu spravodlivosť. Na druhej strane majú zásadný význam pre dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 z hľadiska udržateľnosti, vytvárania inteligentných pracovných miest a hospodárskej a sociálnej súdržnosti Európskej únie.

1.3 Podľa EHSV je potrebné viac si uvedomiť, že vzhľadom na starnutie populácie a rastúci dopyt po zdravotnej starostlivosti v dôsledku toho, že stále menej rodinných príslušníkov je v stave poskytovať potrebnú opateru (čo je spôsobené medzi iným aj tým, že sa stále zvyšuje podiel žien na trhu práce), je teraz nevyhnutné lepšie plánovať a programovať tak požiadavky na pracovníkov a ich odbornú prípravu v tomto odvetví, ako aj priority rozpočtových výdavkov.

1.4 EHSV si je vedomý právomocí členských štátov v tejto oblasti a priestoru na slobodné rozhodovanie vnútroštátnych, regionálnych a miestnych orgánov pri poskytovaní týchto služieb a upozorňuje, že aj v tejto oblasti majú členské štáty a Európska únia spoločnú zodpovednosť, ale vzhľadom na to, že Lisabonská zmluva tu zaviedla prostredníctvom Protokolu o službách všeobecného záujmu (ktorý tvorí prílohu tejto zmluvy) významné inovácie, sa domnieva, že na prekonanie

súčasných rozdielov a zaručenie základnej slobody na zavedenie (pri dodržaní minimálnych regulačných a zmluvných sociálnych noriem hostiteľskej krajiny) a poskytovanie týchto služieb je potrebná harmonizácia medzi členskými štátmi.

1.5 Vzhľadom na dôležitosť tohto odvetvia z hľadiska jeho prínosu k HDP EÚ, na významné perspektívy zamestnávania a vytvárania nových pracovných miest, ako aj na schopnosť odvetvia kvalitnými inovatívnymi riešeniami reagovať na štrukturálne zmeny a požiadavky v európskej spoločnosti, ako aj na ciele Lisabonskej zmluvy v tejto oblasti EHSV adresuje Komisii, Rade a Európskemu parlamentu tieto požiadavky:

- spustiť skutočnú európsku stratégiu inovatívnych „inteligentných“ osobných sociálnych a zdravotníckych služieb v Európe zahrňujúcej rozvoj ľudských zdrojov, ich celoživotného vzdelávania, stanoviť zásady kvality, zaviesť vhodné technológie na podporu príjemcov a poskytovateľov služieb, rozvíjať európsky priestor integrovaných služieb a podporné politiky,
- presadzovať efektívnejšie využívanie finančných a ľudských zdrojov; efektívne riadenie regulované kolektívnym vyjednávaním; primerané zapojenie súkromného sektora a dobrovoľníckej práce; pozorné posúdenie efektívnosti a hospodárnosti služieb,
- Komisia by mala vypracovať základný spoločný rámec pre osobné služby, ktorý bude obsahovať regulačný rámec a zásady kvality a jasne definované požiadavky na študijné programy s cieľom uľahčiť v EÚ efektívnu pracovnú mobilitu.

1.6 EHSV sa nazdáva, že na úrovni EÚ by bolo vhodné koordinovaným spôsobom vyčleniť určitú časť rôznych štrukturálnych fondov na rozvoj sociálnej infraštruktúry a zdravotníckych služieb tam, kde ich je nedostatok, ako aj na iniciatívy na podporu zamestnanosti v tomto odvetví na miestnej úrovni. Najmä by sa mala zabezpečiť rozpočtová položka pre vidiecke oblasti. To isté platí pre programy Horizont 2020 a Kultúra, ako aj opatrenia v oblasti celoživotného vzdelávania zamerané na nové technológie uplatňované v sociálnej a zdravotnej starostlivosti. Okrem toho je potrebné podporiť výskum v oblasti optimalizácie výsledkov služieb, ako aj dokumentácie a výmeny príkladov úspešnej praxe.

1.7 EHSV sa nazdáva, že pre odvetvie osobných služieb je dôležité zaviesť konštruktívny a dobre štruktúrovaný sociálny dialóg medzi všetkými úrovňami (miestnou, národnou a európskou). Tento sociálny dialóg by mal zohrávať kľúčovú úlohu tým, že umožní:

- prispievať k analýze výziev, ktorým čelí sektor v hospodárskej a sociálnej oblasti,
- preskúmať možné smery rozvoja sektora,
- pripraviť návrhy na harmonizáciu predpisov, ktoré sa vzťahujú na toto odvetvie, a to prístupom zdola hore,
- bojovať proti nelegálnej práci,
- zvýšiť odbornú pripravenosť pracujúcich v tomto odvetví, ako aj možnosti ich kariérneho postupu,
- zlepšiť pracovné podmienky a mzdy pracujúcich v tomto odvetví,
- zatraktívniť tento sektor a zlepšiť jeho imidž,
- kontrolovať uplatňovanie kolektívnych zmlúv a predpisov.

Európska komisia a členské štáty by mali konkrétne a aktívne podporiť zavedenie a rozvoj takéhoto sociálneho dialógu, ako aj organizáciu jeho činnosti. Spočiatku by táto podpora mohla mať formu odvetvových štúdií, ako aj konferencií na európskej úrovni určených sociálnym partnerom tohto sektora.

2. Úvod

2.1 Cieľom tohto stanoviska je zistiť zmeny v súčasných trendoch a budúci vývoj v oblasti osobných sociálnych a

zdravotníckych služieb a súvisiacich služieb vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj vyhliadky nových kvalitných pracovných miest v tomto odvetví.

2.2 Sociálne a zdravotné služby sú zamerané na základné potreby jednotlivcov. Činnosť v tomto odvetví má rôzne formy. Od inštitúcií poskytujúcich lekársku a psycho-sociálnu starostlivosť po inštitúcie poskytujúce sociálne a zdravotnícke služby, podporu pri zabezpečovaní bývania, ako aj opatrovateľské domy, centrá duševného zdravia a starostlivosti o deti, starších ľudí a osoby s postihnutím.

2.3 Pre toto odvetvie sú okrem toho príznačné veľké migračné toky z oblastí mimo Európskej únie, ako aj výrazný trend využívať trh čiernej práce so všetkými neblahými dôsledkami, ktoré to prináša tak pre jednotlivcov, ako aj spoločnosť všeobecne.

2.4 EHSV chce týmto stanoviskom pomôcť stanoviť potenciálny prínos osobných služieb pre stratégiu Európa 2020 s cieľom zistiť požiadavky v oblasti kvalifikovaných ľudských zdrojov a nových profesijných profilov vzhľadom na inovatívne sociálne vyhliadky, nové a lepšie pracovné miesta a väčší blahobyt pre všetkých občanov vďaka lepšej integrácii vyplývajúcej z väčšej súdržnosti spoločnosti.

2.5 Osobné sociálne, zdravotnícke a vzdelávacie služby predstavujú v Európe základný kameň európskeho sociálneho modelu. Tieto služby, ktoré sa navzájom podmieňujú a vzájomne si zvyšujú účinnosť, tvoria „zlatý trojuholník“, ktorý má podstatný význam pre dobré fungovanie a kvalitu spoločnosti.

2.6 EHSV sa stotožňuje s myšlienkou tzv. „zlatého trojuholníka“ integrovaných služieb v záujme kvalitného vzdelania, efektívneho zdravotníctva a plnej sociálnej integrácie, ako aj zabezpečenia najvyšších možných úrovní všetkých troch druhov služieb z hľadiska dostupnosti, všeobecnej prístupnosti, zamerania na človeka, univerzálnosti, kontinuity, vysokej miery kvality, zamerania na výsledky, rešpektovania základných práv, účasti a partnerstva, integrovaného riadenia, investícií do ľudského kapitálu a sociálnej infraštruktúry, vysokého výkonu a kvalifikovaných pracovných miest a dobrých pracovných podmienok s vyhliadkami na kariérny postup, ako aj solidarity a sociálnej súdržnosti.

2.7 Práve pre tieto vlastnosti sa EHSV domnieva, že „zlatému trojuholníku“ kvalifikovaných osobných služieb by sa mala venovať prvoradá pozornosť, aby sa dosiahli ciele stratégie Európa 2020 z hľadiska udržateľnosti, vytvárania inteligentných pracovných miest a hospodárskej a sociálnej súdržnosti Európskej únie.

2.8 Stanovisko využíva mnohé zdroje informácií od štúdií všeobecného dosahu po analýzu konkrétnych prípadov v oblasti podnikania. Treba zdôrazniť, že demografické trendy a aktívne starnutie, ako aj dôsledky starnutia obyvateľstva na systémy zdravotnej a sociálnej starostlivosti sú témami, ktorým sa EHSV venoval vo svojich predchádzajúcich stanoviskách⁽¹⁾. EHSV sa v rámci ôsmeho rámcového programu pre výskum a vývoj podieľa na príprave plánu postupu pre rad iniciatív zameraných na problematiku starnutia v európskej spoločnosti a účasti starších ľudí v spoločnosti⁽²⁾.

2.9 Osobné vzdelávacie služby sú v tomto stanovisku zohľadnené len v prípadoch, keď slúžia na poskytovanie kvalitných a moderných sociálnych a zdravotníckych služieb. Viacej informácií o celoživotnom vzdelávaní a odbornej príprave možno nájsť v mnohých stanoviskách, ktoré už EHSV vypracoval⁽³⁾.

3. Charakteristiky a perspektívy odvetvia

3.1 V roku 2009 našlo v EÚ vyše 21,5 miliónov osôb zamestnanie v odvetví sociálnych a zdravotníckych služieb a súvisiacich vzdelávacích služieb. Vyplýva to zo štatistiky Eurostatu pre EÚ 27⁽⁴⁾. Sústredené sú hlavne v starších členských štátoch EÚ, menej ich je v nových členských štátoch. Sú to prevažne ženy, ktoré predstavujú 78 % zamestnancov tohto odvetvia, a mladí pracovníci (vyše 43 % má menej než 40 rokov). V období rokov 2000 až 2010 bolo vytvorených vyše 4 miliónov nových pracovných miest v oblasti osobných služieb sociálno-zdravotnej a domácej starostlivosti, čo predstavuje jasne opačnú tendenciu v porovnaní so súčasným poklesom zamestnanosti v Európskej únii v dôsledku hospodárskej krízy,

pričom v období rokov 2008 až 2010 bolo vytvorených až 770 000 nových pracovných príležitostí⁽⁵⁾.

3.2 V Európskej únii predstavuje zdravotná starostlivosť jedno z najdôležitejších odvetví, pretože vytvára približne 10 % HDP a zamestnáva desať percent pracovnej sily. Okrem toho tu je počet absolventov vysokých škôl vyšší, než je priemer pracovníkov v oblasti služieb⁽⁶⁾. Počet pracovných miest v tomto odvetví sa zvyšuje so starnutím populácie⁽⁷⁾, narastajúcim podielom žien na trhu práce a zvyšujúcim sa dopytom po zdravotnej starostlivosti, čo si vyžaduje stále vyššiu mieru harmonizovaných definícií a noriem v oblasti odbornej prípravy na európskej úrovni s cieľom zaručiť geografickú mobilitu a dynamiku povolání pre kvalitné, efektívne a udržateľné služby na celom území Únie.

3.3 Medzi zistené profesijné profily patria opatrovatelia, ošetrovatelia, zdravotné sestry, pracovníci s mládežou, sociálni pracovníci a lekári. Podľa posledných štúdií⁽⁸⁾ je zdravotnícky personál vo všetkých odvetviach medicíny aj napriek nízkej úrovni odmeňovania a veľmi slabého uznania vykonanej práce veľmi motivovaný a zodpovedný. Niektoré štúdie hovoria o veľkom nedostatku pracovných síl a rastúcich problémoch pri hľadaní zodpovedajúcich a kvalifikovaných vedúcich pracovníkov, ktorí by boli ochotní zotrvať na svojich postoch.

3.4 V rámci stratégie Európa 2020 je potrebná európska stratégia⁽⁹⁾ na zabezpečenie vyššej úrovne technickej a štrukturálnej inovácie, zníženie nákladov a podporu kvalitných pracovných miest, čím sa zlepši prístup k zdravotnej starostlivosti hlavne v znevýhodnených oblastiach a určitých oblastiach zdravotníctva, kde je nedostatok pracovných síl na vnútroštátnej úrovni, vytvorením európskych sietí vysoko kvalitných zdravotných stredísk s kvalifikovaným a vysoko motivovaným personálom, ktoré by boli prístupné všetkým občanom EÚ.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Dôsledky starnutia obyvateľstva na zdravotné a sociálne systémy“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 10 – 16; stanovisko EHSV „Solidarita v oblasti zdravia: zmiernenie nerovností v oblasti zdravia v EÚ“, Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 74 – 79; stanovisko EHSV na tému „Zohľadňovanie potrieb starších osôb“, Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 115 – 122; stanovisko EHSV na tému „Zlé zaobchádzanie so starými ľuďmi“, Ú. v. EÚ C 44, 16.2.2008, s. 109 – 114;

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Horizont 2020: plány pre starnutie“, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 13 – 17; stanovisko EHSV na tému „Angažovanosť a zapojenie starších ľudí v spoločnosti“, zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Zohľadňovanie potrieb starších osôb“, Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 115 – 122, stanovisko EHSV na tému „Akčný plán pre vzdelávanie dospelých – Vždy je čas začať sa učiť“, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 89 – 94; stanovisko EHSV na tému „Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy“, Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 136 – 139.

⁽⁴⁾ Eurostat, *Labour Force Survey*, DS-073433, 3/2010.

⁽⁵⁾ Joint contribution of EPSU (European Federation of Public Service Unions, Federácia odborových organizácií verejnej správy) and ETUC (European Trade Union Confederation, Európska konfederácia odborových zväzov) to the EC consultation on the employment potential of the personal and household services; Brusel, 18. júla 2012.

⁽⁶⁾ COM(2011) 709 final.

⁽⁷⁾ *The 2012 Ageing Report* (správa o demografickom vývoji), séria *European Economy* č. 4/2011, Európska komisia, GR pre hospodárske a finančné záležitosti.

⁽⁸⁾ Report of EPSU Study on pay in the care sector in relation to overall pay levels and the gender pay gap in different countries in the European Union (správa, ktorú vypracovala European Federation of Public Service Unions), J. Pillinger, 2/2010.

⁽⁹⁾ COM(2010) 2020 final, s kľúčovými iniciatívami ako Inovácia v Únii a Európska digitálna agenda.

3.5 Pokiaľ ide o úroveň odmeňovania v tomto odvetví, možno povedať, že je všeobecne nižšia, než je vnútroštátny priemer na porovnateľných pracovných miestach: ženy, ktoré tvoria prevažnú časť pracovnej sily, často z radov prisťahovalcov, sú všeobecne slabo platené⁽¹⁰⁾, málo vážené a majú pracovné zmluvy na dobu určitú, hoci sú kvalifikované. Vyplýva to z nedávnych štúdií vykonaných v týchto pododvetviach⁽¹¹⁾: zdravotná starostlivosť, starostlivosť o deti, starostlivosť o starých ľudí a iné formy starostlivosti o závislé osoby.

3.6 Toto odvetvie má ešte ďalšie špecifiká, ktoré ho odlišujú od iných⁽¹²⁾:

- Priemerný týždenný pracovný čas je v porovnaní s inými odvetviami hospodárstva kratší a v porovnaní s hospodárstvom ako celkom je v tomto sektore rozšírenejšia práca na zmeny, nočná práca, práca na čiastočný úväzok a zmluvy na dobu určitú.
- Vzrastá dopyt po jednotných službách spájajúcich všetky aspekty a požiadavky zdravotnej starostlivosti s osobitosťami sociálnej starostlivosti.
- Opatrenia v oblasti odbornej, jazykovej a periodickej prípravy sú dôležité vzhľadom na dôraz, ktorý sa kladie na využívanie informačných prostriedkov prvej pomoci, na teliadnostiku a telemedicínu.
- Potreba lepšej a koordinovanejšej infraštruktúry pre uvedené tri druhy služieb dostupných pre všetkých prostredníctvom primeraných nástrojov (a referenčných štruktúr priamo na mieste?).

3.7 Okrem toho, ako už bolo zdôraznené v súvislosti s osobnými službami, je potrebné brať do úvahy špecifiká malých subjektov, ktoré poskytujú služby všeobecného hospodárskeho záujmu, sociálne služby a neziskové služby, ktorých charakteristika a osobitný prínos k všeobecnému záujmu musia byť viacej zohľadnené⁽¹³⁾ v rámci sociálneho dialógu so sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou vôbec.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV výboru na tému „Boj proti rozdielom v odmeňovaní žien a mužov“, Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 54; stanovisko EHSV na tému „Plán uplatňovania rovnosti žien a mužov“, 2006 – 2010, Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 173; Charta ETUC o rovnoprávnosti v rámci odborových organizácií, schválená na kongrese ETUC v Seville 23. mája 2007 a príručka Európskej komisie pre začleňovanie rodového hľadiska do politik zamestnanosti, CE 7/2007.

⁽¹¹⁾ „Report of EPSU Study on pay in the care sector in relation to overall pay levels and the gender pay gap in different countries in the European Union“ (správa, ktorú vypracovala European Federation of Public Service Union), J. Pillinger, 2/2010.

⁽¹²⁾ Databáza AMECO (Annual macroeconomic database) – Employment in Europe – EU KLEMS Accounts (Capital (K), Labour (L), Energy (E), Material (M) and Service inputs (S)). Quarterly review, Európska komisia.

⁽¹³⁾ Európska konfederácia odborových zväzov, správa „Preparation of Implementation of the Directive on Services in the Internal Market“, 2010.

3.8 Situácia je obzvlášť znepokojujúca vo vidieckych a iných znevýhodnených oblastiach, kde absencia sociálnej, zdravotnej a didaktickej infraštruktúry má často za následok masový odchod kvalifikovanej pracovnej sily, čo má dosah na zakladanie nových podnikov, výber ich umiestnenia a rozvoj týchto oblastí. Preto je potrebné zabezpečiť rovnovážnejší regionálny rozvoj a podporiť väčšiu územnú súdržnosť, hlavne v oblasti osobnej sociálnej, zdravotnej a vzdelávacej starostlivosti zameranej na deti a detské jasle⁽¹⁴⁾.

3.9 Na podporu lepšej integrácie pracovníkov z radov prisťahovalcov sú potrebné podporné finančné a organizačné opatrenia zamerané na jazykové kurzy, zvýšenie prestíže ich práce, prijímanie a ubytovanie, odbornú prípravu v opatrovníctve so zreteľom na následné začlenenie do sveta práce v krajine pôvodu s cieľom zabrániť „úniku mozgov“ v zdravotníckej oblasti⁽¹⁵⁾.

3.10 Náklady na investície do tohto odvetvia sú preto o poznanie vyššie a často diskutabilné, pokiaľ ide o ich udržateľnosť, keďže finančná kríza ukázala, že je nutné optimalizovať nákladovú účinnosť sociálno-zdravotníckych služieb, a členské štáty sa nachádzajú pod tlakom, pretože musia nájsť správne rovnováhu medzi požiadavkou na poskytovanie všeobecných zdravotníckych služieb a dodržaním rozpočtových obmedzení. Zo získaných výsledkov však jasne vyplýva, že investície do tohto odvetvia služieb sú vysoko výhodné a rentabilné. Pracovná sila sa teší lepšiemu zdraviu, lepšie sa integruje, má vyššiu kvalifikáciu, lepšiu motiváciu a je stabilnejšia.

3.11 Lisabonská zmluva však protokolom o službách všeobecného záujmu (SVZ), ktorý tvorí prílohu zmluvy, zaviedla v tejto oblasti významné inovácie, „keďže pokrýva všetky SVZ a zavádza po prvýkrát do zmluvy pojem služby všeobecného záujmu neehospodárskeho charakteru (SVZNCH), oproti službám všeobecného hospodárskeho záujmu (SVHZ)“⁽¹⁶⁾. Je nepopierateľné, že osobné služby majú povahu tak hospodársku, ako aj neehospodársku. Hospodársky aspekt služieb všeobecného záujmu sa spája s významom týchto služieb pre dobré fungovanie všetkých priemyselných odvetví, výrobné sféry a služieb vôbec, kým neehospodársky aspekt sa vzťahuje na ich význam pre integráciu všetkých osôb a súdržnosť spoločnosti.

3.12 Podľa EHSV „protokol nie je iba objasňujúcim výkladom zmlúv a spoločných hodnôt Únie týkajúcich sa SVZ, ale predstavuje aj návod na použitie pre Úniu a členské štáty. Kladie do centra ustanovení užívateľa, uspokojenie jeho potrieb, preferencií a práv a stanovuje vysoko kvalitné spoločné zásady bezpečnosti a dostupnosti, rovnosti zaobchádzania a podpory univerzálneho prístupu“⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ COM(2011) 66 final.

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Úloha rodinnej politiky v procese demografických zmien v záujme podpory výmeny osvedčených postupov medzi členskými štátmi“, Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 7; stanovisko EHSV na tému „Podpora rastu a zamestnanosti – program modernizácie európskych systémov vysokoškolského vzdelávania“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 143 – 149.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Služby všeobecného hospodárskeho záujmu – ako by sa mala rozdeliť zodpovednosť medzi EÚ a členské štáty?“, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 65 – 68.

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou 16.

3.13 Preto je teda potrebné zabezpečiť predovšetkým silný európsky rozmer odvetvia s harmonizovaným rámcom EÚ podporovaným európskou stratégiou štruktúrovaných opatrení, hoci výbor už zdôraznil „základnú úlohu a široké diskrečné právomoci národných, regionálnych a miestnych orgánov pri poskytovaní, obstarávaní a organizovaní služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré čo najlepšie naplňajú potreby užívateľov“⁽¹⁸⁾.

4. Smerom k európskej stratégii inovatívnych a „inteligentných“ sociálnych a zdravotníckych služieb

4.1 Zavedenie európskej stratégie má podľa výboru základný význam pri príprave a riadení súčasných transformácií európskej spoločnosti a jej hospodárskeho a sociálneho modelu, ktoré si vyžadujú stanovenie strategických priorít pre európske odvetvie osobných sociálnych, zdravotných a didaktických služieb, pokiaľ ide o:

- ľudské zdroje, ich odbornú prípravu a informovanie,
- vhodné technológie,
- integrovaný európsky priestor služieb,
- lepšie podmienky pre mobilitu a obchod,
- akceptovanie európskych zásad kvality,
- plné uznávanie dokladov o dosiahnutom vzdelaní,
- výskum zameraný na optimalizáciu výsledkov služieb,
- dokumentáciu a výmeny príkladov úspešnej praxe,
- podporné politiky, štruktúry a infraštruktúru.

4.2 Ľudské zdroje sú prvým základným pilierom odvetvia osobných služieb, o čom svedčia aj prostriedky vyčlenené v rámci stratégie Európa 2020, s cieľom udržať občanov EÚ dlhšie aktívnych, spoločensky integrovaných a zdravých, čo pozitívne vplyva na produktivitu a konkurencieschopnosť. Toto odvetvie má popredné postavenie v rámci iniciatívy „Iniciatíva pre Európu týkajúca sa vedúcich trhov“ a je súčasťou hlavnej iniciatívy „Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta“.

4.2.1 Vzhľadom na význam týchto služieb by v centre pozornosti európskych strategických opatrení v oblasti ľudských zdrojov mali byť:

- informačné systémy na vymedzenie potrebných profesijných profilov a informovanie o pracovných príležitostiach,

- opatrenia na zvyšovanie a integráciu nadobúdania zručností,
- medzinárodné uznávanie dokladov o nadobudnutom vzdelaní, a tým uľahčenie mobility,
- účinné systémy poradenstva pri voľbe povolania a komunikačné systémy využívané hlavne pri učení sa jazykov,
- odborná príprava/odstraňovanie negramotnosti v oblasti nových informačných technológií,
- odborná príprava a aktualizácie školenia zamerané na nové technológie a nové liečebné metódy,
- stabilizačné mechanizmy v odvetví, pracovné podmienky a atraktívne vyhliadky na kariérny postup, lepšia rodová rovnováha,
- zlepšenie imidžu niektorých profesií v tomto odvetví služieb,
- regulačná dohoda o zásadách kvality a ich uplatňovaní, ako aj jasne definované požiadavky na študijné programy,
- zavedenie pomocných služieb, ako je dočasné zastupovanie, odborná príprava a poradenstvo s cieľom zabezpečiť kvalitu sociálneho hospodárstva a starostlivosti a zlepšiť komfort jej poskytovateľov,
- využívanie práce dobrovoľníkov ako cenného zdroja, keďže môže byť výrazným prínosom po kvalitatívnej a citovej stránke, ako aj z hľadiska nezištných medziľudských vzťahov, ktoré sú nevyhnutným predpokladom celkového duševného i telesného blaha opatrovanej osoby.

Takéto opatrenia európskej povahy by mali byť sprevádzané stálym monitorovaním založenom na prísne vedeckom vyhodnocovaní výsledkov.

4.3 **Zavedenie vhodných technológií** do tohto odvetvia s cieľom podporiť tak poskytovateľov služieb, ako aj ich príjemcov predstavuje **druhý pilier** tejto stratégie. Štrukturálna, metodologická aj technická inovácia uplatňovaná na osobné sociálno-zdravotnícke služby môže pomôcť čeliť výzve, ktorou je dosiahnutie udržateľnosti v kontexte prebiehajúcich zmien a snahy o inkluzívny rast.

4.3.1 Treba využívať informačné a komunikačné technológie, aby sa podporila nezávislosť a väčšia zodpovednosť voči sebe a svojmu zdraviu, osobná kultúra zdravia, ako aj koordinácia medzi zdravotnými a sociálnymi službami s cieľom vytvoriť stále integrovanejšie služby, ktoré budú klásť jednotlivca do centra neprerušene a koordinovane poskytovaných kvalitných služieb.

⁽¹⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou 16.

4.3.2 eHealth, počítačová gramotnosť v oblasti informačných technológií a telemedicína predstavujú základný pilier procesu inovácie opatrovateľských a rehabilitačných postupov, pretože umožňujú, aby mal občan všade pri sebe svoj chorobopis, a teda mohol využívať zdravotnú starostlivosť, ktorá by bola čo najviac prispôbená jeho potrebám⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Aby boli systémy osobných služieb účinné, potrebujú modernú technologickú platformu na výmenu jednak najosvedčenejších postupov medzi užívateľmi a poskytovateľmi dlhodobej starostlivosti, jednak usmernení pre prijímanie rozhodnutí a monitorovanie kvality na miestnej úrovni, ako aj na zlepšenie plánovania starostlivosti s cieľom zlepšiť systém delby nákladov na sociálne služby a na zdravotné/opatrovateľské služby podľa úkonov⁽²⁰⁾.

4.3.4 Treba maximálne využiť informačné technológie, aplikované na osobné sociálno-zdravotnícke služby, a síce prostredníctvom výskumu a vývoja na úrovni členských štátov a EÚ, s cieľom zhodnotiť nové profesijné profily vytvorené na základe rôznych potrieb detí, osôb s postihnutím, starších osôb a osôb postihnutých telesnými a duševnými chorobami.

4.4 **Tretí pilier:** vytvoreniu európskeho priestoru integrovaných služieb sa musí venovať veľká pozornosť, aby sa prekonal existujúce nerovnosti a aby sa skutočne zaručila základná sloboda usadiť sa (pri dodržaní minimálnych regulačných a zmluvných sociálnych noriem hostiteľskej krajiny) a poskytovať služby (predovšetkým v tomto odvetví, pre ktoré má zabezpečenie voľného pohybu služieb zásadný význam) prostredníctvom vzájomného uznávania s cieľom zaručiť na celom území Únie rôzne zodpovedné služby zamerané na človeka. Aby sa tento cieľ dosiahol, musia členské štáty a Európska únia vykonávať svoje právomoci spoločne.

4.4.1 Úspešne zvládnutá snaha o transformáciu európskeho hospodárstva na inovatívne a moderné hospodárstvo založené na plnom uplatnení štvrtej slobody (slobodného pohybu služieb), ako aj na rozvoji „piatej slobody“, teda úplnom a voľnom pohybe poznatkov, by Európe umožnila naplno využiť svoj tvorivý potenciál. V tejto súvislosti by bolo potrebné pozorne sledovať výsledky uplatňovania inovácie na sociálno-zdravotnícke služby prostredníctvom európskeho systému hodnotenia, ktorý bude potrebné na tento účel vytvoriť.

4.4.2 Je potrebné zaručiť solidárny európsky priestor, ktorý zabezpečí prístup ku kvalitným základným službám v rámci osobných sociálno-zdravotníckych a didaktických služieb na celom území EÚ aj prostredníctvom implementácie „dobrovoľného európskeho rámca pre kvalitu v jednotlivých členských štátoch a v rôznych sektoroch⁽²¹⁾“ a zapojiť užívateľov do definovania a hodnotenia kvality.

4.4.3 Systém integrovaných služieb vyžaduje okrem harmonizovaných zásad kvality aj vzájomné uznávanie dokladov o nadobudnutom vzdelaní, monitorovanie kvality služieb, zavedenie sociálneho dialógu na rôznych úrovniach, dialógu, ktorý bude blízky občanom a do ktorého sa zapoja všetky zainteresované strany, aby sa zintenzívnila vzájomná spolupráca.

4.5 **Podporné politiky, štruktúry a infraštruktúry** sú štvrtým pilierom, o ktorý sa musí opierať európska stratégia, pokiaľ ide o oblasť odvetvia osobných služieb.

4.5.1 Hlavným prvkom tohto piliera je okrem opatrení v rámci stratégie Európa 2020 cieľená aktivácia programov a štrukturálnych opatrení EÚ s osobitným zameraním na Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka, ako aj programy EÚ Kultúra a Horizont 2014/2020.

4.5.2 Okrem toho by na úrovni EÚ mali existovať opatrenia na stanovenie európskeho rámca, ktorý by stimuloval a podporoval dobré výsledky v oblasti odbornej kvalifikácie a kvality služieb, dokumentácie a výmeny pozitívnych skúseností, ako aj normalizovaných systémov monitorovania kvality a úrovne spokojnosti zákazníkov a pomeru kvalita/cena v tomto odvetví, pokiaľ ide o profesionalizáciu a pracovné podmienky a podmienky kariérneho rozvoja poskytovateľa služieb, ako aj o verejné a súkromné podniky a podniky sociálneho hospodárstva pôsobiace v tomto odvetví, ako nakoniec aj príjemcov týchto služieb a ich rodinných príslušníkov, sociálne hospodárstvo.

4.5.2.1 Dobrovoľnícka činnosť predstavuje dôležitú súčasť tohto sektora, a preto ju treba podporovať a stimulovať, hlavne kvôli kvalitatívnemu prínosu z ľudského, sociálneho a citového hľadiska. Osobitnú pozornosť si zasluhujú európske opatrenia na podporu výmeny skúseností z osvedčených postupov v oblasti dobrovoľníckej činnosti v rámci osobných služieb.

4.5.3 Treba vziať do úvahy význam investičného úsilia a zvlášť potreby diverzifikácie finančného krytia (dane, rôzne formy prispievania do sociálneho zabezpečenia/sociálnej ochrany, poistenie, medzigeneračná solidarita, verejno-súkromné partnerstvá) a nezabúdať na to, že náklady na dlhodobú zdravotnú starostlivosť a podporu nie sú pre väčšinu obyvateľstva udržateľné.

4.5.4 Na úrovni EÚ by bolo vhodné vyčleniť určitú časť štrukturálnych fondov na rozvoj sociálnej infraštruktúry a zdravotníckych a opatrovateľských služieb tam, kde ich je nedostatok, a na iniciatívy na podporu zamestnanosti v tomto odvetví na miestnej úrovni. Mala by sa najmä zabezpečiť rozpočtová položka pre vidiecke oblasti a znevýhodnené oblasti v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidiek a iniciatívy Leader.

⁽¹⁹⁾ eHealth Conference 2012, Kodaň.

⁽²⁰⁾ OECD, Help Wanted? Providing and Paying for Long-Term Care, 2011.

⁽²¹⁾ COM(2011) 900 final.

4.5.5 Rovnako je potrebné na úrovni EÚ preskúmať opatrenia na podporu rodinnej politiky a na zabezpečenie flexibilnejších dohôd o pracovných miestach osobám poskytujúcim starostlivosť v rodinách.

5. Záverečné pripomienky

5.1 EHSV je hlboko presvedčený, že „v oblastiach ako napr. zdravotná starostlivosť, starostlivosť o dieťa alebo staršie osoby, pomoc postihnutým osobám alebo sociálne bývanie poskytujú tieto služby občanom základnú záchrannú sieť a podporujú sociálnu súdržnosť“⁽²²⁾.

5.2 Výbor zdôrazňuje, že osobné sociálne, zdravotné a didaktické služby predstavujú všeobecný záujem, hospodársky aj nehospodársky, a zohrávajú významnú úlohu z hľadiska kvality a fungovania európskych spoločností, pretože prispievajú k sociálnej ochrane a sociálnemu začleňovaniu a významným spôsobom aj k výkonnosti a konkurencieschopnosti hospodárstva. Kým dopyt po týchto službách vzrastá, možnosti ich financovania sa znižujú ako dôsledok hospodárskej krízy a z dlhodobého hľadiska ako dôsledok demografického vývoja.

5.3 Výbor dôrazne poukazuje na ciele Lisabonskej zmluvy týkajúce sa vzdelávania, sociálnej ochrany a zdravotnej starostlivosti, ktoré odrážajú sociálne vedomie spoločnosti a túžbu

zabezpečiť občanom ešte vyššiu životnú úroveň v súlade s hospodárskym potenciálom jednotlivých členských štátov.

5.4 EHSV sa teda domnieva, že za súčasných okolností si ďalší rozvoj v týchto odvetviach vyžaduje:

- spustenie skutočnej európskej stratégie inovatívnych „inteligentných“ osobných sociálnych a zdravotníckych služieb a príslušných didaktických služieb zahrňujúcich rozvoj ľudských zdrojov, zavedenie vhodných technológií na podporu príjemcov a poskytovateľov služieb, rozvoj európskeho priestoru integrovaných služieb a podporné politiky pre štruktúry a infraštruktúru so sprievodnou pomocou v podobe sociálneho dialógu, ako aj dialóg s občianskou spoločnosťou na rôznych úrovniach,
- vyššiu účinnosť pri využívaní finančných a ľudských zdrojov, ako aj existujúcej infraštruktúry, pri uplatňovaní zásad kvality a hodnotení výkonu, prostredníctvom opatrení na zvyšovanie a integráciu nadobúdania zručností; vyššiu úroveň hospodárskej súťaže prostredníctvom kolektívneho vyjednávania; väčšie zapojenie súkromného sektora, sociálneho hospodárstva a dobrovoľníkov; nové formy partnerstva medzi odvetvami; pozorné preskúmanie výdavkov a spoločné hodnotenie účinnosti a hospodárnosti služieb.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²²⁾ COM(2011) 900 final.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zásada partnerstva pri uplatňovaní fondov spoločného strategického rámca – základy európskeho kódexu správania v oblasti partnerstva“

SWD(2012) 106 final (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/04)

Spravodajca: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť sa 24. mája 2012 rozhodla, podľa článku 29, ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zásada partnerstva pri uplatňovaní fondov spoločného strategického rámca – základy európskeho kódexu správania v oblasti partnerstva“

SWD(2012) 106 final.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 158 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV je pevne presvedčený, že skutočné partnerstvo, ktoré zapája všetkých partnerov a zúčastnené strany organizovanej občianskej spoločnosti⁽¹⁾ do vypracúvania, vykonávania a hodnotenia *ex post*, pokiaľ ide o programy a projekty v rámci politiky súdržnosti EÚ, priamo prispieva k zvýšeniu kvality a k účinnej realizácii. Zásada partnerstva je vynikajúcim príkladom, ako možno uplatniť dobrú správu v ostatných politikách EÚ a účinne tak zaviesť stratégiu EÚ 2020.

1.2 EHSV so zreteľom na kódex správania dôrazne podporuje iniciatívu Komisie a rozhodne súhlasí s navrhnutými odporúčaniami. EHSV oceňuje podporu kódexu zo strany Európskeho parlamentu a Výboru regiónov, pripomína však, že takéto partnerstvo by malo poskytovať rovnaké podmienky pre všetkých verejných aj súkromných partnerov.

1.3 EHSV však vyjadruje hlboké sklamanie, že Rada zatiaľ vypustila navrhovaný kódex správania z návrhu Komisie. EHSV žiada o spoločný postup s Výborom regiónov zameraný na obhájenie kódexu správania.

⁽¹⁾ EHSV definuje organizovanú občiansku spoločnosť takto: Organizovaná občianska spoločnosť je časťou občianskej spoločnosti zoskupenou v organizáciách, ktoré tvoria oporné body spoločnosti. Inými slovami, organizovaná občianska spoločnosť zahŕňa všetky súkromné iniciatívy neštátnych organizácií a ich členov, ktorí aktívne zasahujú do verejných vecí na základe svojich vlastných pochybností, a stavajú na svojich osobitných znalostiach, schopnostiach a rozsahu možností. Táto definícia sa vzťahuje na celú škálu organizácií: združenia zamestnancov, odborové zväzy, asociácie založené na podpore určitých záležitostí všeobecného záujmu, ako aj tzv. mimovládne organizácie (MVO).

1.4 EHSV je hlboko znepokojený vzrastajúcimi obavami, ktoré pociťuje organizovaná občianska spoločnosť v súvislosti s vykonávaním zásady partnerstva. Správy niektorých členských štátov poukazujú na súčasný trend ústupu tejto zásady partnerstva a menšej miery účasti organizovanej občianskej spoločnosti. Odstránenie kódexu správania z návrhov Komisie takisto vzbudzuje veľké obavy. V čase krízy je potrebná väčšia zodpovednosť sociálnych partnerov a ostatných organizácií občianskej spoločnosti.

1.5 Aj keď ide len o pracovný dokument útvarov Komisie, tento text je vhodne načasovaný, keďže v niekoľkých členských štátoch a regiónoch sa už začalo programovanie štrukturálnych fondov na roky 2014 – 2020. Komisia by ho mala aktívne rozširovať, aby ho mohli využívať relevantní partneri. EHSV vyzýva svojich členov, aby svoje organizácie aktívne zapájali do projektov a programov politiky súdržnosti EÚ, ktoré sa opierajú o kódex správania.

1.6 EHSV by chcel naliehavo zdôrazniť, že operačné programy by sa mali zamerať na také činnosti a opatrenia, ktoré budú podporovať partnerstvo. Hlavnou zásadou by malo byť rovnaké zaobchádzanie a pluralizmus v oblasti partnerstva, cieľené partnerstvá pre cieľené programy a zvýšenie budovania kapacít.

1.7 EHSV sa domnieva, že monitorovacie výbory by mali byť doplnené o ostatné nástroje partnerstva. V tejto súvislosti EHSV pripomína znenie, ktoré navrhol Európsky parlament vo svojich pozmeňujúcich a dopĺňujúcich návrhoch k článku 5 nariadenia o spoločných ustanoveniach: „spolupracovať s partnermi“ by sa malo nahradiť pojmom „zapájať partnerov“.

1.8 EHSV navrhuje „kontrolu partnerstva“, ktorú by riadili samotní partneri. Takýto európsky systém monitorovania by mal byť založený na zavedení jednoduchého kontrolného zoznamu a partnerských hodnotení zo strany Komisie spolu s európskymi organizáciami zúčastnených strán. EHSV vyjadruje veľký záujem o aktívnu účasť na tomto procese.

1.9 Riadne vykonávanie zásady partnerstva podľa ustanovení kódexu správania by malo byť podmienkou pred tým, ako Komisia podpíše zmluvy o partnerstve s rôznymi členskými štátmi. V tomto kontexte môžu byť navýšené zdroje na operačné programy ako stimul na splnenie tejto podmienky.

2. Kontext – vývoj partnerstva

2.1 Zásada partnerstva sa od svojho zavedenia v roku 1988 vykonávala pomaly a postupne. Do tohto procesu bola zahrnutá organizovaná občianska spoločnosť, najmä sociálni partneri. Túto zásadu ľahšie prevzali krajiny, v ktorých je partnerstvo neoddeliteľnou súčasťou politického procesu. Táto zásada sa posilnila, keď Komisia získala viac priamej zodpovednosti v oblasti politiky súdržnosti, a po zavedení iniciatív Spoločenstva, napríklad EQUAL a LEADER.

2.2 V mnohých prípadoch mali však tieto partnerstvá iba formálny charakter. V programovom období 2006 – 2013 sa partnerstvo aktívne nepodporovalo ani vtedy, keď sa v rovnakom čase kľúčovým aspektom presadzovania lisabonskej stratégie stala účasť zainteresovaných strán. Politika súdržnosti EÚ čelila novým výzvam, keď v roku 2004 pristúpilo k EÚ 10 krajín, po ktorých nasledovali v roku 2007 Bulharsko a Rumunsko.

2.3 Komisia poukázala na nedostatky a partneri z občianskej spoločnosti kritizovali prekážky. V nadväznosti na zmenu vzťahu medzi členskými štátmi a Komisiou v oblasti riadenia politiky súdržnosti EÚ sa pozornosť zamerala na šírenie osvedčených postupov.

2.4 Komisia v roku 2009 požiadala EHSV o vydanie prieskumného stanoviska týkajúceho sa podpory partnerstva v rámci štrukturálnych fondov na základe osvedčených postupov. Toto stanovisko bolo zároveň doplnené o publikáciu „Na tango treba dvoch“, ktorá sa zaoberá vybranými prípadmi osvedčených postupov v členských štátoch. Komisia odvtedy prevzala návrh kódexu osvedčených postupov EHSV.

2.5 Súčasná situácia dokazuje, že vo väčšine členských štátov sa rozvíja partnerstvo s organizovanou občianskou spoločnosťou. Ako model rozvíjajúcich sa osvedčených postupov môže

v niektorých prípadoch slúžiť Poľsko. Uplatňovanie tohto partnerstva je určite výzvou pre tie krajiny, ktoré naposledy pristúpili k EÚ, ako sú Bulharsko a Rumunsko, a čoskoro aj Chorvátsko. Týka sa to aj niektorých členských štátov, ktoré pristúpili v roku 2004, ako aj tých, ktoré sú členmi už niekoľko rokov, ako Portugalsko a Grécko.

2.6 V organizovanej občianskej spoločnosti však vzrastajú obavy v súvislosti s vykonávaním zásady partnerstva. Očakávania sa nenaplnili. Správy niektorých členských štátov poukazujú na súčasný trend ústupu tejto zásady partnerstva, menšiu mieru účasti organizovanej spoločnosti a odstránenie kódexu správania zo strany Rady. V niektorých krajinách sa programovanie na obdobie 2014 – 2020 začalo bez toho, aby boli so samozrejmosťou prizvané súkromné zainteresované strany. Táto politická neochota sa musí odstrániť, aby sa európsky kódex správania v oblasti partnerstva mohol náležite uplatňovať.

3. Návrh Komisie

3.1 V rámci návrhov Komisie, pokiaľ ide o fondy spoločného strategického rámca na obdobie 2014 – 2020, budú členské štáty povinné zorganizovať partnerstvo. Podporí sa to európskym kódexom správania v oblasti partnerstva, ktorý stanoví ciele a kritériá pre uplatňovanie partnerstva a zjednoduší výmenu informácií, skúseností, výsledkov a osvedčených postupov medzi členskými štátmi. Komisia prijme európsky kódex správania v oblasti partnerstva ako delegovaný akt do troch mesiacov od prijatia nariadenia o spoločných ustanoveniach (CPR).

3.2 Pracovný dokument útvarov Komisie je prvým krokom k zefektívnemu zásady partnerstva. Šesť kapitol obsahuje 18 podrobných usmernení. Zahŕňajú témy:

— Ktorých partnerov si vybrať

— Ako zapojiť partnerov do prípravy programových dokumentov

— Ako zapojiť partnerov do realizačnej fázy

— Ako zapojiť partnerov do hodnotenia

— Pomoc partnerom

— Výmena osvedčených postupov.

3.3 Treba poznamenať, že navrhovaný európsky kódex správania v oblasti partnerstva bol preložený do všetkých jazykov EÚ, čím sa zjednoduší jeho šírenie a používanie.

4. Predchádzajúca činnosť EHSV v oblasti partnerstva

4.1 EHSV na konkrétnu žiadosť Európskej komisie pracoval na zásade partnerstva v roku 2010 (ECO/258 – spravodajca pán Olsson ⁽²⁾) a vo svojom stanovisku k nariadeniu o spoločných ustanoveniach (ECO/314 – spravodajca pán VARDAKATSANIS) vo veľkej miere poskytol pripomienky k návrhom Európskej komisie v oblasti partnerstva.

4.2 EHSV navrhol, aby bol **Kódex osvedčených postupov** založený na niekoľkých usmerneniach, z ktorých sa väčšina zohľadnila v pracovnom dokumente útvarov Komisie:

— informačný/konzultačný/participatívny plán, ako zapojiť partnerov,

— zodpovednosť orgánov,

— výber partnerov zo širokého spektra spoločnosti,

— technická pomoc partnerom,

— partnerstvo ako kritérium pre projekty,

— **zjednodušenie** postupov a kontrol,

— urýchlenie **platieb**.

4.3 EHSV vyjadruje presvedčenie, že **partnerstvo**, ktoré zapája všetkých partnerov podľa definície v článku 5 ods. 1 nariadenia o spoločných ustanoveniach do vypracúvania, vykonávania a hodnotenia *ex post*, pokiaľ ide o projekty v rámci politiky súdržnosti EÚ, priamo prispieva k ich úspešnosti. Víta pokrok v článku 5 návrhu Európskej komisie, na základe ktorého sa partnerstvo stáva povinným prvkom; pripomína, že účasť by mala byť skutočná vo všetkých fázach plnenia fondov so zahrnutím partnerov, ktorí majú v monitorovacích výboroch hlasovacie právo.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Účinné partnerstvá v politike súdržnosti“ – Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 1.

4.4 EHSV vyzýva na spoločný postup s Výborom regiónov a žiada Európsku komisiu a Európsky parlament, aby obhájili európsky kódex správania v oblasti partnerstva, ktorý Rada zrušila. EHSV o to dôrazne žiadal 6. novembra 2012 na neformálnej schôdzi ministrov v Nikózii.

5. Počiatočné reakcie ostatných inštitúcií EÚ

Rada

5.1 Rada zamietla návrh Komisie na kódex správania, čo v praxi nepochybne oslabí uplatňovanie zásady partnerstva.

Európsky parlament

5.2 Európsky parlament navrhol komplexnú zmenu a doplnenie kódexu správania v článku 5 nariadenia o spoločných ustanoveniach, ktoré sú založené na deviatich požiadavkách. EHSV tento prístup podporuje. Pozmeňujúci a doplňujúci návrh je uvedený nižšie ⁽³⁾. EHSV vyjadruje znepokojenie, že Európsky parlament rozlišuje medzi súkromnými a verejnými partnermi, čo môže viesť k nerovnakému zaobchádzaniu s jednotlivými partnermi.

Výbor regiónov

5.3 VR podporuje európsky kódex správania v oblasti partnerstva a vyzýva všetky zainteresované územné orgány na organizovanie partnerstiev. Okrem iného zdôrazňuje, že by sa mali zväziť konkrétne podmienky v členských štátoch, význam subsidiarity a proporcionality, postup výberu partnerov, ktorí podporujú pluralizmus s cieľom zahrnúť aj marginalizované skupiny. Výbor regiónov nastoľuje otázku týkajúcu sa práv a zodpovedností partnerov, čím zároveň rozlišuje medzi súkromnými a verejnými partnermi.

⁽³⁾ 3a. Európsky kódex správania stanovuje, okrem iného, tieto požiadavky:

- a) minimálne požiadavky a zásady na zabezpečenie transparentného výberu partnerov a vysvetlenie ich úloh v politickom procese, ako aj ich zodpovedností,
- b) minimálne požiadavky, odporúčania a ukazovatele, ako identifikovať príslušných partnerov, napríklad orgány na rôznych územných úrovniach, sociálnych a hospodárskych partnerov, občiansku spoločnosť, náboženské spoločenstvá, vedecké a technologické organizácie a orgány zodpovedné za podporu rodovej rovnosti, sociálnej inklúzie a nediskriminácie alebo aktívne v oblasti kultúry, vzdelávania a politiky zameranej na mládež,
- c) proces spolupráce medzi príslušnými vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi orgánmi,
- d) usmernenia k prispôbaniu partnerstva programom vrátane osobitných charakteristík programov financovaných z viacerých fondov, spoločných akčných plánov a integrovaných územných investícií,
- e) minimálne požiadavky na zabezpečenie zmysluplnej účasti partnerov na príprave partnerskej zmluvy a programov,
- f) minimálne požiadavky, ktoré tvoria súčasť stanovených postupov na zabezpečenie účinnej organizácie partnerstiev,
- g) usmernenie k účasti partnerov v monitorovacích výboroch, k výberu projektov, monitorovaniu a hodnoteniu,
- h) minimálne požiadavky na poskytovanie usmernení partnerom a k zjednodušeniu budovania kapacít medzi partnermi,
- i) návrh rámca na výmenu osvedčených postupov medzi členskými štátmi. ECO/258 – Účinné partnerstvá v politike súdržnosti.

6. Reakcie organizovanej občianskej spoločnosti

6.1 Európska organizovaná občianska spoločnosť sa domnieva, že neexistencia partnerstva bola jedným z hlavných dôvodov zníženia vplyvu štrukturálnych fondov v rokoch 2007 – 2013 v niektorých členských štátoch.

6.2 Malo by sa zreteľnejšie uviesť, že organizovaná občianska spoločnosť zastupuje spolu s verejnými orgánmi všeobecný záujem.

6.3 Organizovaná občianska spoločnosť je často vylúčená zo skutočného a trvalého partnerstva z dôvodu prekážok, ktoré vytvárajú pravidlá v oblasti spolufinancovania, administratívnej záťaže, neprimeraných cieľov vnútroštátnych operačných programov a nedostatočnej účasti na monitorovaní fondov.

6.4 Organizovaná občianska spoločnosť uznáva úsilie, ktoré vynaložila Európska komisia na zjednodušenie postupov, ale domnieva sa, že ešte stále nie je dostatočné na možnosti včasného a jednoduchého čerpania fondov zo strany súkromného sektora ako celku. Príliš veľká zložitosť a administratívna záťaž naďalej pretrvávajú, pričom je takisto potrebné znížiť byrokraciu. Musia sa zohľadniť tieto aspekty:

- štandardizácia dokumentácie (včasnosť – jednoduchý prístup – zrozumiteľnosť),
- predchádzanie zavádzania zmien počas realizácie,
- flexibilná miera spolufinancovania,
- zníženie obdobia oneskorených platieb.

6.5 Organizovaná občianska spoločnosť zdôrazňuje význam budovania kapacít pre partnerov a žiada o zahrnutie definície budovania kapacít. Definícia budovania kapacít by sa mala chápať ako zvýšenie účasti partnerov na príprave, vykonávaní a monitorovaní štrukturálnych fondov vo všetkých fázach.

6.6 EHSV zdôrazňuje potrebu vytvorenia rozsiahleho partnerstva, ktoré by malo zastupovať široké spektrum rôznych záujmov. Mal by sa vypracovať zrozumiteľný spôsob na vymedzenie zodpovedností a funkcií týchto rôznych partnerov.

7. Všeobecné pripomienky

7.1 Účinné zavedenie zásady partnerstva je systematický proces. Návrh Komisie je prvým krokom k formalizácii a

modifikácii zásady partnerstva na úrovni EÚ. EHSV s radosťou konštatuje, že Európsky parlament aj Výbor regiónov podporujú zásadu účinného partnerstva. Zásada partnerstva je v podstate vynikajúcim príkladom toho, ako možno uplatniť dobrú správu v ostatných politikách EÚ a účinne tak zaviesť stratégiu EÚ 2020.

7.2 EHSV je hlboko znepokojený, že Rada chce obmedziť zásadu partnerstva návratom k súčasným prísnejším pravidlám na programové obdobie 2006 – 2013; vyzýva Komisiu a Európsky parlament, aby pomohli zvrátiť tento vývoj.

8. Konkrétne pripomienky

8.1 Keďže programovanie štrukturálneho fondu na obdobie 2014 – 2020 sa už v niekoľkých členských štátoch začalo, pre verejnú správu aj organizovanú občiansku spoločnosť je dôležité využívať pracovný dokument útvarov Komisie. EHSV oceňuje, že kódex správania bol preložený do všetkých jazykov EÚ. Komisia by mala aktívne šíriť svoje návrhy v členských štátoch v spolupráci s verejnou správou a organizovanou občianskou spoločnosťou.

8.2 EHSV je presvedčený, že otázke monitorovania sa v návrhoch Komisie nevenovala dostatočná pozornosť. Európsky systém monitorovania založený na jednoduchom kontrolnom zozname a partnerských hodnoteniach by sa mal zaviesť v spolupráci s európskymi organizáciami zúčastnených strán. EHSV vyjadruje záujem o aktívnu účasť na tomto procese.

8.3 Kontrolný zoznam by mal vychádzať z minimálnych špecifikácií, konkrétne pokiaľ ide o výber, účasť v rôznych fázach a budovanie kapacít partnerov. Takisto by sa mal posúdiť spôsob riešenia konfliktov záujmov. Tieto špecifikácie by sa mali opierať o analýzu SWOT (so zameraním na silné stránky, nedostatky, príležitosti a ohrozenia), ktorá by viedla k zlepšeniam.

8.4 Súkromné zainteresované strany/partneri by v rámci tohto systému mali vykonať „kontrolu partnerstva“ založenú na navrhovanom kontrolnom zozname. EHSV navrhuje jednoduchý systém hodnotenia s tromi úrovňami: nedostatočná/dostatočná/excelentná. Ako sa navrhuje v pracovnom dokumente útvarov Komisie, takáto kontrola by posilnila účasť partnerov na hodnotení.

8.5 EHSV pripomína, že znenie navrhované Európskym parlamentom v článku 5 nariadenia o spoločných ustanoveniach „spolupracovať s partnermi“ sa musí nahradiť pojmom „zapojiť partnerov“.

8.6 EHSV pripomína svoj predchádzajúci návrh, aby regióny, ktoré si chcú vymieňať skúsenosti a šíriť osvedčené postupy, vytvorili sieť „regiónov vynikajúcich v partnerstve“.

8.7 Osvedčené postupy prezentované v brožúre EHSV „Na tango treba dvoch“ boli do veľkej miery ocenené; bolo by veľmi užitočné otestovať tieto príklady v ostatných krajinách (dokonca aj keď sa partnerstvo musí prispôsobiť vnútroštátnym okolnostiam). EHSV navrhuje aktualizovať túto brožúru v prepracovanom vydaní, ktoré by obsahovalo skúsenosti získané z neosvedčených postupov.

8.8 EHSV zdôrazňuje význam zapojenia partnerov z prvej fázy do dialógu v kontexte pracovného programu (informačný/konzultačný/participatívny plán) a presného plánu v súlade s návrhom EHSV a podporou Komisie. Tento proces sa zároveň musí vymedziť v zmluve o partnerstve. Správne vykonávanie zásady partnerstva podľa európskeho kódexu správania v oblasti partnerstva by malo byť podmienkou pred tým, ako Komisia podpíše zmluvy o partnerstve s ostatnými členskými štátmi. EHSV navrhuje, aby sa zdroje operačných programov použili v prospech budovania kapacít medzi partnermi ako stimul na splnenie tejto podmienky.

8.9 Výber partnerov by mal prebiehať v rámci „pluralizmu v partnerstve“. Okrem hospodárskych a sociálnych partnerov

a príslušných orgánov občianskej spoločnosti treba zapojiť aj ostatné subjekty, ako sú inovačné, vznikajúce a marginalizované sféry spoločnosti, ktoré musia mať prístup k partnerstvu a musia v ňom zohrávať istú úlohu. Pre tieto sféry je veľmi užitočný model koordinačných platforiem. Aj mikropodniky ako najmenšie podniky (s vysokým potenciálom vytvárania pracovných miest) a sociálne hospodárstvo (ako to vyplýva z iniciatívy pre sociálne podnikanie) musia byť zapojené do partnerstva ako hospodárski partneri.

8.10 Navrhovaná tematická koncentrácia v programoch, ako aj ostatné zameranie programov – z geografického hľadiska, podľa skupín, sektorov atď. – zjednoduší cieľové a účinnejšie partnerstvo.

8.11 Práca v monitorovacích výboroch je často veľmi formálna a nespĺňa požiadavku skutočného partnerstva. Mala by sa doplniť o konzultačné orgány, pracovné skupiny a ostatné nástroje partnerstva s cieľom posilniť tento proces.

8.12 Budovanie kapacít je potrebné pre partnerov vo všetkých členských štátoch, čo výrazne prispieva k celému procesu. Na tento účel by sa mala využiť technická pomoc, ako aj vlastné prostriedky členského štátu.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Uplatňovanie a monitorovanie Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím inštitúciami EÚ a úloha EHSV“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/05)

Spravodajca: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 26. apríla 2012 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Uplatňovanie a monitorovanie Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím inštitúciami EÚ a úloha EHSV“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 23. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 144 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV vyzýva Radu, aby obnovila rokovania o uzavretí Opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, aby sa zabezpečilo, že zdravotne postihnutí občania EÚ budú v plnej miere využívať svoje práva podľa dohovoru OSN.

1.2 EHSV vyzýva predsedov Európskej rady, Európskej komisie a Európskeho parlamentu, aby v decembri 2013 usporiadali druhú schôdzu o situácii zdravotne postihnutých osôb v EÚ, ktorú budú viesť spoločne s Európskym fórom zdravotne postihnutých, s cieľom preskúmať uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

1.3 EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím zahŕňa povinnosti, ktoré si na úrovni EÚ a členských štátov vyžadujú legislatívne a politické zmeny, a že finančná situácia by sa nemala zneužívať ako zámienka na oddialenie opatrení v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím.

1.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby uskutočnila podrobné a participatívne preskúmanie uplatňovania stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia ako neoddeliteľnej súčasti budúcej celkovej stratégie EÚ, ktorá by zahŕňala preskúmanie súčasných právnych predpisov, politiky a programov, ako aj vypracovanie nových návrhov.

1.5 EHSV teda vyzýva Európsku komisiu, aby prostredníctvom svojho generálneho sekretariátu vytvorila nástroj na posúdenie vplyvu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

1.6 EHSV víta skutočnosť, že Rada vytvorila nezávislý systém na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a žiada, aby bol tomuto systému pridelený rozpočet, ktorý umožní jeho účastníkom plniť úlohy v úplnej nezávislosti od kontaktných miest.

1.7 EHSV očakáva, že ho Európska komisia požiada o konzultáciu týkajúcu sa ambiciózneho legislatívneho návrhu Európskeho aktu prístupnosti s čo najširšou oblasťou uplatňovania, ktorý bude obsahovať požiadavky na verejných a súkromných poskytovateľov služieb a výrobcov, aby ľuďom so zdravotným postihnutím umožňovali úplnú prístupnosť, a tiež jasnú a obsiahlu definíciu prístupnosti.

1.8 EHSV víta, že do „Digitálnej agendy“ boli zaradené právne predpisy týkajúce sa prístupnosti internetových stránok verejného sektora a internetových stránok poskytujúcich základné služby verejnosti a očakáva predloženie rozsiahleho súhrnu právnych predpisov v roku 2012.

1.9 EHSV vyzýva Radu a Európsky parlament, aby v nariadeniach týkajúcich sa štrukturálnych fondov, nástroja „Spájame Európu“⁽¹⁾, siete TEN-T, programu Horizont 2020⁽²⁾, programu Práva a občianstvo a programov v oblasti rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci posilnili alebo zachovali ustanovenia v prospech zdravotne postihnutých osôb, a to prijatím opatrení, ktoré zabezpečia účasť osôb so zdravotným postihnutím prostredníctvom finančnej podpory a budovania kapacít.

⁽¹⁾ COM(2011) 665 final. ([http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm\(01\):SK:NOT](http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm(01):SK:NOT))

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

1.10 EHSV vyzýva Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, Európsku komisiu a Radu, aby zabezpečili zohľadňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v zahraničných vzťahoch a medzinárodnej spolupráci, ako aj v medzinárodných obchodných dohodách, a to aj tým, že EÚ a členské štáty zosúladiť svoje postoje k právam osôb so zdravotným postihnutím v rámci rôznych orgánov OSN.

1.11 EHSV vyzýva európske inštitúcie, aby prijali príslušné opatrenia na vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v rámci EÚ a preskúmali svoje postupy týkajúce sa zamestnávania, pracovných podmienok, nábora zamestnancov, školení, prístupnosti budov, pracovného prostredia a komunikačných nástrojov, a tiež požiadaviek na agentúry financované Európskou úniou.

1.12 EHSV berie na vedomie záväzok pána Barrosa z decembra 2011 prerokovať na schôdzi kolégia členov Komisie a generálnych riaditeľov uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a žiada, aby sa tieto otázky zaradili do programu rokovania každý rok.

1.13 EHSV víta usporiadanie pracovného fóra, na ktorom sa môžu stretnúť zástupcovia kontaktných miest štátnej správy, koordinačného mechanizmu a nezávislých mechanizmov z EÚ a členských štátov zodpovedných za uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj občianskej spoločnosti a vyjadruje svoj záujem zúčastňovať sa na ďalších schôdzach.

1.14 EHSV očakáva, že sa v roku 2013 bude môcť svojím stanoviskom podieľať na správe EÚ určenej Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

1.15 EHSV zastáva názor, že by mal prijať príslušné opatrenia na interné vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a plnenie z neho vyplývajúcich povinností. Medzi takéto opatrenia patrí podpora zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím v EHSV, zabezpečenie nediskriminačného procesu výberových konaní, zlepšenie prístupnosti budov, internetových stránok, nástrojov IKT a dokumentov; zabezpečenie primeraných úprav pre zamestnancov, členov a expertov, organizovanie školení pre svojich zamestnancov vrátane vydania brožúry o tomto dohovore OSN a zohľadnenie problematiky zdravotného postihnutia vo svojich činnostiach.

1.16 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné systematické monitorovanie a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so

zdravotným postihnutím inštitúciami EÚ, a preto sa zaväzuje zriadiť riadiaci výbor pre uplatňovanie a monitorovanie tohto dohovoru, ktorý bude vyzývať inštitúcie EÚ, aby informovali o svojej práci a bude zhromažďovať reakcie osôb so zdravotným postihnutím prostredníctvom organizácií, ktoré ich zastupujú, ako aj občianskej spoločnosti, aby získal nezávislý pohľad na pokrok dosiahnutý v uplatňovaní dohovoru OSN.

1.17 EHSV navrhuje usporiadať schôdzu o uplatňovaní Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, na ktorej by sa zúčastnili zástupcovia národných hospodárskych a sociálnych rád, organizácií občianskej spoločnosti a vnútroštátnych inštitúcií na ochranu ľudských práv.

1.18 EHSV vyzýva sociálnych partnerov, aby začlenili uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím do kolektívneho vyjednávania na základe dohodnutých usmernení.

2. Úvod

2.1 Medzi osoby so zdravotným postihnutím patria osoby s dlhodobými telesnými, duševnými, kognitívnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do života spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými ľuďmi.

2.2 V Európe je približne 80 miliónov ľudí so zdravotným postihnutím. Podľa údajov Eurostatu je pravdepodobnosť, že budú nezamestnaní, dva až trikrát vyššia, než u ľudí bez zdravotného postihnutia. Iba 20 % ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím má prácu oproti 68 % ľudí bez postihnutia. V porovnaní s ľuďmi bez zdravotného postihnutia je pravdepodobnosť dosiahnutia vysokoškolského vzdelania u ľudí so zdravotným postihnutím menej než polovičná. V Európe má iba 38 % osôb so zdravotným postihnutím vo veku od 16 do 34 rokov príjem zo zárobkovej činnosti oproti 64 % osôb bez zdravotného postihnutia.

2.3 EHSV pripomína svoje stanoviská na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér“⁽³⁾ a „Mladí ľudia so zdravotným postihnutím: zamestnanosť, začlenenie a zapojenie do spoločnosti“⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 81 – 86.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 2 – 6.

2.4 EHSV konštatuje, že Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím a príslušný Opčný protokol boli schválené 13. decembra 2006 v sídle OSN v New Yorku, predložené na podpis 30. marca 2007 a nadobudli účinnosť 3. mája 2008.

2.5 EHSV zdôrazňuje, že dohovor OSN dosiahol širokú medzinárodnú podporu a získal už 154 podpisov a 126 ratifikácií. Opčný protokol dosiaľ získal 90 podpisov a 76 ratifikácií. Dohovor podpísalo všetkých 27 členských štátov EÚ a 24 ho už ratifikovalo.

2.6 EHSV zdôrazňuje, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím je súhrnným nástrojom v oblasti ľudských práv, ktorý zahŕňa občianske, politické, ekonomické, sociálne a kultúrne práva. Opätovne prízvukuje, že pre všetky osoby so zdravotným postihnutím musia v plnej miere platiť ľudské práva a základné slobody.

2.7 EHSV zdôrazňuje, že dohovor OSN sa vzťahuje na všetky osoby so zdravotným postihnutím a výslovne uznáva, že viacnásobná diskriminácia na základe postihnutia a iných faktorov, ako je etnická príslušnosť, pohlavie či ekonomická situácia, je zásadný problém, ktorý je možné riešiť iba prostredníctvom multidisciplinárneho prístupu, ktorý zohľadňuje rozdielnu podstatu tejto zložitej formy diskriminácie.

2.8 EHSV zdôrazňuje, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím obsahuje ustanovenia týkajúce sa o. i. rovnosti a nediskriminácie, prístupnosti, slobody pohybu a štátnej príslušnosti, prístupu k spravodlivosti, ochrany pred násilím, nezávislého života a začlenenia do spoločnosti, práva na rodinný život, osobnej mobility, vzdelávania, zamestnávania, zdravia, sociálnej ochrany, medzinárodnej spolupráce, civilnej ochrany, ako aj účasti osôb so zdravotným postihnutím na rozhodovacom procese prostredníctvom ich reprezentatívnych organizácií, a zohľadňovania problematiky žien a detí so zdravotným postihnutím.

2.9 EHSV zdôrazňuje, že dohovor OSN zavádza zásadnú zmenu v prístupe k osobám so zdravotným postihnutím, pretože sa na nich nepozera ako na „objekty“ dobročinnosti a lekárskej starostlivosti, ale ako na „subjekty“, ktoré majú práva a vedú si ich aj nárokovať a prijímať rozhodnutia

o svojom živote na základe dobrovoľného a informovaného súhlasu. Vrátiť osobám so zdravotným postihnutím možnosť vyjadriť sa, rozšíriť ich slobodu voľby a zlepšiť životné príležitosti – to sú hlavné témy dohovoru OSN.

2.10 EHSV víta skutočnosť, že dohovor objasňuje a stanovuje, ako sa všetky kategórie ľudských práv vzťahujú na osoby so zdravotným postihnutím bez ohľadu na to, akú intenzívnu starostlivosť potrebujú a určuje oblasti, v ktorých je potrebné urobiť zmeny v záujme účinného uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím a ich ochrany.

2.11 EHSV konštatuje, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím je prvou medzinárodnou zmluvou v oblasti ľudských práv, ktorú môžu ratifikovať organizácie regionálnej integrácie ako je EÚ, a poukazuje na rozhodnutie Rady z 26. novembra 2009 o uzatvorení Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím Európskym spoločenstvom⁽⁵⁾, na základe ktorého bola Komisia určená ako kontaktné miesto pre otázky vykonávania dohovoru OSN.

2.12 EHSV vyzdvihuje skutočnosť, že rozhodnutie obsahuje zoznam oblastí, ktoré patria do výlučnej alebo spoločnej právomoci Únie. Tento zoznam nie je konečný a časom sa pravdepodobne rozšíri. Medzi oblasti spadajúce do výlučnej právomoci patrí zlučiteľnosť štátnej pomoci s jednotným trhom a spoločným colným sadzobníkom. Medzi oblasti spoločnej právomoci patria činnosti zamerané na boj proti diskriminácii na základe zdravotného postihnutia, voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu, poľnohospodárstvo, železničná, cestná, námorná a letecká doprava, zdaňovanie, vnútorný trh, rovnaká odmena pre mužov a ženy za prácu rovnakej hodnoty, politika transeurópskych sietí a štatistika.

2.13 EHSV berie na vedomie kódex správania dohodnutý medzi Radou, členskými štátmi a Komisiou⁽⁶⁾, ktorým sa medzi Radou, členskými štátmi a Komisiou ustanovujú mechanizmy na vykonávanie dohovoru v súvislosti s jeho rôznymi aspektmi a na zastupovanie v orgánoch zriadených dohovorom, postupy vypracovania správy EÚ určenej Výboru OSN pre práva ľudí so zdravotným postihnutím a postup vytvorenia monitorovacieho systému pre jeden alebo viaceré nezávislé mechanizmy a pre zapojenie občianskej spoločnosti.

⁽⁵⁾ 2010/48/ES.

⁽⁶⁾ 16243/10 z 29. novembra 2010.

3. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím: dôsledky prvého pristúpenia EÚ k zmluve v oblasti ľudských práv

3.1 EHSV víta skutočnosť, že Európska únia sa podpísaním Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím 23. decembra 2010 po prvýkrát vo svojej histórii stala zmluvnou stranou medzinárodného dohovoru o ľudských právach. Uznáva vedúcu úlohu EÚ a jej členských štátov, ako aj Európskeho hnutia zdravotne postihnutých prostredníctvom Európskeho fóra zdravotne postihnutých pri príprave dohovoru a zastáva názor, že EÚ nesie osobitnú zodpovednosť za zintenzívnenie úsilia pri jeho vykonávaní a monitorovaní a za vytvorenie modelu pre ostatné krajiny na celom svete.

3.2 EHSV vyzýva Radu, aby obnovila rokovania o uzavretí Opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý by jednotlivcom a skupinám umožňoval po vyčerpaní všetkých právnych prostriedkov v rámci EÚ podávať sťažnosti Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, ako to navrhla Komisia v roku 2008, čo by zabránilo medzerám v ochrane osôb so zdravotným postihnutím a odstránilo už existujúce medzery, keby došlo k porušovaniu práv v oblastiach spadajúcich do právomoci EÚ.

3.3 EHSV vyzýva Komisiu, aby zvažila ratifikáciu ďalších zmlúv v oblasti ľudských práv, ako napr. Dohovor o právach dieťaťa, Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, vrátane ich opčných protokolov. Vyzýva EÚ, aby sa zúčastnila na rozhovoroch v súčasnosti prebiehajúcich v otvorenej pracovnej skupine OSN, ktorá uvažuje o vypracovaní novej tematickej dohody OSN v oblasti ľudských práv o právach starších osôb, a aby zabezpečila, že táto práca bude úplne v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

3.4 EHSV uznáva, že Európska únia ako zmluvná strana Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím musí plniť všetky povinnosti stanovené v tomto dohovore v rozsahu svojich právomocí. Sem patrí aj povinnosť pravidelne podávať správy Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

3.5 EHSV zdôrazňuje, že články 10 a 19 ZFEÚ a články 21 a 26 Charty základných práv Európskej únie jasne odkazujú na ochranu osôb so zdravotným postihnutím ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ SEC(2011) 567 final.

3.6 EHSV vyzýva európske inštitúcie, aby zaviedli právne predpisy, opatrenia a programy, pomocou ktorých sa Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím bude v plnej miere uplatňovať v oblastiach, ktoré patria do výlučnej alebo spoločnej právomoci Únie, a aby preskúmali súčasné právne predpisy a opatrenia s cieľom zabezpečiť plnú ochranu všetkých osôb so zdravotným postihnutím v Európskej únii.

3.7 EHSV vyzýva predsedov Európskej rady, Európskej komisie a Európskeho parlamentu, aby v spolupráci s Európskym fórom zdravotne postihnutých usporiadali v decembri 2013 druhú schôdzu o situácii zdravotne postihnutých osôb v EÚ, ktorá sa zameria na uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím ⁽⁸⁾.

3.8 EHSV víta, že v decembri 2012 usporiada Európsky parlament spolu s Európskym fórom zdravotne postihnutých Európsky parlament osôb so zdravotným postihnutím, ktorého výsledky budú zahrnuté do správy EÚ určenej Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

3.9 EHSV vyzýva európske inštitúcie, aby prijali príslušné opatrenia na vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v rámci EÚ, a to:

- podporovať zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím v inštitúciách EÚ a vypracovať opatrenia na zosúladenie pracovného a rodinného života,
- preskúmať vnútorné predpisy, postupy a pracovné metódy, aby sa zdravotne postihnutým zamestnancom zabezpečili rovnaké príležitosti,
- zabezpečiť, aby v procese výberových konaní mali osoby so zdravotným postihnutím možnosť súťažiť s uchádzačmi bez zdravotného postihnutia za rovnakých podmienok, a to uskutočnením primeraných úprav,
- zabezpečiť primerané úpravy pre všetkých zamestnancov so zdravotným postihnutím, ak sú pri ich každodennej práci potrebné, a to vrátane osobnej asistencie, tlmočenia z a do posunkovej reči, vhodnej prepravy atď.,

⁽⁸⁾ Schôdzu, ktorej témou bola situácia zdravotne postihnutých osôb v EÚ, zvolal predseda Európskej komisie José Manuel Barroso 6. decembra 2011. Zúčastnili sa na nej predseda Európskej rady Herman Van Rompuy, predseda Európskeho parlamentu Jerzy Buzek a predseda Európskeho fóra zdravotne postihnutých Yannis Vardakastanis.

- zabezpečiť prístup k odbornému a celoživotnému vzdelávaniu,
- zlepšiť prístupnosť budov, internetových stránok, nástrojov IKT a dokumentov,
- zabezpečiť, aby všetky agentúry EÚ a orgány financované Európskou úniou, vrátane európskych škôl, dodržiavali Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím,
- zabezpečiť zapojenie organizácií osôb so zdravotným postihnutím do prípravy právnych predpisov a opatrení, vrátane primeraného financovania.
- zaradili ustanovenia o prístupnosti do nástroja „Spájame Európu“ a nariadenia o TEN-T ⁽¹¹⁾,
- zabezpečili, že program Horizont 2020 ⁽¹²⁾ zaručí, že výskum financovaný Európskou úniou bude zahŕňať osoby so zdravotným postihnutím tým, že sa bude podporovať zapojenie užívateľov a dostupnosť výsledkov výskumu a budú rozvíjať nové a inovatívne nápady ako začleniť Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím do právnych predpisov a politiky EÚ, vrátane tých, ktoré sa týkajú zamestnanosti,
- zahrnuli ustanovenia vzťahujúce sa na zdravotné postihnutie do svojich programov rozvojovej a humanitárnej pomoci.

4. Uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím inštitúciami EÚ a členskými štátmi

4.1 EHSV vo svojom uznesení z 21. septembra 2011 uvítal Európsku stratégiu pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020 ako dôležitý nástroj uplatňovania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v Európskej únii, pričom vyzval Európsku komisiu, aby zabezpečila, že v súčasnosti platná i budúca sekundárna legislatíva bude rešpektovať ustanovenia dohovoru OSN a umožní osobám so zdravotným postihnutím zapojenie a účasť ⁽⁹⁾.

4.2 EHSV žiada dôkladné a participatívne preskúmanie vykonávania stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia, ako aj stanovenie nových cieľov.

4.3 EHSV vyzýva Radu a Európsky parlament, aby začlenili uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím do viacročného finančného rámca EÚ a zabezpečili, že ani jediný cent sa nevynaloží na neprístupné projekty alebo infraštruktúru.

4.4 EHSV vyzýva Radu a Európsky parlament, aby:

- posilnili alebo zachovali ustanovenia zamerané na implementáciu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v nariadeniach týkajúcich sa štrukturálnych fondov, najmä čo sa týka podmienenosti *ex ante* ⁽¹⁰⁾, zásad partnerstva a horizontálnych zásad,

4.5 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby vytvorila mechanizmus, ktorý bude oceňovať excelentné zosúladenie projektov financovaných Európskou úniou s dohovorom OSN, pokiaľ ide o vypracovanie riešení bezbariérovosti a začleňovania osôb so zdravotným postihnutím.

4.6 EHSV pripomína ustanovenia k zdravotnému postihnutiu obsiahnuté v stratégii Európa 2020, najmä čo sa týka tretieho piliera o sociálnom začlenení, ako aj digitálnej agendy a žiada, aby sa uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím zohľadňovalo vo všetkých hlavných iniciatívach.

4.7 EHSV je znepokojený negatívnym dosahom úsporných opatrení zavedených v mnohých členských štátoch EÚ na osoby so zdravotným postihnutím a na ich rodiny, ktoré vedú k ďalšiemu sociálnemu vylúčeniu, diskriminácii, nerovnosti a nezamestnanosti a zdôrazňuje, že kríza by sa nemala využívať na odloženie uplatňovania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

4.8 EHSV vyzýva Európsku radu, aby prijala skutočnú stratégiu pre rast, ktorá bude obsahovať opatrenia v prospech znevýhodnených skupín, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, vrátane opatrení na stimulovanie pracovných príležitostí, podporu služieb, ktoré im pomáhajú žiť nezávisle a zúčastňovať sa na spoločenskom živote, pričom treba brať do úvahy aj situáciu osôb, ktoré sa stali zdravotne postihnutými v staršom veku, ako aj na rozvoj prístupnej infraštruktúry.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 81 – 86.

⁽¹⁰⁾ Návrh Komisie už obsahuje podmienky *ex ante*, pokiaľ ide o Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, prístupnosť a nezávislý život.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

4.9 EHSV vyzýva členské štáty, aby prijali opatrenia, ktoré zabezpečia, že osoby so zdravotným postihnutím budú mať prístup na trh práce, a to prostredníctvom finančných stimulov pre podniky, opatrení v prospech podnikania, možnosti vstúpiť do zamestnania a vystúpiť z neho, a že budú mať prístup k sociálnej ochrane a právam pracovníkov.

4.10 EHSV očakáva, že ho Európska komisia požiada o konzultáciu týkajúcu sa jej návrhu ambiciózneho Európskeho aktu prístupnosti (*European Accessibility Act*) s čo najširšou oblasťou uplatňovania, ktorý bude obsahovať požiadavky na verejných a súkromných poskytovateľov služieb a výrobcov, aby umožnili ľuďom so zdravotným postihnutím úplnú prístupnosť, a tiež jasnú a obsiahlu definíciu prístupnosti tak virtuálneho, ako aj zastavaného prostredia umožňujúcu interoperabilitu a kompatibilitu s podpornými technológiami a zodpovedajúcu európskym normám.

4.11 EHSV vyzýva Radu, aby pokračovala v práci na návrhu smernice o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na pohlavie, náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu a aby tento návrh zladila s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím tým, že do neho zaradiť definíciu zdravotného postihnutia a diskriminácie na základe vzťahu k inej osobe, zakáže diskrimináciu pri prístupe k finančným a poisťovacím službám, bude sa zaoberať prístupom ku vzdelaniu a jasne oddelí pojem primeraného prispôsobenia na zabezpečenie individuálneho prístupu od pojmu povinnosti, ktorý zahŕňa povinnosť predvídať a povinnosť voči určitej skupine.

4.12 EHSV zdôrazňuje, že potreby osôb so zdravotným postihnutím by sa mali začleniť do všetkých programov, stratégií a opatrení na úrovni EÚ so zameraním na ženy, deti, diskriminované skupiny, ako sú etnické alebo náboženské menšiny, homosexuáli alebo lesbičky a starší ľudia.

4.13 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť maximálnu mieru zhody s internými právnymi predpismi a jednotlivými oblasťami politiky EÚ zohľadňovaním Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v jej vonkajších vzťahoch a programoch rozvojovej a humanitárnej pomoci, a to aj prostredníctvom vypracovania účelových usmernení.

4.14 EHSV osobitne vyzýva EÚ, aby v diskusiách, ktoré sa vedú v OSN a ktoré majú dosah na práva osôb so zdravotným postihnutím, skoordinovala svoj postoj s postojom členských štátov, a to tak, že zabezpečí, že postoj EÚ k rámci cieľov nadväzujúcich na rozvojové ciele tisícročia bude zohľadňovať

ľudské práva osôb so zdravotným postihnutím a tieto osoby budú uvedené v celkovej revízii politiky, ktorá sa uskutočňuje každé štyri roky.

4.15 EHSV vyzýva EÚ, aby svoju angažovanosť v presadzovaní Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím preniesla aj do iných prebiehajúcich multilaterálnych fór, napr. do rokovaní o reforme a liberalizácii predpisov o autorských právach, ktoré v súčasnosti prebiehajú vo Svetovej organizácii duševného vlastníctva.

4.16 EHSV oceňuje doteraz vykonanú prácu, pokiaľ ide o politický dialóg medzi USA a EÚ o reforme politiky v oblasti zdravotného postihnutia v rámci nového transatlantického programu a vzhľadom na blížiacu sa ratifikáciu v USA vyzýva na zváženie zintenzívnenia transatlantického dialógu o politike v oblasti zdravotného postihnutia s cieľom naďalej prispievať k dosahovaniu pokroku v celosvetovom procese reforiem.

4.17 EHSV žiada Európsku komisiu, aby na každom generálnom riaditeľstve zabezpečila, že príslušné útvary dostanú za úlohu zaradiť uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím do prípravy opatrení a právnych predpisov.

4.18 EHSV žiada generálny sekretariát Komisie, aby pre všetky nové legislatívne návrhy vypracoval nástroj na hodnotenie vplyvu týkajúceho sa práv ľudí so zdravotným postihnutím a aby do školenia nových zamestnancov a preškoľovania zaradil modul na tému Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

4.19 EHSV zdôrazňuje, že podľa odseku o) preambuly a článku 4.3 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím musia mať tieto osoby možnosť aktívne sa podieľať na všetkých politických a rozhodovacích procesoch, opatreniach a programoch týkajúcich sa osôb so zdravotným postihnutím a vyzýva inštitúcie EÚ a vlády jednotlivých členských štátov, aby zaviedli náležité postupy.

5. Monitorovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v EÚ

5.1 EHSV konštatuje, že v článku 33 ods. 2 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím sa od zmluvných strán vyžaduje, aby určili alebo ustanovili na vnútroštátnej úrovni systém zahŕňajúci jeden, prípadne viac nezávislých mechanizmov na „presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania tohto dohovoru“.

5.2 EHSV vyzýva Radu, aby svojím rozhodnutím takýto systém oficiálne zriadila.

5.3 EHSV zdôrazňuje, že pri určovaní alebo ustanovovaní týchto mechanizmov musia zmluvné strany prihliadať na parížske zásady týkajúce sa postavenia a činnosti vnútroštátnych inštitúcií na ochranu a podporu ľudských práv.

5.4 EHSV požaduje najmä nezávislosť systému od kontaktných miest a koordinačného mechanizmu stanoveného v EÚ, určenie úloh každého účastníka systému a stanovenie rozpočtu, ktorý im umožní plniť úlohy.

5.5 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné vytvoriť jasné pravidlá pre štruktúrované konzultácie účastníkov systému v rámci ich príslušných úloh, najmä pokiaľ ide o prípravu právnych predpisov.

5.6 EHSV uznáva, že podľa článku 33 ods. 3 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím musí byť občianska spoločnosť, najmä osoby so zdravotným postihnutím a ich reprezentatívne organizácie, zapájaná do procesu monitorovania a plne sa na ňom zúčastňovať, vrátane kontaktných miest a koordinačného mechanizmu stanoveného Radou na uplatňovanie tohto dohovoru.

5.7 EHSV sa domnieva, že Európske fórum zdravotne postihnutých ako európska zastrešujúca organizácia zastupujúca 80 miliónov občanov so zdravotným postihnutím v Európe, by malo byť na európskej úrovni zapojené do monitorovania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a do všetkých politických a rozhodovacích procesoch na úrovni EÚ týkajúcich sa života osôb so zdravotným postihnutím.

5.8 EHSV je presvedčený, že partnerstvo je nástrojom udržateľného hospodárskeho a sociálneho rozvoja a musí sa zakladať na dlhodobej perspektíve skutočnej účasti občianskej spoločnosti, čo zahŕňa aj neustále budovanie kapacít všetkých partnerov, ako aj poskytovanie primeraných prostriedkov na účasť ⁽¹³⁾.

5.9 EHSV vyzýva EÚ, aby do svojho budúceho programu financovania v rámci programu Práva a občianstvo vyčlenila prostriedky na podporu uplatňovania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorá by mala zahŕňať aj budovanie kapacít a dostatočné financovanie zastupiteľských organizácií zdravotne postihnutých osôb.

5.10 EHSV uznáva, že je dôležité vytvoriť systém na úrovni EÚ, ktorý by bol v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, aby sa krajiny mimo EÚ, najmä tie, ktoré patria medzi regionálne organizácie, mohli systémom EÚ riadiť.

5.11 EHSV zdôrazňuje, že EÚ musí podať svoju prvú pravidelnú správu Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím začiatkom roka 2013 a očakáva, že s ním a celým radom zainteresovaných strán, vrátane občianskej spoločnosti a najmä hnutia zdravotne postihnutých bude Európska komisia konzultovať jej prípravu.

5.12 EHSV víta všetky opatrenia, ktoré Európska komisia a Eurostat navrhujú na zlepšenie a zintenzívnenie zberu údajov a podrobnej štatistiky a ukazovateľov v oblasti zdravotného postihnutia s cieľom vytvoriť účinnejšie opatrenia a lepšie monitorovať ich vykonávanie. EHSV so záujmom očakáva zverejnenie údajov z ad hoc modulu o zdravotnom postihnutí v rámci prieskumu pracovných síl z roku 2011 a vyzýva Komisiu, Eurostat, Agentúru pre základné práva a členské štáty, aby systematicky zaraďovali otázky týkajúce sa zdravotného postihnutia do všetkých hlavných prieskumov a vypracovali špecifický prieskum a ukazovatele, pomocou ktorých by bolo možné sledovať interakciu medzi osobami so zdravotným postihnutím a prekážkami, s ktorými sa každodenne stretávajú, a tiež dosah politických nástrojov určených na odstránenie týchto prekážok.

5.13 EHSV vyzýva EÚ a členské štáty, aby pre orgány verejnej správy na všetkých úrovniach, súkromné podniky, médiá, univerzity a výskumné ústavy, školy, sociálne a zdravotnícke služby organizovali kampane na zvyšovanie povedomia o právach a povinnostiach zakotvených v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

5.14 EHSV vyzýva členské štáty, aby zabezpečili vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím na rôznych úrovniach rozhodovania zapracovaním jeho ustanovení do právnych predpisov, opatrení a administratívnych rozhodnutí a vypracovaním akčných plánov pre ľudí so zdravotným postihnutím, ktoré budú v súlade s dohovorom OSN.

5.15 EHSV nabáda na partnerstvo medzi odborovými zväzmi, organizáciami zamestnávateľov, organizáciami sociálneho hospodárstva a organizáciami osôb so zdravotným postihnutím s cieľom podporiť prístup osôb so zdravotným postihnutím k zamestnaniu v súlade s dohovorom OSN.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 1 – 9

6. EHSV a Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím – interné uplatňovanie

6.1 EHSV zastáva názor, že by na interné vykonávanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a plnenie z neho vyplývajúcich povinností mal prijať príslušné opatrenia. Patrí k nim najmä:

- podpora zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím v EHSV, a to aj prípravou programu stáží a podporovaním využívania detašovaných národných expertov so zdravotným postihnutím,
- zabezpečenie nediskriminačného procesu výberových konaní pre uchádzačov so zdravotným postihnutím,
- zabezpečenie prístupu osôb so zdravotným postihnutím k službám zamestnanosti, ako aj odbornému a celoživotnému vzdelávaniu,
- zlepšenie prístupnosti budov, internetových stránok, nástrojov IKT a dokumentov,
- uskutočnenie primeraných úprav vrátane osobnej asistencie pre zamestnancov, členov a expertov,
- organizovanie školení pre zamestnancov výboru s cieľom zvyšovať povedomie o problematike zdravotného postihnutia a o príslušnom dohovore OSN, a to aj prostredníctvom prípravy brožúry a videa o zohľadňovaní uplatňovania tohto dohovoru,
- účasť v medziinštitucionálnej pracovnej skupine o uplatňovaní Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím,
- zohľadňovanie problematiky zdravotného postihnutia vo svojich činnostiach.

6.2 EHSV zdôrazňuje, že problematike práv v oblasti zdravotného postihnutia treba venovať pozornosť vo všetkých stanoviskách výboru, ktoré majú dosah na život osôb so zdravotným postihnutím.

6.3 EHSV zdôrazňuje, že práva zakotvené v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím musí začleniť do práce všetkých svojich odborných sekcií, pretože sa týkajú všetkých oblastí sociálnej, kultúrnej a hospodárskej činnosti.

6.4 EHSV podčiarkuje, že na tento účel je potrebné zriadiť riadiaci výbor pre uplatňovanie a monitorovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý by vyzýval rôzne inštitúcie EÚ, aby informovali o svojej práci, a zhromažďoval by názory občianskej spoločnosti, najmä Európskeho fóra zdravotne postihnutých ako organizácie zastupujúcej osoby so zdravotným postihnutím, ktoré by použil pri príprave správy EÚ určenej Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Zapojením týchto rôznych článkov by riadiaci výbor poskytol nezávislý názor na pokrok v uplatňovaní Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

6.5 EHSV pripomína svoju úlohu pri upevňovaní demokratickej legitímnosti EÚ zdôrazňovaním participatívnej demokracie, ako aj úlohy organizácií občianskej spoločnosti.

6.6 EHSV požaduje, aby bol vytvorený orgán, ktorý by podnecoval a koordinoval dialóg medzi inštitúciami a útvarmi EÚ a občianskou spoločnosťou o uplatňovaní Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím na úrovni EÚ.

6.7 EHSV navrhuje, aby svojím stanoviskom mohol prispieť k správe, ktorú EÚ predloží výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky rok duševného zdravia – lepšia práca, vyššia kvalita života“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/06)

Spravodajca: **Bernd SCHLÜTER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 12. júla 2012 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Európsky rok duševného zdravia – lepšia práca, vyššia kvalita života“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 23. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. – 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra 2012) prijal 74 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Duševné zdravie je **podstatnou súčasťou kvality života** a pohody všetkých ľudí v EÚ. Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) definuje duševné zdravie ako „stav pohody, v ktorom jednotlivec môže využívať svoje schopnosti, dokáže zvládať stresové situácie bežného života, môže pracovať produktívne a úspešne a dokáže byť prínosom pre spoločnosť“⁽¹⁾. To je však možné len v nedostatočnej miere vyjadriť prostredníctvom ekonomických údajov, ako je hrubý domáci produkt (HDP). Súčasná kríza uvrhla milióny ľudí do stavu existenčného strachu, straty zmyslu života a nezamestnanosti a ovplyvnila riziko samovrážd. Zachovanie duševnej stability má preto pre životné šťastie mnohých ľudí väčší význam než abstraktné finančné otázky. Pre jednotlivca je duševné zdravie predpokladom toho, aby mohol využívať svoj rozumový a citový potenciál. Na úrovni spoločnosti predstavuje duševné zdravie zdroj sociálnej súdržnosti a lepšieho sociálneho blaha, a popritom aj hospodársky blahobyt.

1.2 Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy je zamerané na **upevnenie duševného zdravia** a zvýšenie povedomia verejnosti v širokom zmysle. Okrem chronických a akútnych duševných ochorení alebo postihnutí sa venuje aj takým druhom obmedzujúcej záťaže, ktoré sa nezaraďujú medzi choroby a môžu mať aj telesné príčiny alebo účinky. Tematika duševného zdravia má mnoho rozličných stránok, na ktoré majú vplyv zdravotnícke a sociálne aspekty, ale aj životné situácie, napr. pracovná sféra, mladosť, staroba a chudoba.

1.3 Obmedzenia môžu mať **rôzne príčiny a následky**, napr. traumy, zaťažujúce skúsenosti z detstva, užívanie drog, preťaženie, nezamestnanosť, strata bývania, vylúčenie, a to aj v súvislosti s genetickými danosťami. Rovnako mnohostranné sú preto aj riešenia a príslušné oblasti politiky. Spomenuté

príčiny možno často ovplyvňovať a v rámci inkluzívnej politiky a hospodárstva by sa im preto mala venovať primeraná pozornosť. Kľúčovú úlohu môže prevziať sociálne hospodárstvo, občianska spoločnosť a nové prístupy v sociálnom podnikaní. Predchádzanie duševným ochoreniam a včasná diagnostika a liečba týchto ochorení musia mať viac rozmerov (psychoterapeutický, lekársky a sociálno-ekonomický prístup). Duševným poruchám a ochoreniam treba venovať väčšiu pozornosť vo všeobecnom vzdelávaní zdravotníckych pracovníkov, vychovávateľov, učiteľov a vedúcich pracovníkov. Verejne podporovaná podniková podpora zdravia a moderná podnikateľská kultúra môžu ľuďom s poruchami pomáhať a obmedziť vznik problémom súvisiacich s prácou.

1.4 Ústrednú úlohu zohráva posilnenie občianskych, dobrovoľníckych, rodinných a profesionálnych **sietí a účasti postihnutých osôb** a ich vzájom. Prevencia a zvyšovanie povedomia verejnosti sú celospoločenskou úlohou. Pomocou ambulantnej starostlivosti v blízkosti miesta bydliska a chráneného bývania je často možné zabrániť obmedzeniu slobody a ústavnému ošetrovaniu. Tu majú mimoriadny význam európske odporúčania a osvedčené postupy, ktoré sa týkajú okrem iného primeraného zredukovania ústavnej psychiatrickej starostlivosti a spotreby liečiv, aby sa prispelo k vybudovaniu pomoci v sociálnych priestoroch a iných alternatívnych foriem podpory. Takto získané prostriedky na vedu a výskum by sa tiež mohli viac vynakladať na zachovanie duševného zdravia. Aj v členských štátoch s väčšími finančnými problémami je možná reštrukturalizácia a stanovenie nových priorít.

1.5 **Zvyšovanie povedomia širokej verejnosti** o tejto problematike, napr. aj v materských a ostatných školách, v podnikoch, u lekárov a v opatrovateľských ústavoch by sa malo podporovať v celej EÚ. Kampane proti stigmatizácii a nediskriminačné vyjadrovanie v médiách môžu odstrániť diskrimináciu ľudí s duševnými ochoreniami. Situácia v oblasti zdravia

⁽¹⁾ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/> (4.10.2012)

má aj značné dôsledky pre národné hospodárstvo. V porovnaní so závažnými dôsledkami pre jednotlivca sú však skôr druho-
radé⁽²⁾. Častejšie sa treba pýtať, ktoré sociálne, politické a hospo-
dárske záujmy a štruktúry tento problém prehľbujú a ako je
možné aktívne podporovať začleňovanie účinným rozvojom
systémov starostlivosti zameraných na jednotlivcov
a samotnou podporou rodiny ako prvého miesta, v ktorom sa
človek učí. Väčšia pozornosť a podpora by sa mala venovať
výrazným pokrokom v medicíne, profesionálnej a dobro-
voľníckej pomoci, ako aj v modeloch podnikov v oblasti
preventívnej zdravotnej starostlivosti.

2. Súvislosti

2.1 Najrozšírenejšími ochoreniami v Európe sú úzkostné
poruchy, depresie a závislosti. Zo štúdií z roku 2010 vyplýva,
že 38 % Európanov trpí duševnými ochoreniami⁽³⁾. V roku
2005 ich bolo už 27 %⁽⁴⁾. Každý rok spácha samovraždu
58 000 ľudí. Do roku 2020 budú v priemyselných krajinách
druhým najčastejším ochorením rôzne druhy depresie⁽⁵⁾.
V rokoch 2006 až 2009 sa miera práceneschopnosti poistencov
jednej veľkej zdravotnej poisťovne v Nemecku⁽⁶⁾ z dôvodu
duševných ochorení zvýšila u zamestnancov o 38 % a u neza-
mestnaných o 44 %. Množstvo liekov predpísaných na liečenie
chorôb nervovej sústavy, ku ktorým patria napr. antidepresíva,
sa v tomto období zvýšilo o 33 %⁽⁷⁾. Aj vo Veľkej Británii
zaznamenalo 44 % zamestnávateľov nárast ťažkostí týkajúcich
sa duševného zdravia a 40 % zamestnávateľov zaznamenalo
zvýšenie počtu dní neprítomnosti podmienených stresom⁽⁸⁾.

2.2 Duševné zdravie a pohoda doteraz neboli témou európ-
skeho roka. Predsudky týkajúce sa duševných ochorení a psycho-
sociálnych postihnutí a stigmatizácia, napr. v spoločnosti alebo
v práci, sú ešte aj dnes na dennom poriadku. V **stratégii**
Európa 2020 sa v zmysle inkluzívneho a udržateľného rastu
taktiež požaduje lepšie sociálne začlenenie tejto skupiny
a zodpovedajúco štruktúrované programy EÚ zamerané na
zdravie. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postih-
nutím, ktorý EÚ prijala ako prvý medzinárodný nástroj v oblasti
ľudských práv, definuje jasný súbor práv osôb s psychoso-
ciálnym postihnutím. Práva stanovené v tomto dohovore sa
musia dodržiavať a vykonávať vo všetkých príslušných politi-
kách a činnostiach EÚ. Tým, že bude európsky rok venovaný

duševnému zdraviu a pohode, získajú tieto požiadavky prime-
ranú pozornosť.

2.3 Duševné zdravie je od polovice 90. rokov 20. storočia
predmetom niekoľkých špecifických projektov **európskej poli-
tiky v oblasti zdravia** a predstavuje sa v nej ako ústredná
hodnota⁽⁹⁾. V roku 2005 začala Komisia konzultácie na základe
zelenej knihy o duševnom zdraví⁽¹⁰⁾.

2.4 **EHSV potvrdzuje svoje stanovisko**⁽¹¹⁾ k zelenej knihe
a zdôrazňuje spoločenský a individuálny význam duševného
zdravia ako základnej súčasti ponímania zdravia. Pre Európsku
úniu, ktorá sa považuje za spoločenstvo s určitými hodnotami,
je duševné zdravie dôležitým zdrojom sociálnej súdržnosti
a účasti všetkých ľudí. Požaduje sa to aj v Dohovore OSN
o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorým sa má
na základe jeho obsahu zameraného na ľudské práva dosiahnuť
účasť týchto ľudí na živote spoločnosti a komplexný pohľad na
nich.

2.5 **Komisia** sa touto tematikou zaoberá aj v súvislosti
s hospodárstvom, politikou zamestnanosti a politikou v oblasti
zdravia (zdravie obyvateľstva). Zabezpečenie vysokej úrovne
ochrany zdravia pritom patrí medzi prierezové úlohy EÚ:
článok 168 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ). Európskym
rokom duševného zdravia by okrem toho EÚ splnila jednu zo
svojich úloh stanovenú v článku 6 ZFEÚ: „vykonávať činnosti
na podporu, koordináciu alebo doplnenie činnosti členských
štátov“, ktorou je „ochrana a zlepšovanie zdravia ľudí“ na európ-
skej úrovni.

2.6 **Stratégia EÚ v oblasti duševného zdravia** podporila
okrem iného Európsky pakt za duševné zdravie a pohodu⁽¹²⁾,
ktorý bol uzavretý v roku 2008. Tento európsky pakt⁽¹³⁾ sa
spomína taktiež v záveroch Rady z júna 2011.

⁽²⁾ COM(2005) 484 final.

⁽³⁾ „The size and burden of mental disorders and other disorders of the
brain in Europe 2010“, H. U. Wittchen a kol., European Neuropsy-
chopharmacology (2011) 21, s. 655 – 679.

⁽⁴⁾ <http://www.psychiatrie-psychotherapie.de/archives/14> (15.8.2012)

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

⁽⁶⁾ Gesundheitsreport 2010, Techniker Krankenkasse, Nemecko.

⁽⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou 6.

⁽⁸⁾ Catherine Kilfedder, British Telecom, verejná diskusia EHSV,
30.10.2012.

⁽⁹⁾ „Action for Mental Health. Activities co-funded from European
Community Public Health Programmes 1997 – 2004“.

⁽¹⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

⁽¹¹⁾ COM(2005) 484 final

⁽¹²⁾ Európsky pakt za duševné zdravie a pohodu, Brusel 12. a 13. júna
2008.

⁽¹³⁾ 309. Zasadnutie Rady, EPSCO, 6.6.2011.

2.7 Tematické konferencie usporiadané v rámci stratégie EÚ neboli dostatočne vhodné na zvyšovanie **povedomia verejnosti** a vnesenie týchto tém do každodenného života občanov EÚ. To by sa príslušným európskym rokom dalo dosiahnuť. Potom by sa touto témou zaoberali verejné orgány na všetkých úrovniach, a takisto aktéri občianskej spoločnosti vo svojich rozličných pozíciách ako odborníci, tvorcovia verejnej mienky a sociálne podniky. Európsky rok duševného zdravia je potrebné pripraviť tak, aby bol predovšetkým zosúladený s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Ľudia so psychickým ochorením alebo postihnutím sa musia uznávať ako rovnoprávne subjekty práva a musia mať možnosť požívať plnú spôsobilosť na právne úkony a slobodu konať vo všetkých oblastiach života (pozri článok 12 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím).

2.8 Veľa ľudí s duševnými poruchami často nedostáva z odborného a etického hľadiska potrebné **formy liečby, rehabilitácie a podpory na zapojenie sa do spoločnosti**, hoci medicína a sociálne služby dosiahli v tejto oblasti veľký pokrok. Duševné zdravie často nie je prioritou politiky v oblasti zdravia. Namiesto budovania štruktúr pomoci často dochádza najmä **vo finančne ťažkých rozpočtových situáciách a v časoch krízy** k rušeniu resp. zdražovaniu nevyhnutných služieb a možností liečby. Namiesto toho by boli práve v čase hospodárskej krízy potrebné investície do účasti a vzdelávania a do sociálneho hospodárstva. Predovšetkým v časoch krízy sa štát nesmie siahnuť zo sociálnej oblasti.

Poradovníky a veľké vzdialenosti sú najmä v prípade akútnych problémov kontraproduktívne. Ústavná starostlivosť a obmedzovanie slobody by sa mali obmedziť na najnutnejšie minimum v prospech ambulantných služieb, miest stretávania sa, poradenských pracovísk a možností liečby v blízkosti miesta bydliska. **Autonómiu postihnutých** treba upevniť právnymi nárokmi na plnenia a takými koncepciami, ktoré nenahrádzajú vlastné rozhodnutia postihnutých, ale ich v rozhodovaní podporujú, a to aj pokiaľ ide o potrebu pomoci a liečbu, aby sa nemusela obmedziť ich spôsobilosť na právne úkony. Systematicky treba kritickému overovaniu a používaniu meradiel právneho štátu a ľudských práv podrobiť kategorizáciu chorôb, jednostranné začleňovanie do mechanizmov psychiatrie, podávanie psychofarmák a uplatňovanie nátlaku. Vo všetkých druhoch zariadení a pri všetkých formách bývania musí byť súčasťou koncepcie účasť na dianí v spoločnosti, zmysluplné zamestnávanie a denný režim. Treba citlivo posudzovať vplyv psychofarmák na schopnosť zúčastňovať sa na dianí v spoločnosti a na chorobnosť. Dostupnosť pomoci nesmie byť obmedzovaná roztrieštenosťou štruktúr pomoci a byrokratickými, ako aj časovo náročnými postupmi vybavovania žiadostí. Zárok v prípade krízy a prevencia samovrážd si vyžadujú ľahko dostupné a odborne

spôsobilé služby. V celej Európe je potrebné zaviesť celoštátne čísla tiesňového volania a iné možnosti odborného zásahu.

2.9 Zároveň treba vždy zohľadňovať vzájomný zosilňujúci účinok vyplývajúci zo **sociálno-ekonomickej situácie**, nezamestnanosti a záťaže spôsobenej ochorením. Okrem toho existujú ľudia, ktorí potrebujú zdroje a podporu na to, aby mohli s duševnou chorobou viesť kvalitný život. To znamená, že podpora príležitostí zúčastňovať sa na dianí a upevnenie postavenia chronicky duševne chorých a duševne postihnutých ľudí by sa mali zohľadniť pri stanovovaní tém európskeho roka.

2.10 Pri pomoci ľuďom s duševnými poruchami by sa mali zohľadňovať **svetonázorové**, náboženské, duševné a duchovné potreby a im zodpovedajúce povahové črty osoby.

2.11 Pre zachovanie duševného zdravia majú nemalý význam sociálne faktory. Ústrednú úlohu pritom zohráva dobrá práca ako zmysluplná úloha, s ktorou sa možno stotožniť. Každodenné životné a pracovné situácie však čiastočne začínajú byť určované centralizovanými hospodárskymi rozhodnutiami a štruktúrami, a nie spoľahlivými kultúrnymi tradíciami a obecnými a demokratickými rozhodnutiami. Hospodárska a štruktúrna politika by preto mala zohľadňovať aj duševné zdravie ľudí a ciele vhodných a začleňujúcich obytných štvrtí a pracovných podmienok.

2.12 Modernému človeku sa v multiopčnej, mediálnej a konzumnej spoločnosti naskytujú nové možnosti, no zároveň je vystavený **novým stresovým faktorom**. Pritom napríklad vzdelávacie systémy často nie sú schopné poskytnúť kvalitné etické, kognitívne a sociálne vzdelávanie, ktoré by však mohlo podporiť nevyhnutnú samostatnosť a duševnú rovnováhu. Spoločenské vzťahy sa stále viac rozpadajú, čo spôsobuje stratu externých zdrojov, ako sú priatelia, rodina, spolupracovníci. Častá zmena pracoviska a tým aj bydliska, nezamestnanosť a znižovanie záväznosti osobných vzťahov neprispievajú k budovaniu sociálnych sietí v bezprostrednej blízkosti bydliska. O to dôležitejšia je záväzná účasť postihnutých a ich vzťahov na vytváraní štruktúr pomoci a sietí.

2.13 Nebezpečenstvo duševných ochorení stúpa tam, kde je narušená rovnováha medzi **zodpovednosťou jednotlivca a sociálnymi istotami**. Týka sa to napríklad tzv. aktívnych príspevkov, ktoré nemôžu byť účinné vzhľadom na nedostatok voľných pracovných miest alebo štruktúrne podmienenú absenciu príležitostí osôb, ktoré si chcú vybudovať vlastnú existenciu. Chýbajúce bývanie a duševné postihnutia často vzájomne súvisia, takže pomoc sa musí poskytnúť v oboch problémových oblastiach. Rodičia s neistým zamestnaním a ich deti sú vystavené viacnásobnému tlaku spôsobenému neistotou, chudobou, výchovnými požiadavkami, nedostatkom času a stresom v rodine. Pomoc musí mať zodpovedajúco rôznorodú povahu a obsahovať aj ponuky napríklad na verejne podporovanú pomoc s výchovou a rodinné rekreácie. Vysoký štátny dlh a hospodárske ťažkosti, ako aj rušenie niektorých sociálnych istôt a vysoká nezamestnanosť zvyšujú riziko depresí, úzkostných stavov a závislostí. V prvej polovici roku 2011 tak miera samovrážd v 11 členských štátoch EÚ stúpila o vyše 10 %. Citelne by pomohli vhodné investície do sociálneho zabezpečenia a sociálnych služieb ⁽¹⁴⁾.

3. Duševné zdravie osobitných skupín obyvateľstva

3.1 Zamestnané obyvateľstvo

3.1.1 Prerušenia pracovných pomerov, časté reštrukturalizácie, všestranná dosiahnuteľnosť, časová tieseň, preťaženie, stúpajúce **nároky na flexibilitu a mobilitu** často nezostanú bez následkov na duševnom zdraví ⁽¹⁵⁾. Holandská štatistika postihnutí ukazuje, že problémy s duševným zdravím boli v roku 2010 hlavnou príčinou dlhodobej práceneschopnosti (cca 55 dní). Vo Veľkej Británii organizácia HSE ⁽¹⁶⁾ odhaduje, že v období 2009/2010 bolo pre pracovný stres vymeškaných približne 9,8 milióna pracovných dní a každá osoba trpiaca pracovným stresom bola práceneschopná 22,6 dňa. V období 2010/2011 to bolo 10,8 milióna vymeškaných pracovných dní ⁽¹⁷⁾. Ďalšie nebezpečenstvo vzniká, ak nie je možné s pracovným životom zosúladiť rodinný život, starostlivosť o príbuzných a vyhradiť si čas na kultúrne, športové a duševné vyžitie. Niektoré štáty zaviedli čas vyhradený na starostlivosť o príbuzných a nárok na voľný čas. Podniky sa musia často zaoberať problémami, ktoré nevznikli v súvislosti s ich prevádzkou. Mali by sa viac verejne podporovať vzorové modely podnikov v oblasti preventívnej zdravotnej starostlivosti, začleňovania, vhodných riešení čiastočných pracovných úväzkov, asistencie na pracovisku a školenia manažmentu a zamestnancov. Inovatívne podnikateľské kultúry môžu tiež zvýšiť kvalitu práce a výrobkov. Súčasťou dôslednej stratégie prevencie by malo byť aj proaktívne riadenie rizika stresu spočívajúce v hľadaní, odstraňovaní a znižovaní faktora stresu v súlade s ustanoveniami zmluvy, rámcovej smernice 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany

zdravia pracovníkov pri práci a rámcovej dohody o strese na pracovisku, ktorú v roku 2004 uzatvorili európski sociálni partneri.

Neistota v otázkach týkajúcich sa práce a existencie a obrovské štrukturálne tlaky na trhu práce predstavujú ďalšie nebezpečenstvo. Mali by sa stanoviť jasné hranice pre súperenie v pracovnej výkonnosti a dumping, pokiaľ ide o pracovné podmienky. Tým, ktorí na trhu práce neuspeli, sa často pripisuje osobná vina, aj keď ju nemajú. Proti požiadavke zamestnávateľov na potrebnú a dosiahnuteľnú flexibilitu zamestnancov stojí oprávnená požiadavka zamestnancov na flexibilitu v prospech rodiny, starostlivosti a osobných problémov (starostlivosť zamestnávateľov a zameranie na jednotlivca). Osoby s duševným ochorením čelia **vyššiemu riziku, že stratia prácu** alebo že vzhľadom na svoje ochorenie nebudú schopné pracovať. Rozhodujúcu úlohu tu zohrávajú aj spoločenské predsudky. Dochádza tak k poklesu pracovnej sily, celkových zdrojov a tvorby pridanej hodnoty.

3.1.1.1 Doterajší systém kvót v prospech ľudí so zdravotným postihnutím napríklad nie je v niektorých krajinách ani zďaleka dostatočným nástrojom. Oveľa potrebnjšia je aktívna politika začleňovania do trhu práce v prospech mnohých doteraz vylúčených ľudí a spoločnosti.

3.1.2 Rovnomerne obsadené a verejne podporované poradne a orgány na urovnávanie sporov by mohli viesť k otvorejšiemu zaobchádzaniu s touto tematikou. Mali by existovať miesta v rámci alebo mimo podniku, ktoré by zastupovali záujmy osôb so zdravotným alebo duševným obmedzením v pracovnom živote. Hrozby by mala zmierniť vhodná ochrana pred prepustením, zákonná ochrana zamestnancov, dávky v nezamestnanosti, verejne podporované podnikové riadenie zdravotnej starostlivosti, programy na uľahčenie návratu do práce a aktívna politika trhu práce a rodinná politika. Zamestnávateľom, predovšetkým malým a stredným podnikom sa musí zaručiť, že bude zachovaná konkurencieschopnosť, zabráni sa byrokracii a že štruktúry verejnej podpory budú spoľahlivé. Služby vo verejnom záujme, združenia sociálnej starostlivosti a ďalšie subjekty občianskej spoločnosti môžu zohrávať dôležitú úlohu pri politickej a praktickej podpore príslušných osôb, podnikov a úradov práce ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁴⁾ Článok „Nezvládnuteľný dlh a duševné zdravie: ľudská daň za krízu“, tlačové oddelenie Európskeho parlamentu, 25.6.2012.

⁽¹⁵⁾ Gesundheitsreport 2011, Betriebskrankenkassen (BKK), Nemecko.

⁽¹⁶⁾ Health and Safety Executive, <http://www.hse.gov.uk/>

⁽¹⁷⁾ Európska agentúra bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, Bilbao, Španielsko

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 45–51.

3.2 Deti a mládež

3.2.1 Duševné choroby v detstve a období dospievania nemožno štatisticky takmer vôbec zmapovať. Súvisí to okrem iného s tým, že často možno len ťažko rozlišovať medzi chorobou a nápadným správaním a medzi tým, či je potrebné poradenstvo, výchova alebo lekárska starostlivosť. To znamená, že spravidla sotva možno stanoviť hranice medzi vymenovanými potrebami - prechody sú skôr plynulé. Nemecká komora psychoterapeutov zaznamenáva každoročne prevalenciu medzi 9,7 % (duševne chorí) a 21,9 % (nápadné správanie) ⁽¹⁹⁾. Pokiaľ ide o depresie, možno konštatovať zvyšujúce sa riziko ochorenia po prvý raz, ako aj klesajúci vek pri prvom ochorení. Odborníci zaznamenávajú u detí a mládeže **rastúci počet prípadov úzkostných stavov a porúch správania** a jednoznačný nárast spotreby psychofarmák.

3.2.2 Zariadenia starostlivosti o deti a školy takisto zaznamenávajú rastúci podiel detí a mládeže s predčasne ukončenou školskou dochádzkou (14,4 % v celej EÚ), nápadným správaním, poruchami koncentrácie a sklonsmi k násiliu. Viaceré problémy sa často vyskytujú súčasne, pričom sa týkajú okrem iného psychických porúch, nedostatočnej odolnosti voči spotrebným ponukám, závislosti od médií, počítača alebo iných vecí a oneskorení v celkovom vývoji ⁽²⁰⁾. Alarmujúca je rastúca spotreba antidepresív, metylfenidátov a podobných liekov už v detstve a počas dospievania. Je nevyhnutné vypracovať v tejto súvislosti celoeurópske štatistiky a predložiť alternatívy.

3.2.3 Rastúca neistota detí a mládeže, ako aj rodičov, predstavuje problém, ktorý psychiatria zameraná na deti a mládež nedokáže riešiť, a už vôbec nie sama. Pomoc deťom v ranom veku a podpora rodín v ich hlavnej úlohe sú tiež rovnako dôležité ako **odborná spôsobilosť** v zariadeniach starostlivosti o deti, u detských lekárov a v školách. Nie je pritom prínosné, ak sa každé nápadné správanie definuje ako psychická porucha alebo choroba a ak sa rozsiahle osobné a spoločenské problémy jednostranne prezentujú ako také problémy, ktoré si vyžadujú lekársku starostlivosť ⁽²¹⁾. Individualizácia, odlišná dostupnosť vzdelania, nezamestnanosť, chudoba, sociálne vylúčenie, osobný pocit hanby a preťaženosť rodičov, alebo sústavy vzdelávania spočívajúce na presadzovaní rivality od najútlejšieho veku a obmedzovaní príležitostí tých, ktorí sa v tejto súťaži nedokážu udržať na čele, môžu byť faktormi, ktoré sa musia zohľadniť v rámci prevencie. V tejto súvislosti sa vyžaduje spoločná zodpovednosť všetkých súčastí spoločnosti: vitálne okolie bydliska, vhodné koncepcie výchovy mládeže, dobre vybavené školy a zariadenia starostlivosti o deti, **nekomerčná bežná**

ponuka aktivít vo voľnom čase, mládežnícke skupiny, združenia, kultúrne ponuky a hustá sieť odbornej medziodborovej pomoci, ako je výchovné poradenstvo a ponuka neformálneho vzdelávania. Je potrebné dôsledne bojovať proti užívaniu drog prostredníctvom včasného odhaľovania, prevencie, poradenstva, liečby a kontroly spôsobov ich obstarávania. Investície do tejto oblasti zabráňujú obrovským individuálnym a spoločenským škodám. Mládeži a mladým dospelým sa musia dať právne záruky, že budú zapojení do vzdelávacieho a pracovného procesu a do iných foriem zmysluplného zamestnania. Vo všetkých týchto oblastiach zohrávajú osobitnú politickú a praktickú úlohu služby vo verejnom záujme, združenia sociálnej starostlivosti a občianska spoločnosť

3.3 Starší ľudia ⁽²²⁾

3.3.1 Vyššia a naďalej sa zvyšujúca očakávaná dĺžka života je jedným z viacerých vysvetlení rastúceho počtu duševných ochorení vo všeobecnosti. Vo vyššom veku totiž pribúdajú mnohonásobné somatické ochorenia, ktoré prinášajú vyššie riziko vzniku depresie. Rovnako aj určité ochorenia, ako napríklad Alzheimerova alebo Parkinsonova choroba, často vyvolávajú depresiu ako sprievodný jav. Vitálne okolie bydliska podporujúce začlenenia, dostupné a ambulantné sociálne služby, možnosti zapojenia sa do dobrovoľníckych aktivít prípadne vhodné zapojenie do pracovného a spoločenského života a adekvátne zameranie opatrovateľských ústavov sú hlavnými faktormi, ktoré pomáhajú vyvarovať sa sociálnej izolácii a vykonávať prevenciu. V sociálnych zariadeniach, opatrovateľských službách a u lekárov by mali byť zaistené dostatočné gerontopsychiatrické znalosti. Modely osvedčených postupov, predovšetkým pokiaľ ide o osoby trpiace demenciou, si zasluhujú väčšiu pozornosť v rámci celej Európy.

3.3.2 O staršie osoby sa zvyčajne starajú všeobecní lekári, ktorí ich neposielajú k neuropsychiatrom tak často, ako je potrebné. Práve u prípadov demencie a depresii je však dôležitá včasná diagnóza, čo odôvodňuje potrebu všestrannej starostlivosti. Vo väčšine bežných domovov dôchodcov chýba **pravidelná odborná psychiatrická starostlivosť**. Platí to aj pre iné zariadenia pre starších ľudí, ako sú napríklad poradne. Z pokrokov v oblasti medicíny a predovšetkým gerontológie a dostupnosti technických pomôcok by mali vhodne profitovať všetky osoby, ktorých sa to týka.

3.3.3 Celkovo by sa mali tieto osobitosti psychiatrie zameranej na deti, mládež a staršie osoby vo väčšej miere uvádzať v odbornej literatúre určenej na štúdium všeobecného lekárstva a všeobecnej psychiatrii, ako aj psychoterapie.

⁽¹⁹⁾ Pozri údaje Nemeckej spolkovej komory psychoterapeutov, Nemecko <http://www.bptk.de/presse/zahlen-fakten.html> (15.8.2012)

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 6–11.

⁽²¹⁾ Pracovná skupina Psychiatria v rámci AOLG – správa pre konferenciu ministrov zdravotníctva nemeckých spolkových krajín, 15.3.2012, s. 20.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 55 – 58.

4. Politika boja proti stigmatizácii

4.1 V rámci Európskeho roka duševného zdravia by mala mať kľúčový význam oblasť ľudských práv. Lekárske a psychosociálne služby majú poskytovať podporu dotknutej osobe, posilňovať ju a jej potenciál pomôcť si sama v záujme zlepšenia postavenia v spoločnosti. Stredobodom pozornosti pritom musí byť dôstojnosť a právna subjektivita jednotlivca, na ktorú sa zameriavajú osoby, ktoré danému jednotlivcovi pomáhajú počas krízy. Okrem toho odborníci z rozličných druhov služieb žiadajú budovanie kapacít, aby sa zlepšilo chápanie problémov s duševným zdravím a psychosociálnych postihnutí.

4.2 Ľudia nachádzajúci sa v duševnej kríze sa svojimi chorobami často nezaoberajú, pretože tieto ochorenia sú **spoločensky stigmatizované**. Veľký podiel na tom majú aj médiá. O ochorení sa často informuje tak, že u širokej verejnosti vzbudzuje strach a odmietavý postoj a nedôveru voči účinným možnostiam liečby. Sú preto súrne potrebné celoeurópske kampane zamerané proti takejto stigmatizácii. Musia byť dlhodobé a musia sa zameriavať na prevenciu. Zapojiť sa do nich musia aj spolupracovníci zo všetkých právne relevantných oblastí života (súdy, polícia, verejné úrady atď.), čo prispeje k optimalizácii ich odborných a profesionálnych predpokladov k práci s duševne chorými ľuďmi. Stigmatizáciu sa treba snažiť vylúčiť aj pri organizácii a financovaní pomoci. Všetkým občanom by sa mala ponúknuť predovšetkým možnosť rozvíjať schopnosť zvládnuť vlastný život. Hlavným prvkom tejto politiky by mala byť podpora stretnutí dotknutých osôb s osobami bez skúseností v oblasti psychiatrie a výmeny medzi nimi.

4.3 Ani v oblasti zamestnanosti by sa pokiaľ možno nemali vytvárať **žiadne osobitné spoločenské**, do ktorých by boli začleňované dotknuté osoby bez toho, aby sa zohľadnilo ich želanie alebo voľba. Dotknutá osoba sa musí predovšetkým môcť sama rozhodnúť, či bude vykonávať podporovanú prácu v špecializovanom zariadení alebo sa zapojí do bežného pracovného života. Interné podnikové programy na podporu zapojenia do pracovného života zvyšujú v mnohých prípadoch šance na obnovenie schopnosti pracovať (*supported employment*)⁽²³⁾. Za pracovný výkon sa vo všeobecnosti vypláca mzda, ktorú by mali vyrokovať sociálni partneri. „Vreckové“, ktoré ľuďom s duševným ochorením alebo zdravotným postihnutím zaisť

existenčné minimum, nie je vhodné. Pomerne úspešným modelom postupného začleňovania je tzv. hamburský model⁽²⁴⁾.

4.4 Konkrétne možno v EÚ pozorovať tieto formy porušenia ľudských práv osôb s duševným ochorením: neprimerané obmedzenie osobnej slobody a nútená liečba, ku ktorej dochádza bez informovaného súhlasu dotknutej osoby. Okrem toho často neexistujú možnosti podať opravný prostriedok. Dôležité sú programy deinštitucionalizácie, ambulantné opatrovateľské služby v blízkosti miesta bydliska, nebyrokratická dostupnosť pomoci, uzatváranie dohôd o starostlivosti v súlade s ľudskými právami a politika boja proti stigmatizácii, a to za účasti dotknutých osôb ako expertov na svoju životnú situáciu.

4.5 Je potrebné preskúmať stratégiu EÚ pre duševné zdravie. Podľa EHSV je predovšetkým potrebné preskúmať, v akej miere dochádza k **vylučovaniu ľudí s duševným ochorením** zo spoločenského života vo všeobecnosti a konkrétne z trhu práce. Súčasne treba preskúmať, ako možno prostredníctvom prevencie resp. dobrej starostlivosti zabrániť pracovnej neschopnosti alebo zníženiu pracovnej schopnosti. Takisto treba zodpovedať otázku, ako napríklad jazykové vyjadrovanie v medicíne, médiách a v spoločnosti sťažuje alebo znemožňuje začleňovanie.

4.6 Touto iniciatívou sa zvyšujú šance, že sa o oblasť duševného zdravia bude zaujímať širšia verejnosť. Ovplyvní sa tematická hierarchia politickej agendy a vytvoria priaznivé podmienky na podporu inovatívnych nápadov v prospech všetkých.

4.7 S cieľom podporiť Európsky rok duševného zdravia treba okrem EHSV zapojiť predovšetkým príslušné subjekty občianskej spoločnosti, vrátane skupín a zväzov so skúsenosťami v oblasti psychiatrie, ako aj ďalšie subjekty z rezortu zdravotníctva, ale tiež príslušné generálne riaditeľstvá Komisie, poslancov Európskeho parlamentu a členov Výboru regiónov. Na národnej úrovni musia byť zapojené príslušné ministerstvá, ako aj poslanci národných parlamentov. Na tvorbe odborných politik sa vo všeobecnosti musia väčšou mierou podieľať dotknuté osoby.

⁽²³⁾ Stanovisko zväzu kontaktných psychiatrických fór k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, Freiburg/Berlin/Stuttgart, 15.5.2012.

⁽²⁴⁾ § 74 kap. V a § 28 kap. IX nemeckého sociálneho zákonníka (pre prípady osôb so zdravotným postihnutím alebo osôb, ktorým takéto postihnutie hrozí). Zamestnanec sa s lekárom dohodne na pláne začlenenia, ktorý zodpovedá miere pokroku v procese uzdravovania zamestnanca. Lekárske potvrdenie obsahuje plán opätovného začlenenia a pokiaľ možno aj prognózu týkajúcu sa predpokladaného termínu opätovného nadobudnutia pracovných schopností. Pred uplatnením tohto opatrenia je potrebný súhlas zamestnávateľa a zdravotnej poisťovne. Zamestnanec dostáva naďalej nemocenské dávky resp. prechodné dávky z dôchodkového poistenia.

4.8 Ak sa majú dosiahnuť viditeľné výsledky iniciatívy aj na úrovni členských štátov, musí sa súčasne uplatňovať „Akčný rámec pre duševné zdravie“ a vypracovať spoločný referenčný rámec pre opatrenia týkajúce sa duševného zdravia v systéme zdravotníctva, sociálnej politike, ako aj na miestach relevantných pre život, ako je škola a pracovisko. Ako nástroj vzájomného učenia by sa mali využívať vzájomné hodnotenie podobné tým, ktoré sa uplatňujú v rámci otvorenej metódy koordinácie. Opatrenia musia byť účinné z hľadiska právnych predpisov, finančných nariadení, ESF a práv dotknutých osôb a podnikov. Treba preskúmať, či stále monitorovanie centrum môže zaistiť nepretržité sledovanie tejto témy. Informácie poskytované v EÚ, ktoré sa týkajú zdravia, by mali obsahovať viac európskych údajov o duševných ochoreniach a predovšetkým o spôsobe pomoci, ako aj o počte pacientov v ústavnej starostlivosti a o spotrebe psychofarmák. Z potenciálnych partnerov z rozličných oblastí spoločnosti by sa mali postupom času stať trvalí poskytovatelia pomoci. Táto iniciatíva a európsky rok nesmú mať časovo obmedzené účinky. Mali by byť skôr podnetom k trvalej a udržateľnej vnímavosti voči tejto téme s citelnými dôsledkami pre dotknutých ľudí.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúci text zo stanoviska odbornej sekcie bol zamietnutý v prospech pozmeňovacieho návrhu, ktorý schválilo plenárne zhromaždenie, ale aspoň štvrtina odovzdaných hlasov bola za jeho zachovanie.

Bod 3.1.1

„[...] a nárok na voľný čas.] Pri takýchto opatreniach by sa mala zohľadňovať **konkurencieschopnosť podnikov** a malo by sa na minimum obmedzovať byrokratické zaťaženie. K zlepšeniu situácie môžu prispieť finančné úľavy pre podniky, ktoré podporujú začlenenie, sú naklonené rodinám a pre sociálne uvedoméle podniky.“

Výsledok hlasovania:

Hlasov za zmenu tohto bodu: 35

Hlasov proti zmene: 26

Členov sa zdržalo hlasovania: 6

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Sociálne poľnohospodárstvo – využívanie prác v poľnohospodárstve na terapeutické účely a opatrenia v sociálnej a zdravotnej oblasti“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/07)

Spravodajkyňa: **pani WILLEMS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Sociálne poľnohospodárstvo – využívanie prác v poľnohospodárstve na terapeutické účely a opatrenia v sociálnej a zdravotnej oblasti“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 22. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 124 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Sociálne poľnohospodárstvo predstavuje inovatívny prístup, ktorý spája dve koncepcie: multifunkčné poľnohospodárstvo a sociálne služby/zdravotnú starostlivosť na miestnej úrovni. Prispieva k pocitu spokojnosti a sociálnej integrácii osôb so špecifickými potrebami v rámci produkcie poľnohospodárskych výrobkov. Rastúci význam sociálneho poľnohospodárstva priviedol EHSV k vypracovaniu stanoviska z vlastnej iniciatívy na túto tému.

1.2 Sociálne poľnohospodárstvo je rozšírené v celej Európe vo formách, ktoré majú spoločné znaky, ale zároveň sa výrazne líšia z hľadiska prístupu, vzťahov s ostatnými odvetvami a financovania.

1.3 Je však potrebné mať definíciu sociálneho poľnohospodárstva na európskej úrovni, aby sa určili aktivity, ktoré sú jeho súčasťou a stanovil rámec kritérií, vrátane kvalitatívnych, ktoré musia tieto aktivity spĺňať, aby mohli dostať podporu v rámci rozličných politík. Táto definícia však nesmie byť príliš obmedzujúca, aby sme nebrzdili nič, čo sa neustále vyvíja.

1.4 Pre sociálne poľnohospodárstvo neexistuje regulačný rámec ani na európskej, ani na národnej úrovni, čo má za následok, že jednotlivé príslušné politiky a/alebo inštitúcie nie sú navzájom skoorinované. EHSV sa domnieva, že inštitúcie EÚ, ako aj regionálne a národné orgány a inštitúcie by mali podporovať a povzbudzovať sociálne poľnohospodárstvo zavedením primeraného a priaznivého regulačného rámca a prijatím nižšie uvedených opatrení.

1.5 Štatistiky v oblasti sociálneho poľnohospodárstva sú zriedkavosťou a sú neúplné. Podľa EHSV by bolo užitočné začať s výskumným štatistickým programom s cieľom kvantifikovať a hlbšie analyzovať výskyt tohto typu poľnohospodárstva v členských štátoch a jeho rozličné formy. Tieto databázy by sa

mohli rozšíriť, aby sa podporili výskumné programy v každom členskom štáte.

1.6 Sociálne poľnohospodárstvo musí byť podporované interdisciplinárnym výskumom v rozličných oblastiach, aby sa uznali empirické výsledky, mohol analyzovať jeho vplyv a výhody z rôznych hľadísk (sociálneho, ekonomického, zdravotného, osobného atď.) a zabezpečilo šírenie poznatkov získaných v praxi. Treba preto podporovať a rozvíjať spoluprácu na európskej úrovni rozbehnutú v rámci projektu SoFar a COST Action v nasledujúcom rámcovom programe Horizont 2020 na obdobie rokov 2014 – 2020.

1.7 EHSV sa domnieva, že je rovnako kľúčové vytvoriť a posilniť siete sociálneho poľnohospodárstva, s cieľom podeliť sa o získané poznatky, vymieňať si skúsenosti a podporovať osvetu. Okrem toho je potrebné zabezpečiť spoločné zastupovanie záujmov sociálneho poľnohospodárstva na politickej úrovni a vytvoriť zastrešujúcu organizáciu. Posilnila by sa tým komunikácia medzi zainteresovanými stranami a tiež úloha organizácií občianskej spoločnosti.

1.8 V snahe zabezpečiť v aktivitách sociálneho poľnohospodárstva vysokú kvalitu a kompetentnosť je navyše potrebné osobitne sa zamerať na prípravu jednotlivých aktérov, či už ide o poskytovateľov služieb alebo o osoby so špecifickými potrebami, ktoré tieto služby využívajú.

1.9 Na to, aby sa sociálne poľnohospodárstvo mohlo rozvinúť v celej Európe, je nevyhnutné zabezpečiť vhodné prostredie, väčšie zapojenie občianskej spoločnosti a plodnú spoluprácu medzi rozličnými oblasťami politiky a administratívnymi orgánmi (zdravotníctvo, sociálne veci, poľnohospodárstvo, zamestnanosť) na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Verejné orgány by preto mali uznať sociálne poľnohospodárstvo, cielene ho podporovať a umožniť mu trvalý prístup k zdrojom financovania, ktoré by pokrývali rozličné aspekty tohto typu poľnohospodárstva.

1.10 Takisto by mohlo byť užitočné, keby Komisia vytvorila stálu štruktúru združujúcu všetky príslušné generálne riaditeľstvá. Podobné štruktúry by sa mohli vytvoriť aj v členských štátoch. Komisia by okrem toho mala podporiť myšlienku uskutocniť porovnávaciu štúdiu systémov sociálnej ochrany členských štátov a nákladov na ne, v snahe dosiahnuť väčšie potenciálne úspory v rámci projektov sociálneho poľnohospodárstva.

1.11 EHSV oceňuje, že návrhy Komisie na obdobie rokov 2014 – 2020 ponúkajú sociálnemu poľnohospodárstvu nové perspektívy. Zdá sa však potrebné ešte lepšie ho podporovať v nasledujúcom programovom období. EÚ a členské štáty by mali koordinovať využívanie rozličných politík týkajúcich sa sociálneho poľnohospodárstva. Podľa EHSV by členské štáty a rozličné národné ako aj európske orgány zodpovedné za hospodárenie s európskymi fondmi mali posilniť svoju spoluprácu, aby odstránili prekážky, ktoré bránia v prístupe k štrukturálnym fondom, a uľahčili tento prístup aktérom z praxe.

1.12 Spoločný strategický rámec ponúka možnosť kombinovať rozličné fondy v rámci stratégie financovania z viacerých zdrojov. Komisia by preto mala vyzvať členské štáty, aby zaradili sociálne poľnohospodárstvo do svojho plánovania a v rámci integrovaného prístupu vypracovali konkrétne programy, ktoré by tomuto odvetviu umožnili viac využívať rozličné štrukturálne fondy. Ďalšou možnosťou by bolo navrhnuť tematické podprogramy, ktoré by boli venované sociálnemu poľnohospodárstvu, alebo naďalej podporovať projekty LEADER realizované v tejto oblasti.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Sociálne poľnohospodárstvo sa od konca 20. storočia postupne rozvinulo takmer všade na európskom vidieku ako nová ekonomicky udržateľná činnosť, a skúseností v tejto oblasti neustále pribúda. Všetky tieto aktivity sú zhrnuté pod názvom „sociálne poľnohospodárstvo“. Ďalšie názvy, ktoré sa používajú na označenie týchto aktivít, sú „Farming for health“, „Care Farming“, „Green care“ alebo „Green therapies“. Všetky tieto názvy poukazujú na rozličné postupy alebo aktivity v oblasti zdravotnej starostlivosti, sociálnej reintegrácie, odbornej prípravy alebo rehabilitácie znevýhodnených osôb alebo vzdelávania osôb so špecifickými potrebami. Tieto aktivity umožňujú osobám, ktoré majú ťažkosti, nájsť si opäť cestu k výrobnnej činnosti a obnoviť kontakt s prírodou, prispievajú k ich pocitu spokojnosti, pomáhajú zlepšiť ich zdravotný stav a začlenenie do spoločnosti. Okrem toho uľahčujú získavanie poznatkov, zvyšujú sebaúctu, a tým aj zapojenie týchto osôb do spoločenského života.

Sociálne poľnohospodárstvo predstavuje inovatívny prístup, ktorý spája dve koncepcie: multifunkčné poľnohospodárstvo a sociálne služby/zdravotnú starostlivosť na miestnej úrovni. Na jednej strane úzko súvisí s multifunkčnou povahou poľnohospodárstva a je v plnej miere súčasťou koncepcie rozvoja vidieka, pričom umožňuje poľnohospodárom diverzifi-

kovať svoje príjmy. Na druhej strane prospieva spoločnosti, keďže poskytuje sociálne služby a zlepšuje existujúce služby v prospech obyvateľov vidieckych oblastí, pričom využíva poľnohospodárske a vidiecke zdroje v širokom zmysle slova.

2.2 Hoci postupy v oblasti sociálneho poľnohospodárstva v Európe sú si vo viacerých smeroch podobné, keďže úzko súvisia s tradičnými činnosťami vidieckeho hospodárstva a vykonávajú sa v poľnohospodárskych podnikoch (biologické farmy, vysoký podiel ľudskej práce, vysoká miera multifunkčnosti, rozšírenie po celom území, veľká rozmanitosť a flexibilita), medzi jednotlivými krajinami existujú aj viaceré rozdiely vzhľadom na ich históriu, prístup a zameranie. Napriek tejto rozmanitosti možno rozlíšiť tri hlavné prístupy:

- inštitucionálny prístup s dominanciou verejných a zdravotníckych inštitúcií (prevažujúci v Nemecku, vo Francúzsku, v Írsku a Slovinsku),
- súkromný prístup založený na terapeutických farmách (prevažujúci v Holandsku, Belgicku – Flámsku),
- zmiešaný prístup založený na sociálnych družstvách a súkromných farmách (prevažujúci v Taliansku).

2.3 Líši sa aj zameranie. V Taliansku a vo Francúzsku sociálne poľnohospodárstvo súvisí predovšetkým so sociálnou oblasťou a zdravotnou starostlivosťou, v Holandsku má bližšie k zdravotníctvu, vo Flámsku k poľnohospodárstvu a v Nemecku, vo Veľkej Británii, v Írsku a Slovinsku osciluje niekde medzi sociálnou oblasťou/zdravotnou starostlivosťou a zdravotníctvom.

2.4 Spôsoby financovania sa v jednotlivých krajinách líšia:

- verejné projekty a charitatívne podujatia dobrovoľníckych združení (Taliansko, Francúzsko) a sociálnych družstiev (Taliansko),
- verejné finančné prostriedky (odvetvie zdravotníctva/zdravotnej starostlivosti/vzdelávania) určené verejným štruktúram (Nemecko, Írsko, Slovinsko), poľnohospodárskym podnikom (Holandsko) alebo sociálnym družstvám (Taliansko),
- politika rozvoja vidieka s cieľom podporiť sociálne farmy, ktoré rozbiehajú alebo rozvíjajú svoju činnosť v programovom období 2007 – 2013 (Taliansko),
- priamy prístup k potravinárskym trhom pre etické produkty a priamy predaj (Francúzsko, Taliansko).

Spôsoby financovania sú však v skutočnosti často rozmanitejšie a pestrejšie.

2.5 Sociálne poľnohospodárstvo sa rozvíja vo viacerých formách. Môže ísť o súkromné podniky pod vedením súkromného podnikateľa, ktorému sociálne poľnohospodárstvo umožňuje diverzifikovať svoje zdroje príjmu, pričom pokračuje aj v bežnej produkcii pre trh. Môže tiež ísť o sociálne podniky alebo družstvá združenia, nadácie, t. j. neziskové organizácie. V ďalších prípadoch sa sociálne poľnohospodárstvo rozvíja v poľnohospodárskych podnikoch, avšak závisí od verejných subjektov alebo agentúr z odvetvia zdravotníctva.

3. Definícia sociálneho poľnohospodárstva

3.1 Sociálne poľnohospodárstvo nie je ľahké definovať, pretože zahŕňa širokú paletu rozmanitých postupov. Je však potrebné mať takúto definíciu sociálneho poľnohospodárstva na európskej úrovni, aby sa určili aktivity, ktoré sú jeho súčasťou a stanovil rámec kritérií, vrátane kvalitatívnych, ktoré musia tieto aktivity spĺňať, aby mohli dostať podporu v rámci rozličných politík. Táto definícia však nesmie byť príliš obmedzujúca, aby sme nebrzdili niečo, čo sa neustále vyvíja. Naopak, musí ponúkať rámec, ktorý si zachová potrebnú flexibilitu, aby mohol zahŕňať množstvo rozmanitých aktivít a prístup zdola nahor, ktorý je pre sociálne poľnohospodárstvo príznačný.

3.2 Hoci sa činnosti, ktoré sú súčasťou sociálneho poľnohospodárstva, veľmi líšia, vždy majú dva základné znaky spoločné: a) vykonávajú sa v poľnohospodárskom podniku a b) sú určené osobám s dočasnými alebo trvalými špecifickými potrebami, vrátane potrieb v pedagogickej oblasti. Sociálne poľnohospodárstvo preto prispieva k spokojnosti a rozvoju človeka, ale tiež k rozvoju vidieckych oblastí a lepšiemu obchodu medzi mestom a vidiekom.

3.3 Sociálne poľnohospodárstvo by mohlo byť teda v prvom rade definované ako súbor aktivít, pri ktorých sa využívajú poľnohospodárske zdroje, či už rastlinné alebo živočíšne, s cieľom vytvárať sociálne služby vo vidieckych alebo prímestských oblastiach, ako napríklad rehabilitácia, terapia, chránené pracovné miesta, celoživotné vzdelávanie a iné aktivity, ktoré prispievajú k sociálnej integrácii (podľa definície Cost Action 866 – Green Care – Európska spolupráca v oblasti vedy a techniky). V tomto zmysle ide okrem iného o to vytvoriť v rámci poľnohospodárskeho podniku také podmienky, ktoré osobám so špecifickými potrebami umožnia podieľať sa na každodenných aktivitách tohto podniku, v snahe zabezpečiť ich osobný rozvoj, poskytnúť im podporu a pomôcť im, aby sa cítili lepšie.

3.4 V súčasnosti môžeme rozlíšiť štyri hlavné oblasti sociálneho poľnohospodárstva:

- a) rehabilitačné a terapeutické aktivity,
- b) začlenenie do pracovného prostredia a sociálne začlenenie,
- c) pedagogické aktivity,

d) asistenčné služby v domácnosti.

4. Neexistuje právny rámec na úrovni Spoločenstva ani na národnej úrovni

4.1 Prostredníctvom svojich terapeutických aktivít, zapojenia do pracovnej sféry, sociálneho začlenenia a pedagogických aktivít poskytuje sociálne poľnohospodárstvo nepochybne veľmi hodnotné verejné služby a prispieva k udržateľnému rozvoju. Navyše prostredníctvom diverzifikácie činností, ktorú podnecuje a skrytej dynamiky môže mať významný vplyv na miestny rozvoj.

4.2 Viaceré aktivity v tejto oblasti vznikli na základe postupu zdola nahor, vďaka ktorému sa vytvorili miestne siete umožňujúce celkový rozvoj území. Sociálne poľnohospodárstvo je preto v súlade s publikáciou OECD na tému „The New Rural Paradigm“ (*Nová forma vidieka*) (2006) a vyslovene uvedené v dokumente „OECD Rural Policy Reviews“ (*Prieskumy vidieckej politiky*), ktorý sa zameriaval na krajiny OECD (napríklad Taliansko). O sociálnom poľnohospodárstve sa diskutovalo aj na konferencii OECD o rozvoji vidieka v Quebecu v roku 2009. Vzhľadom na to sú iniciatívy v oblasti sociálneho poľnohospodárstva financované v rámci politiky rozvoja vidieka na obdobie rokov 2007 – 2013 (osi III a IV programu LEADER) a opatrení sociálneho fondu na podporu sociálneho začlenenia.

4.3 Potenciál sociálneho poľnohospodárstva si čoraz viac uvedomujú všetky úrovne správy, a poľnohospodárske organizácie, miestne komunity, ako aj sociálne a zdravotnícke inštitúcie majú na sociálne poľnohospodárstvo nový pohľad. Len niektoré krajiny však zaviedli odvetvové predpisy, či už na národnej alebo regionálnej úrovni (Francúzsko, Taliansko, Holandsko). Okrem toho všade chýba prepojenie medzi jednotlivými politikami a/alebo inštitúciami zapojenými do sociálneho poľnohospodárstva.

Subjekty sociálneho poľnohospodárstva sa však začínajú organizovať, aby si vymieňali skúsenosti, a je potrebné uznať, že spontánne siete sociálnych poľnohospodárov zohrávajú kľúčovú úlohu.

4.4 V posledných rokoch Európska komisia vytvorila niekoľko iniciatív na podporu týchto aktivít, ako sú Cost Action 866 – Green care, projekt SOFAR (iniciatíva financovaná Európskou komisiou v rámci šiesteho rámcového programu pre výskum a technický rozvoj). Tematická iniciatíva združujúca sedem členských štátov bola iniciovaná v decembri 2009 v rámci Európskej siete pre rozvoj vidieka s cieľom analyzovať príležitosti a prekážky, ktoré sa vyskytnú v národných alebo regionálnych plánoch rozvoja vidieka spolufinancovaných z fondu EPFRV. Súhrnný dokument o sociálnom poľnohospodárstve predložilo v roku 2008 Nemecko (profesor Thomas VAN ELSEN) v rámci projektu SOFAR a tento dokument bol aktualizovaný v roku 2009.

5. Kroky, ktoré treba podniknúť

5.1 Uznať sociálne poľnohospodárstvo na úrovni Spoločenstva a vytvoriť regulačný rámec

5.1.1 Inštitúcie Spoločenstva a vlády by mali povzbudzovať a podporovať sociálne poľnohospodárstvo vzhľadom na verejné statky, ktoré vytvára, a na jeho prínos k udržateľnému rozvoju. Znamená to, že je potrebné vytvoriť na rozličných úrovniach primeraný a priaznivý regulačný rámec, uznať prínos sociálneho poľnohospodárstva, zlepšiť riadenie sociálneho poľnohospodárstva, ako aj vytvoriť priaznivé prostredie a rozvíjať plodnú spoluprácu medzi rôznymi oblasťami politiky a administratívnymi orgánmi (zdravotníctvo, sociálne veci, poľnohospodárstvo, zamestnanosť) na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Okrem toho by bolo potrebné zabezpečiť cieľenú podporu zo strany verejných orgánov a integrované využívanie štrukturálnych fondov na podporu sociálneho poľnohospodárstva, ako aj propagovať a podporovať interdisciplinárny výskum a zintenzívniť komunikáciu a výmenu skúseností.

5.1.2 Pri zavedení regulačného rámca je potrebné venovať osobitnú pozornosť otázkam spojeným s kvalitou sociálneho poľnohospodárstva a stanoviť všeobecné kritériá, vrátane kritérií kvality, ktoré musia tieto aktivity spĺňať. Rovnako by sa mali zaviesť opatrenia potrebné na zabezpečenie vhodného monitorovania aktivít sociálneho poľnohospodárstva.

5.1.3 Takisto by mohlo byť užitočné, keby Európska komisia vytvorila stálu štruktúru so zapojením všetkých príslušných generálnych riaditeľstiev, ktorá by podnecovala, monitorovala a koordinovala rozvoj sociálneho poľnohospodárstva v Európe. Podobné štruktúry by sa mohli vytvoriť aj v členských štátoch.

5.2 Vytvoriť databázu údajov na úrovni EÚ

Hoci počet podnikov pôsobiach v sociálnom poľnohospodárstve rastie vo všetkých krajinách, celkovo predstavujú menej ako 1 % všetkých poľnohospodárskych podnikov. Štatistické údaje o sociálnom poľnohospodárstve, ktoré sú k dispozícii, sú však len čiastkové a nedostatočné. Bolo by preto vhodné začať s výskumným štatistickým programom na európskej úrovni, s cieľom kvantifikovať a hlbšie analyzovať výskyt sociálneho poľnohospodárstva v Európe a smer, ktorým sa ubera. Komisia by túto databázu údajov mohla rozšíriť, aby podporila výskumné programy v každom členskom štáte.

5.3 Podporiť začlenenie sociálneho poľnohospodárstva do výskumných programov

5.3.1 Mala by sa podporovať a rozvíjať spolupráca na európskej úrovni, ktorá sa začala projektom SOFAR a Cost Action 866 – Green Care v poľnohospodárstve. Získavanie a výmena vedeckých, odborných a praktických poznatkov v Európe má totiž veľký význam.

V záujme hlbšej analýzy potrebuje sociálne poľnohospodárstvo podporu výskumu v terapeutickej a lekárskej oblasti, v oblasti sociálnej práce v poľnohospodárstve, ako aj v oblasti poľnohospodárstva a odbornej prípravy. Tento výskum musí

prebiehať v úzkom spojení s činnosťou v praxi. Pozitívne empirické výsledky dosiahnuté v terapiách s rastlinami a zvieratami musia byť podložené jasnými vedeckými analýzami, aby ich uznali aj lekárske kruhy. Poznatky z praxe v súvislosti s efektívnosťou zapojenia osôb do každodenného a celoročného pracovného rytmu na farme musia byť zdokumentované a použité pri ďalšom rozvoji sociálneho poľnohospodárstva.

5.3.2 Interdisciplinárny výskum, ktorý analyzuje vplyv a výhody sociálneho poľnohospodárstva z rozličných hľadísk (sociálneho, ekonomického, zdravotného, osobného), zabezpečuje prenos poznatkov získaných na základe skúseností a integruje subjekty v teréne, môže priniesť nové nápady a posilniť odhodlanie zapojiť sa do sociálneho poľnohospodárstva. Vedecká podpora pilotných projektov môže pomôcť rozvinúť modely založené na individuálnych alebo spoločných podnikoch pre celý región. Štúdie a interdisciplinárne výskumy by mali byť vykonávané s cieľom analyzovať vplyv sociálneho poľnohospodárstva, na jednej strane pokiaľ ide o možné úspory z hľadiska nákladov na systémy zdravotného poistenia, a na druhej strane z hľadiska zlepšenia zdravotného stavu a spokojnosti osôb, ktoré využívajú služby sociálneho poľnohospodárstva. Tieto aspekty sú už predmetom analýz a štúdií v niektorých krajinách, napríklad v Holandsku.

5.3.3 Tieto výskumy by sa mohli vykonávať v budúcom rámcovom programe Horizont 2020 (2014 – 2020), keďže tento program zohľadňuje sociálne aspekty v oblasti výskumu a inovácií. Koordinácia a podpora sociálneho poľnohospodárstva prostredníctvom programu Horizont 2020 je veľmi potrebná, keďže tento program by mohol uľahčiť stretnutia a výmeny skúseností medzi výskumníkmi z rozličných odborov, ktoré súvisia s týmto typom poľnohospodárstva.

5.4 Podporiť začlenenie sociálneho poľnohospodárstva do vzdelávacích programov

S cieľom zabezpečiť v aktivitách sociálneho poľnohospodárstva vysokú kvalitu a kompetentnosť, je potrebné osobitne sa zamerať na prípravu jednotlivých aktérov, či už ide o poskytovateľov služieb alebo o osoby, ktoré tieto služby využívajú. Bolo by preto vhodné v úzkej spolupráci so vzdelávacími a výskumnými inštitúciami vytvoriť a ponúknuť programy celoživotného vzdelávania, aby sa zabezpečila vysoká kompetentnosť riaditeľov podnikov a ich spolupracovníkov zodpovedných za osoby využívajúce sociálne poľnohospodárstvo. Je tiež potrebné preskúmať a zrealizovať odborné kurzy, ktoré by sa mohli ponúknuť osobám využívajúcim sociálne poľnohospodárstvo.

5.5 Posilniť úlohu občianskej spoločnosti a vytváranie sietí

5.5.1 Inovačné projekty v sociálnom poľnohospodárstve sa často rozvíjajú osamotene, bez toho, aby ich tvorcovia a aktéri boli oboznámení s inými podobnými projektmi alebo aby si mohli vymeniť vzájomné skúsenosti. Je dôležité vytvoriť a zintenzívniť siete sociálneho poľnohospodárstva, ktoré umožnia vymieňať si skúsenosti, oboznámiť sa s rozličnými projektmi a zhodnotiť osvedčené postupy. Prvý krok v tomto zmysle sa vykonal v rámci Európskej siete pre rozvoj vidieka. Tento typ siete by sa mal posilniť.

5.5.2 Takisto by bolo treba podporovať spoluprácu, ako aj spoločné publikácie a propagáciu na internete.

5.5.3 Okrem toho by sa malo vyvinúť úsilie na zabezpečenie spoločného zastupovania záujmov sociálneho poľnohospodárstva na politickej úrovni a podporovať vytvorenie zastrešujúcej organizácie. Táto organizácia, ktorá by zahŕňala aj občiansku spoločnosť, by mohla uľahčovať komunikáciu medzi subjektmi sociálneho poľnohospodárstva a poskytovať im technickú alebo administratívnu pomoc a zároveň presadzovať záujmy sociálneho poľnohospodárstva na politickej úrovni. V tejto súvislosti majú dôležitú úlohu poľnohospodárske organizácie.

5.5.4 Všetky tieto aktivity by mohli byť naplánované a realizované v rámci novej politiky rozvoja vidieka na obdobie rokov 2014 – 2020 a vychádzať z Európskej siete pre rozvoj vidieka a sietí pre rozvoj vidieka členských štátov, a tak by sa vyššie spomínaná tematická iniciatíva v oblasti sociálneho poľnohospodárstva mohla rozšíriť v iných ďalších štátoch.

5.6 Zahnúť sociálne poľnohospodárstvo do stratégie udržateľného rozvoja a spoločného strategického rámca

5.6.1 Sociálne poľnohospodárstvo mohlo v rámci súčasnej politiky rozvoja vidieka ťažiť z určitej podpory, predovšetkým v rámci osi III (diverzifikácia) a IV (program LEADER), ako aj z osi „sociálne začlenenie“ ESF. Uznatie sociálneho poľnohospodárstva ako jedného z prvkov rozvoja hospodárstva vidieka by mu malo umožniť využívať všetky iniciatívy podporované a financované z európskych štrukturálnych fondov (EPFRV, ESF, EFRR), a tak zaistiť prístup k novým zdrojom financovania.

5.6.2 Hoci návrhy Komisie na nasledujúce programové obdobie štrukturálnych fondov otvárajú novú perspektívu, keďže boj proti chudobe, sociálne začlenenie ako aj diverzifikácia poľnohospodárskych aktivít sú uvedené ako konkrétne ciele tejto politiky (ktoré môžu byť ideálne skombinované v sociálnom poľnohospodárstve), je potrebné viac zdôrazniť úlohu sociálneho poľnohospodárstva v nasledujúcom progra-

movom období a v zmluve o partnerstve, aby sa mu dostalo ešte väčšej podpory. EÚ a členské štáty by preto mali koordinovať využívanie rozličných politík týkajúcich sa sociálneho poľnohospodárstva. Podľa EHSV by členské štáty a rozličné národné ako aj európske orgány zodpovedné za hospodárenie s európskymi fondmi mali posilniť svoju spoluprácu, aby odstránili prekážky, ktoré bránia v prístupe k štrukturálnym fondom, a uľahčili tento prístup aktérom z praxe.

5.6.3 Nový programový rámec ponúka sociálnemu poľnohospodárstvu možnosť zabezpečiť si financovanie z viacerých fondov a na viaceré roky. Spoločný strategický rámec umožňuje teda spojiť rôzne fondy v rámci stratégie financovania z viacerých zdrojov. Členské štáty by mali byť vyzvané, aby zaradili sociálne poľnohospodárstvo do svojich plánov a vypracovali konkrétne programy, ktoré umožnia, že sociálne poľnohospodárstvo bude môcť viac využívať jednotlivé štrukturálne fondy. Je totiž mimoriadne dôležité presvedčiť národné a miestne orgány, aby skutočne využívali tieto možnosti financovania.

Vzhľadom na svoj viacrozmerný a multifunkčný charakter by sociálne poľnohospodárstvo a subjekty, ktoré sa mu venujú, mohli mať veľký úžitok zo skutočne integrovaného prístupu, ktorý by uľahčoval a lepšie koordinoval využívanie rozličných fondov, ako aj príslušné postupy a kroky.

5.6.4 Bolo by preto užitočné zaviesť v rámci rozvoja vidieka pre členské štáty komunikačnú politiku, ktorá by zahŕňala aj monitorovanie a vypracúvanie správ. Ďalšou možnosťou by bolo navrhnúť tematický podprogram v rámci článku 8 alebo posilniť projekty Leader zamerané na sociálne poľnohospodárstvo.

5.6.5 Rozličné generálne riaditeľstvá by mali posilniť vzájomnú spoluprácu, aby sa sociálnemu poľnohospodárstvu uľahčil prístup k všetkým štrukturálnym fondom a odstránili ťažkosti, ktoré doposiaľ bránili poľnohospodárom dostať sa k regionálnej politike.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Kvalita železničných služieb v EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/08)

Spravodajca: **pán Georges CINGAL**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 12. júla 2012 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Kvalita železničných služieb v EÚ“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal 137 hlasmi za, pričom 54 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Toto stanovisko sa týka činností v oblasti osobnej železničnej dopravy. Bolo vypracované a musí sa posudzovať podľa cieľov stanovených v Lisabonskej zmluve, konkrétne v článku 14 a protokole č. 26, ktoré sa týkajú služieb všeobecného záujmu. Nadväzuje na odporúčania bielej knihy o doprave, v ktorej sa opätovne potvrdzuje, že je potrebné plniť ciele v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a umožniť zabezpečenie udržateľnej mobility šetrnej k životnému prostrediu.

1.2 Toto stanovisko sa okrem kontroly plnenia cieľov, ktoré boli v oblasti mobility stanovené pre dopravcov, a práv a povinností zainteresovaných strán zaoberá aj otázkou prístupu európskych občanov k službám všeobecného záujmu v oblasti železničnej dopravy v EÚ a kvalitou tohto druhu dopravy.

1.3 Kvalita železničných dopravných služieb je nevyhnutnou podmienkou pre rozvoj tohto druhu dopravy, ktorá však samotná nepostačuje na to, aby tento rozvoj vedela zabezpečiť. EHSV sa preto domnieva, že je nutné zvýšiť výkonnosť tohto druhu dopravy, aby sa zvýšila jeho atraktivita, a to na základe faktického posúdenia rôznych faktorov, ktoré túto atraktivitu ovplyvňujú.

1.4 EHSV požaduje, aby investičné úvery a úvery na údržbu týchto infraštruktúr boli predmetom viacročného plánovania a ustanovení určených na to, aby sa tieto finančné prostriedky trvalo zabezpečili. Tiež by sa malo zväziť územné plánovanie, zachovanie dostupnosti týchto infraštruktúr a finančných prostriedkov, ktoré bude možné použiť v krátkodobom a strednodobom horizonte.

1.5 EHSV tiež vyzýva orgány EÚ a národné a regionálne orgány, aby opätovne stanovili podmienky financovania rozličných častí infraštruktúr, a to v súlade so zásadou subsidiarity a s

cieľom posilniť solidaritu medzi jednotlivými územiami. Preto odporúča, aby sa finančné prostriedky určené na dopravu presmerovali v rámci regionálnej politiky, ktorá predstavuje nástroj so silným pákovým efektom v oblasti územného plánovania.

1.6 EHSV žiada, aby nezávislý orgán na úrovni EÚ uskutočnil prieskum spokojnosti cestujúcich na základe faktických hodnotiacich kritérií (presnosť, pravidelnosť, ceny, čistota, prístup atď.). Toto hodnotenie by malo prebehnúť na základe metodiky stanovenej riadiacim výborom, ktorého členmi budú zástupcovia všetkých zainteresovaných strán (cestujúci, orgány zodpovedné za organizáciu dopravy, dopravcovia, zamestnanci atď.) a ktorý je schopný tieto kontroly vykonávať.

1.7 EHSV je znepokojený tým, že Európska komisia chce zrevidovať nariadenie (ES) č. 1370/2007 (o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave), ktoré bolo výsledkom ťažko dosiahnutého kompromisu na inštitucionálnej úrovni. Poukazuje na to, že uvedené nariadenie dáva členským štátom mnoho možností v oblasti organizácie v súlade so zásadami proporcionality a subsidiarity, a že rovnováha, ktorú nastoľuje by sa mala zhodnotiť vo svetle skúseností, tak ako sa uvádza v článku 8 ods. 2 nariadenia.

1.8 Vzhľadom na ustanovenia nariadenia (ES) č. 1371/2007 a možnosti budúceho rozvoja EHSV žiada, aby Európska komisia preskúmala tieto možné oblasti zlepšenia:

- posilnenie práv v oblasti odškodnenia za oneskorenie prostredníctvom porovnania oneskorenia a celkového času danej cesty,
- posilnenie práv v oblasti odškodnenia za oneskorenie prostredníctvom priameho odškodnenia dotknutým dopravcom bez predbežného zisťovania zodpovednosti,

- zjednodušenie prístupu k formuláru, ako aj k samotnému konaniu na získanie odškodnenia, či už pre jednotlivca alebo skupiny (použitie internetu, vybavovacie okienka, atď.),
- posilnenie práv v oblasti prístupu osôb so zdravotným postihnutím tým, že sa ustanoví povinnosť opätovne zabezpečiť takýto prístup v krátkej lehote (v priebehu dňa),
- posilnenie práv v oblasti bezpečnosti tým, že sa ustanoví povinnosť nainštalovať zariadenia na privolanie vlakového personálu v prípade nebezpečenstva alebo zdravotných ťažkostí,
- posilnenie práv cestujúcich tým, že sa zabezpečia sprostredkovatelia oprávnení riešiť spory medzi rôznymi stranami.

1.9 EHSV tiež žiada, aby Európska komisia a členské štáty spoločne preskúmali tieto možné oblasti zlepšenia:

- posilnenie práv cestujúcich, pokiaľ ide o informácie o zabezpečení prípojných spojov,
- posilnenie práv v oblasti bezpečnosti tým, že sa vymedzia rizikové trasy, situácie a zavedú primerané postupy a vyčlení potrebný personál.

1.10 V súlade so zásadou subsidiarity EHSV žiada, aby členské štáty preskúmali tieto možné oblasti zlepšenia:

- posilnenie práv cestujúcich tým, že sa im umožní, aby spoločne s príslušnými orgánmi, volenými zástupcami obcí, cez ktoré vlaky prechádzajú, svojimi zástupcami, zamestnancami a ich odborovými organizáciami stanovili parametre na kontrolu úrovne služieb poskytovaných železničnými spoločnosťami (pravidelnosť, presnosť, prístup, čistota atď.),
- posilnenie postupov na poskytovanie pomoci a podpory cestujúcim, ktorých vlak sa zastavil mimo železničnej stanice, v prípade dlhotrvajúceho zastavenia (viac ako 1 hodinu).

2. Všeobecné pripomienky: skúsenosti občanov a súčasných alebo potenciálnych cestujúcich v železničnej doprave

2.1 Všeobecné konštatovania

2.1.1 Zhodnotiť spokojnosť cestujúcich a dospieť k jednej spoločnej pozícii všetkých aktérov je o to ťažšie, keďže sú to práve železničné podniky, ktoré majú základné informácie potrebné na analýzu a ktoré si jednostranne vymedzujú normy kvality služieb a na ich základe hodnotia svoju vlastnú

činnosť (článok 28 nariadenia (ES) č. 1371/2007). Rovnako je to aj v prípade dodržiavania záväzkov napríklad v oblasti presnosti, pravidelnosti poskytovaných služieb, čistoty, prvého kontaktu, informovanosti, stanovovania cien atď.

2.1.2 Veľká časť cestujúcich, ktorá zažila problémy so železničnými službami, oznámila a vyjadrila poľutovanie nad čoraz väčším počtom faktorov, ktoré zapríčiňujú prerušenie ciest, nepredvídateľnosť premávky, ktorá sa nedá overiť v reálnom čase, a nedostatok informácií v prípade problémov. Cestujúci majú dojem, že služby v tejto oblasti sa v niektorých členských štátoch neustále zhoršujú. Železniční dopravcovia, ktorým v zmysle nariadenia (ES) č. 1371/2007 vyplýva povinnosť odškodniť cestujúcich v určitých stanovených prípadoch, neumožňujú ľahký prístup cestujúcich k týmto mechanizmom.

2.1.3 Pokiaľ ide o železničné služby, na ktoré sa vzťahujú povinnosti verejnej služby a ktoré zabezpečujú značnú časť každodennej dopravy, bol vo viacerých prípadoch nutný zásah orgánov zodpovedných za organizáciu dopravy alebo príslušných orgánov, aby sa zachovala úroveň poskytovaných služieb.

2.1.4 Zvýšenie počtu ponúk služieb poskytovaných rôznymi aktérmi bez prepojenia a vzájomného súladu medzi nimi a v organizačnom prostredí, ktoré podstúpilo veľké štrukturálne zmeny a ktorému chýba stabilita a jasnosť, vyústilo do prevádzky železničných služieb založených na reakčnej schopnosti miestnych dopravcov, ktorí často nemajú potrebné informácie v reálnom čase, čo zapríčiňuje určité nedostatky v prevádzke a v dôsledku toho aj nespokojnosť cestujúcich. Vzhľadom na uvedené konštatovania sa zdá byť nevyhnutné zhodnotiť situáciu v tomto sektore na úrovni každého členského štátu, aby sa identifikovali možné oblasti zlepšenia.

2.2 Neúplný zoznam nedostatkov, ktoré skonštatovali cestujúci, prípadne ich združenia:

- problematický prístup k informáciám, nefunkčné alebo nepresné signalizačné zariadenia,
- nezrozumiteľné alebo nejasné stanovovanie cien,
- nemožnosť naplánovať cestu dostatočne vopred pred plánovanou cestou z dôvodu stanovených maximálnych rezervovaných lehôt,
- problémy súvisiace s väčším počtom rezervácií než samotných miest,
- nevhodné podmienky vo vlakoch, na staniciach a nástupištiach (príliš málo miesta v čakacích priestoroch), nedodržiavanie hygienických noriem, chýbajúce hygienické zariadenia,

- zlý prístup osôb so zdravotným postihnutím na nástupištia, stanice, do hygienických zariadení, vlakov, príliš dlhá lehota potrebná na rezerváciu osobitných služieb (48 hodín) alebo príliš prísne kritériá poskytovania služieb (celková hmotnosť),
- nedostatočný pocit bezpečnosti vo vlakoch a na staniciach,
- oneskorené poskytnutie zariadení, nezohľadnenie zmeny nástupišťa pri pripojných vlakoch,
- dva vlaky, ktoré v rozmedzí niekoľkých minút odchádzajú z rovnakej koľaje, pričom ostatné koľaje sú voľné,
- nedostatočný priestor na uloženie batožiny,
- nezohľadnenie multimodálnej dopravy (ťažkosti pri preprave bicyklov, zlá organizácia a riadenie, ba dokonca absencia prepojenia s inými druhmi dopravy, chýbajúce informácie a integrácia cien a služieb),
- nepresnosť, chýbajúca pravidelnosť v spojoch, rušenie vlakov bez predchádzajúceho ohlásenia,
- zlé zaobchádzanie s cestujúcimi v prípade problematických situácií, nedostatočné alebo zamietnuté odškodnenie,
- zrušenie alebo reorganizácia služieb a spojov bez predchádzajúcej konzultácie s cestujúcimi, ich zástupcami, dotknutými miestnymi orgánmi (napr. rušenie nočných vlakov, zmeny cestovného poriadku, intervalov atď.),
- predĺženie času potrebného na prejazd medzi dvoma zastávkami,
- zlý prístup k predajnej a distribučnej infraštruktúre.

2.3 Hlavné príčiny nepredvídateľných problémov:

- zlé počasie: nepripravenosť na zlé počasie prostredníctvom technických úprav alebo postupov, ktoré by umožnili skvalitniť poskytované služby,
- problémy so zariadením: v dôsledku neprimeraného sledovania životnosti zariadení, ich dlhodobého používania, boja proti ich zastaranosti a chýbajúceho plánovania a trvalého zabezpečenia finančných prostriedkov na údržbu,
- problémy spôsobené ľudským faktorom: samovraždy, problémy súvisiace s prístupom k zraniteľným inštaláciám, o dôsledkoch a príčinách ktorých sa EHSV nechce v tomto stanovisku zmieňovať.

2.4 Pozitívne hodnotenia a faktory spokojnosti, ktoré by cestujúcich mohli presvedčiť, aby využívali tento druh dopravy:

- vysoká úroveň bezpečnosti osôb a premávky,
- profesionalita personálu,
- potenciálny prínos železničnej dopravy k územnému plánovaniu a regionálnemu rozvoju.

3. Konkrétne pripomienky: vývoj situácie v posledných desaťročiach

3.1 Komisia dodržala zásadu stanovenú v zmluve týkajúcu sa voľného pohybu osôb a podporila zásadu udržateľnej mobility. Železničná doprava sa považuje za výkonný prostriedok verejnej dopravy slúžiaci na prepravu veľkého množstva cestujúcich, ktorý sa dá prispôsobiť požiadavkám príslušných orgánov, ktorý nepoškodzuje životné prostredie a ktorý môže využívať v súčasnosti ešte značne rozšírené, dobre udržiavané infraštruktúry alebo infraštruktúry, ktoré je možné ľahko revitalizovať.

3.2 EÚ stanovila európsku sieť medzinárodných trás. S cieľom dokončiť túto sieť sa už vynaložili obrovské investície a ďalšie investície sa ešte len vynaložia. Táto iniciatíva EÚ sa však musí opierať o súlad investičných rozhodnutí členských štátov, aby sa európskym cestujúcim zabezpečila možnosť využívať dopravu priamo od dverí k dverám bez nadmerného striedania dopravných prostriedkov.

3.3 Preskúmanie situácie v oblasti dopravného spojenia v regiónoch a jeho plánovanie však často umožnilo prijatie svojvoľných rozhodnutí, pričom sa nevzali do úvahy potreby cestujúcich, ktorí by si želali menej prestupov, čo má v konečnom dôsledku negatívny vplyv na využívanie verejnej dopravy.

3.4 Takéto predbežné preskúmanie rozhodnutí so závažnými dôsledkami sa v súčasnosti v čoraz väčšej miere začleňuje do úvah zodpovedných orgánov, ktoré ale musia čeliť problémom s financovaním, ktoré je nejasné a nestabilné zo strednodobého či dlhodobého hľadiska.

3.5 Napokon výdavky na dopravu predstavujú pre rozpočty štátov a regiónov obrovskú záťaž. Občania vedomí si tejto situácie, predovšetkým v kontexte súčasnej krízy, si želajú skutočnú transparentnosť a spoľahlivé informácie. Opätovne pripomínajú, že v nových veľkých projektoch chýba ďalšie nezávislé stanovisko. Ako už EHSV konštatoval vo svojom stanovisku TEN/479, dialóg medzi príslušnými orgánmi a občianskou spoločnosťou je veľmi dôležitý, najmä pokiaľ ide o investície do dopravnej infraštruktúry.

4. Žiadosť je v súlade s programom prioritných činností výboru

4.1 Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy nadväzuje na predchádzajúce stanoviská:

- TEN/432-433: Jednotný európsky železničný priestor
- TEN/454: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru
- TEN/471: Usmernenia pre transeurópsku dopravnú sieť
- TEN/479: Biela kniha o doprave: Zapojenie a angažovanosť občianskej spoločnosti
- TEN/480: Práva cestujúcich vo všetkých druhoch dopravy

4.2 V dôsledku úsilia o zriadenie európskej dopravnej siete sa veľká časť európskych finančných prostriedkov logicky použila na hlavné trasy. V dôsledku toho sa prijali rozhodnutia, ktorými sa uprednostnilo zriadenie vysokorychlostných trás niekedy aj na úkor modernizácie iných existujúcich dopravných osí, a to z dôvodu rozpočtových obmedzení. Verejné orgány musia posilniť ponuku železničnej dopravy v ponuke verejnej dopravy, dokonca v niektorých prípadoch urobiť z nej nosný pilier súvislého multimodálneho systému. Z tohto hľadiska je potrebné presmerovať európske finančné prostriedky v prospech ucelenej politiky udržateľnej mobility (pridelovanie finančných prostriedkov GR Regio určených na dopravu).

4.3 Výbor preto žiada o objektívne preskúmanie súčasnej situácie v železničnej doprave (výhody/nevýhody). Toto preskúmanie by mala uskutočniť Európska komisia transparentne, pričom by mala zároveň zabezpečiť potrebné informácie

a vyzvať občanov, aby vyjadrili svoje očakávania v súvislosti s touto témou, ktorá sa týka obrovskej väčšiny z nich (cesty z/do práce, príležitostné služobné cesty, návštevy rodiny, dovolenky atď.).

5. EHSV chce pritiahnúť pozornosť na celý súbor problémov

5.1 V súčasnom období, keď vládne kríza a objem verejných prostriedkov určených na dopravu sa znižuje, by mala politika zameraná na oživenie a postavená na stratégii udržateľného rozvoja pozitívny vplyv na zamestnanosť a kvalitu pracovných miest, na plnenie cieľov, ktorými je zmena druhu dopravy, na prístup európskych občanov k službám všeobecného záujmu v oblasti dopravy. EHSV preto pripomína, že práce veľkého rozsahu by mali vychádzať z tejto celkovej stratégie.

5.2 EHSV upozorňuje na skutočnosť, že niektoré zmeny v cestovnom poriadku alebo zmeny vlakov zhoršujú kvalitu služieb, čo môže viesť k zmene bydliska alebo zamestnania občanov. Táto nútená mobilita nie je tou mobilitou, ktorú si želajú naši spoluobčania. EHSV zdôrazňuje, že takéto zmeny sa často pretavujú do prechodu na iný druh dopravy (cestovanie automobilom alebo lietadlom), čo je v rozpore s odporúčanou politikou.

5.3 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby zvažila a pripravila európsky program na rekonštrukciu železničných sietí a/alebo podporila budúce programy v členských štátoch. Európsky program zameraný na splnenie očakávaní zákazníkov železničných spoločností by sa veľmi ľahko dal začleniť do európskych stratégií (stratégia udržateľného rozvoja, program Horizont 2020 atď.). Dialóg s občianskou spoločnosťou v otázke dopravnej politiky by občania veľmi ocenili. Presmerovanie finančných prostriedkov určených na dopravu v rámci regionálnej politiky by bolo nástrojom so silným pákovým efektom v prospech tejto stratégie.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vymedzenie sociálneho bývania ako služby všeobecného hospodárskeho záujmu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2013/C 44/09)

Spravodajca: **pán HENCKS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Vymedzenie sociálneho bývania ako služby všeobecného hospodárskeho záujmu“.

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 21. februára 2012 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť. Odborná sekcia prijala svoje stanovisko 26. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal 67 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Právo na bývanie – všeobecné zásady

1.1 Právo na bývanie je medzinárodným záväzkom členských štátov, na ktorý Európska únia musí prihliadať. Toto právo už bolo uznané vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, ktorú prijala Organizácia Spojených národov a v ktorej sa uvádza, že „každý má právo na životnú úroveň zabezpečujúcu jemu i jeho rodine zdravie a blahobyt vrátane potravy, šatstva, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych opatrení“. V revidovanej Európskej sociálnej charte Rady Európy sa uvádza, že „na zabezpečenie účinného výkonu práva na bývanie sa zmluvné strany zaväzujú prijať opatrenia určené na podporu prístupu k bývaniu na primeranej úrovni, predchádzanie bezdomovstvu a jeho zníženie s cieľom jeho postupného odstránenia, sprístupnenie ceny bývania tým, ktorí sú bez dostatočných zdrojov“. Právo na bývanie je zakotvené v mnohých ústavách členských štátov, prípadne je predmetom osobitných právnych predpisov, ktoré majú zabezpečiť jeho účinné uplatňovanie.

1.2 V Charte základných práv Európskej únie sa uvádza, že „s cieľom bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe Únia uznáva a rešpektuje právo na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu všetkých osôb, ktoré nemajú dostatok prostriedkov, v súlade s právom Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou“.

1.3 Uplatňovanie týchto práv sa vo väčšine členských štátov realizuje prostredníctvom služby všeobecného hospodárskeho záujmu, a to v súlade s článkom 36 Charty základných práv EÚ, podľa ktorého „Únia uznáva a rešpektuje prístup k službám všeobecného hospodárskeho záujmu, ktorý je ustanovený vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou, v súlade so zmluvami, s cieľom podporovať sociálnu a územnú súdržnosť Únie“.

1.4 V súlade s článkom 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní EÚ a pokiaľ sa všeobecné právo na bývanie označí za službu všeobecného hospodárskeho záujmu, podniky poverené poskytovaním tejto služby podliehajú pravidlám EÚ v oblasti hospodárskej súťaže, ako aj zákazu a kontrole poskytovania štátnej pomoci len vtedy, ak uplatňovanie týchto pravidiel neznemožňuje *de iure* alebo *de facto* plniť určité úlohy, ktoré im boli zverené národnými, regionálnymi alebo miestnymi orgánmi. V rozhodnutí Komisie z 20. decembra 2011 (rozhodnutie o službách všeobecného hospodárskeho záujmu) sa poskytovanie dotovaného sociálneho bývania obmedzuje na znevýhodnené osoby alebo sociálne slabšie skupiny, ktoré vzhľadom na obmedzenú platobnú schopnosť nie sú schopné získať bývanie za trhových podmienok.

1.5 Podľa protokolu č. 26 pripojeného k Lisabonskej zmluve sú za poskytovanie, obstarávanie, financovanie a organizovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu zodpovedné v prvom rade členské štáty a ich národné, regionálne a miestne orgány, ktoré majú široké diskrečné právomoci v tejto oblasti a demokratickú slobodnú voľbu.

1.6 V tom istom protokole sa členským štátom okrem iného ukladá povinnosť dbať o vysokú úroveň dostupnosti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a presadzovať všeobecný prístup k nim.

1.7 Uplatňovanie práva na bývanie je nevyhnutným predpokladom na uplatňovanie ďalších základných práv, ako sú právo na ľudskú dôstojnosť, právo na ochranu súkromného života, obydlia a rodiny, právo na vodu, zdravie, energiu a pod. Dôstojné bývanie je nevyhnutné na to, aby sa človek v spoločnosti cítil dobre a mohol sa do nej začleniť.

1.8 Efektívnosť práva na bývanie najčastejšie a v zásade závisí od existencie primeranej ponuky bytov. Právo na bývanie často jednoducho znamená právo na prístup k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu.

1.9 Zaručiť prístup k bývaniu často neznamená, že verejné orgány musia zabezpečiť bývanie každému, kto oň požiada. Štát alebo príslušný verejný orgán má politickú povinnosť zlepšiť prostredníctvom svojich politík a programov prístup k bývaniu pre všetkých obyvateľov.

1.10 V snahe uplatňovať toto základné právo členské štáty veľmi rozličným spôsobom a veľmi odlišnou mierou zasahujú do fungovania svojich trhov s bývaním s cieľom zabezpečiť, aby mal každý občan prístup k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu. Primerané zapojenie budúcich obyvateľov do výstavby sociálneho bývania sa pozitívne odrazí na dostupnosti tohto bývania, ako aj na ich možnostiach uplatniť sa na trhu práce.

1.11 V tomto ohľade sa bývanie považuje za majetok (verejný alebo zverený), pre ktorý členské štáty v závislosti od politických rozhodnutí a vlastných kolektívnych preferencií stanovujú minimálne normy obyvateľnosti a pohodlia, osobitné pravidlá územného plánovania a výstavby alebo maximálnu výšku výdavkov na bývanie, pričom niektoré štáty, ako napríklad Nemecko, regulujú vývoj cien bytov, ba dokonca zriaďujú mechanizmy sociálnej pomoci alebo daňové úľavy s cieľom ovplyvniť túto hlavnú položku nevyhnutných výdavkov domácností.

2. Sociálne bývanie

2.1 Je nutné uviesť, že aj napriek spomínaným mechanizmom mnohí občania Únie nemajú viac prístup k dôstojnému bývaniu z finančných dôvodov. V roku 2010 bolo 5,7 % európskych obyvateľov bez bývania (zdroj: Europe Information Service S.A) aj napriek tomu, že sa na základe revidovanej Európskej sociálnej charty Rady Európy má miera bezdomovstva znižovať s cieľom jeho postupného odstránenia, 17,86 % európskych obyvateľov žilo v preľudnenom či nedôstojnom priestore a 10,10 % domácností uviedlo, že náklady na bývanie prekračujú 40 % ich príjmu.

2.2 Mnohé členské štáty sa tiež rozhodli definovať a organizovať paralelnú ponuku bývania, tzv. sociálne bývanie, aby doplnili súčasnú ponuku na súkromnom trhu. Toto sociálne bývanie poskytujú za špecifických podmienok predovšetkým neziskové subjekty osobitne vytvorené na tento účel, ale aj súkromní investori, či právnické alebo fyzické osoby, ktoré tým boli poverené a sú dotované národnými, regionálnymi či miestnymi verejnými orgánmi.

2.3 Všetky členské štáty okrem Grécka disponujú sociálnym bytovým fondom. Dvadsaťpäť miliónov európskych domácností tak býva v sociálnych bytoch, ktorých podmienky územného

rozloženia, prístupu a cien priamo stanovujú verejné orgány členských štátov.

2.4 Táto paralelná ponuka bývania pomáha najmä zmierniť cyklický vývoj cien nehnuteľností a fenomén bublín na trhu s nehnuteľnosťami, a to vďaka tomu, že je stabilná a ceny sú regulované. Členské štáty, ktoré disponujú veľkým sociálnym bytovým fondom, sa tak vyhli bublinám na trhu s nehnuteľnosťami a ich ďalekosiahlym dôsledkom.

2.5 Sociálne bývanie je jednou z možností, ako môžu verejné orgány reagovať na to, že trh s bývaním nedokáže vyhovieť všetkým potrebám v oblasti bývania a zaručiť prístup k dôstojnému bývaniu za dostupnú cenu (nájomné) pre všetkých. Primerané zapojenie budúcich užívateľov do výstavby sociálneho bývania zvyšuje jeho cenovú dostupnosť, zlepšuje vzťah obyvateľov k poskytnutému bývaniu a umožňuje im získať alebo posilniť pracovné návyky a zručnosti, čo zvyšuje ich šance na trhu práce.

2.6 Neschopnosť trhu vyhovieť všetkým potrebám v oblasti bývania sa v skutočnosti netýka len osôb, ktoré jednoducho nemajú vôbec žiadny prístup k bývaniu, ale aj osôb, ktoré bývajú v zdravotne nevyhovujúcich či nevhodných podmienkach alebo v preľudnenom priestore, ako aj tých osôb, ktoré vynaložia väčšinu svojho príjmu na zaplatenie nájomného alebo mesačných splátok hypotéky.

2.7 Tieto potreby v oblasti bývania sú v jednotlivých členských štátoch veľmi rôzne a rozdiely sú aj v rámci jedného členského štátu, medzi krajinami Západu a Východu, medzi mestskými a vidieckymi oblasťami, v rámci samotných mestských oblastí, ako aj medzi centrami miest a okrajovými štvrťami.

2.8 Členské štáty Únie uplatňujú tri rôzne koncepcie:

A) Reziduálna koncepcia

Sociálne bývanie dotované verejným orgánom je určené výlučne tým osobám, ktoré sú jasne identifikované ako znevýhodnené alebo vylúčené zo spoločnosti. Pri pridelení sociálnych bytov sa používajú veľmi prísne pravidlá. Nájomné je skoro v plnej výške hrazené zo systému sociálnej pomoci. Táto koncepcia nekonkuruje súkromnému trhu s nehnuteľnosťami a je plne v súlade s definíciou EÚ, na základe ktorej sa sociálne bývanie označuje za službu všeobecného hospodárskeho záujmu a ktorá bola sformulovaná v rozhodnutí Európskej komisie z 20. decembra 2011, ktorým sa vyňatie z notifikačnej povinnosti v prípade náhrady za službu vo verejnom záujme obmedzilo na poskytovanie sociálneho bývania „pre znevýhodnených občanov alebo sociálne slabšie skupiny, ktoré vzhľadom na obmedzenú platobnú schopnosť nie sú schopné získať bývanie za trhových podmienok“.

Do tejto kategórie patrí Bulharsko, Cyprus, Estónsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo a Španielsko (sčasti pre prenájom sociálnych bytov).

B) Všeobecná koncepcia

Táto koncepcia sa vzťahuje na znevýhodnené osoby alebo osoby vylúčené zo spoločnosti (podobne ako v prípade reziduálnej koncepcie) a na osoby s obmedzenými prostriedkami, ktoré majú problémy s prístupom k vhodnému bývaniu z dôvodu nedostatočného príjmu. Prístup k bývaniu zvyčajne závisí od stanovenej maximálnej výšky príjmu a zloženia domácnosti. Nájomné je regulované a cenovo dostupné. Táto koncepcia má vo všeobecnosti obmedzený vplyv na celkovú ponuku bývania a ceny a len veľmi málo zasahuje do súkromného trhu s nehnuteľnosťami, keďže zisková marža je veľmi obmedzená.

Táto koncepcia sa týka väčších skupín obyvateľstva, je však aj v súlade s požiadavkami EÚ, pretože sa zameriava na sociálny dopyt. Využíva sa v Belgicku, Českej republike, Fínsku, Francúzsku, Luxembursku, Nemecku, Poľsku, Rakúsku, Slovinsku, Španielsku (pre možnosť stať sa vlastníkom prenajatého bytu) a Taliansku.

C) Univerzálna koncepcia, ktorá sa využíva v Dánsku a Holandsku, hoci rozličným spôsobom

V Holandsku je cieľom tejto koncepcie zabezpečiť bývanie pre každého občana bez ohľadu na jeho príjem (vrátane znevýhodnených osôb a osôb s nízkymi príjmami), pričom poskytuje ponuku, ktorá dopĺňa tradičný trh s nehnuteľnosťami. Má veľký vplyv na trhové podmienky a ceny, keďže využíva politiku stanovovania cien založenú na skutočných nákladoch na bývanie, a nie na trhových cenách, pričom zároveň ponúka istotu, že byt bude obsadený, ktorá na súkromnom trhu s nehnuteľnosťami absentuje.

Vzhľadom na to, že táto univerzálna koncepcia sa nezameriava cielene na sociálny dopyt, Európska komisia ju nepodporuje, keďže podľa nej nespĺňa podmienky EÚ na to, aby sa bývanie mohlo označiť za službu všeobecného hospodárskeho záujmu. Táto univerzálna koncepcia sa viac neuplatňuje vo Švédsku, ktoré upustilo od označenia bývania za službu všeobecného hospodárskeho záujmu.

V Dánsku je univerzálna koncepcia hlboko zakorenená v modeli sociálneho zabezpečenia. Znevýhodnené, zraniteľné osoby alebo skupiny či osoby vylúčené zo spoločnosti neohraničuje určitou úrovňou príjmu. Jej cieľom je

zabezpečiť cenovo dostupné a prístupné bývanie pre ľudí, ktorí ho potrebujú. Dopĺňa tradičný trh s nehnuteľnosťami tým, že sa v rámci nej odstránili právne sociálne povinnosti a zabezpečuje rovnosť a sociálna rôznorodosť bez ohľadu na príslušnosť k etnickej menšine, pohlavie, príjem, vek, zdravotné postihnutie alebo duševné či fyzické potreby. Cenová politika je regulovaná a založená na skutočných nákladoch, vďaka čomu tu neexistuje priestor na nadmerné odmeňovanie.

3. Sociálne bývanie a právo Únie

3.1 Keďže trhové sily nedokážu samy zaručiť dôstojné bývanie pre každého občana, sociálne bývanie môže byť podľa práva Únie považované za službu všeobecného hospodárskeho záujmu, pokiaľ ho za ňu označí dotknutý členský štát, a v takom prípade je možné naň získať dotácie alebo zaň dostať verejné náhrady.

3.2 V protokole č. 26 pripojenom k Lisabonskej zmluve sa potvrdzuje, že národné, regionálne a miestne orgány majú základnú úlohu a široké diskrečné právomoci pri poskytovaní, obstarávaní a organizovaní služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré čo najlepšie naplňajú potreby užívateľov. Na sociálne bývanie sa vzťahujú záväzky služby vo verejnom záujme stanovené národnými, regionálnymi alebo miestnymi verejnými orgánmi, najmä pokiaľ ide o plánovanie, cenu, podmienky pridelovania a obsadenosť. V uvedenom protokole sa členským štátom ukladá povinnosť dbať okrem iného o vysokú úroveň dostupnosti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, zaručiť rovnaký prístup a presadzovať všeobecný prístup a práva užívateľov.

3.3 Pokiaľ sa sociálne bývanie označí za službu všeobecného hospodárskeho záujmu, vzťahujú sa naň ustanovenia článku 14 a článku 106 ods. 2 ZFEÚ a jej protokolu č. 26, v ktorom sa ustanovuje najmä zásada preferencií užívateľov, ktoré môžu byť spôsobené sociálnymi alebo kultúrnymi okolnosťami, a zásada naplňania potrieb vyjadrených na miestnej úrovni v súvislosti s definovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu členskými štátmi. Tieto ustanovenia zabezpečujú, že plnenie úloh zverených sociálnemu bývaniu je nadradené pravidlám hospodárskej súťaže a vnútorného trhu, za predpokladu, že sa dodržiavajú určité podmienky ustanovené v rozhodnutí o službách všeobecného hospodárskeho záujmu, tak ako sa uvádza v bode 3.6.

3.4 Uplatňovanie týchto ustanovení ZFEÚ viedlo Komisiu k tomu, že subjekty, ktoré pôsobia v oblasti sociálneho bývania, oslobodila od povinnosti vopred oznamovať poskytnutie štátnej pomoci.

3.5 Označenie sociálneho bývania za službu všeobecného hospodárskeho záujmu členskými štátmi podlieha len kontrole zjavných chýb, ktorú uskutočňuje Európska komisia pod dohľadom Súdneho dvora Európskej únie.

3.6 Európska komisia sa domnieva, že keďže verejná služba má sociálnu povahu, musí byť sociálne bývanie definované v priamej závislosti od znevýhodnených osôb alebo sociálne slabších skupín, a nie podľa rozmanitosti potrieb v oblasti bývania, ktoré sa odrážajú na miestnom trhu s bývaním. To je neustálym zdrojom sporov medzi Komisiou a niektorými členskými štátmi, subjektmi pôsobiacimi v oblasti sociálneho bývania a zástupcami nájomníkov sociálnych bytov, ktorí sú proti tomuto návrhu Komisie, zatiaľ čo iní ho podporujú.

4. Destabilizujúci právny rámec politík sociálneho bývania členských štátov

4.1 Rozhodovací postup Európskej komisie pri kontrole zjavných chýb v súvislosti s označením sociálneho bývania za službu všeobecného hospodárskeho záujmu viedol k určitým zmenám v politických rozhodnutiach niektorých členských štátov, pokiaľ ide o organizáciu a financovanie sociálneho bývania, a bol zdrojom sporov.

4.2 V Holandsku viedlo použitie tohto rozhodovacieho postupu k tomu, že takmer 400 000 domácnostiam bol zamietnutý prístup k sociálnemu bývaniu, keďže podľa Európskej komisie boli príliš bohaté na to, aby naň mali nárok, pričom v skutočnosti neboli tieto domácnosti dostatočne bohaté na to, aby si mohli dovoliť bývanie za trhových podmienok.

4.3 Vo Švédsku viedlo odmietnutie tohto rozhodovacieho postupu verejné orgány k tomu, že sociálne bývanie vylúčili zo služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, a tak spochybnil jeho financovanie prostredníctvom náhrad za službu vo verejnom záujme, ktoré sú ako jediné kompatibilné so zásadou zákazu poskytovať štátnu pomoc uvedenou v zmluve.

4.4 Združenie *Union nationale de la propriété immobilière* (národné združenie vlastníkov nehnuteľností) vo Francúzsku sa obrátilo na Európsku komisiu so sťažnosťou na francúzsky štát konkrétne z dôvodu, že stanovená maximálna výška príjmu umožňujúca prístup k sociálnemu bytu je príliš vysoká, a preto nie je možné uplatniť rozhodovací postup Komisie.

4.5 Z návrhov smerníc o verejnom obstarávaní a o koncesiách vyplýva, že spolupráca subjektov, ktoré pôsobia v oblasti sociálneho bývania a ktoré možno označiť za sociálne podniky a verejnoprávne subjekty, podlieha ustanoveniam týchto smerníc a verejnému obstarávaniu. Rozšírením judikatúry týkajúcej sa spolupráce medzi verejnými orgánmi na všetkých

obstarávateľov Európska komisia spochybňuje postupy spolupráce a spoločné využívanie prostriedkov nevyhnutných na modernizáciu sociálneho bývania, jeho riadnu správu a posilnenie jeho miestneho charakteru.

4.6 Tieto konkrétne príklady svedčia o priamom dosahu právnych predpisov Európskej únie na podmienky definovania, organizácie a financovania sociálneho bývania členskými štátmi a podnecujú, aby sa vymedzil právny rámec, ktorý by bol priaznivý pre rozvoj sociálneho bývania v Európskej únii.

4.7 Vzhľadom na jeho mnohorakosť a široké zastúpenie v Európskej únii zohráva sociálne bývanie kľúčovú úlohu vo vykonávaní stratégie Európa 2020. Aktívne prispieva k tomu, aby sa hospodárstvo Únie stalo inteligentným, udržateľným a inkluzívnym, a to tým, že pomáha zabezpečiť vysokú mieru zamestnanosti, produktivity, sociálneho začlenenia a sociálnej súdržnosti a aktívne sa podieľa na boji proti chudobe a zmene klímy, pričom zároveň bojuje proti energetickej chudobe.

4.8 Pokiaľ má každý členský štát prijať vlastné národné ciele vo všetkých týchto oblastiach vrátane rozvoja ponuky sociálneho bývania, musí sa stratégia Európa 2020 opierať o konkrétne kroky na európskej úrovni, a to i v oblasti sociálneho bývania.

5. Politiky sociálneho bývania, ktoré sú v plnom súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 a lepšou správou ekonomických záležitostí

5.1 Sociálne bývanie aktívne prispieva k plneniu viacerých cieľov stratégie Európa 2020, a to tým, že podporuje stratégiu rastu a atraktivnosť regiónov, vytvára investície a pracovné miesta, ktoré sa nedajú preniesť, pomáha bojovať proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a proti zmene klímy a energetickej chudobe.

5.2 Európska únia je na druhom mieste vo svete vo výstavbe sociálnych bytov hneď za Čínou, ktorá zo sociálneho bývania spravila politiku na podporu hospodárskeho a mestského rastu a na zmiernenie dôsledkov bublín na trhu s nehnuteľnosťami v súkromnom sektore.

5.3 Sociálne bývanie má v súlade s návrhmi Európskej komisie v plnej miere nárok na podporu zo štrukturálnych fondov na obdobie rokov 2014 – 2020, najmä v oblasti zateplovania bytov a podpory energie z obnoviteľných zdrojov, integrovaných opatrení udržateľného mestského rozvoja a boja proti sociálnemu vylúčeniu prostredníctvom sprístupnenia bývania marginalizovaným komunitám a poskytovaním cenovo dostupných a kvalitných sociálnych služieb.

5.4 Sociálne bývanie ponúka konkrétnu a účinnú odpoveď na snahu Komisie a Rady zlepšiť správu ekonomických záležitostí v eurozóne a najmä monitorovanie bublín na trhu s nehnuteľnosťami a ich zničujúcich dôsledkov pre makroekonomickú a sociálnu rovnováhu. Rozvoj paralelnej ponuky sociálnych bytov pomáha zmenšiť rozsah týchto javov a zmierniť cyklický charakter trhu s bývaním.

5.5 Ak by nejaký členský štát z rozpočtových dôvodov alebo v dôsledku príliš reštriktívneho výkladu definície znevýhodnených osôb alebo sociálne slabších skupín nemohol prispôsobiť ponuku sociálnych bytov skutočným potrebám svojich občanov, v súlade s jeho medzinárodnými záväzkami v oblasti bývania, univerzálny prístup k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu bude možné zabezpečiť len za cenu silnej intervencie verejných orgánov na súkromnom trhu.

6. Čeliť novým energetickým a sociálnym výzvam

6.1 Sociálne bývanie musí čeliť novej klimatickej situácii a potrebe zlepšiť energetickú účinnosť svojho fondu a svojej novej ponuky. Politiky investovania do energetiky, ktorých sa pridrižujú subjekty pôsobiace v oblasti sociálneho bývania, sa musia verejne podporovať, pretože umožňujú bojovať jednak proti zmene klímy a jednak proti energetickej chudobe domácností s nízkymi príjmami a podporovať miestnu zamestnanosť a hospodársky rozvoj regiónov. Politika súdržnosti môže aktívne prispieť k tomuto procesu a zabezpečiť pákový efekt umožňujúci získať ďalšie finančné prostriedky.

6.2 Starnutie obyvateľstva tiež predstavuje veľkú výzvu, keďže je nutné prispôsobiť sociálny bytový fond potrebám starších a závislých osôb a zabezpečiť rozvoj nových integrovaných služieb, ktoré závislým osobám umožnia zostať bývať vo vlastných domovoch a zabezpečiť prístupnosť sociálnych bytov.

6.3 Čoraz neistejšia situácia domácností, ktoré využívajú sociálne bývanie a/alebo ň žiadajú, posilňuje požiadavku zvýšiť sociálnu rozmanitosť a kvalitu ponuky sociálneho bývania v regiónoch a rozvoj integrovaných prístupov k udržateľnému mestskému rozvoju zohľadňujúcich sociálny, hospodársky, mestský a environmentálny rozmer, ktoré podporuje návrh nariadenia Európskej komisie o EFRR.

7. Úloha Európskej únie

7.1 Európska únia musí najprv zabezpečiť právny rámec priaznivý pre rozvoj sociálneho bývania v členských štátoch,

a to jednak z hľadiska financovania ponuky sociálneho bývania, jednak z hľadiska spôsobu jeho vymedzenia a fungovania. Tento priaznivý právny rámec zahŕňa kontrolu zjavných chýb pri označovaní sociálneho bývania za službu všeobecného hospodárskeho záujmu, kompatibilitu štátnej pomoci udelenej subjektom, ktoré pôsobia v oblasti sociálneho bývania, uplatňovanie ustanovení vzťahujúcich sa na verejné obstarávanie a spoluprácu medzi subjektmi pôsobiacimi v oblasti sociálneho bývania, ale aj uplatňovanie znížených sadzieb DPH, keďže ide o jednu zo základných životných potrieb.

7.2 Európska komisia by mala znovu zvážiť svoj rozhodovací postup v oblasti kontroly zjavných chýb pri označovaní sociálneho bývania za službu všeobecného hospodárskeho záujmu, keďže tento postup nemusí vždy zodpovedať osobitostiam tohto sektora. Členským štátom musí v súlade s ustanoveniami protokolu č. 26 o službách všeobecného záujmu ponechať zodpovednosť za stanovovanie podmienok prístupu k sociálnemu bývaniu a jeho cien na základe miestnych potrieb a preferencií, ako aj skutočných potrieb znevýhodnených občanov alebo sociálne slabších skupín.

7.3 EHSV víta rozhodnutie Európskej komisie predĺžiť výnimku z oznamovacej povinnosti v prípade štátnej pomoci poskytovanej vo forme náhrad za službu vo verejnom záujme subjektom, ktoré pôsobia v oblasti sociálneho bývania, ako aj to, že zohľadnila určité špecifiká, najmä v oblasti dĺžky mandátu a dlhodobého investovania.

7.4 EHSV oceňuje, že Európska komisia v oznámení o sociálnom podnikaní uviedla, že chce podporovať prostredie priaznivé pre rozvoj sociálnych podnikov v Európskej únii, vrátane prístupu k bývaniu, a uľahčiť zriaďovanie solidárnych investičných fondov. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zachovať úlohu sociálnych partnerov v členských štátoch, kde boli v rámci národnej praxe začlenení do riadenia sociálneho bývania.

7.5 Komisia, Parlament a Rada by do návrhov smerníc o verejnom obstarávaní a koncesiách mali zahrnúť spoluprácu medzi subjektmi, ktoré pôsobia v oblasti sociálneho bývania ako verejnoprávne subjekty a sociálne podniky tým, že ho zaradí do oblasti spolupráce v rámci verejného sektora vzhľadom na to, že cieľom týchto subjektov je verejný záujem, a vzhľadom na ich verejnú alebo súkromnú participáciu.

7.6 Európska komisia by mala znovu prehodnotiť svoje návrhy týkajúce sa budúceho spoločného systému DPH a zachovať pre členské štáty možnosť uplatniť zníženú sadzbu na výstavbu a rekonštrukciu sociálnych bytov verejnými, sociálnymi či súkromnými subjektmi, keďže sociálne bývanie predstavuje jednu zo základných životných potrieb miestnej povahy, ktorá neovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi ani správne fungovanie vnútorného trhu.

7.7 Európska únia musí tiež podporovať členské štáty v tom, aby rozvíjali ponuku sociálneho bývania a modernizovali ju v snahe čeliť novým demografickým, sociálnym a klimatickým výzvam, a tak aktívne prispievať k plneniu cieľov stratégie Európa 2020.

7.8 EHSV z tohto dôvodu víta návrh Komisie týkajúci sa nariadení o EFRR a o ESF, podľa ktorého sa prostriedky zo štrukturálnych fondov na obdobie 2014 – 2020 dajú získať aj na prioritné investície v oblasti zateplovania sociálnych bytov, ako aj v oblasti integrovaných opatrení udržateľného mestského rozvoja, prístupu ku kvalitnému a cenovo dostupnému sociálnemu bývaniu pre marginalizované komunity a podpory sociálnych podnikov. EHSV pripomína, že cieľom je možnosť zaručiť kvalitné bývanie pre všetkých tých, ktorí ho potrebujú.

7.9 EHSV sa domnieva, že tieto opatrenia sú nevyhnutné a musia sprevádzať ustanovenia návrhu smernice o energetickej účinnosti, ktorý vypracovala Európska komisia a ktorý pre subjekty pôsobiace v oblasti sociálneho bývania stanovuje povinnosť každoročne zatepliť 4 % sociálneho bytového fondu. Túto povinnosť musia sprevádzať špecifické opatrenia na financovanie súvisiacich investícií, najmä prostredníctvom EFRR, ale aj vytvorením investičného fondu pôsobiaceho na európskej úrovni.

7.10 Parlament a Rada by mali prijať návrhy Komisie týkajúce sa nariadení o EFRR a o ESF, ktoré spadajú do rámca vykonávania stratégie Európa 2020 a ktoré prostredníctvom nariadení o štrukturálnych fondoch prvýkrát uznávajú prioritnú úlohu bývania v oblasti investičných politík členských štátov v súvislosti s politikou súdržnosti na obdobie 2014 – 2020.

7.11 Regulácia trhov s bývaním v členských štátoch je dôležitá pre stabilitu eurozóny vzhľadom na makroekonomický a sociálny dosah bublín na trhu s nehnuteľnosťami. Sociálne bývanie prispieva k stabilizácii trhu s bývaním a k regulácii cyklov na trhu s nehnuteľnosťami.

7.12 EHSV víta návrh Komisie zaviesť posilnený makroekonomický dohľad nad eurozónou a zahrnúť doň makroekonomické dôsledky bublín na trhu s nehnuteľnosťami. EHSV zastáva názor, že tento mechanizmus posilneného dohľadu musia sprevádzať opatrenia na podporu nástrojov inteligentnej regulácie trhov s bývaním v členských štátoch a na rozvoj ponuky sociálneho i súkromného bývania, ktorá bude stabilizovať a tlmieť cykly na trhu s nehnuteľnosťami v súlade s udržateľnou urbanizáciou.

7.13 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné začať uvažovať o európskych rezervách na stabilizáciu financovania sociálneho bývania, ktoré je súčasťou európskeho sociálneho modelu. Mala by sa preskúmať možnosť zaviesť európsku vkladnú knižku s obmedzenou výškou vkladu určenú na sociálne bývanie. Táto vkladná knižka by sa mala dať založiť online v Európskej investičnej banke, ktorá by prostriedky na nej spravovala. Tento postup by mal dva ciele: stabilizovať investície do sociálneho bývania a dať majiteľom knížiek silný pocit občianskeho citenia.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rozvoj občianskej spoločnosti v Číne: prínos občianskej spoločnosti k európsko-čínskemu roku dialógu medzi kultúrami a jeho trvalému účinku“

(2013/C 44/10)

Spravodajkyňa: **Anne-Marie SIGMUND**

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru 16. septembra 2010 rozhodlo, že sa vypracuje stanovisko na tému

„Rozvoj občianskej spoločnosti v Číne: prínos občianskej spoločnosti k európsko-čínskemu roku dialógu medzi kultúrami a jeho trvalému účinku.“

Odborná sekcia poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 20. novembra 2012. Spravodajkyňou bola pani SIGMUND.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra 2012) prijal 68 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

1.1 Výbor vyzýva Komisiu, aby ho zapojila do prebiehajúcich činností rôznych pracovných skupín, ktoré boli zriadené v rámci tretieho piliera, teda „dialógu medzi ľuďmi“. Ako inštitucionálna platforma občianskeho dialógu na úrovni EÚ získal výbor totiž široké know-how a skúsenosti, ktoré by mohol uplatniť pri vytváraní takéhoto dialógu s Čínou. Výbor už v roku 1999 uviedol, že kultúra vytvára štruktúru oblasti pôsobnosti občianskej spoločnosti⁽¹⁾, a preto považuje kultúru vo svojom širšom ponímaní tohto pojmu za horizontálnu tému. Vďaka tomuto prístupu má najlepšie predpoklady na to, aby v rámci svojich kompetencií sprevádzal a podporoval „politiku jemnej sily“ a „medzikultúrnu diplomaciu“ EÚ a Číny ako partnerov tohto dialógu.

1.2 Ak to bude možné, iniciatívy „medzi ľuďmi“ by sa mali v prvom rade prehlbiť na najnižšej úrovni pomocou rozsiahlejšej výmeny študentov, prípadne vlastných programov stáží a partnerstiev medzi mestami či obcami.

1.3 Pozornosť by sa mala venovať rozvoju cestovania za kultúrou. Skúsenosti ukázali, že kultúrny cestovný ruch nie je len hospodársky životaschopný, ale okrem toho aj trvale prispieva k lepšiemu vzájomnému porozumeniu.

1.4 Treba vyžadovať dodržiavanie medzinárodných noriem týkajúcich sa ľudských práv a demokratických a základných slobôd, ktoré predstavujú dôležité predpoklady kultúrneho vyjadrovania, kultúrnych výmen a kultúrnej rôznorodosti.

1.5 Do spoločných aktivít by sa mala začleniť oblasť výchovy a vzdelávania (vrátane vzdelávania dospelých), pretože medzikultúrny dialóg otvára v tejto oblasti rôzne možnosti, ktoré

siahajú od osvojenia si jazyka až po školenia o správaní spotrebiteľov, objasnenie otázok súvisiacich so životným prostredím atď.

1.6 V záujme trvalého formovania povedomia výbor navrhuje, aby sa každoročne konal „Deň stretnutia EÚ a Číny“, pri príležitosti ktorého by sa na obidvoch stranách konali kultúrne podujatia.

1.7 Výmena osvedčených postupov by sa mala realizovať v čo najpočetnejších oblastiach (zúčastňovať by sa na nej mohli dôležití aktéri zo sociálno-ekonomickej oblasti, napr. sociálni partneri či aktéri z oblasti ľudských práv, tak oficiálni, ako aj opoziční, ale aj rôzne výchovno-vzdelávacie zariadenia, odborníci na špeciálne oblasti, ako sú otázky ochrany spotrebiteľov a životného prostredia, výkonu trestu, atď.).

1.8 V každom prípade by sa mali už prebiehajúce iniciatívy lepšie navzájom prepojiť a mala by sa zlepšiť výmena informácií medzi všetkými aktérmi, pretože v súčasnosti sa rad aktivít koná viac či menej izolovane, a tak sa stráca cenný synergický efekt (pozri napr. kultúrny dialóg EUNIC – Čína).

1.9 Mala by sa zintenzívniť spolupráca médií (televízia, tlač), ako aj spoločné vzdelávanie a odborná príprava novinárov, pretože oboje je veľmi nápomocné, pokiaľ ide o to, dostať sa medzi širšie vrstvy obyvateľstva⁽²⁾.

1.10 Výbor v zmysle článku 167 ods. 3 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ) preskúma, aké ďalšie a trvalé iniciatívy môže v rámci už existujúcej spolupráce s Čínou začať, a je tiež pripravený ponúknuť iným aktérom platformu na výmenu informácií a názorov.

⁽¹⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

⁽²⁾ Ako príklad pozri spoluprácu medzi CRI (China Radio International) a ORF (Österreichischer Rundfunk)/Alpha Bayern a ich pravidelnú koprodukciiu.

2. Súvislosti

2.1 Od čias európskeho programu pre oblasť kultúry z roku 2007 sa stále viac a viac presadzoval nový strategický rámec zahraničnej činnosti EÚ, v ktorom má kultúra osobitné miesto.

V tejto politike „jemnej sily“ a v jej uplatňovaní sa dôsledne pokračuje počas aktuálneho roku medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou a v štruktúrach natrvalo naplánovaných v rámci „medzikultúrnej politiky“ Únie.

Okrem toho o tomto európskom prístupe približne v rovnakom čase hovoril prezident Chu Ťin-tchao (Hú Jintao) na 17. zjazde Komunistickej strany Číny. Chu Ťin-tchao vtedy žiadal, aby Čína viac investovala do svojich „zdrojov jemnej sily“.

2.2 Spoločné vyhlásenie EÚ a Číny k téme kultúry z 22. októbra 2007 viedlo k väčšej spolupráci a dialógu v kultúre a okrem toho rozprúdilo intenzívnejšiu politickú výmenu v oblasti všeobecného a odborného vzdelávania, vrátane viacjazyčnosti.

2.3 V máji 2011 sa vysokopostavení zástupcovia EÚ a Číny dohodli, že túto spoluprácu rozšíria vytvorením „tretieho piliera“ v strategickom partnerstve medzi EÚ a Čínou, t. j. prostredníctvom európsko-čínskeho dialógu medzi ľuďmi (*people-to-people-dialogue*) na vysokej úrovni. Formálne sa o tomto „treťom pilieri“ rozhodlo na summite EÚ – Čína 14. a 15. februára 2012.

2.4 V tomto kontexte treba nazerať aj na „Rok medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou 2012“, na ktorom sa dohodli vedúci predstavitelia EÚ a Číny na európsko-čínskom summite v roku 2010 a ktorý bol oficiálne otvorený 1. februára 2012 v Bruseli.

2.5 Do koncepcie tohto roka nepatrí len zintenzívnenie kultúrnych vzťahov, ale aj podpora politického a občiansko-spoločenského dialógu v záujme dobrých a dlhodobých vzťahov medzi EÚ a Čínou⁽³⁾. Očakáva sa, že rok medzikultúrneho

dialógu vďaka spojeniu síl a nájdeniu synergií podporí občiansko-spoločenský dialóg medzi EÚ a Čínou a bude mať trvalý vplyv.

3. Úvod

3.1 Predložené stanovisko vychádza zo stanoviska CESE 413/2006 (spravodajca: pán SHARMA) a z výsledkov štúdie, ktorú dal EHSV následne vypracovať⁽⁴⁾ a ktorej súčasťou je rozsiahla aktuálna analýza čínskej občianskej spoločnosti.

3.2 Poznatky získané zo štúdie sa v ňom dávajú do súvisu s historickým vývojom a Rokom medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou 2012, ako aj s oblasťami činnosti a možnosťami, ktoré z toho vyplývajú.

3.3 Výbor za obzvlášť dôležité považuje očakávanie, ktoré v koncepcii roka medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou sformulovala Komisia, a to „že rok medzikultúrneho dialógu prispeje k občiansko-spoločenskému dialógu medzi EÚ a Čínou“. Výbor je ako inštitucionalizovaná platforma na úrovni EÚ pre občiansky dialóg pripravený prevziať podobnú úlohu aj v rámci európsko-čínskych vzťahov.

3.4 Výbor sa už od roku 1999 hlási k širšiemu ponímaniu kultúry, ktoré okrem umenia a kultúrneho dedičstva zahŕňa aj výchovu, vzdelávanie a vedu. Okrem toho sa drží myšlienky, že politický rozvoj občianskej spoločnosti je aj kultúrnym procesom⁽⁵⁾, ktorý ovplyvňuje každodenný život občanov.

3.5 EHSV sa nazdáva, že mobilita osôb je dôležitou zložkou kultúrnej výmeny medzi národmi. Požaduje preto, aby sa odstránili všetky prekážky, ktoré bránia takejto slobode pohybu.

3.6 Na tému Európskeho roka dialógu medzi kultúrami 2008 sa výbor vyjadril v stanovisku⁽⁶⁾, v ktorom o. i. dôrazne podporil zmienku Komisie o tom, aký dôležitý je vplyv iného kultúrneho dedičstva na náš spôsob života. Tento vplyv je dôležitý už na úrovni EÚ a treba ho brať do úvahy, no v rámci medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou má úplne osobitný význam.

⁽³⁾ Hlavné ciele roka medzikultúrneho dialógu sú:

- podporiť a zintenzívniť medzikultúrny dialóg a vzájomné porozumenie medzi EÚ a Čínou prostredníctvom kontaktov medzi ľuďmi,
- zaviesť trvalý politický dialóg o otázkach spoločného záujmu,
- prispieť ku konsolidácii strategického partnerstva medzi EÚ a Čínou.

⁽⁴⁾ Baocheng Liu, University of International Business and Economics, Beijing: Report on Civil Society, máj 2011.

⁽⁵⁾ „Úloha a prínos organizovanej občianskej spoločnosti k európskemu zjednoteniu“, CES Ú. v. ES C 329, 17.11.1999, s. 30.

⁽⁶⁾ „Európsky rok dialógu medzi kultúrami (2008)“, CESE Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006, s. 42.

3.7 Pokiaľ ide o európske dejiny práva a právnej filozofie, Charles Montesquieu⁽⁷⁾ poukázal už v roku 1748 na delbu moci, ktorá je základom všetkých demokratických systémov, a súčasne na vzťah medzi právnym poriadkom a prírodnými podmienkami krajiny (geografické, klimatické), ako aj hospodárskym, spoločenským a kultúrnym stupňom rozvoja jej obyvateľstva.

3.8 Vzhľadom na to, že výbor poníma kultúru ako vyznávanie spoločných hodnôt, je nevyhnutné, aby sa v rámci roka medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou viedol resp. prehľbil aj dialóg o týchto hodnotách, ktoré sú pre politické konanie Európskej únie určujúce⁽⁸⁾. Okrem toho, že ide o naliehavú politickú nutnosť, má to aj zaväzujúci právny základ v článku 21 Zmluvy o EÚ⁽⁹⁾.

3.9 V hlave XIII (KULTÚRA) článok 167 ods. 3 ZFEÚ sa navyše uvádza: „Únia a členské štáty podporujú kultúrnu spoluprácu s tretími krajinami a s príslušnými medzinárodnými organizáciami, najmä s Radou Európy“. Keďže podľa jednotnej právnej mienky neoznačuje pojem „Únia“ len európske inštitúcie, ale aj poradné orgány podľa ich príslušnej oblasti pôsobnosti, môže sa výbor v tomto prípade odvolať na mandát na základe primárneho práva a v rámci svojej činnosti prichádzať so zodpovedajúcimi iniciatívami.

3.10 Dôležitým referenčným dokumentom k Roku medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou 2012 je aj uznesenie Európskeho parlamentu z 12. mája 2011⁽¹⁰⁾, v ktorom Európsky parlament poukazuje na významnú úlohu občianskej spoločnosti v tejto spolupráci a „zdôrazňuje, že demokratické a základné slobody ako sloboda prejavu, sloboda tlače, právo na dôstojný život, právo na život bez strachu, právo na toleranciu a život bez nenávisti a právo na prístup k tlačovým a digitálnym informáciám, ako aj výsada pripojenia a komunikovania online a offline sú dôležitým predpokladom kultúrneho prejavu, kultúrnej výmeny a kultúrnej rozmanitosti“.

3.11 Vychádzajúc z týchto premís, výbor je presvedčený, že medzikultúrny dialóg medzi EÚ a Čínou predstavuje cenný

nástroj, ktorý môže ako základ spolupráce v hospodárskej, sociálnej alebo právnej, resp. politickej oblasti prispieť k posilneniu vzájomného porozumenia a dôvery. Na takomto základe spolupráce sa upevní aj trvalý charakter všetkých spoločných krokov. Na to však bude potrebné, aby boli na európskej a aj na čínskej strane vytvorené podrobné a vzájomne koordinované štruktúry a navrhnuté a realizované konkrétne projekty.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Občania a štát v Číne

4.1.1 V zmysle čínskej tradície, najmä konfucianizmu, sa jednotlivcovi prisudzuje iná hodnota, než podľa európskej tradície. Podriadenie jednotlivca väčšej kolektívnej entite (predtým primárnej rodine a klanu, dnes strane a štátu) ovplyvňuje čínsku spoločnosť viac ako dve tisícročia. Vzhľadom na stáročia trvajúce utváranie konkurujúcich si štátov musela byť idea „štátu“ v Európe iná ako v Číne, kde vonkajšie hranice štátu predstavoval pojem „tian xia“ („všetko pod nebom“) až dovtedy, kým koloniálne mocnosti neukázali čínskej štátnej moci (v tom čase mandžuskej) paradigmatu národných hraníc. Historický vývoj politickej štruktúry Číny síce zohľadňoval podmienky celosvetového medzinárodného vývoja 20. a 21. storočia, no vnútorný prerod je len v počiatkoch štádu. Prevláda moc Komunistickej strany Číny nad jednotlivcom, pretože strana nepovažuje jednotlivca za dostatočne osvieteného na to, aby sa mu zverila zodpovednosť za seba samého, pričom takýto vzťah je stvorený na to, aby bránil demokratickému pokroku. Na razantnej ceste Číny do medzinárodného spoločenstva (z izolácie, ktorú si Čína sama zvolila približne v 60. rokoch 20. storočia) sa s prepojeniami rôzneho pôvodu (na medzinárodnej a bilaterálnej úrovni) čoraz viac umožňujú tiež kontakty „medzi ľuďmi“ spochybňujúce tento pohľad.

4.2 Individuálne práva v Číne

4.2.1 V EÚ priniesol vývoj smerom k modernému sociálnemu štátu rozvoj „sociálneho občianstva“, ktoré kladie dôraz na práva jednotlivca, no garantuje aj kolektívne práva. Je teda potrebné brať do úvahy skutočnosť, že obidva veľké kultúrne celky „Čína“ a „Európa“ (vo všetkej rôznorodosti, ktorá je im vlastná) vykazujú na základe svojho historického vývoja veľké rozdiely, najmä pokiaľ ide o vzťah medzi jednotlivcom a spoločnosťou. Samozrejme to neznamená, že sa majú tolerovať porušenia ľudských práv. Tie sú v každom prípade neakceptovateľné. Mal by sa však posilniť základ pre aktívny dialóg, ktorý by umožnil postupovať pragmaticky, a to aj vďaka príkladom osvedčených postupov.

4.2.2 Tak v prípade Únie, ako aj v prípade Číny platí v úvode spomínaný vplyv príslušného kultúrneho dedičstva na súčasný spôsob života a postoj k nemu rovnako ako vzájomný vzťah medzi geografickými, hospodárskymi, spoločenskými, historicky vzniknutými politickými štruktúrami a aktuálnym ponímaním práva a jeho uplatňovaním v praxi, ktorý načrtol Charles Montesquieu.

⁽⁷⁾ Charles-Louis de Secondat, Baron de Montesquieu: „Duch zákonov“.

⁽⁸⁾ Článok 2 Zmluvy o EÚ: „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

⁽⁹⁾ Článok 21 ods. 1: „Činnosť Únie na medzinárodnej scéne sa spravuje zásadami, ktoré sa uplatnili pri jej založení, rozvoji a rozšírení a ktoré hodlá podporovať vo zvyšku sveta: demokracia, právny štát, univerzálnosť a nedeliteľnosť ľudských práv a základných slobôd, zachovávanie ľudskej dôstojnosti, rovnosť a solidarita a dodržiavanie zásad Charty Organizácie Spojených národov a medzinárodného práva“.

⁽¹⁰⁾ A7-0112/2011: „Kultúrne rozmery vonkajšej činnosti EÚ“.

4.2.3 Ako aktívny člen Organizácie Spojených národov a jej organizácií (vrátane Medzinárodnej organizácie práce a iných) a predovšetkým ako stály člen Bezpečnostnej rady OSN nesie aj ČĽR zodpovednosť za presadzovanie ducha a hodnôt Spojených národov. Zahŕňa to aj prihlásenie sa ku všetkým rozhodnutiam Spojených národov vo vzťahu k otázkam ľudských práv (Charta OSN).

V každodennom živote, najmä pokiaľ ide o oblasť sociálnych a individuálnych občianskych práv, ale aj práv spotrebiteľov a zamestnancov, je však Čína od takéhoto presadzovania zatiaľ na míle vzdialená. Pravidelne sa dajú konštatovať porušenia medzinárodných dohôd a noriem ⁽¹¹⁾ a to isté platí aj v oblasti životného prostredia.

4.2.4 Charta ľudských práv OSN ⁽¹²⁾ stanovuje, že jednotlivec požíva ochranu za každých okolností. Rozpor s tradičným čínskym modelom spoločnosti je zjavný, pretože v čínskej koncepcii harmonickej spoločnosti je základom a predpokladom uplatňovania ľudských práv jednota a stabilita požadovaná vládou. Napriek tomu nemožno porušenia uvedených práv ospravedlňovať kultúrnymi rozdielmi a treba ich v každom prípade odsúdiť.

Je očividné, že veľké zmeny súvisiace s modernizáciou Číny zasahujú aj do vzťahu medzi spoločnosťou a jednotlivcom. Tento proces je však ešte len v počiatočnom štádiu, ktoré neumožňuje predpovedať, aký bude jeho priebeh.

4.2.5 V zmysle článku 21 Zmluvy o EÚ sú inštitúcie a verejné orgány Únie, a teda aj výbor, nábádané k tomu, aby v celom svete podporovali hodnoty a zásady, ktoré sú pre Úniu záväzné, t. j. aj nedeliteľnosť ľudských práv a základných slobôd. Uskutočňuje sa to prípadne aj v takej forme, že sa orgány Únie v prípadoch, keď sa podľa nich tieto hodnoty a zásady nedorozúšajú resp. porušujú, k tomu verejne vyjadria alebo reagujú politickými prostriedkami. To platí tiež pre vzťahy medzi Úniou a Čínou.

Výbor považuje za jednu z veľkých výziev roku medzikultúrneho dialógu začatie „dialógu hodnôt“, aby sa tak práve v oblasti ľudských práv vypracovali príklady osvedčených postupov, ktoré umožnia prvý pokrok.

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko CESE Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 68, bod 2.2.6 a nasl.

⁽¹²⁾ „Všeobecná deklarácia ľudských práv“, rezolúcia 217(III) z 10. decembra 1948.

V rámci ďalšej činnosti by sa pritom mali zohľadniť skúsenosti, ktoré výbor získal vďaka okružnému stolu EÚ – Čína a celosvetovej organizácii hospodárskych a sociálnych rád AICESIS.

4.2.6 Cieľom každého dialógu je odstrániť predsudky, spoznať a pochopiť odlišné názory a vypracovať konkrétne návrhy riešení.

Pri súhlase oboch strán s tým, že zásada ľudskej dôstojnosti, na ktorej sú založené ľudské práva, v podstate určuje každý politický systém, sa v medzikultúrnom dialógu medzi EÚ a Čínou nepochybne dajú nájsť mechanizmy na konštruktívnu diskusiu o otázke ľudských práv (bez toho, aby sa Únia zriekla práva protestovať proti porušeniam, ktoré sú z jej hľadiska neakceptovateľné).

4.3 Aktuálna situácia a význam občianskej spoločnosti v Číne

4.3.1 Zásadná výzva pre budúcnosť Číny spočíva pravdepodobne v tom, že k existujúcej chudobe sa pridala prudko sa zvyšujúca koncentrácia súkromného bohatstva, pričom vznikajú a zväčšujú sa príjmové a majetkové rozdiely. Demografický vývoj tento problém ešte zväčšuje a má trvalý vplyv na aktivity občianskej spoločnosti.

4.3.2 Vzhľadom na spôsob svojho vzniku a v rámci existujúcich politických štruktúr nemôžu organizácie občianskej spoločnosti v Číne pôsobiť rovnako ako podobné organizácie v EÚ. Hoci niektoré z nich *de facto* majú určitý stupeň autonómie, aj tak podliehajú rozsiahlej byrokratickej kontrole. V najlepšom prípade majú „závislú autonómiu“ ⁽¹³⁾, čo vlastne znamená, že práva organizácií alebo aktérov občianskej spoločnosti nie sú ani zhruba porovnateľné s právami v Európskej únii a v demokratických štátoch všeobecne (to platí najmä pre slobodu prejavu a zhromažďovania).

4.3.3 Na niektorých čínskych vysokých školách už existujú centrá skúmania otázok súvisiacich s ľudskými právami, napr. na CUPL (Chinese University of Political Science and Law), kde sa nachádza „EU-China Law School“, ktorú EÚ a Čína spoločne založili a spoločne ju aj prevádzkujú. Na katedre práva univerzity Renmin zase plánujú, že sa študijný predmet „Ľudské práva“ stane súčasťou základného vzdelania študentov právnych vied. Okrem toho sa práve vyvíja úsilie o podporu spolupráce s Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu prostredníctvom publikácií, prednášok hostujúcich rečníkov, stáží atď.

⁽¹³⁾ Pozri Dr. Yiyi LU: „The Rise of Dependent Autonomy“.

5. Závěry

5.1 Výbor sa domnieva, že rozvoj existujúcich a vytváranie nových štruktúr dialógu medzi oboma občianskymi spoločnosťami prostredníctvom roka medzikultúrneho dialógu predstavuje sľubnú cestu, ako vzbudiť pochopenie pre jestvujúce rozdiely a zaviesť opatrenia na vybudovanie dôvery.

5.2 Berúc do úvahy skutočnosť, že obidva veľké kultúrne celky „Čína“ a „Európa“ (pri všetkej rôznorodosti, ktorá je im vlastná) vykazujú na základe svojho historického vývoja, najmä pokiaľ ide o vzťah medzi jednotlivcom a spoločnosťou, a na základe svojich politických systémov veľké rozdiely, mal by sa

medzikultúrny dialóg viesť v širokom tvorivom spektre platform, fór a aktivít, do ktorých je potrebné zapojiť okrem oficiálnych orgánov aj odborníkov a zástupcov občianskej spoločnosti, a mal by byť založený na medzinárodne uznávaných ľudských právach.

5.3 Bolo by premárnenou príležitosťou, keby po roku medzikultúrneho dialógu medzi EÚ a Čínou nenasledovali žiadne konkrétne a trvalé iniciatívy realizované v rámci primeraných štruktúr. Ako inštitucionalizovaná platforma organizovanej občianskej spoločnosti na úrovni EÚ je výbor pripravený značne sa podieľať na vytváraní týchto štruktúr a prispieť k synergickým efektom.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rio+20: Bilancia a perspektívy“ (doplňujúce stanovisko)

(2013/C 44/11)

Spravodajca: **Hans-Joachim WILMS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. novembra 2012 rozhodol podľa článku 29A vykonávacích predpisov rokovacieho poriadku vypracovať doplňujúce stanovisko na tému:

„Rio+20: Bilancia a perspektívy“

(doplňujúce stanovisko).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) 152 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania**1.1 Závbery**

1.1.1 Záverečný dokument konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorá sa konala tento rok v Riu de Janeiro (konferencia Rio+20) pod názvom „Budúcnosť, akú chceme“, nebol tak silný, ako by si bol EHSV želal. Naliehavosť krízovej situácie na našej planéte nebola dostatočne zohľadnená. Tento záverečný dokument však obsahuje viacero aspektov, na ktorých možno stavať aj v EÚ. Je potrebné vyzdvihnúť najmä globálnu dohodu týkajúcu sa ekologického hospodárstva, ktorá je dôležitým nástrojom trvalo udržateľného rozvoja, vrátane zohľadnenia sociálneho rozmeru, ako aj dohodu v súvislosti s procesom, ktorý má viesť ku globálnym cieľom trvalej udržateľnosti v úzkej koordinácii s miléniovými rozvojovými cieľmi.

1.1.2 EHSV pozitívne hodnotí silnú občiansku mobilizáciu pred konferenciou Rio+20 a počas nej, ktorá podnietila vznik mnohých inováčných nápadov a nových spojenectiev.

1.1.3 EHSV sa dobre zhostil svojej úlohy sprostredkovateľa medzi občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ pred konferenciou Rio+20 a počas nej. Ostatné inštitúcie EÚ ocenili snahu EHSV o podporu dialógu s občianskou spoločnosťou v rámci Európskej únie aj mimo nej.

1.2 Odporúčania

1.2.1 EHSV sa domnieva, že proces po konferencii Rio+20 a vykonávanie rozhodnutí konferencie Rio+20 musí prebiehať so zapojením občianskej spoločnosti a za jej aktívnej účasti. Preto výslovne víta všetko úsilie, ktoré v tejto súvislosti vynaložili ostatné inštitúcie. EHSV bude aj naďalej, rovnako ako počas príprav na konferenciu Rio+20, podporovať dialóg s občianskou spoločnosťou o aspektoch trvalej udržateľnosti, a zapojí doňho

aj európske organizácie a siete občianskej spoločnosti a národné hospodárske a sociálne rady a rady pre udržateľnosť.

1.2.2 EHSV sa bude aktívne zapájať do prípravy globálnych cieľov trvalej udržateľnosti tým, že bude, podobne ako počas príprav na konferenciu Rio+20, podporovať dialóg občianskej spoločnosti v EÚ, ako aj dialóg s našimi partnermi z radov občianskej spoločnosti z krajín mimo EÚ. V tejto súvislosti sa bude predovšetkým usilovať o spojenie aktérov v rámci procesu trvalej udržateľnosti na jednej strane a procesu dosahovania miléniových rozvojových cieľov na strane druhej. EHSV môže okrem toho na základe svojich skúseností a svojho zloženia významne prispieť ku konkrétnemu formovaniu ekologického hospodárstva, vrátane sociálneho rozmeru, ako aj práv účasti občianskej spoločnosti na globálnej úrovni.

1.2.3 EHSV víta závery Rady ku konferencii Rio+20 z 25. októbra 2012, v ktorých sa oznamuje prijatie ambiciózných opatrení v nadväznosti na Rio+20, ktoré majú byť prijaté prostredníctvom stratégie Európa 2020 a stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ, ako aj revízia stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. EHSV považuje rozsiahlu diskusiu občianskej spoločnosti o trvalo udržateľnom rozvoji v EÚ za potrebnú a v budúcnosti ju bude vo svojej práci ďalej podporovať.

2. Prínos EHSV ku konferencii Rio+20

2.1 EHSV svojím stanoviskom z 22. septembra 2011 k oznámeniu Komisie „Rio+20: Na ceste k ekologickému hospodárstvu a lepšiemu riadeniu“ (CESE 1386/2011) ⁽¹⁾ priniesol do medziinštitucionálneho procesu rozhodovania svoje predstavy k témam konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji naplánovanej na jún 2012 (konferencia Rio+20) v rámci a zároveň schválil akčný plán na obdobie do začatia konferencie Rio+20. Jeho cieľom bola najmä podpora európskeho a mimoeurópskeho dialógu

(¹) Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 102 – 109.

občianskej spoločnosti na témy konferencie v Riu. Cieľom tohto stanoviska je zhodnotiť konferenciu Rio+20 z hľadiska požiadaviek, ktoré výbor vyslovil a naznačiť perspektívy pre následné opatrenia.

2.2 EHSV sledoval dva ciele, pokiaľ ide o konferenciu Rio+20.

2.2.1 Na európskej úrovni chcel EHSV na základe svojho stanoviska zo septembra 2011 rozvíjať dialóg s európskymi organizáciami a sieťami občianskej spoločnosti a najmä preto zorganizoval vo februári 2012 rozsiahlu konferenciu občianskej spoločnosti. Výsledkom tejto konferencie bolo vypracovanie celého radu kľúčových požiadaviek adresovaných vyjednávačom v Riu, ktoré EHSV následne schválil vo forme stanoviska s názvom „*Postoj EHSV k príprave konferencie OSN o udržateľnom rozvoji (Rio+20)*“ (CESE 486/2012) ⁽²⁾, tesne pred tým, ako Rada EÚ v marci 2012 stanovila rokovací mandát. EHSV tak splnil svoju funkciu sprostredkovateľa medzi európskou občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ.

2.2.2 EHSV zároveň s tým diskutoval o témach konferencie v Riu na bilaterálnej úrovni aj so svojimi inštitucionálnymi partnermi najmä v Brazílii, Číne a Rusku. Pri viacstrannom stretnutí v máji 2012 sa podarilo dospieť k dohode o spoločných kľúčových bodoch, ktoré neskôr v Riu de Janeiro slúžili ako základ pre občiansky dialóg aj so zástupcami ostatných krajín.

2.3 EHSV sa do konferencii Rio+20 zapojil aj aktívne tým, že usporiadal celkovo tri podujatia, ktoré mali vysokú návštevnosť, pričom dva organizované dialógy o otázkach trvalej udržateľnosti so zástupcami občianskej spoločnosti najprv z Brazílie a potom zo všetkých krajín BRICS usporiadal v spolupráci s brazílskou Radou pre hospodársky a sociálny rozvoj, a podujatie o modeloch účasti občianskej spoločnosti sa uskutočnilo v pavilóne EÚ za účasti predsedu Európskej komisie. Členovia delegácie EHSV tvorili na konferencii Rio+20 neoddeliteľnú súčasť delegácie EÚ, z čoho jednoznačne vyplynula aj snaha o intenzívnejšiu medziinštitucionálnu spoluprácu, aj pokiaľ ide o opatrenia nadväzujúce na konferenciu v Riu.

3. Posúdenie konferencie Rio+20 z pohľadu EHSV

3.1 EHSV s uspokojením konštatuje, že záverečný dokument z konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorá sa tento rok konala v Riu de Janeiro (konferencia Rio+20) na tému „Budúcnosť, akú chceme“, dokumentuje globálny záväzok v oblasti udržateľného rozvoja z ekologického, sociálneho a hospodárskeho hľadiska. EHSV však ľutuje, že výsledok roko-

vania je celkovo menej záväzný, než si želala občianska spoločnosť a než si to prial EHSV vo svojich stanoviskách. Najmä naliehavosť situácie na našej planéte nebola dostatočne zohľadnená. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že v záverečnom texte sa nespomínajú medze zaťaženia našej planéty.

3.2 Konferencia Rio+20 však zároveň dokázala v rozsiahlej miere zmobilizovať občiansku spoločnosť, ktorá je ďalekosiahlejšia, než bolo dohodnuté na politickej úrovni. Túto mobilizáciu je preto potrebné využiť aj po skončení konferencie v Riu, s cieľom dosiahnuť pokrok v procesoch načrtnutých na konferencii v Riu a ďalej ich formovať. Konferencia v Riu nebola totiž len stretnutím politickej špičky, ale aj miestom stretnutia ochotných a tvorivých ľudí, ktorí sa neúnavne zasadujú za zmenu paradigiem v našej hospodárskej činnosti, alebo ktorí vytvárajú a realizujú nespočetné konkrétne iniciatívy na jej zmenu.

3.3 Tento záverečný dokument však obsahuje viacero aspektov, na ktorých možno stavať aj v EÚ. Je potrebné vyzdvihnúť najmä globálnu dohodu týkajúcu sa ekologického hospodárstva, ktorá je dôležitým nástrojom trvalo udržateľného rozvoja, vrátane zohľadnenia sociálneho rozmeru, ako aj dohodu v súvislosti s procesom, ktorý má viesť ku globálnym cieľom trvalej udržateľnosti v úzkej koordinácii s miléniovými rozvojovými cieľmi.

3.4 Vzhľadom na priority, ktoré si EHSV stanovil pri príprave na konferenciu Rio+20, možno k záverečnému dokumentu uviesť nasledovné:

3.4.1 Jednou z hlavných priorít EHSV na konferencii Rio+20 bol boj proti chudobe. Výbor sa zasadzoval za to, aby mal každý prístup k dostatočnému množstvu potravy, čistej vode a udržateľnej energii. Tejto oblasti sa v záverečnom dokumente prisudzuje veľký význam, aj keď pre mnohých neboli dostatočne objasnené otázky možností financovania. Opätovne boli potvrdené miléniové rozvojové ciele a záväzky. Výbor však kritizuje, že neboli dostatočne zdôraznené práva žien.

3.4.2 Ďalšou z priorít EHSV na konferencii Rio+20 bol sociálny rozmer transformácie. EHSV sa zasadzuje za spravodlivý prechod na udržateľnejšie hospodárstvo a preto víta zmienku o ňom v texte OSN. EHSV v záverečnom dokumente pozitívne hodnotí aj tieto skutočnosti: uznanie sociálnych partnerov, najmä zamestnancov ako subjektov, ktoré sa aktívne zasadujú za zmenu, zdôraznenie dobrej práce, zrovnoprávenie mužov a žien, uznanie vzdelávania a odbornej prípravy, pozitívnu zmienku o úlohe, ktorú môžu zohrávať minimálne sociálne normy.

(2) Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 39 – 42.

3.4.3 EHSV počas príprav na konferenciu Rio+20 ako aj na samotnej konferencii opakovane poukazoval na to, že je potrebné účinne zapájať občiansku spoločnosť. Text z konferencie v Riu obsahuje v tejto súvislosti istý pozitívny vývoj. EHSV by uvítal konkretizovanie všeobecne formulovaných výpovedí, napríklad pokiaľ ide o zapojenie *multilaterálnych* fór, ako sú hospodárske a sociálne rady do rozvoja vnútroštátnych politík zameraných na trvalo udržateľné hospodárstvo. V prípade ďalšej požiadavky, za ktorú sa EHSV zasadzoval, a to v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa riadenia, konkrétne zavedenie úradu ombudsmana pre budúce generácie s cieľom zohľadniť dlhodobú perspektívu potrebnú pre politiku trvalej udržateľnosti, požiadali účastníci konferencie generálneho tajomníka OSN, aby vypracoval ďalšiu analýzu.

3.4.4 EHSV víta so zreteľom na ďalšiu svoju prioritu dohodu o desaťročnom rámci pre trvalo udržateľné modely spotreby a výroby, spomenutie zásady šetrenia zdrojov, oznámenie, že HDP sa musí doplniť o ďalšie ukazovatele, uznanie úlohy podnikov.

4. Plnenie cieľov konferencie Rio+20 na úrovni OSN a Európskej únie

4.1 EHSV je presvedčený, že úspech konferencie Rio+20 sa ukáže až po zavedení rozhodnutí prijatých na tejto konferencii do praxe a po spustení procesov. Zastáva názor, že sa tak musí stať so zapojením občianskej spoločnosti a za jej aktívnej účasti.

4.2 Na začiatku tohtoročného valného zhromaždenia OSN v New Yorku boli rozbehnuté postupy zamerané na vytvorenie politického fóra na vysokej úrovni, ktorého úlohou by bolo integrovať všetky tri dimenzie trvalo udržateľného rozvoja a definovať globálne ciele v oblasti trvalej udržateľnosti. Podľa EHSV je pritom potrebné poukázať na to, že zapojenie občianskej spoločnosti do týchto postupov ešte stále nie je uspokojivé, a to aj napriek pozitívnym formuláciám v záverečnom dokumente z konferencie Rio+20.

4.3 Pokiaľ ide o formulovanie cieľov trvalej udržateľnosti, pozornosť by sa mala venovať najmä procedurálnym otázkam, a to nielen z hľadiska možnosti zapojenia občianskej spoločnosti, ale aj z hľadiska súvislosti medzi prebiehajúcim procesom pre program rozvoja po roku 2015 a novým procesom zameraným na ciele trvalej udržateľnosti, ktorý k nemu pribudne. V záverečnom dokumente z konferencie Rio+20 sa uvádza, že je potrebné oba procesy prepojiť, no jednotlivé subjekty sú zatiaľ ešte stále len vo fáze sebadefinovania.

4.4 EHSV usporiadal už júli 2012 väčšie podujatie pre občiansku spoločnosť v snahe sprostredkovať výsledky z konferencie Rio+20 v Bruseli. Pritom sa ukázalo, že rozvoj cieľov trvalej udržateľnosti sa považuje pri dosahovaní cieľov konfe-

rencie Rio+20 za tému, ktorá si najviac vyžaduje spoločenskú diskusiu. Jednoznačná bola aj požiadavka účastníkov, že ak sa má po roku 2015 vytvoriť všeobecný rozvojový program, je potrebné od začiatku zlúčiť proces definovania cieľov trvalej udržateľnosti a revíziu miléniových rozvojových cieľov. Okrem toho sa na tomto podujatí, ako aj na ostatných podujatiach občianskej spoločnosti nasledujúcich po konferencii v Riu neustále zdôrazňuje, že v EÚ musíme robiť to, čo sme v Riu žiadali. EHSV je preto presvedčený o tom, že je potrebné prehodnotiť, či hlavné stratégie EÚ, či už ide o rozmer udržateľnosti súčasnej stratégie Európa 2020 alebo stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ, zodpovedajú požiadavkám, ktoré EÚ vyslovila na konferencii Rio+20.

4.5 Medziinštitucionálne rozhovory, ktoré EHSV usporiadal po skončení konferencie Rio+20, jednoznačne poukazujú na ochotu spolupracovať a zapojiť aj občiansku spoločnosť.

4.6 EHSV víta verejnú online konzultáciu, ktorú usporiadala Komisia v rámci prípravy oznámenia, ktorého uverejnenie sa očakáva na jar 2013 o nadväzujúcich opatreniach vyplývajúcich z konferencie Rio+20, pričom bude Komisii stať po boku tým, že s ňou usporiada spoločné podujatia. Na jar 2013 sa očakáva aj oznámenie Komisie o programe rozvoja po roku 2015. K týmto témam vypracúva EHSV stanovisko. Ekologické aspekty konferencie z Ria by sa podľa oznámenia príslušného člena Komisie mali zrealizovať v 7. environmentálnom akčnom programe, ktorý bude zverejnený do konca roka.

4.7 EHSV víta závery Rady Európskej únie prijaté 25. októbra 2012 týkajúce sa konferencie Rio+20, najmä zdôraznenie potreby účasti občianskej spoločnosti. EHSV takisto víta oznámenie ambiciózných opatrení v nadväznosti na konferenciu Rio+20, ktoré sa majú zrealizovať v rámci stratégie Európa 2020 a stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ. Pokiaľ ide o posledne menovanú stratégiu, EHSV s uspokojením konštatuje, že sa má prepracovať so zreteľom na výsledky konferencie z Ria. Bola to jedna z požiadaviek, ktorú EHSV zdôraznil vo svojom stanovisku z 21. septembra 2011.

5. Úloha EHSV v procese po skončení konferencie v Riu

5.1 Ďalšiu aktívnu účasť EHSV v procese nadväzujúcom na konferenciu Rio+20 si vyžadujú subjekty občianskej spoločnosti, ako aj ostatné inštitúcie EÚ.

5.2 EHSV môže v tejto oblasti prispieť tým, že bude aj naďalej miestom spoločenského dialógu o otázkach trvalej udržateľnosti a že bude pôsobiť ako sprostredkovateľ medzi občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ, a to aj za účasti európskych organizácií a sietí občianskej spoločnosti, ako aj národných hospodárskych a sociálnych rád a rád pre udržateľnosť.

5.3 EHSV môže vďaka svojim skúsenostiam prispieť najmä pokiaľ ide o otázky štruktúry zapojenia občianskej spoločnosti, napríklad v súvislosti s konkrétnymi právami týkajúcimi sa poskytovania informácií, konzultácií a spracovania.

5.4 EHSV je jediná inštitúcia EÚ, ktorá zriadila osobitný orgán pre trvalo udržateľný rozvoj s cieľom zohľadniť prierezový charakter tejto témy. Po konferencii v Riu sa to zdá byť vhodnejšie, než kedykoľvek predtým. V otázkach ekologického hospodárstva môže EHSV vďaka svojmu zloženiu predkladať konkrétne návrhy v súvislosti s otázkou, aké rámcové podmienky je na tento účel potrebné vytvoriť. EHSV môže najmä prispieť ku konkretizácii sociálneho rozmeru trvalo udržateľného rozvoja, a to tak, že vypracuje operatívne návrhy

v súvislosti so spravodlivým prechodom na trvalo udržateľný rozvoj. Jednou z oblastí procesu nadväzujúceho na konferenciu Rio+20, v ktorom sa nutne žiada účasť EHSV, je vypracovanie globálnych cieľov trvalej udržateľnosti. EHSV môže, rovnako ako pred konferenciou Rio+20, zohrávať dôležitú úlohu pri podpore dialógu s občianskou spoločnosťou v EÚ, ale aj s partnermi z radov občianskej spoločnosti z krajín mimo EÚ.

5.5 EHSV považuje rozsiahlu diskusiu občianskej spoločnosti o trvalo udržateľnom rozvoji v EÚ za potrebnú a v budúcnosti ju bude vo svojej práci ďalej podporovať, najmä so zreteľom na aspekty stratégie Európa 2020 relevantné pre Rio+20 a revíziu stratégie trvalo udržateľného rozvoja EÚ.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

485. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 12. A 13. DECEMBRA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 77/91/EHS a 82/891/ES, smernice 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES a 2011/35/ES a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010“

COM(2012) 280 final – 2012/0150 (COD)

(2013/C 44/12)

Spravodajkyňa: **Lena RUSENOVA**

Rada (5. júla 2012) a Európsky parlament (10. júla 2012) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady 77/91/EHS a 82/891/ES, smernice 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES a 2011/35/ES a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010“

COM(2012) 280 final – 2012/0150 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra 2012) prijal 153 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV víta legislatívny návrh na vytvorenie rámca na preventívne riešenie bankových kríz, zaručenie finančnej stability a minimalizáciu zataženia verejných financií zavedením nových nástrojov prevencie, včasnej intervencie a riešenia krízových situácií. Zaisťovanie účinného riešenia krízových situácií upadajúcich finančných inštitúcií v EÚ je podstatným prvkom realizácie vnútorného trhu. EHSV podporuje zavedenie navrhovaných nástrojov, avšak uvítal by doplnujúce objasnenie nástrojov, ktoré sú nové a ešte neboli otestované v systémovej kríze. EHSV očakáva, že obsah tejto smernice bude zosúladený s ustanoveniami týkajúcimi sa bankovej únie.

1.2 EHSV prijíma návrh, aby orgány pre riešenie krízových situácií v spolupráci s príslušnými orgánmi vypracovávali a aktualizovali plány riešenia krízových situácií. Výbor je presvedčený, že jednotlivé i skupinové plánovanie a aktualizácia

riešenia krízových situácií by sa zlepšili, ak by sa do tohto procesu zapojili aj banky. V podstatných záležitostiach by sa tam, kde je to vhodné, malo vyhľadať aj odborné poradenstvo ostatných zainteresovaných subjektov, napr. spotrebiteľských organizácií, predstaviteľov odborových zväzov atď., na ktoré by plány na riešenie krízových situácií mohli mať dosah.

1.2.1 Centrálné banky, vrátane ECB, sú najkompetentnejšie na posúdenie záležitostí verejného záujmu a EHSV odporúča zapojiť ich do posudzovania plánov ozdravenia a riešenia krízových situácií, zároveň však v plnej miere rešpektovať ich nezávislosť.

1.3 Požiadavky na dôvernosť informácií v spojitosti s úverovými inštitúciami a ich plánmi na ozdravenie a riešenie krízových situácií by sa mali sprísniť. Osobitné ustanovenia

v smernici by mali zaručovať, že všetky orgány, inštitúcie a zainteresované subjekty zapojené do prípravy, aktualizácie a posudzovania plánov bánk na ozdravenie a riešenie krízových situácií budú dôsledne rešpektovať dôvernú príslušných informácií.

1.4 EHSV víta navrhované ustanovenia umožňujúce zavedenie harmonizovaných pravidiel a podmienok poskytovania finančnej podpory v rámci skupiny, a zároveň zdôrazňuje, že ochrana záujmov nadobúdateľových a prevodcových záujmov a práv by mala byť vyrovnaná v prípadoch, keď sú medzi nimi nezhody týkajúce sa podpory. Výbor plne podporuje ustanovenia článku 19 ods. 1 a navrhuje rozšíriť požiadavky uvedené v článku 19 ods. 1 písm. f) tak, aby zahŕňali akékoľvek **vyššie požiadavky na vlastné zdroje a likviditu**, ktoré ustanovia regulačné orgány prevodcovej krajiny.

1.5 O hlavných podmienkach na vymenovanie osobitného správcu rozhodujú príslušné orgány. EHSV chápe, že príslušné orgány musia mať určité rozhodovacie právomoci, avšak vzhľadom na **významnú úlohu a právomoci** udelené osobitným správcom výbor podporuje zavedenie **priamo a jasne definovaných spúšťačích pravidiel a podmienok**, čo inštitúciám poskytne väčšiu mieru istoty.

1.6 Vymenovanie osobitného správcu je opatrenie včasnej intervencie, ktoré významne zasahuje do fungovania inštitúcie, a ktoré treba uplatňovať až po vyčerpaní menej intruzívnych opatrení. Môže však nastať stav, že sa finančná situácia inštitúcie zhoršuje príliš rýchlo a je potrebné vymenovať osobitného správcu bez toho, aby sa čakalo na vykonanie menej intruzívnych opatrení včasnej intervencie navrhovaných v článku 23 ods. 1. V takýchto prípadoch by malo byť možné vymenovať osobitného správcu aj vtedy, ak nebola splnená jedna z podmienok na začatie riešenia krízovej situácie opísaných v článku 24 („... ostatné opatrenia **prijaté** v súlade s článkom 23 nie sú dostatočné na zvrátenie tohto zhoršovania ...“).

1.7 Právomoci a zodpovednosti orgánov pre riešenie krízových situácií by mali byť presnejšie špecifikované a lepšie objasnené. Príslušné orgány resp. orgány dohľadu sú zodpovedné za včasnú intervenciu, zatiaľ čo orgány pre riešenie krízových situácií sú zodpovedné za zvolenie a uplatňovanie nástrojov na riešenie takýchto situácií. V niektorých prípadoch však určité úlohy vykonávajú tak orgány dohľadu, ako aj orgány pre riešenie krízových situácií. V závislosti od rozhodnutia jednotlivých členských štátov by orgány dohľadu mohli vykonávať úlohy orgánov pre riešenie krízových situácií, avšak tieto dve úlohy by mali byť oddelené, aby sa minimalizovali riziká tolerancie. EHSV podporuje stanovenie jednoznačného rozdielu medzi poslaním orgánov dohľadu a orgánov pre riešenie krízových situácií, ako aj v načasovaní ich zásahov.

1.8 V smernici sa navrhuje, aby riadiaci orgán inštitúcie v prípade, keď zastáva názor, že inštitúcia je v úpadku alebo

bude pravdepodobne v úpadku, **oznámil túto skutočnosť príslušnému orgánu**. EHSV sa domnieva, že ak by sa iniciatíva ponechala v plnom rozsahu v rukách vedenia banky, **rozhodnutie orgánu pre riešenie krízových situácií by mohlo prísť príliš neskoro**. Smernica by nemala vyvolávať žiadne pochybnosti o tom, že orgány dohľadu majú právo a príležitosť informovať orgány pre riešenie krízových situácií bez čakania na oznámenie od vedenia banky, ak považujú podmienky na začatie riešenia krízovej situácie za splnené, avšak oznámenie mešká. Mala by vyžadovať, aby členské štáty vyrubovali prísne sankcie členom vedenia banky, ktorí porušujú služobné postupy.

1.9 Rozsiahle právomoci zverené orgánom pre riešenie krízových situácií spolu s obmedzeným právom tretích strán požadovať nápravu **vyvolávajú obavy v súvislosti s právnou stabilitou navrhovaného rámca**. Súdny v mnohých členských štátoch, najmä v jurisdikciách zvykového práva, by s najväčšou pravdepodobnosťou chránili svoje práva prijímať žiadosti o súdne preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu v prípade, že osoba alebo skupina osôb môže preukázať, že v dôsledku toho rozhodnutia utrpela škodu. Ak by sa niekto domnieval, že orgán na riešenie krízových situácií alebo správca sa dopustili **hrubej profesionálnej chyby**, iba sudcovia majú istý druh imunity na rozhodnutia prijaté súdom, avšak žiadny zákon alebo nariadenie nemôže rozšíriť toto privilegium na správne orgány, ako je orgán na riešenie krízových situácií, ktorý by v opačnom prípade mohol byť **súdne zodpovedný za škody**.

1.10 Nástroj odpísania dlhu by sa mal podrobnejšie vysvetliť a objasniť. V záujme minimalizácie neistoty medzi investormi je potrebné zaviesť jasné pravidlá, pokiaľ ide o oprávnené záväzky a prahové podmienky odpísania dlhu.

1.11 EHSV víta zavedenie harmonizovaných pravidiel financovania založených na príspevkoch *ex ante* do systému ochrany vkladov a fondu na riešenie krízových situácií. Kritériá na príspevok k financovaniu riešenia krízových situácií sa zdajú byť správne a realistické vo vzťahu k súčasnej situácii, avšak hospodárske a finančné podmienky sa môžu nečakane zmeniť, čoho sme v nedávnych rokoch boli svedkami. EHSV navrhuje zaviesť **pravidlo, podľa ktorého by sa kritériá príspevku ex ante k financovaniu z času na čas preskúmali**.

1.12 Hoci možno uznať potenciálne prínosy novej súčinnosti jednotnej inštitúcie zodpovednej za systém ochrany vkladov a fondov na riešenie krízových situácií, výbor tiež víta prístup Komisie, ktorý každému členskému štátu umožňuje rozhodnúť, či chce mať jeden alebo dva mechanizmy financovania (fondy). V oboch prípadoch by smernica mala so zreteľom na budúce ustanovenia týkajúce sa bankovej únie zaviesť realistické ustanovenia zaručujúce, že systém ochrany vkladov môže vykonávať svoju hlavnú funkciu, čiže za každých okolností chrániť drobných vkladateľov.

1.13 EHSV víta zavedenie účinného riešenia krízových situácií upadajúcich finančných inštitúcií v EÚ ako podstatný prvok dovŕšenia vnútorného trhu. Európsky systém mechanizmov financovania by zabezpečil, že všetky inštitúcie by podliehali rovnako účinným pravidlám financovania riešenia krízových situácií, čím by prispieval k stabilite jednotného trhu a poskytoval rovnaké podmienky hospodárskej súťaže. Výbor by uvítal, keby sa čím skôr začal vykonávať **realistický plán** vytvorenia budúceho systému mechanizmov financovania.

1.14 EHSV však dúfa, že sa smernica bude snažiť o dosiahnutie väčšej integrácie a konvergencie legislatívy počínajúc krajinami eurozóny.

2. Úvod

2.1 Komisia navrhuje smernicu ⁽¹⁾ vytvárajúcu účinný politický rámec na **organizované riadenie úpadkov bánk, ktorým by sa zabránilo „nákaze“** iných inštitúcií. Tento rámec by poskytol príslušným orgánom **spoločné a účinné nástroje a právomoci na riešenie bankových kríz preventívnym spôsobom, zaručenie finančnej stability a minimalizáciu vystavenia daňových poplatníkov stratám**. Súčasný návrh ďalej konkretizuje názor Komisie na rámec pre krízové riadenie vo finančnom sektore, ktorý predložila v jednom zo svojich predchádzajúcich oznámení ⁽²⁾. Nový legislatívny rámec, ktorý by mal byť alternatívou jestvujúcich konkurzných konaní, a najmä záchranných opatrení na úrovni členských štátov, je v súlade s kľúčovými atribútmi účinných režimov riešenia krízových situácií pre finančné inštitúcie, ktoré vypracovala Rada pre finančnú stabilitu ⁽³⁾, a so zásadami schválenými na zasadnutiach skupiny G20.

2.2 Záchranné opatrenia sú pre verejné financie obrovskou záťažou, narušujú hospodársku súťaž, zvyšujú morálny hazard a v súčasnosti sa považujú za neuspokojivú možnosť v situácii, keď hrozí, že úpadok banky rozpúta reťazovú reakciu. **Očakáva sa, že navrhovaný rámec:**

- **obmedzí zaťaženie daňových poplatníkov** nákladmi na záchranu bánk,
- poskytne verejným orgánom **nevyhnutné právomoci na prijímanie preventívnych opatrení, včasné zásahy a vyriešenie** krízových situácií bánk,
- **zavedie nástroje na riešenie krízových situácií**, vrátane nástroja odpísania dlhu, ktorý orgánom pre riešenie

krízových situácií udelí právomoc **odpísať nároky nezabezpečených veriteľov upadajúcej inštitúcie a konvertovať pohľadávky na vlastné imanie**.

2.3 Komisia navrhla 12. septembra 2012 vytvoriť jednotný mechanizmus dohľadu nad bankami eurozóny. Európska centrálna banka (ECB) ponesie konečnú zodpovednosť za konkrétne úlohy dohľadu nad finančnou stabilitou všetkých bánk eurozóny. Orgány dohľadu v jednotlivých členských štátoch budú aj naďalej zohrávať dôležitú úlohu pri každodennom dohľade a pri príprave a uplatňovaní rozhodnutí ECB. ECB bude môcť uskutočňovať **opatrenia včasnej intervencie** v prípade, že banka poruší regulačné kapitálové požiadavky, resp. takéto porušenie hrozí. Komisia plánuje po dosiahnutí dohody o jestvujúcom systéme ochrany vkladov a o návrhu smernice o ozdravení a riešení krízových situácií úverových inštitúcií vypracovať návrh na vytvorenie jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií, ktorého úlohou by bolo koordinovať uplatňovanie nástrojov na riešenie krízových situácií v bankách patriacich do bankovej únie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Udalosti ostatných rokov ukázali, že úpadkom bánk treba v čo najväčšej možnej miere predchádzať. Smutným poučením z prvej krízy v roku 2007 je, že *individuálny* úpadok veľkej organizácie má takmer vždy za následok *systémovú* krízu s už známymi sociálnymi a hospodárskymi dôsledkami. Odchýlky od zaužívaných a **všeobecne akceptovaných zásad** konkurzného práva sú v takom prípade **odôvodnené verejným záujmom**.

3.2 Postupy **riešenia krízových situácií úverových inštitúcií** nie sú v súčasnosti **harmonizované na úrovni EÚ**. EHSV víta legislatívny návrh na vytvorenie rámca na preventívny prístup k bankovým krízam, zaručenie finančnej stability a minimalizáciu zaťaženia verejných financií zavedením nových nástrojov a postupov. Výbor sa domnieva, že iba samotné nové nástroje a postupy prevencie, včasnej intervencie a riešenia krízových situácií len ťažko vyriešia systémové krízy, ale ak sa uplatňujú správne a konzistentne, mohli by prispieť k predchádzaniu ich vzniku. EHSV podporuje zavedenie nástrojov ozdravenia a riešenia krízových situácií, varuje však, že niektoré z nich (odpísanie dlhu) neboli otestované v systémových krízach a s ich uplatňovaním nie sú dostatočné skúsenosti, a preto k nim treba pristupovať obzvlášť opatrne.

3.3 EHSV víta snahu o vytvorenie rámca na organizované riadenie úpadkov bánk a akceptuje, že „bežné konkurzné konanie nemusí byť z dôvodu systémového rizika a dôležitej hospodárskej funkcie, ktorú inštitúcie zohrávajú, v niektorých prípadoch primerané ...“ ⁽⁴⁾. Uznáva tiež skutočnosť, že ak si verejný záujem vyžaduje organizované riadenie úpadku banky, jeho vedenie je potrebné zveriť **špecializovanému orgánu pre riešenie krízových situácií**, ktorý nie je súdnym orgánom.

⁽¹⁾ COM (2012) 280 final.

⁽²⁾ COM(2010) 579 final.

⁽³⁾ Pozri dokument Rady pre finančnú stabilitu: „Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions“, október 2011.

⁽⁴⁾ COM (2012) 280 final, dôvodová správa, s. 4.

Orgán pre riešenie krízových situácií je **správnym orgánom** s právomocami, ktoré sú zvyčajne nespornou doménou **súdnych orgánov**, preto si presun právomocí vyžaduje určité právne zmeny a doplnenia. Presun právomocí môže mať určité dôsledky:

- právomoci orgánu na riešenie krízových situácií by mala vo forme legislatívneho rámca stanoviť Európska únia,
- právomoci orgánu na riešenie krízových situácií by malo na základe rozhodnutí prijatých na úrovni EÚ stanoviť národné zhromaždenie daného členského štátu, ktoré umožní a zároveň reguluje presun právomocí zo súdnej sféry orgánom pre bankovníctvo,
- práva tretích strán sú ustanovené v právnych predpisoch o konkurznom konaní, ktoré by sa museli upraviť a doplniť o osobitný bankový režim, resp. by národné zhromaždenia mali prijať osobitné právne predpisy,
- Komisia však v každom prípade uznáva, že upravené právne predpisy by mali byť v súlade s Chartou základných práv, a najmä vlastníckym právom, právom na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces.

3.4 EHSV prijíma záver Komisie, že náklady na tento rámec vyplývajú z možného zvýšenia **nákladov na financovanie** inštitúcií z dôvodu zrušenia implicitnej istoty štátnej pomoci a z nákladov, ktoré sú spojené s fondmi na riešenie krízových situácií. Výbor sa rovnako ako Komisia obáva, že tieto zvýšené náklady by sa mohli preniesť na zákazníkov alebo akcionárov tak, že sa znížia úrokové sadzby pri vkladoch, zvýšia úrokové sadzby pri úveroch⁽⁵⁾ a bankové poplatky alebo zníži návratnosť kapitálu. V hodnotení vplyvu, ktoré vypracovala Komisia, sa uvádza, že hoci banky budú musieť do určitej miery znášať zvýšenie **prevádzkových nákladov, celkové náklady na prevádzku a vypracovanie plánov obnovy a riešenia krízovej situácie** budú „zanedbateľné“ alebo „nepodstatné“⁽⁶⁾.

3.5 Komisia, ako aj sociálni partneri vyvrátili obavy bánk, že tieto **náklady** nebudú ani zďaleka zanedbateľné. Výbor je zajedno s Komisiou, pokiaľ ide o potenciálne prínosy rámca z dlhodobého hľadiska. **Krátko- až strednodobý dosah nákladov** na všetky zainteresované strany by sa mal starostlivo zhodnotiť a členské štáty by ho mali zväziť pri tvorbe svojich vnútroštátnych predpisov, ktoré by mali zohľadňovať ich špecifické potreby a podmienky.

⁽⁵⁾ Komisia odhaduje, že vyššie náklady financovania môžu ovplyvniť investície a znížiť rast HDP o 0,1 – 0,4 % ročne. Pozri hodnotenie vplyvu, ktoré vypracovala Komisia, SWD(2012) 166, s. 69, a SWD(2012) 167.

⁽⁶⁾ Tamže, s. 68.

3.6 EHSV víta návrh Komisie na vytvorenie bankovej únie s jednotným mechanizmom dohľadu a domnieva sa, že v súčasnosti platný rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií by sa mal upraviť a doplniť v súlade s fungovaním nového mechanizmu. Výbor si však uvedomuje, že kombinácia dohľadu na európskej úrovni a riešenia krízových situácií na miestnej úrovni môže len ťažko úspešne fungovať, najmä v prípade úpadkov systémovo dôležitých inštitúcií pôsobiacich v niekoľkých členských štátoch. V ideálnom prípade by európske právomoci v oblasti bankovej regulácie a dohľadu mali dopĺňať európske právomoci v oblasti riešenia krízových situácií a ochrany vkladov⁽⁷⁾. Komisia plánuje navrhnúť jednotný mechanizmus riešenia problémov⁽⁸⁾ (t. j. mechanizmus riešenia krízových situácií) avšak v súčasnosti je ťažké posúdiť, kedy sa to stane skutočnosťou.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Plány ozdravenia a riešenia krízových situácií

4.1.1 Zvláštnu pozornosť treba venovať **potrebe ľudských zdrojov**. Príprava plánov ozdravenia a riešenia krízových situácií je **vysoko špecializovanou prácou** a odborníkov s dostatočnými odbornými znalosťami a skúsenosťami nenájdeme ľahko medzi zamestnancami bánk či verejných orgánov. Hlavný problém **orgánov dohľadu a orgánov na riešenie krízových situácií** bude spočívať v získaní dostatočných ľudských zdrojov na vysokej špecifickej odbornej úrovni. Tomuto problému sa nedá vyhnúť, pretože spoľahlivosť plánov a dôvera v adekvátny zásah sa opierajú o **vysokú profesionálnu kvalitu** celej konštrukcie.

4.1.2 EHSV prijíma návrh, aby orgány pre riešenie krízových situácií v spolupráci s príslušnými orgánmi aspoň raz ročne vypracovali a aktualizovali plány riešenia krízových situácií. V týchto plánoch by sa mali stanovovať možnosti uplatňovania nástrojov na riešenie krízových situácií. Výbor je presvedčený, že jednotlivé i skupinové plánovanie a aktualizácia riešenia krízových situácií by sa zlepšili, ak by sa do tohto procesu zapojili aj banky, ako sa to navrhuje v oznámení Komisie [COM(2010) 579 final]⁽⁹⁾ a v hodnotení vplyvu, ktoré spre-vádza návrh smernice⁽¹⁰⁾, avšak v smernici sa to výslovne neuvádza. V podstatných záležitostiach by sa tam, kde je to vhodné, malo vyhľadať aj odborné poradenstvo ostatných zainteresovaných subjektov, napr. spotrebiteľských organizácií, predstaviteľov odborových zväzov atď., na ktoré by plány na ozdravenie a riešenie krízových situácií mohli mať dosah.

4.1.3 Zapojenie orgánov dohľadu a orgánov pre riešenie krízových situácií spolu s úverovými inštitúciami by nepostačovalo v prípadoch, keď sa plány musia posúdiť v kontexte verejného záujmu. Centrálné banky sú najkompetentnejšie na

⁽⁷⁾ Pozri správu poradného vedeckého výboru Európskeho výboru pre systémové riziká: *Forbearance, resolution and deposit insurance*, č. 1/júl 2012, s. 23.

⁽⁸⁾ COM(2012) 510 final.

⁽⁹⁾ Pozri „Rámec EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore“, COM(2010) 579 final, s. 6.

⁽¹⁰⁾ Hodnotenie vplyvu, ktoré vypracovala Komisia, SWD(2012) 166, s. 26 a 64, a SWD(2012) 167.

vykonávanie podobných posúdení. Na posúdenie, či by sa jednotlivé plány ozdravenia a riešenia krízových situácií viacerých inštitúcií mohli v systémových krízach uplatňovať súbežne, a v akom rozsahu by individuálne riešenia ovplyvnili finančný systém ako celok na národnej alebo cezhraničnej úrovni, je potrebný makroprudenciálny prístup. Centrálné banky sú vzhľadom na svoje odborné znalosti a skúsenosti najkompetentnejšie na uplatňovanie tohto prístupu a EHSV odporúča umožniť im vo verejnom záujme účasť na posudzovaní plánov ozdravenia a riešenia krízových situácií, avšak zároveň v plnej miere rešpektovať ich nezávislosť. V budúcnosti by možno ECB ako centrálna banka a jednotný orgán dohľadu tiež mohla posudzovať plány bánk.

4.1.4 Požiadavky na dôvernosť informácií v spojitosti s úverovými inštitúciami a ich plánmi na ozdravenie a riešenie krízových situácií, by sa mali sprísniť. Osobitné ustanovenia v smernici by mali zaručovať, že všetky orgány, inštitúcie a zainteresované subjekty zapojené do prípravy, aktualizácie a posudzovania plánov bánk na ozdravenie a riešenie krízových situácií budú dôsledne rešpektovať dôvernosť príslušných informácií.

4.2 Finančná podpora v rámci skupiny

4.2.1 EHSV víta navrhované ustanovenia umožňujúce zavedenie harmonizovaných pravidiel a podmienok poskytovania finančnej podpory v rámci skupiny, zároveň však upozorňuje, že ochrana záujmov nadobúdateľových a prevodcových záujmov a práv by mala byť vyrovnaná v prípadoch, keď sú medzi nimi nezhody týkajúce sa podpory. EHSV plne podporuje ustanovenia článku 19 ods. 1 a upozorňuje, že požiadavky uvedené v článku 19 ods. 1 písm. f) by sa mali rozšíriť tak, aby zahŕňali akékoľvek **vyššie požiadavky na vlastné zdroje a likviditu**, ktoré ustanovia regulačné orgány prevodcovej krajiny.

4.3 Osobitná správa

4.3.1 O hlavných podmienkach na vymenovanie osobitného správcu rozhodujú podľa článku 24 ods. 1 príslušné orgány⁽¹¹⁾. Výbor uznáva, že sú potrebné voľné spúšťacie mechanizmy a väčšia flexibilita, ktoré by príslušným orgánom poskytli určité rozhodovacie právomoci, avšak vzhľadom na **významnú úlohu a právomoci** udelené osobitným správcom výbor podporuje **zavedenie priamo a jasne definovaných pravidiel a podmienok začatia riešenia krízovej situácie**, čo inštitúciám poskytne väčšiu mieru istoty. Skúsenosti ukázali, že včasné varovné signály sú často **kvalitatívnej povahy** a ich zachytenie nezávisí ani tak od počítačových modelov a kalkulácií, ale od **skúseností a zručností orgánov dohľadu** resp. od dobrých

informácií. Keďže chýbajú jasne stanovené pravidlá, ktoré by orgány dohľadu zbavovali zodpovednosti za ich úsudok, tieto orgány môžu v podobných prípadoch váhať s iniciatívou a stratí tak vzácnu príležitosť na skorú a včasnú intervenciu. Jasne definované pravidlá začatia riešenia krízovej situácie sú nevyhnutné, pretože v skutočných a predpokladaných prípadoch zlého hospodárenia si môžu tretie strany uplatňovať nárok na nápravu za spôsobenú škodu nielen voči osobitnému správcovi na základe jeho osobnej zodpovednosti, ale aj voči **orgánom dohľadu za nesprávne rozhodnutie o začatí procesu včasnej intervencie alebo za nevhodnú voľbu osobitného správcu**.

4.3.2 Smernica zavádza istú postupnosť uplatňovania rôznych opatrení včasnej intervencie. Vymenovanie osobitného správcu je opatrenie včasnej intervencie, ktoré významne zasahuje do fungovania inštitúcie, a ktoré treba uplatňovať až po vyčerpaní menej intruzívnych opatrení. Môže však nastať situácia, že sa finančná situácia inštitúcie zhoršuje príliš rýchlo a je potrebné vymenovať osobitného správcu bez toho, aby sa čakalo na vykonanie menej intruzívnych opatrení včasnej intervencie navrhovaných v článku 23 ods. 1. V takýchto prípadoch by malo byť možné vymenovať osobitného správcu aj vtedy, ak nebola splnená jedna z podmienok na začatie riešenia krízovej situácie, ktoré sú opísané v článku 24 („ostatné opatrenia **prijaté** v súlade s článkom 23 nie sú dostatočné na zvrátenie tohto zhoršovania“).

4.3.3 Výbor nabáda Komisiu, aby sa zvážila možnosť, že vymenovanie osobitného správcu vyvolá hromadný výber vkladov z bánk a navrhla vhodné preventívne opatrenia. Vymenovanie osobitného správcu by v určitých prípadoch mohlo byť signálom pre trh, že banka má vážne finančné problémy a mohlo by vyvolať hromadné vyberanie vkladov. Situácia by sa mohla ešte skomplikovať, ak by sa súčasne vymenovalo viacero osobitných správcov pre niekoľko bánk na národnej alebo cezhraničnej úrovni a tento sektor by postihli hromadné výbery vkladov a kríza dôvery. Výbor je presvedčený, že smernica by mala zaviesť určité ustanovenia s cieľom zabrániť vzniku takýchto situácií vo fáze včasnej intervencie. Budúci jednotný orgán dohľadu by mal mať silné postavenie a k dispozícii vhodné nástroje na účinné a včasné riešenie podobných situácií.

4.4 Riešenie krízových situácií

4.4.1 Právomoci a zodpovednosti orgánov pre riešenie krízových situácií by mali byť lepšie objasnené. Príslušné orgány resp. orgány dohľadu sú zodpovedné za včasnú intervenciu, zatiaľ čo orgány pre riešenie krízových situácií sú zodpovedné za zvolenie a uplatňovanie nástrojov na riešenie takýchto situácií. V niektorých prípadoch však určité úlohy vykonávajú tak orgány dohľadu, ako aj orgány pre riešenie krízových situácií.

⁽¹¹⁾ Príslušné orgány musia posúdiť, kedy a kde dochádza k „výraznému zhoršeniu finančnej situácie inštitúcie“ alebo výskytu „závažných porušení právnych ustanovení ...“, „vážnych administratívnych nezrovnalostí, a keď ostatné opatrenia prijaté v súlade s článkom 23 nie sú dostatočné na zvrátenie tohto zhoršovania ...“.

Napríklad v článku 27 ods. 1 písm. a) sa uvádza, že „príslušný orgán alebo orgán pre riešenie krízových situácií skonštatuje, že inštitúcia je v úpadku alebo pravdepodobne bude v úpadku“. V závislosti od rozhodnutia jednotlivých členských štátov by orgány dohľadu mohli vykonávať úlohy orgánov pre riešenie krízových situácií, avšak tieto dve úlohy by mali byť oddelené, aby sa minimalizovali riziká tolerancie⁽¹²⁾. Výbor podporuje stanovenie jednoznačného rozdielu medzi poslaním a úlohami orgánov dohľadu a orgánov pre riešenie krízových situácií, ako aj v načasovaní ich zásahov. Výbor sa domnieva, že postupy posúdenia a oznamovania splnenia podmienok riešenia krízových situácií by mali byť založené na jednoznačnom odlíšení úloh jednotlivých zainteresovaných orgánov, a tieto postupy by sa mali zároveň zjednodušiť, aby sa urýchlilo rozhodovanie o riešení krízovej situácie a jeho vykonanie.

4.4.2 Požiadavka, aby **riadiaci orgán** inštitúcie **upovedomil príslušný orgán**, ak sa domnieva, že inštitúcia je v úpadku alebo pravdepodobne bude v úpadku, by sa dala považovať za celkom primeranú, nebyť pochybností o načasovaní oznámenia vedenia príslušnému orgánu. Skúsenosti z minulosti ukázali, že oznámenie môže meškať z rôznych dôvodov, pričom jedným z nich sú pochybnosti týkajúce sa súladu s pravidlami kapitálových požiadaviek. EHSV sa domnieva, že ak by sa iniciatíva ponechala v plnom rozsahu v rukách vedenia banky, **rozhodnutie orgánu pre riešenie krízových situácií by mohlo prísť príliš neskoro**. Článok 74 by mal jednoznačne ustanovovať, že orgány dohľadu majú právo a príležitosť informovať orgány pre riešenie krízových situácií bez čakania na oznámenie od vedenia banky, ak považujú podmienky na začatie riešenia krízovej situácie za splnené, avšak oznámenie mešká. Článok 101 ods. 1 písm. d) a ods. 2 by mal vyžadovať, aby členské štáty vyrubovali prísne sankcie členom vedenia banky, ktorí porušujú pravidlá podľa článku 74 ods. 1 a nie podľa článku 73 prvý odsek, ako sa uvádza v smernici.

4.4.3 V článku 27 ods. 1 písm. c) sa hovorí o situáciách, v ktorých „opatrenie na riešenie krízovej situácie je nevyhnutné vo verejnom záujme“. Centrálné banky sú vzhľadom na svoje odborné znalosti a skúsenosti v oblasti posudzovania finančnej stability, kontinuity základných finančných služieb, ochrany verejných prostriedkov a ochrany vkladateľov najkompetentnejšie na posúdenie, či ide o verejný záujem. Je správne zaradiť ich medzi orgány, ktoré majú posudzovať splnenie podmienok na začatie riešenia krízovej situácie, malo by sa to však umožniť v skoršej fáze, najmä ak sa vykonávajú posúdenia viacerých inštitúcií na národnej alebo cezhraničnej úrovni. V budúcej

bankovej únii by možno ECB ako centrálna banka a jednotný orgán dohľadu mala lepšie postavenie a nástroje na to, aby v úzkej spolupráci s Európskym výborom pre systémové riziká mohla vo verejnom záujme vykonávať podobné posúdenia. Z tohto hľadiska by bolo veľmi užitočné prípadné vytvorenie jednotného mechanizmu na riešenie krízových situácií.

4.4.4 V prípade úpadku bánk verejný záujem oprávňuje iné **rozdelenie strát**, než aké sa zvyčajne uplatňuje v konkurzných konaniach. Návrh teda vytvára špecifickú hierarchiu nárokov, kde majú prednosť akcionári, pričom po nich nasledujú nezabezpečení veritelia podľa poradia ustanoveného v článku 43. EHSV nemá žiadne výhrady k navrhovanej hierarchii nárokov, chcel by však upozorniť na skutočnosť, že veriteľmi sú *de facto* i *de iure* všetci **vkladatelia/zákazníci**. S výnimkou „dotknutých veriteľov“ v článku 2 nie sú definované pojmy „veritelia“ a „vkladatelia“ a ich rôzne druhy. EHSV by uvítal jasné definície týchto pojmov najmä vzhľadom na to, že poradie vkladateľov ako veriteľov v súčasnosti nie je v členských štátoch harmonizované.

4.4.5 Medzi jednotlivými členskými štátmi jestvujú značné rozdiely v spôsobe, akým sa pristupuje k štátnym depozitom. Môžu patriť medzi oprávnené pasíva na odpísanie dlhu alebo z nich môžu byť vylúčené, v závislosti od toho, či patria do určitej sumy ku krytým vkladom a či sú sekuritizované. Navyše štátne depozity, ktoré patria k oprávneným pasívam a môžu byť predmetom odpísania dlhu, sú vlastne peniazmi daňových poplatníkov. Možno však odpísanie dlhu, na ktoré sú potrebné verejné financie, skutočne definovať ako odpísanie dlhu?

4.4.6 Návrh dáva orgánom na riešenie krízových situácií širokú škálu právomocí pri stanovovaní poradia odpísaných záväzkov. Orgán pre riešenie krízových situácií má dokonca právomoc odpisovať komerčné alebo obchodné dlhy, ak nie sú považované za „podstatné pre každodenné fungovanie“ (článok 38 ods. 2 písm. e) bod ii), čo znamená, že napríklad pohľadávka dodávateľa stravovacích alebo ubytovacích služieb môže byť odpísaná, ak orgán pre riešenie krízových situácií rozhodne, že takéto služby nie sú „podstatné“. **Zásada rovnakého zaobchádzania s veriteľmi** je pilierom všetkých konkurzných konaní a **musí sa dodržiavať** aj v tomto prípade.

⁽¹²⁾ Dokument COM(2010) 579 objasňuje, že každý členský štát má určiť orgán pre riešenie krízových situácií, ktorý bude mať právomoc riešiť problematické situácie. Vďaka tomu si členské štáty budú môcť ponechať svoje platné vnútroštátne opatrenia, na základe ktorých môže byť za riešenie problémov zodpovedné buď ministerstvo financií, centrálna banka alebo systém ochrany vkladov. Komisia poukazuje na to, že v mnohých jurisdikciách sú orgány pre riešenie krízových situácií primeraným spôsobom oddelené od orgánov dohľadu a považuje takéto oddelenie za dôležité na minimalizovanie rizík tolerancie. Orgány pre riešenie krízových situácií by mali byť skôr správneho ako súdneho charakteru.

4.4.7 EHSV chápe, že je potrebné zabezpečiť, aby inštitúcie mali vo svojej súvahe dostatočnú sumu oprávnených pasív, ktoré môžu podliehať právomociam na odpísanie dlhu. Vydávanie dlhových nástrojov, ktoré môžu podliehať právomociam na odpísanie dlhu, môže byť problematické, pretože rozdiel medzi podriadeným dlhom a nezabezpečeným nadriadeným dlhom bude nejasný. Na menej rozvinutých trhoch to v období krízy, najmä systémovej krízy, môže byť problematickejšie,

drahšie alebo dokonca nemožné. Výbor odporúča starostlivo zvážiť a prispôbiť návrh na harmonizované uplatňovanie minimálnych požiadaviek na oprávnené pasíva na úrovni EÚ, ktoré majú zaistiť delegované akty Komisie, pričom treba zohľadniť stupeň rozvoja miestneho finančného trhu v každom členskom štáte.

4.4.8 Nástroj odpísania dlhu by sa mal podrobnejšie vysvetliť a objasniť. V záujme minimalizácie neistoty medzi investormi je potrebné zaviesť jasné pravidlá, pokiaľ ide o oprávnené záväzky a prahové podmienky odpísania dlhu.

4.5 Právne otázky: práva tretích strán

4.5.1 Zdá sa, že práva tretích strán sú druhoradé v porovnaní s právami vyplývajúcimi z právnych predpisov väčšiny členských štátov, ktoré sa týkajú konkurzných konaní. Ochrana **verejného záujmu má prednosť pred ochranou osobných práv** a rozdelenie strát sleduje inú logiku. Článok 78 umožňuje požiadať o súdne preskúmanie rozhodnutia orgánu pre riešenie krízových situácií, avšak obmedzuje preskúmanie na zákonnosť rozhodnutia o prijatí opatrenia na riešenie krízových situácií, zákonnosť spôsobu vykonávania rozhodnutia a primeranosť akejkoľvek poskytnutej náhrady. Rozhodnutia orgánu pre riešenie krízových situácií nemôžu byť zastavené a nepodliehajú ani akémukoľvek automatickému pozastaveniu. Dokonca aj v prípade zrušenia rozhodnutia orgánu pre riešenie krízových situácií sú práva tretích strán obmedzené na náhradu škody, ktorú žiadateľ utrpel [článok 78 ods. 2 písm. d)].

4.5.2 Bežné konkurzné konanie určite nie je vhodné v núdzových situáciách, keď napríklad hrozí úpadok banky, avšak široká škála právomocí, ktoré boli orgánom na riešenie krízových situácií zverené, spolu s obmedzeným právom tretích strán požadovať nápravu **vyvoláva obavy v súvislosti s právnou stabilitou navrhovaného rámca**. Súdny v mnohých členských štátoch, najmä v jurisdikciách zvykového práva, by s najväčšou pravdepodobnosťou chránili svoje práva prijímať žiadosti o súdne preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu v prípade, že osoba alebo skupina osôb môže preukázať, že v dôsledku toho rozhodnutia utrpela škodu.

4.5.3 Obava vyjadrená v predchádzajúcom bode bola v rôznych kruhoch spochybnená z právnych, ako aj sociálnych dôvodov, preto ju EHSV ponecháva na zváženie zákonodarným orgánom. Upozorňuje však na jeden dôležitý aspekt: ak jestvuje domnienka, že sa orgán na riešenie krízových situácií alebo správcovia dopustili **hrubej profesionálnej chyby**, iba sudcovia majú istý druh imunity na rozhodnutia prijaté súdom, avšak žiadny zákon alebo nariadenie nemôže rozšíriť toto privilegium na správne orgány, ako je orgán na riešenie krízových situácií, ktorý by v opačnom prípade mohol byť **súdne zodpovedný za vzniknuté škody**. Akákoľvek suma zaplatená na odškodnenie by tak pochádzala z verejných peňazí.

4.6 Financovanie riešenia krízových situácií

4.6.1 Komisia sa financovaním riešenia krízových situácií zaoberala už v dvoch oznámeniach, a to v oznámení o fondoch na riešenie krízovej situácie bánk a v oznámení o rámci EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore ⁽¹³⁾. Súčasný návrh smernice ďalej konkretizuje návrhy predložené v týchto oznámeniach. EHSV už v dvoch stanoviskách objasnil svoj názor na uvedené oznámenia ⁽¹⁴⁾. V oboch prípadoch vyjadril podporu návrhu Komisie zaviesť harmonizovaný rámec národných fondov na riešenie krízových situácií *ex ante* a odporučil dôsledné vytvorenie tejto siete s ohľadom na špecifické podmienky v každom členskom štáte.

4.6.2 V smernici sa navrhuje, aby náklady na riešenie krízových situácií, ktoré nenesú akcionári a veritelia, pokrývalo bankové odvetvie dodatočným financovaním. V prípade potreby sa môžu využiť prostriedky systému ochrany vkladov. EHSV víta zavedenie harmonizovaných pravidiel založených na príspevkoch *ex ante* do systému ochrany vkladov a fondu na riešenie krízových situácií. Kritériá na príspevkoch k financovaniu riešenia krízových situácií sa zdajú byť vhodné a realistické vo vzťahu k súčasnej situácii, avšak hospodárske a finančné podmienky sa môžu nečakane zmeniť, čoho sme v nedávnych rokoch boli svedkami. Vzhľadom na skutočnosť, že potrvá desať rokov, kým fond na riešenie krízových situácií poskytne plné krytie nákladov, EHSV navrhuje zaviesť **pravidlo, podľa ktorého by sa kritériá príspevku ex ante k financovaniu z času na čas preskúmali**.

4.6.3 EHSV chápe potrebu solidarity a prijíma návrh na požičiavanie medzi mechanizmami financovania (článok 97) a spoločné využívanie vnútroštátnych mechanizmov financovania v prípade riešenia krízových situácií na úrovni skupiny (článok 98). Bude však zložité uplatňovať spoločné využívanie mechanizmov financovania skôr, ako mechanizmy financovania dosiahnu svoju cieľovú kapacitu a určitý stupeň harmonizácie. Väčšina členských štátov akceptuje, že ich fondy na riešenie krízových situácií a systémy ochrany vkladov by mali byť založené na financovaní *ex ante*, avšak niektoré štáty stále uprednostňujú financovanie *ex post*. Požiadavky uvedené v článku 97 ods. 2 a v článku 98 budú problematické pre krajinu, v ktorých centrálné banky nemôžu poskytovať pôžičky v súlade s článkami 96 a 98. Výbor by chcel povzbudiť Komisiu k tomu, aby zaviedla konkrétne kroky a predložila odporúčania zamerané na prekonanie problémov a urýchlenie procesu harmonizácie.

⁽¹³⁾ Pozri COM(2010) 254 final and COM (2010) 579 final.

⁽¹⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Európskej centrálnej banke: Fondy na riešenie krízovej situácie bánk“, Ú. v. EÚ C 107 zo 6.4.2011, s. 16, a stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej centrálnej banke – Rámec EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore“ Ú. v. EÚ C 248 z 25.8.2011, s. 101.

4.6.4 Výbor uznáva potenciálne prínosy novej súčinnosti jednotnej inštitúcie systému ochrany vkladov a fondu na riešenie krízových situácií, podobný systém je však pre niektoré členské štáty v súčasnosti ťažko realizovateľný, pretože mnohé systémy ochrany vkladov sú podfinancované. EHSV víta prístup Komisie, ktorý členským štátom umožňuje rozhodnúť sa, či uprednostňujú jeden alebo dva mechanizmy financovania (fondy). Zároveň odporúča, aby smernica zaviedla ustanovenia zaručujúce, že každý systém ochrany vkladov môže vykonávať svoju hlavnú funkciu za každých okolností chrániť drobných vkladateľov.

4.6.5 EHSV víta úsilie Komisie vytvoriť európsky systém mechanizmov financovania, ktorý by mal zaistiť, aby všetky európske inštitúcie podliehali rovnako účinným pravidlám financovania riešenia krízových situácií. Zabezpečenie účinného financovania riešenia krízových situácií za rovnakých podmienok pre všetky členské štáty je v najlepšom záujme každého z nich, ako aj jednotného finančného trhu, pretože prispieva k stabilite a vyrovnaným podmienkam hospodárskej súťaže. Výbor by uvítal, keby sa čím skôr začal vykonávať realistický plán vytvorenia budúceho systému finančných mechanizmov na riešenie krízových situácií.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený a doplnený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom fonde námorného a rybného hospodárstva zahrnuté do spoločného strategického rámca a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006“

COM(2012) 496 final – 2011/0276 (COD)

(2013/C 44/13)

Spravodajca: **pán MALLIA**

Pomocný spravodajca: **pán GRUBER**

Rada (27. septembra 2012) a Európsky parlament (22. októbra 2012) sa rozhodli podľa článku 177 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený a doplnený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom fonde námorného a rybného hospodárstva zahrnuté do spoločného strategického rámca a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006“

COM(2012) 496 final – 2011/0276 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra 2012) prijal 154 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Politika súdržnosti je základnou politikou EÚ a jej hlavným cieľom je dosiahnutie hospodárskej, sociálnej a územnej konvergencie v celej EÚ a vo všetkých jej členských štátoch. EHSV súhlasí s tým, že politické ciele spoločného strategického rámca (SSR) by sa mali zosúladiť so stratégiou Európa 2020. Nesmie to však mať za následok oslabenie hlavného cieľa politiky súdržnosti EÚ, ktorým je konvergencia.

1.2 Politika súdržnosti je hlavným zdrojom rastu a nástrojom na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 predovšetkým pre štáty, ktoré sú najviac postihnuté súčasnou krízou. Mala by byť preto aj naďalej financovaná aspoň na doterajšej úrovni a prostriedky by mali byť rozdelené medzi členské štáty spravodlivým spôsobom, aby sa tak zaistilo, že sa nezníži finančná pomoc určená pre menej rozvinuté členské štáty.

1.3 EHSV podporuje vytvorenie spoločného strategického rámca, ktorého cieľom je posilniť koordináciu a komplementaritu medzi hlavnými nástrojmi financovania EÚ. Účinný SSR tiež odstráni zbytočné a neúčinné rozdelenie, ktoré v súčasnosti charakterizuje hlavné fondy.

1.4 EHSV sa obáva, že oneskorené dosiahnutie politického konsenzu o legislatívnom balíku opatrení v oblasti súdržnosti,

vrátane SSR, bude mať negatívny dosah na prípravu zmlúv o partnerstve, čo negatívne ovplyvní účinný začiatok programového obdobia 2014 – 2020.

1.5 Indikačné opatrenia s vysokou európskou pridanou hodnotou, ktoré boli stanovené v rámci každého tematického cieľa, musia uprednostniť investície, ktoré posilnia sociálno-ekonomickú a územnú konvergenciu v celej EÚ. Je tiež dôležité, aby tieto indikačné opatrenia neboli chápané ako konečný zoznam s cieľom umožniť každej krajine špecificky reagovať.

1.6 SSR kladie veľký dôraz na realizáciu projektov čerpajúcich z viacerých fondov. Ide o významný pokrok v porovnaní s programovým obdobím 2007 – 2013. Nezmiňuje sa však o realizácii multitematických projektov, ktoré majú výrazný potenciál na dosiahnutie väčšej pridanej hodnoty. Táto alternatíva by sa mala prostredníctvom SSR výslovne umožniť.

1.7 Intenzívnejšia koordinácia požadovaná SSR však musí viesť k zníženiu administratívnej záťaže pre riadiace a implementačné orgány ako aj pre príjemcov. Koordinácia sa musí posilniť v členských štátoch aj v rámci Komisie, aby sa využil súlad medzi politikami a nástrojmi a zredukovalo prekryvanie, zložitosť a byrokracia. Komisia musí pred samotnou implementáciou dôkladne preskúmať nové administratívne postupy.

1.8 Organizovaná občianska spoločnosť⁽¹⁾ musí byť zmysluplným spôsobom zapojená do vypracúvania zmlúv o partnerstve. Hoci treba uznať, že jednotlivé členské štáty a regióny majú svoje vlastné mechanizmy a štruktúry na zapojenie občianskej spoločnosti, Komisia musí tieto postupy monitorovať. Keď sa preukáže, že občianska spoločnosť nebola zmysluplne zapojená, Komisia by nemala zmluvu o partnerstve akceptovať, kým nedôjde k skutočnému zapojeniu.

1.9 Konceptia partnerstva sa však nesmie obmedzovať len na fázu plánovania. Zásada partnerstva sa musí uplatňovať aj vo fázach implementácie, monitorovania a hodnotenia.

1.10 Zmluvy o partnerstve týkajúce sa stratégie Európa 2020 by sa nemali zameriavať na špecifické odporúčania pre jednotlivé krajiny. Mali by byť založené na rôznych prvkoch, ako sú národné programy reforiem, ktoré sú navrhnuté v súlade so špecifickými podmienkami v jednotlivých členských štátoch, pričom špecifické odporúčania nie sú nevyhnutne prispôbené konkrétnej situácii v danom členskom štáte. Zmluvy o partnerstve by sa mali tiež zamerať na národné stratégie pre znižovanie chudoby, rovnosť mužov a žien, národné stratégie pre zdravotne postihnutých ako aj trvalo udržateľný rozvoj.

1.11 Potrebná je väčšia flexibilita, ktorá členským štátom a regiónom umožní čo najúčinnnejším a najefektívnejším spôsobom reagovať na stanovené spoločné ciele a zároveň dodržiavať územné, hospodárske a sociálne špecifiká. SSR musí okrem toho osobitne zohľadniť územné špecifiká, ktoré vplývajú na implementáciu fondov SSR.

2. Úvod

2.1 Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF), Európsky sociálny fond (ESF), Kohézny fond (KF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (ERDF) a budúci Európsky fond pre námorné otázky a rybné hospodárstvo (ERDF) sú piatimi fondmi EÚ, ktoré riadia členské štáty a Komisia. Komisia navrhuje, aby sa plnenie cieľov každého z fondov sledovalo účinnejšie prostredníctvom užšej koordinácie fondov v snahe predísť prekryvaniu a maximalizovať súčinnosť.

2.2 S cieľom uľahčiť rozvoj zmlúv o partnerstve a operačných programov Komisia navrhuje vytvorenie spoločného

strategického rámca (SSR), aby sa zvýšila koherentnosť medzi týmito piatimi fondmi v zmysle politických záväzkov prijatých v kontexte stratégie Európa 2020 a investícií v praxi. SSR spočíva na 11 tematických cieľoch, ktoré sú stanovené v nariadení o spoločných ustanoveniach.

2.3 Cieľom SSR je zlepšenie koordinácie a zaistenie cielenejšieho využívania európskych fondov. Odstráni tiež zbytočné a neúčinné rozdelenie, ktoré v súčasnosti charakterizuje tieto fondy. Ide o pozitívny vývoj, ktorý by mohol viesť k účinnejšej politike súdržnosti a zaisteniu jej väčšieho dosahu. EHSV preto tento vývoj dôrazne podporuje.

3. Spustenie a prijatie SSR

3.1 Je potrebné jasné usmernenie o tom, ako sa môžu fondy SSR v zmluvách o partnerstve čo najúčinnnejšie zamerať na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

3.2 Komisia v reakcii na obavy Európskeho parlamentu navrhuje rozdelenie prvkov SSR do i) novej prílohy nariadenia o spoločných ustanoveniach a ii) delegovaného aktu, ktorý bude obsahovať najmä „indikačné opatrenia s vysokou európskou pridanou hodnotou“.

3.3 EHSV podporuje prístup Komisie, ak sa ním zaistí:

— rýchlejšie prijatie SSR,

— lepšie objasnenie toho, čo môže a čo nemôže byť financované,

— aby členské štáty mohli prijímať opatrenia, ktoré sa zameriavajú na špecifické územné otázky.

3.4 Komisia však tiež navrhuje, aby všetky prvky SSR obsiahnuté v prílohe aj v delegovanom akte mohli byť zmenené a doplnené delegovaným aktom. EHSV to považuje za neprijateľné, pretože to potláča dôvod začlenenia hlavných prvkov SSR do prílohy k nariadeniu o spoločných ustanoveniach.

3.5 Nariadenie by malo jasne stanoviť úlohu Komisie pokiaľ ide o to, čo predstavuje *technickú* a čo *vecnejšiu* zmenu s cieľom predísť prípadným problémom interpretácie.

⁽¹⁾ Organizovaná občianska spoločnosť je súčasťou občianskej spoločnosti, ktorá nachádza svoje vyjadrenie/sa vyjadruje prostredníctvom organizácií, ktoré sú tiež súčasťou/základnými prvkami spoločnosti. Inými slovami, organizovaná občianska spoločnosť zahŕňa všetky neštátne organizácie vytvorené na základe súkromnej iniciatívy a ich členov, ktorí sú aktívne zapojení do formovania vecí verejných na základe vlastných záujmov, pričom čerpajú z vlastných špecifických znalostí, schopností a rozsahu činnosti. Táto definícia pokrýva široký súbor organizácií: federácie zamestnávateľov, odborové zväzy, združenia založené na podpore určitých otázok všeobecného záujmu ako aj mimovládne organizácie (MVO).

3.6 EHSV musí vyjadriť obavy v súvislosti s oneskoreným dosiahnutím politického konsenzu o legislatívnom balíku opatrení v oblasti súdržnosti, vrátane SSR. Predlžujúce sa oneskorenie bude mať dosah na prípravu zmlúv o partnerstve a negatívne ovplyvní účinný začiatok programového obdobia 2014 – 2020.

3.7 Musí sa ujasniť povaha a forma navrhovanej zmluvy o partnerstve. Nariadenie o spoločných ustanoveniach síce poskytuje informácie o prvkoch, ktoré majú byť začlenené do zmluvy o partnerstve, presná forma tohto dokumentu však ešte nie je známa.

4. Prepojenie politiky súdržnosti so stratégiou Európa 2020

4.1 Stratégia Európa 2020 bola prijatá s cieľom podporiť inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Pozitívny prínos fondov SSR k realizácii hlavných cieľov stratégie Európa 2020 je jednoznačný, a preto je logické, že politické ciele fondov SSR by sa mali zosúladiť so stratégiou Európa 2020.

4.2 Stratégia Európa 2020 je základom pre dosiahnutie správnej rovnováhy medzi dôslednou fiškálnou disciplínou a rastom a rozvojom v Európskej únii. Dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 bude najväčšou výzvou pre menej rozvinuté členské štáty Európskej únie. Najmä štáty, ktoré uplatňujú zodpovednú fiškálnu disciplínu, budú potrebovať pomoc a dôkaz solidarity zo strany EÚ prostredníctvom jej politiky súdržnosti. Financovanie v rámci tejto politiky musí zostať prinajmenšom na súčasnej úrovni, pričom by sa nemali akceptovať žiadne obmedzenia.

4.3 EHSV podporuje tento prístup a opakuje svoj názor, že všetky politiky EÚ sa musia zameriavať na dosiahnutie rastu, ktorý je taký potrebný. Týmto postojom EHSV tiež dôrazne vyjadruje názor, že hlavné ciele hospodárskej, sociálnej a územnej integrácie musia naďalej zostať hlavnou prioritou politiky súdržnosti EÚ. Pridanú hodnotu politiky súdržnosti nemožno za žiadnych okolností ohroziť.

4.4 EHSV dôrazne vyjadruje názor, že indikačné opatrenia s vysokou európskou pridanou hodnotou v rámci každého tematického cieľa musia uprednostniť iniciatívy, ktoré posilnia sociálno-ekonomický a územný rozvoj v celej EÚ.

5. Tematický prístup

5.1 Návrhy Komisie na tematickú koncentráciu ako prostriedok na zníženie roztrieštenosti snáh sú vítané. Potrebná

je dôrazná koordinácia úsilia medzi jednotlivými fondmi SSR a (v podstate) všetkými ostatnými programami a iniciatívami EÚ.

5.2 SSR by mal objasniť a potvrdiť, že v rámci každej tematickej oblasti je na jednotlivých členských štátoch, aby rozhodli o tom, ktorý fond by mal zohrávať kľúčovú úlohu pri dosahovaní hlavných cieľov.

5.3 Hoci sú hlavné ciele stanovené v SSR opodstatnené, v budúcnosti bude musieť zohrávať dôležitú úlohu flexibilita. Zmluvy o partnerstve musia zohľadňovať miestne a regionálne záujmy. Musí sa umožniť pridelovanie prostriedkov na špecifické regionálne priority. EHSV sa jednoznačne nazdáva, že zásady subsidiarity a proporcionality musia aj naďalej zohrávať ústrednú úlohu pri implementácii politiky súdržnosti EÚ.

5.4 Jednotlivé tematické ciele uvádzajú opatrenia, ktoré by sa mali prijať v rámci špecifických fondov, ale treba objasniť aspekt komplementarity, keďže nie je jasné, ktoré nástroje dostupné v rámci jednotlivých fondov a opatrení sa v skutočnosti navzájom dopĺňajú. EHSV sa nazdáva, že navrhnuté opatrenia v rámci jednotlivých tematických cieľov musia medzi priority zaradiť investície, ktoré urýchlia sociálnu a hospodársku súdržnosť. Je tiež dôležité, že zoznam orientačných opatrení možno doplniť, aby umožnili každej krajine špecificky reagovať.

5.5 EHSV sa nazdáva, že hoci všetkých 11 tém stanovených v SSR je opodstatnených, mal by sa určiť súbor základných tém. Týmto témami sa musia zaoberať jednotlivé členské štáty. Okrem základných tém by mal mať potom každý členský štát možnosť flexibilne zamerať svoje zmluvy o partnerstve na iné témy (z vopred stanoveného zoznamu), ktoré zodpovedajú jeho konkrétnej situácii.

5.6 Ďalšie špecifické témy, ktoré by sa mali zaradiť k súčasným 11 témam, sú:

1. lepší prístup pre ľudí so zdravotným postihnutím a ľudí s obmedzenou mobilitou,
2. budovanie kapacít zainteresovaných strán v rámci politiky súdržnosti ⁽²⁾,
3. riešenie demografickej výzvy.

Tieto nové tematické oblasti by sa mali začleniť do SSR.

⁽²⁾ Návrhy 1 a 2 sú prevzaté zo stanoviska EHSV na tému „Všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch“, Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 30.

5.7 Opatrenia týkajúce sa udržateľných spôsobov dopravy a systémov riadenia dopravy sú v súčasnosti vylúčené z tematického cieľa 4 (podporiť prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo). Vzhľadom na podiel dopravy na emisiách by sa to malo napraviť.

5.8 Tematické ciele sú stanovené v článku 9 nariadenia o spoločných ustanoveniach, pričom špecifické investičné priority pre fondy sú stanovené pre každý fond SSR v príslušnom návrhu nariadenia. Tematické ciele a špecifické investičné priority pre fondy sa úplne nezhodujú. Vzniká tým určitý stupeň neistoty, či dokonca nejasnosti, pokiaľ ide o to, ktoré z nich treba plniť. Je to obzvlášť naliehavá otázka vzhľadom na proces prípravy zmluvy o partnerstve, ktorý sa už v niektorých členských štátoch začal.

5.9 Hoci SSR kladie veľký dôraz na realizáciu projektov čerpajúcich z viacerých fondov, nezmieňuje sa o realizácii multitematických projektov, ktoré majú výrazný potenciál na dosiahnutie väčšej pridanej hodnoty. Táto alternatíva by sa mala prostredníctvom SSR výslovne umožniť.

6. Európsky fond regionálneho rozvoja a Kohézny fond

6.1 EHSV už podrobne vyjadril svoj postoj k obom fondom v stanoviskách na tému „Európsky fond regionálneho rozvoja“⁽³⁾ a „Kohézny fond“⁽⁴⁾.

6.2 EFRR bol určený na to, aby prispieval ku všetkým 11 tematickým cieľom.

6.3 Presný dosah tohto stanoveného zamerania je nejasný. Má sa uprednostniť zameranie na jednu konkrétnu oblasť alebo o tom majú rozhodnúť členské štáty? EHSV dôrazne podporuje druhý prístup, pretože umožňuje prijatie špecifického prístupu v jednotlivých krajinách resp. regiónoch.

6.4 EHSV sa nazdáva, že EFRR musí v prvom rade naďalej poskytovať nevyhnutnú podporu malým a stredným podnikom. Takáto podpora by sa mohla poskytovať prostredníctvom finančných nástrojov, vytvárania sietí MSP ako aj poskytovania základnej infraštruktúry⁽⁵⁾.

6.5 EHSV sa však obáva, že návrh úplne vylúči veľké podniky z oprávnenosti na čerpanie prostriedkov z Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Veľké podniky sú dôležitým zdrojom výskumu a vývoja (VaV), a preto by malo byť vykonávanie takéhoto VaV oprávnené na čerpanie prostriedkov,

v opačnom prípade hrozí zhoršenie už aj tak kritickej situácie, keď Európa zaostáva v porovnaní s konkurenčnými krajinami, ako sú USA a Japonsko.

6.6 Vzhľadom na to, že objem finančných zdrojov nemožno nijako výrazne zväčšiť, sa EHSV domnieva, že ďalší potenciál spočíva vo vymedzení jasnejších cieľov a zabezpečení toho, aby boli navrhované investičné priority presnejšie prepojené s cieľmi⁽⁶⁾.

6.7 Kohézny fond bol určený na to, aby prispieval k 4 tematickým oblastiam súvisiacim so životným prostredím, udržateľným rozvojom a dopravou (TEN-T).

6.8 S cieľom predísť chybám minulosti spočívajúcich v tom, že Kohézny fond sa využíval na príliš mnoho projektov, chce EHSV znovu požiadať o dôraznejšie zacielenie tohto fondu na veľké projekty, ktoré by mali mať výraznejší vplyv na znižovanie nerovností medzi členskými štátmi pri dosahovaní sociálnej, územnej a hospodárskej súdržnosti.

6.9 Pri vytváraní takýchto veľkých projektov musia členské štáty zaistiť súlad a komplementaritu s ostatnými fondmi a iniciatívami EÚ (ako sú nástroj Spájame Európu, program LIFE a rôzne makroregionálne stratégie) s cieľom zabezpečiť, aby sa naplno využil potenciál jednotlivých fondov a iniciatív. To je veľmi dôležité, napríklad pokiaľ ide o rozvoj energetickej a dopravnej infraštruktúry. Medzi jednotlivými nástrojmi musí prevládať skôr súlad ako konkurencia.

7. Európsky sociálny fond

7.1 Európsky sociálny fond (ESF) bol určený na to, aby prispieval na štyri tematické ciele: zamestnanosť a pracovná mobilita; vzdelanie, zručnosti a celoživotné vzdelávanie; podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe a budovanie administratívnej kapacity. Prispievať by však mal aj na ostatné tematické ciele.

7.2 To je v súlade s postojom EHSV, ktorý vyjadril v stanovisku na tému „Európsky sociálny fond“⁽⁷⁾, kde uvádza, že ESF by sa mal ako nástroj uprednostňovať pri implementácii cieľov stratégie Európa 2020, a to predovšetkým tých cieľov, ktoré sa týkajú zamestnania, vzdelávania, sociálneho začlenenia a boja proti chudobe. Tento názor je obzvlášť relevantný v súčasnej situácii zvyšujúcej sa nezamestnanosti a bezprecedentnej straty pracovných miest.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 44.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 38.

⁽⁵⁾ Napríklad budovanie priemyselných parkov.

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV na tému „Európsky fond regionálneho rozvoja“, Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 44.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 82.

7.3 Výbor dôrazne podporuje návrh, aby sa minimálne 20 % celkových vnútroštátnych rozpočtových prostriedkov ESF vyčlenilo na sociálne začleňovanie a boj proti chudobe.

8. Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

8.1 V súvislosti s reformou SPP do roku 2020, návrhom viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020 a súčasnou hospodárskou situáciou predložila Komisia návrh nového nariadenia o EPFRV⁽⁸⁾. Nový EPFRV podporuje priority stratégie Európa 2020, vychádza z návrhu nariadenia o spoločných ustanoveniach a je v súlade s rámcom hospodárskeho riadenia EÚ.

8.2 EHSV vo svojom stanovisku o balíku reforiem SPP⁽⁹⁾ privítal navrhnuté užšie zosúladenie SPP so stratégiou Európa 2020 a stratégiou trvalej udržateľnosti v oblasti rozvoja vidieka.

8.3 Dôležité však je, aby členské mohli flexibilne stanoviť svoje priority s cieľom nájsť rovnováhu medzi podporou špecifických cieľov SPP v súlade so zmluvami a posilnením stratégie Európa 2020. Súlad medzi týmito dvoma piliermi treba zaručiť za každých okolností.

8.4 V súčasnosti nie je isté, do akej miery budú priority EPFRV v súlade s prioritami SSR. Opatrenia prijaté v rámci pôsobnosti EPFRV by preto mali poskytnúť stimuly poľnohospodárom, vlastníkom lesov a iným subjektom s cieľom prispieť k vytváraniu resp. zabezpečeniu pracovných miest a hospodárskemu rastu a zároveň realizovať opatrenia v oblasti udržateľného rozvoja a klimatických zmien.

8.5 To by malo byť sprevádzané silným prepojením na európske partnerstvo v oblasti inovácie „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ s cieľom posilniť ekologický rast vo všetkých vidieckych oblastiach EÚ.

8.6 EPFRV predpokladá minimálny podiel 25 % na opatreniach súvisiacich so životným prostredím a klimatickými zmenami, čo EHSV oceňuje. Vyčlenenie 20 % na opatrenia v oblasti klimatických zmien sa však zdá byť v tejto súvislosti príliš vysoké, a preto sa táto otázka musí ďalej rozpracovať v rámci SSR.

9. Európsky fond pre námorné otázky a rybné hospodárstvo

9.1 Európska komisia prijala 2. decembra 2011 návrh nariadenia, ktorým sa v súlade s viacročným finančným rámcom

a stratégiou Európa 2020 zakladá nový fond vytvárajúci finančný rámec pre spoločnú rybársku politiku a integrovanú námornú politiku na obdobie rokov 2014 – 2020⁽¹⁰⁾.

9.2 Navrhované kľúčové opatrenia možno v zásade podporiť. Je dôležité, aby bol prijatý integrovaný prístup začleňujúci všetky ostatné politiky.

9.3 SSR by mal podobne ako EPFRV pomáhať pri zosúladovaní cieľov flexibilným spôsobom, pričom sa zachová súlad medzi špecifickými cieľmi SSR a stratégie Európa 2020.

9.4 SSR by mohol vniesť väčšiu transparentnosť do prípadných konfliktov medzi politikami EÚ, ako napríklad v prípade rámcovej smernice o vode a ustanovení o hygiene zvierat.

10. Horizontálne zásady a politické ciele

10.1 SSR stanovuje podporu rovnosti medzi mužmi a ženami a nediskrimináciu, prístup pre ľudí so zdravotným postihnutím a udržateľný rozvoj ako horizontálne zásady, ktoré by sa mali uplatňovať vo všetkých fondoch a tým aj vo všetkých operačných programoch. EHSV podporuje tieto zásady a nabáda k účinnej analýze všetkých návrhov projektov, ako aj k účinnému monitorovaniu všetkých programov s cieľom zabezpečiť, aby v nich boli tieto zásady správne zakotvené.

10.2 EHSV sa nazdáva, že ďalšou horizontálnou zásadou, ktorá by sa mala uplatňovať, je „komunikovanie o Európe“. Vzhľadom na všeobecný negativizmus a stratu dôvery v európsky projekt musí každý projekt realizovaný prostredníctvom politiky súdržnosti, prostredníctvom svojej pridanej hodnoty jasne preukázať, ako môže byť EÚ prínosom pre život svojich občanov.

11. Potreba flexibility, zjednodušenia a dynamiky

11.1 Zjednodušenie postupov musí byť na poprednom mieste agendy Komisie ako aj riadiacich orgánov členských štátov. Uznáva sa síce, že každé minúté euro musí byť riadne vyúčtované, nie je však prijateľné, aby bol proces riadenia a pridelenia prostriedkov z fondov EÚ naďalej taký zložitý, pretože príjemcovia, ktorí najviac potrebujú pomoc (napr. MSP), nakoniec neuspeli⁽¹¹⁾. Treba tiež vyvinúť maximálne úsilie s cieľom zabezpečiť, aby boli finančné prostriedky vyčlenené len na tie projekty, ktoré majú skutočnú pridanú hodnotu.

⁽⁸⁾ COM(2011) 627 final z 19.10.2011.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 116.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 804 final – 2011/0380 (COD).

⁽¹¹⁾ Podľa UEAPME len 2 – 3 % MSP čerpá z fondov EÚ, čo predstavuje len 1 – 2 % celkových finančných prostriedkov určených pre MSP.

11.2 Ak sa má dosiahnuť pridaná hodnota, musí SSR viesť ku skutočnému zníženiu administratívnej záťaže a nákladov, a to pre príjemcov aj implementačné orgány. Intenzívnejšia koordinácia, ktorú požaduje SSR, by však mohla viesť k zvýšeniu administratívnej záťaže pre riadiace a implementačné orgány, čo by naopak mohlo spôsobiť zvýšenú záťaž a komplikácie pre príjemcov. Komisia musí ešte pred samotnou implementáciou dôkladne preskúmať súčasné a nové administratívne postupy.

11.3 Koordinácia sa musí posilniť v členských štátoch aj v rámci Komisie, aby sa využil súlad medzi politikami a nástrojmi a zredukovalo prekrývanie, zložitost' a byrokracia. Vyžaduje si to užšiu koordináciu medzi oddeleniami Komisie zodpovednými za fondy SSR a aj v rámci týchto oddelení, a to vo všetkých fázach rokovania a implementácie s cieľom zabezpečiť koherentnejší a zosúladenejší prístup. Musí sa to dosiahnuť spôsobom, ktorý nespôsobí zvýšenie administratívnej záťaže.

11.4 Navrhované využívanie elektronickej verejnej správy na zvýšenie efektívnosti je vítané. Takýto systém by však nemal byť obmedzený výlučne na fondy SSR, ale mal by zahŕňať všetky finančné toky EÚ a byť dostupný pre všetkých.

11.5 V súčasnosti sa počíta s tým, že keď dôjde k výrazným zmenám stratégie Európa 2020, Európsky parlament a Rada môžu požiadať Komisiu, aby predložila návrh na preskúmanie SSR. Výbor to považuje za príliš restriktívne. EHSV sa nazdáva, že by mala existovať možnosť prispôsobiť SSR meniacim sa okolnostiam, najmä ak sa výrazne zmení sociálno-ekonomické prostredie, čo si bude vyžadovať celoeurópsku reakciu.

11.6 Podobná flexibilita by mala platiť pre členské štáty, aby mohli prispôsobiť svoje národné programy širšiemu rozsahu okolností a nie len tematickým cieľom politiky.

11.7 EHSV vyzýva Komisiu, aby zaviedla pravidelné a povinné preskúmanie SSR, ktoré umožní vykonanie zmysluplných zmien.

12. Prístup založený na zmluvách o partnerstve

12.1 Zásada partnerstva, ako je uvedená v článku 5 SSR, je základnou zásadou, ktorá pomôže zlepšiť efektívnosť politiky súdržnosti EÚ, a ako takú ju musí dôrazne podporovať Rada aj Parlament.

12.2 Konzultácie s príslušnými zainteresovanými stranami pri príprave zmlúv o partnerstve budú veľmi dôležité na to, aby sa zabezpečilo, že tematické ciele sa premenia na konkrétne opatrenia a ciele zamerané na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

12.3 Zmluvy o partnerstve by mali začleniť prvky vymedzené v spoločnom strategickom rámci do vnútroštátneho kontextu a stanoviť pevné záväzky na dosiahnutie priorit vytýčených v nariadeniach o fondoch SSR. Aby sa mohla zásada partnerstva uplatniť v praxi, v rozhodovacom procese sa musí presadzovať prístup zdola nahor, pričom sa riadne zohľadnia názory občianskej spoločnosti ešte pred podpísaním zmlúv o partnerstve medzi Európskou komisiou a jednotlivými členskými štátmi.

12.4 Komisia uverejnila návrh kódexu správania pre vypracovanie zmlúv o partnerstve. Ide o prínosný dokument, ktorý poskytuje užitočné usmernenia pre členské štáty pre spoluprácu s občianskou spoločnosťou. Výbor nechápe, prečo Rada zamietla tento kódex správania a vyzýva ju, aby ho znovu prijala.

12.5 Hoci je na členských štátoch, ako prispôbia svoje postupy zapájania občianskej spoločnosti, je povinnosťou Komisie, aby zabezpečila aktívne a zmysluplné zapojenie všetkých príslušných aktérov. EHSV sa však nazdáva, že Komisia v súčasnosti nemá potrebné monitorovacie nástroje a mechanizmy na dosiahnutie tohto cieľa. Ak členský štát zmysluplným spôsobom nezapojí občiansku spoločnosť, malo by to viesť k zabráneniu uzatvorenia zmluvy o partnerstve. Koncepcia partnerstva by sa mala okrem fázy plánovania uplatňovať aj v vo fáze implementácie, monitorovania a hodnotenia.

12.6 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby mala občianska spoločnosť prístup ku všetkým informáciám týkajúcim sa „nového prístupu“ Komisie k fondom SSR a zmlúv o partnerstve. Vysvetlenie tohto postupu a spôsobu, akým bude občianska spoločnosť zapojená do všetkých fáz vypracovania a implementácie zmlúv o partnerstve, sa musí poskytnúť prostredníctvom jasného a účinného komunikačného procesu s cieľom zabezpečiť skutočnú účasť občianskej spoločnosti v rámci procesu partnerstva.

12.7 Zmluvy o partnerstve v oblasti stratégie Európa 2020 by sa nemali zameriavať na špecifické odporúčania pre jednotlivé krajiny. Mali by byť založené na rôznych prvkoch, ako sú národné programy reforiem, ktoré sú navrhnuté v súlade so špecifickými podmienkami v jednotlivých členských štátoch, zatiaľ čo špecifické odporúčania nie sú nevyhnutne prispôbené konkrétnej situácii v danom členskom štáte. Zmluvy o partnerstve by sa mali tiež zamerať na národné stratégie pre znižovanie chudoby, rovnosť mužov a žien, ako aj národné stratégie pre zdravotne postihnutých a trvalo udržateľný rozvoj.

13. Územný aspekt SSR

13.1 SSR musí osobitne zohľadniť územné špecifiká (týkajúce sa najmä veľkosti a profilu hospodárskych, sociálnych a územných štruktúr), ktoré vplývajú na implementáciu fondov SSR. Ide o dôležitý aspekt SSR, pretože práve z tejto úrovne budú môcť členské štáty zabezpečiť, že partnerstvo bude formované tak, aby splnilo špecifické požiadavky ich rozvojových potrieb a tým aj potrieb ich území.

13.2 Na zaručenie záväzku plnenia stratégie Európa 2020 je potrebná väčšia flexibilita, ktorá členským štátom a regiónom

umožní čo najúčinnnejším a najefektívnejším spôsobom reagovať na stanovené spoločné ciele a zároveň rešpektovať územné, hospodárske a sociálne špecifiká.

13.3 SSR by mal preto poskytovať ďalšie usmernenia k tomu, ako by mali zmluvy o partnerstve riešiť územné výzvy a špecifické potreby. Týka sa to najmä území, ktoré sú uvedené v článku 174 ZFEÚ.

13.4 EHSV odporúča, aby sa v rámci vzorca na pridelovanie prostriedkov z fondov SSR viac zohľadňovali územné rozdiely.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2011“

COM(2012) 253 final

(2013/C 44/14)

Spravodajca: **Thomas PALMGREN**

Európska komisia sa 30. mája 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2011“

COM(2012) 253 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra 2012) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor každoročne hodnotí správu Komisie o politike hospodárskej súťaže. V tejto súvislosti by chcel využiť príležitosť a predložiť niekoľko poznámok a návrhov. EHSV víta novú, praktickú štruktúru správy Komisie podobnú tej, ktorú výbor odporúča vo svojich predchádzajúcich stanoviskách.

1.2 Ľutuje však, že táto správa neanalyzuje celý súbor tém, na ktoré EHSV v minulosti upozornil, a obmedzuje sa na tradičné témy, ktorými sa zaoberá GR pre hospodársku súťaž, čím poskytuje len zúžený a obmedzený pohľad na najdôležitejšie prvky politiky hospodárskej súťaže. Problémy, ktoré si zasluhujú pozornosť, siahajú ďaleko za zvyčajné témy, ktorým sa táto výročná správa venuje, a to problematiku fúzií a koncentrácií, monopolného postavenia, štátnej pomoci a mechanizmov podpory hospodárskej súťaže z pohľadu spotrebiteľa.

1.3 Jednou z dôležitých priorít je boj proti nespravodlivej hospodárskej súťaži zo strany externých obchodných partnerov, ktorí využívajú nedodržiavanie základných sociálnych a environmentálnych zásad a práv na získavanie podielu na trhu v rámci EÚ.

1.4 Presun politiky späť na národnú úroveň spôsobený krízou a možné konflikty medzi záujmami členských štátov predstavujú spolu s protekcionistickými opatreniami vlád potenciálnu hrozbu tým, že by mohli mať vážne dôsledky pre jednotný trh a politiku hospodárskej súťaže. Predovšetkým

v súčasnej hospodárskej situácii sa musí zabezpečiť, aby trh fungoval a podnikateľské prostredie vytváralo podmienky na obnovu hospodárskeho rastu. Politika hospodárskej súťaže musí byť zosúladená a prepojená s ostatnými politikami, ako je to v prípade vonkajšej obchodnej politiky a politiky vnútorného trhu, s cieľom vytvoriť koherentný celok, ktorý bude účinne obhajovať záujmy európskych výrobcov a spotrebiteľov v rámci sociálne trhového hospodárstva v snahe dosiahnuť výsledky v oblasti hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Politika hospodárskej súťaže, obchodná politika, priemyselná politika a politika jednotného trhu musia vyvažovať záujmy spotrebiteľov a podnikov a pritom vždy zabezpečovať spravodlivé trhové podmienky pre všetky strany.

1.5 Politika hospodárskej súťaže by mala odzrkadľovať integrovanú priemyselnú politiku EÚ, pretože zabezpečiť udržateľný rast a blahobyt občanov EÚ je možné len vtedy, ak bude mať Európa silnú, rôznorodú a konkurencieschopnú priemyselnú základňu, ktorá bude vytvárať pracovné miesta.

1.6 Tohtoročná správa je už 41. správou v poradí. Uvedené sú v nej kľúčové míľniky v rozvoji politiky hospodárskej súťaže a ich význam z hľadiska cieľov EÚ.

1.7 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že presadzovanie a obhajovanie hospodárskej súťaže slúži širším a dlhodobším cieľom, ako je zvýšenie blahobytu spotrebiteľov, podpora rastu, zamestnanosti a konkurencieschopnosti EÚ v súlade so stratégiou Európa 2020 pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

1.8 Je nanajvýš dôležité, aby Komisia a vnútroštátne orgány pre hospodársku súťaž spolupracovali, a to tak v oblasti monitorovania štátnej pomoci, ako aj pokiaľ ide o vplyv zavedenia obmedzení hospodárskej súťaže a dôveryhodnosť celého systému politiky hospodárskej súťaže. Spolupráca medzi orgánmi musí byť flexibilná a jej súčasťou musí byť aktívna komunikácia.

1.9 EHSV nalieha na Komisiu, aby aktívne spolupracovala s orgánmi pre hospodársku súťaž z tretích krajín s cieľom chrániť otvorené a spravodlivé trhy. EHSV podporuje prebiehajúce úvahy o modernizácii systému poskytovania štátnej pomoci, pretože EÚ by sa mala usilovať o zabezpečenie toho, aby boli podmienky hospodárskej súťaže na globálnej úrovni čo najjednoduchšie a jej podniky tak nemali konkurenčnú nevýhodu v porovnaní s rivalmi z tretích krajín, ktorí nemusia rešpektovať prísne špecifikácie a dodržiavať neúprosne právne predpisy a obmedzenia (napr. potravinársky trh, energeticky náročný priemysel), no majú voľný prístup na trh EÚ a globálny trh.

1.10 Výbor opakovane upriamuje pozornosť na to, že je potrebné zlepšiť systémy na ochranu práv spotrebiteľov. Vyjadruje preto poľutovanie nad tým, že v roku 2011 nebol prijatý legislatívny návrh týkajúci sa žalôb o náhradu škody v prípade porušenia antitrustových pravidiel.

1.11 Protimonopolné opatrenia Komisie a regulačné opatrenia by sa mali vzájomne dopĺňať, pretože sa usilujú o zabezpečenie bezpečných, zdravých a efektívnych finančných trhov, najmä pokiaľ ide o jednotnú oblasť platieb v eurách (SEPA), v sektore údajov o finančných službách a sektore ratingových agentúr (CRA).

2. Obsah správy za rok 2011

2.1 Rok 2011 bol rokom turbulencií. Finančná kríza sa v niektorých častiach eurozóny zmenila na krízu štátneho dlhu, ktorá ohrozuje udržateľnosť bankového sektora a fiškálnu udržateľnosť mnohých európskych vlád. Takisto vážne oslabila úverové toky do reálnej ekonomiky.

2.2 Správa Komisie je rozdelená na tri časti: politika hospodárskej súťaže v súčasnej hospodárskej situácii, politika hospodárskej súťaže v širšom kontexte a dialóg o hospodárskej súťaži s ostatnými inštitúciami. Zameriava sa predovšetkým na finančné služby, potravinársky sektor a sektor leteckej dopravy. Cieľom novej štruktúry je lepšie vysvetliť, ako Komisia uplatňuje politiku hospodárskej súťaže a ako táto politika poskytuje podporu európskemu hospodárstvu a prispieva k zvýšeniu blahobytu občanov EÚ.

2.3 Nová štruktúra správy Komisie podobná tej, ktorú výbor odporúčal vo svojich predchádzajúcich stanoviskách, je z funkčného hľadiska pozitívna. Správa je cieleňá, zameraná na kľúčové otázky a trendy rozvoja a ponúka výborný prehľad hlavných prvkov politiky hospodárskej súťaže s mnohými názornými príkladmi. Mohla by sa rozšíriť o kvantitatívne údaje, aby sa dal lepšie posúdiť relatívny význam rôznych opatrení. Je užitočné, že veľa ďalších informácií dopĺňajúcich správu sa dá získať na internetových stránkach Komisie/GR pre hospodársku súťaž.

2.4 V tomto oznámení sa uvádza, ako Komisia v roku 2011 použila politiku hospodárskej súťaže ako nástroj pri riešení finančnej a dlhovej krízy a ako politika hospodárskej súťaže a opatrenia na presadzovanie práva prijaté v priebehu roka všeobecne prispeli k širším politickým cieľom stratégie Európa 2020.

3. Politika hospodárskej súťaže v súčasnej hospodárskej situácii

3.1 Všeobecné pripomienky

3.1.1 V týchto časoch sa môžu vyskytnúť výzvy, aby sa zriadili ochrannárske obranné línie. Tieto výzvy sú pochopiteľné vzhľadom na mnohé nespravodlivosti, ktoré verejnosť vníma, a to najmä skutočnosť, že Európa v tejto oblasti stále nekoná tak, ako to robia niektorí jej medzinárodní partneri. Hoci história potvrdzuje, že ochrana a dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže sa v obdobiach hospodárskej krízy nesmú znížiť, naivný a jednostranný prístup Európy v tejto kľúčovej oblasti spočívajúci v plnení zásad, ktoré iní nedodržiavajú, by spôsobil oslabenie rámca hospodárskej súťaže a ešte viac narušil strednodobý a dlhodobý trend rastu.

3.1.2 Politika hospodárskej súťaže môže zohrávať dôležitú úlohu v stratégii na úspešné prekonanie krízy a vytvoriť také pokrizové prostredie, ktoré bude predchádzať možným narušeniam hospodárskej súťaže.

3.1.3 Finančná kríza mala dramatický vplyv na reálnu ekonomiku v dôsledku zníženia pôžičiek domácnostiam a spoločnostiam, čo malo rozsiahly dominový efekt na investície a zamestnanosť. Viaceré členské štáty museli zaviesť úsporné opatrenia a vykonať škrtý vo svojich verejných výdavkoch namiesto ďalšieho investovania do opatrení zameraných na opätovné naštartovanie hospodárstva. Kríza nakoniec mala – a stále má – vplyv na všetkých obyvateľov, spotrebiteľov a zamestnancov, ako aj na podniky a podmienky, v ktorých pôsobia. Dobrá, účinná a vyvážená politika hospodárskej súťaže má výrazný vplyv na blahobyt všetkých skupín.

3.2 Konkrétne pripomienky

3.2.1 Od začiatku krízy a do 31. decembra 2011 sa použila štátna pomoc vo výške 1,6 bln. EUR na záchranu a reštrukturalizáciu európskych bánk. Komisia prijala 39 rozhodnutí o reštrukturalizácii, pri ktorých monitoruje účinné vykonávanie reštrukturalizačných plánov. Napriek obrovskému úsiliu a podpore sa kríza postupne prehĺbila.

3.2.2 Z hľadiska všetkých hospodárskych a sociálnych zainteresovaných strán je dôležité zabezpečiť, aby trhy naďalej fungovali aj v situácii, keď štáty a ich bankové systémy (t. j. banky) dostávajú značnú podporu. Zároveň je v záujme širokej verejnosti, aby sa podpora bankám riadne monitorovala.

3.2.3 Výkonnosť jednotnej oblasti platieb v eurách (SEPA) je úzko spätá s úrovňou rozvoja bankového systému v rôznych krajinách, pričom rozdiely sú značné. V mnohých krajinách je výzvou vytvoriť platobné systémy tak, aby sa dali využívať výhody SEPA. Vyžaduje si to bankový sektor zameraný na klientov a pripravený pomáhať najmä menším podnikom s prípravou. V množstve krajín, napr. vo Fínsku, prebehlo zavedenie SEPA takmer úplne hladko. Jedným z vysoko medializovaných problémov bolo niekoľkonásobné zvýšenie nákladov na bankové transakcie, pretože karty fungujúce len ako jednoduché (debetné) bankové karty boli stiahnuté z obehu.

3.2.4 Otázkou, na ktorú Komisia upriamuje pozornosť, je štandardizácia *elektronických platieb*. V prípade elektronických platobných služieb existujú výrazné úspory z rozsahu, čo znamená, že koncentrácia trhu je tomuto sektoru vlastná. Účinný systém prevodu platieb zjavne prospieva celému hospodárstvu, a preto je dôležité, aby sa Komisia zamerala na služby elektronických platieb ako na jeden z hospodárskych sektorov. Základnou zásadou by preto malo byť zaistiť pre hospodársku súťaž spravodlivé podmienky. Zároveň treba poznamenať, že tak na trhu prevodu platieb, ako aj na trhu kreditných a debetných kariet dominuje len hŕstka operátorov.

3.2.5 Finančné trhy poskytujú efektívnejšie služby, keď sú transparentné, otvorené, konkurencieschopné a regulované takým spôsobom, ktorý im umožňuje plniť ich funkciu financovať reálnu ekonomiku. To je presne to, čo sa Komisia usiluje dosiahnuť prostredníctvom protimonopolných vyšetrovaní na trhu mimoburzových derivátov (OTC), v sektore platobných služieb a pri rozdelení obchodných údajov a finančných informácií na trhu. Súčasťou správy by mohli byť údaje, ktoré by ukázali rozsah otázky OTC. Existujú dôvody na prísnejšiu reguláciu trhov s derivátmi a dohľad nad nimi.

3.2.6 Sprísnenie právnych predpisov týkajúcich sa bánk v súčasnosti a v blízkej budúcnosti by nemalo redukovať bankové pôžičky, čo obmedzuje podnikateľské investície a sťažuje prístup k prevádzkovému kapitálu.

3.2.7 EHSV žiada Komisiu, aby naďalej monitorovala situáciu hospodárskej súťaže na trhu ratingových agentúr, vzhľadom na ich *modus operandi* a prípadné konflikty záujmov s ich klientmi, ktoré by mohli narušiť hospodársku súťaž.

4. Politika hospodárskej súťaže v širšom kontexte

4.1 Všeobecné pripomienky

4.1.1 Hlavná časť opatrení Komisie v oblasti politiky hospodárskej súťaže bola zameraná na vplyv krízy na finančných trhoch. Presadzovanie a obhajovanie hospodárskej súťaže slúži aj iným širším cieľom, ako je zvýšenie blahobytu spotrebiteľov, podpora rastu, zamestnanosti a konkurencieschopnosti EÚ v súlade so stratégiou Európa 2020 pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

4.1.2 Komisia plánuje zlepšiť podmienky pre spotrebiteľov a podporiť rovnosť príležitostí medzi hospodárskymi subjektmi tým, že uplatňuje svoju politiku v oblasti fúzií, pričom nastoľuje rovnováhu medzi ekonomickými prínosmi fúzie a ďalšími parametrami, ako sú cena, výber, kvalita alebo inovácie. Tento prístup sa ukázal byť do určitej miery účinný v sektore telekomunikácií a mal by sa rozšíriť na čo najviac sektorov. Treba však zaujať realistický postoj a pripustiť, že v posledných desaťročiach vznikali čoraz väčšie konglomeráty, pričom sa v mnohých sektoroch zmenšoval priestor pre malé a stredné podniky, a tým sa výrazne obmedzila kapacita vzniku nových subjektov s určitým potenciálom, čo samozrejme obmedzuje dynamiku, inovácie a najmä tvorivosť, ktoré sú na rôznych úrovniach prospešné pre celú spoločnosť.

4.1.3 Výbor poukazuje na to, že politika hospodárskej súťaže je úzko prepojená s inými oblasťami politiky, a to najmä s opatreniami na lepšiu právnu reguláciu, priemyselnou politikou a politikou MSP. Právne predpisy zohľadňujúce potreby malých podnikov a podmienky, v ktorých pôsobia, sú zárukou fungujúcich trhov.

4.1.4 Skutočnosť, že Komisia tento rok zverejnila „operatívne usmernenia pre posudzovanie sektorovej konkurencieschopnosti v rámci systému Komisie na posudzovanie vplyvu“, je pozitívnym krokom. Tento súbor nástrojov je vítaný, v neposlednom rade z hľadiska politiky hospodárskej súťaže.

4.1.5 EHSV si uvedomuje, aké je dôležité, aby Komisia aktívne spolupracovala s orgánmi pre hospodársku súťaž z tretích krajín. To je totiž základným predpokladom účinnej implementácie politiky hospodárskej súťaže a zároveň sa tak zabezpečuje, aby boli podmienky hospodárskej súťaže na globálnej úrovni čo najjednoduchšie.

4.1.6 EHSV žiada Komisiu, aby ďalej zlepšovala pravidlá pre náhrady za záväzky služby vo verejnom záujme tak, aby sa vzťahovali na služby, ktoré uspokojujú sociálne potreby, ako je to v súčasnosti v prípade zdravotnej a dlhodobej starostlivosti, starostlivosti o deti, prístupu/opätovného začlenenia na trh práce, sociálneho bývania, starostlivosti o zraniteľné skupiny a ich sociálneho začlenenia.

4.1.7 EHSV požaduje, aby sa politika hospodárskej súťaže zosúladiť s politikou ostatných generálnych riaditeľstiev, ktorých činnosť v značnej miere ovplyvňuje situáciu v oblasti hospodárskej súťaže na úrovni EÚ, pričom necháva stranou všetky opatrenia, ktoré treba prijať v snahe o realistickú modernizáciu WTO, a to zavedenie mechanizmov na vyváženie rozdielnych podmienok a dodržiavanie sociálnych a environmentálnych noriem či noriem v oblasti bezpečnosti výrobkov atď., prijatie opatrení na účinný (a nielen teoretický) boj proti zneužívaniu dominantnej pozície veľkých distribučných sietí, ktoré postupne ničia svojich menších konkurentov a dodávateľov, zavedenie mechanizmov dohľadu nad rokovacími, ktoré majú často len charakter vnucovania, vytvorenie mechanizmov na odstránenie (a stíhanie) zneužívania dominantnej pozície, a to v ktoromkoľvek sektore, a zavedenie mechanizmov na vyváženie narušenej hospodárskej súťaže medzi subjektmi pôsobiace v veľkých spotrebiteľských centrách a subjektmi pôsobiace na periférii, ktorých dodatočné náklady vyplývajúce z tejto okolnosti nemožno ignorovať.

4.2 Konkrétne pripomienky

4.2.1 EHSV verí, že jednotný európsky patent sa stane skutočnosťou a že sa vďaka iniciatívam Komisie značne znížia náklady na transakcie, najmä v prípade patentov⁽¹⁾. Európsky patent by nahradil súčasný systém, v rámci ktorého sa musia patenty registrovať v každej krajine EÚ osobitne. Náklady na patent sa podľa odhadov Komisie môžu poľahky vyšplhať až na 32 000 EUR, kým v USA je to len 1 850 EUR.

4.2.2 EHSV sa domnieva, že európsky normalizačný proces by sa mal urýchliť, zjednodušiť, zmodernizovať a mal by byť inkluzívnejší⁽²⁾. Bude potrebné pravidelnejšie posudzovať, či je európsky normalizačný systém v dostatočnej miere schopný prispôsobiť sa rýchlo sa meniacemu prostrediu a prispievať k dosiahnutiu strategických interných a externých cieľov Európy, najmä v oblasti priemyselnej politiky, inovácie a technologického rozvoja.

4.2.3 Potraviny predstavujú jeden z najkonkrétnejších výdavkov, ktorému spotrebitelia každodenne čelia, a preto je pre nich veľmi dôležité, aby v potravinárskom sektore existovala skutočná hospodárska súťaž. Treba mať však na pamäti, že ceny potravín môžu ovplyvniť mnohé faktory, z ktorých väčšina spadá do politiky hospodárskej súťaže, pričom hlavným takýmto faktorom je zvyšovanie cien komodít.

4.2.4 Takisto by sa malo poukázať na nerovnováhu, pokiaľ ide o rokovaciu silu v rámci potravinového dodávateľského reťazca, v ktorom majú primárni výrobcovia a malé subjekty najslabšiu pozíciu. EHSV preto so záujmom očakáva závery fóra na vysokej úrovni na zlepšenie fungovania potravinového reťazca, ktoré bolo vytvorené v roku 2010.

4.2.4.1 Zároveň by pomohlo, ak by sa dal v záujme jednotného trhu zaviesť na úrovni EÚ harmonizovanejší prístup k implementácii právnych predpisov týkajúcich sa hospodárskej súťaže a k vymedzeniu relevantných trhov.

4.2.5 Európski výrobcovia majú povinnosť dodržiavať dosť prísne špecifikácie, no ich konkurenti z iných svetadielov, ktorí majú z hľadiska predaja voľný prístup na trh EÚ, spadajú pod oveľa benevolentnejší legislatívny rámec. Výsledkom je v podstate narušenie hospodárskej súťaže, pretože náklady na výrobu sú v tretích krajinách nižšie. Toto je tiež prípad európskych energeticky náročných priemyselných odvetví, ktoré musia rešpektovať neúprosne právne predpisy v oblasti životného prostredia a ciele energetickej účinnosti, čo si vyžaduje značné investície, kým ich konkurenti pôsobiace na tom istom globálnom trhu takéto náklady nemusia znášať. Je teda potrebné zmodernizovať systém poskytovania štátnej pomoci s cieľom vytvoriť rovnaké podmienky na celosvetovej úrovni, pričom táto reforma by mala byť zosúladená s činnosťou, ktorú vykonáva Komisia pomocou nástrojov obchodnej politiky.⁽³⁾

4.2.6 Trhy, na ktorých vládne hospodárska súťaž, majú najlepšie predpoklady, aby priniesli prospech spoločnostiam, ktoré sú orientované na dlhodobý úspech. Silná politika hospodárskej súťaže je kľúčovým prvkom jednotnej a integrovanej politiky na posilnenie konkurencieschopnosti európskych odvetví. Jednou z výziev celosvetovej hospodárskej súťaže je to, že je potrebné súťažiť s krajinami, v ktorých je legislatívny rámec oveľa voľnejší a náklady, pracovné podmienky a právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia sú rozdielne. V stanovisku CESE 1176/2011⁽⁴⁾ EHSV uviedol, že niektoré formy štátnej pomoci pre lodné staviteľstvo sú opodstatnené a že napr. ekologické technológie by mali byť začlenené do tejto rámcovej úpravy. EHSV považuje súčasnú iniciatívu v oblasti štátnej pomoci za dôležitý krok smerom k novej dynamike v priemyselnej politike, a to v súlade so stratégiou Európa 2020. Pokiaľ ide o znižovanie emisií skleníkových plynov,

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 28.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 35.

⁽³⁾ Modernizácia štátnej pomoci, Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 49.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 62.

ktoré je jedným z piatich hlavných cieľov tejto stratégie, EHSV podporuje usmernenia, ktoré Komisia prijala v súvislosti so štátnou pomocou energeticky náročným priemyselným odvetviam ako napríklad výroba ocele, hliníka, chemických produktov či papiera⁽⁵⁾. Táto štátna pomoc má zabrániť presunu emisií CO₂ a kompenzovať od roku 2013 zvýšenie ceny elektrickej energie spôsobené zmenou pravidiel európskeho systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov (ETS) a podporiť investície do vysoko účinných elektrární.

4.2.7 Sektor knižného vydavateľstva prechádza procesom modernizácie, najmä v dôsledku digitalizácie. Tento sektor má rozhodujúci význam nielen pre prekvitanie európskej kultúry, ale aj z hľadiska inovácie. V súčasnosti sa v ňom uskutočňuje prechod na digitálne médiá, čo je proces so značnými následkami. Škála dostupných *elektronických kníh* narastá, a preto je správne, aby Komisia reagovala na pokusy obmedziť hospodársku súťaž a rozvoj.

4.2.8 Existuje rastúci dopyt po plnení energetických požiadaviek z udržateľných zdrojov. EHSV podporuje návrhy Komisie zamerané na modernizáciu a rozvoj európskej *energetickej infraštruktúry*, ktorá je podmienkou pre bezpečné, stabilné a udržateľné dodávky energie do EÚ.

4.2.9 Energia sa bude musieť v budúcnosti prepravovať na veľké vzdialenosti častejšie a vo väčšom množstve než dnes. Až pri transeurópskej energetickej infraštruktúre môžu všetky krajiny EÚ využívať praktické výhody zdrojov energie nachádzajúcich sa v jednotlivých štátoch. Týka sa to *obnoviteľných zdrojov energie*, ako je vodná, veterná a solárna energia. Takáto infraštruktúra by zároveň zoptimalizovala využívanie fosílnych zdrojov energie, ako je ropa, plyn a uhlie⁽⁶⁾.

4.2.10 EHSV podporuje štandardizovaný právny rámec EÚ pre celý *sektor letectva*, ktorý by bránil nekontrolovaným praktikám poskytovania dotácií a zabezpečil rovnaké podmienky pre všetkých účastníkov trhu aj na miestnej úrovni⁽⁷⁾. EHSV odpo-

rúča, aby bola štátna pomoc na investície do infraštruktúry letísk a pomoc na začatie činnosti pre letecké spoločnosti možná len v presne vymedzených prípadoch a obmedzená z hľadiska jej trvania a rozsahu. Požaduje tiež dlhodobú politiku v oblasti rozvoja regionálnych letísk a domnieva sa, že usmernenia pre letectvo možno úspešne presadiť len vtedy, ak sa dohodnú jasné politické priority pre rozvoj regionálnych letísk. Udržanie regionálnych letísk je dôležitou otázkou politiky podnikania. Výbor poukazuje na stanovisko o balíku predpisov pre lepšie letiská, ktoré sa zameriavalo na pridelovanie prevádzkových intervalov na letiskách a služby pozemnej obsluhy na letiskách EÚ.

4.2.11 Výbor opakovane upriamuje pozornosť na potrebu dôveryhodne zlepšiť v tejto súvislosti systémy na ochranu práv spotrebiteľov. Vyjadruje preto poľutovanie nad tým, že v roku 2011 nebol prijatý legislatívny návrh týkajúci sa žalôb o náhradu škody v prípade porušenia antitrustových pravidiel a že takýto návrh nebude pravdepodobne prijatý ani do konca roka 2012.

4.2.12 EHSV víta konsolidáciu inštitucionálneho rámca pre presadzovanie práva hospodárskej súťaže, na základe ktorého správny orgán ako napr. Komisia prijíma rozhodnutia podliehajúce úplnému súdnemu preskúmaniu, čím sa zabezpečuje primeraná ochrana základných práv osôb dotknutých týmito rozhodnutiami.

5. Dialóg o hospodárskej súťaži s ostatnými inštitúciami

5.1 Zatiaľ čo Komisia má plnú právomoc na presadzovanie práva hospodárskej súťaže EÚ, pričom podlieha kontrole európskych súdov, komisár pre hospodársku súťaž a jeho útvary sa zúčastňujú na nepretržitom štruktúrovanom dialógu o záležitostiach hospodárskej súťaže s Európskym parlamentom. Komisia pravidelne informuje Európsky hospodársky a sociálny výbor o hlavných politických iniciatívach a zúčastňuje sa na schôdzach študijných skupín a sekcií. EHSV víta výslovnú zmienku o spolupráci s ním, ktorá je uvedená v správe.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie – Usmernenia k niektorým opatreniam štátnej pomoci v súvislosti so systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov po roku 2012 (Ú. v. EÚ C 158, 5.6.2012, s. 4).

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 125.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 49.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre kľúčové podporné technológie – cesta k rastu a zamestnanosti“

COM(2012) 341 final

(2013/C 44/15)

Spravodajca: **Peter MORGAN**

Európska komisia sa 26. júna 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre kľúčové podporné technológie – cesta k rastu a zamestnanosti“

COM(2012) 341 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 102 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Toto je v poradí už druhé oznámenie Komisie na tému kľúčových podporných technológií (KET). EHSV vypracoval stanovisko⁽¹⁾ k predchádzajúcemu oznámeniu⁽²⁾ v septembri 2010. EHSV v ňom privítal zameranie EÚ na KET, vyjadril však vážne pochybnosti o účinnosti týchto návrhov vzhľadom na slabé stránky odvetvia výroby technologicky vyspelých výrobkov v EÚ.

1.2 EHSV v bode 1.10 spomínaného stanoviska odporúča:

- čeliť zlyhaniu vnútorného trhu s cieľom podporiť podnikanie a vypracovať priemyselnú stratégiu na riešenie značného nedostatku spoločností v oblasti špičkových technológií v Európe,
- prilákať výrobné podniky späť do Európy a podporovať rast nových spoločností v Európe,
- uľahčiť spoločnostiam získavanie financovania inovatívnych technológií,
- vytvoriť finančné stimuly, aby sa EÚ stala výnosnou lokalitou pre inovácie a podniky v oblasti KET,
- iniciovať radikálne reformy vysokých a ostatných škôl, aby sa zabezpečili potrebné zručnosti,
- podporovať vytváranie zoskupení inovatívnych spoločností v oblasti špičkových technológií, ktorých základňou budú vysoké školy a výskumné ústavy,
- uznať, že svet sa zmenil, a v medzinárodnom obchode prijať agresívne politické opatrenia,

— zabezpečiť, aby táto iniciatíva bola komplexná a obsahla všetky súvisiace iniciatívy všetkých generálnych riaditeľstiev Komisie.

EHSV znovu pripomína tieto odporúčania.

1.3 Komisia vo svojom aktuálnom oznámení navrhuje pretaviť opatrenia EÚ v oblasti výskumu a vývoja do stratégie založenej na troch pilieroch, v rámci ktorých by sa neopierala iba o výskum a vývoj, ale aj o pilotné linky na rozvoj prototypov a pokrokové výrobné systémy pretvárajúce technológie na výroby. EHSV v tejto súvislosti predkladá dve odporúčania. Prvým je, že zameranie dvoch nových pilierov stratégie by nemalo ubrať z rozsahu výskumu a vývoja v EÚ, ani ho zmenšiť, pretože výskum, a najmä základný výskum, je tým potrebným semienkom, z ktorého vzkĺčia budúce KET. Po druhé tento systém, ktorý sa podľa všetkého spolieha na pretlačenie nových technológií na trh, by mal doplniť trhový dopyt zo strany etablovaných výrobcov. EHSV by teda uvítal väčší dôraz na budovanie kapacít výrobných spoločností v EÚ.

1.4 Výbor vo všeobecnosti podporuje akčný plán, ktorý je stručne opísaný v časti 3 tohto dokumentu. Vzhľadom na rozdiely medzi členskými štátmi by však uvítal akčné programy zostavené na základe schopností a možností jednotlivých regiónov.

1.5 Určité zložky akčného plánu si budú pravdepodobne vyžadovať silnejšie impulzy, a to najmä modernizácia štátnej pomoci, rizikový kapitál, rokovania o právach duševného vlastníctva v celosvetovom meradle, obchodné rokovania v odvetviach špičkových technológií a zlepšenie vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach so špecifickým dôrazom na inžinierov a vedcov.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 112.

⁽²⁾ COM(2009) 512 final.

1.6 Hoci sa akčný plán zaoberá riadením projektov KET, podmienky jeho fungovania nie sú celkom jasné, a preto mu môže chýbať dynamika.

2. Úvod

2.1 Komisia poverila skupinu na vysokej úrovni preskúmaním reakcií na jej prvé oznámenie a vypracovaním správy⁽³⁾, ktorá bola zverejnená v júni 2011. Komisia v druhom oznámení následne predstavuje európsku stratégiu pre kľúčové podporné technológie.

2.2 Skupina na vysokej úrovni vo svojej správe pomenovala hlavné problémy, s ktorými sa Európa stretáva pri premene svojich nápadov na obchodovateľné výrobky. Tento proces je na celom svete známy ako prechod cez „údolie smrti“. Na jeho zvládnutie odporúča stratégiu, ktorú tvoria tri piliere:

- technologický výskum založený na technologických zariadeniach podporovaných výskumno-technologickou organizáciou,
- vývoj výrobkov založený na pilotných linkách a demonstračných projektoch podporovaných priemyselnými konzorciami,
- konkurencieschopná výroba opierajúca sa o celosvetovo konkurencieschopné výrobné zariadenia podporované etablovanými podnikmi.

2.3 Zámerom návrhu je rozvíjať priemysel pre pokrokové výrobné činnosti tvoriace zdroj príjmov z vývozu a podporovať nadväzujúcich strojárenských výrobcov, ktorí dokážu vyrobiť najpokrokovejšie výrobné technológie v Európe (stroje, softvér, služby atď.), ako aj rozvoj a zdokonaľovanie výrobných systémov (technológia a procesy) s cieľom vybudovať v Európe účinné a moderné zariadenia na výrobu technologicky vyspelých výrobkov.

2.4 V tejto súvislosti sa navrhuje týchto 11 opatrení:

- urobiť z KET technologickú prioritu pre Európu,
- zabezpečiť, aby EÚ uplatňovala výskumno-vývojovú definíciu stupnice úrovni pripravenosti technológie,
- v plnej miere využívať celú škálu relevantných výskumno-vývojových definícií,
- znovu vytvoriť rovnováhu v európskych programoch financovania výskumu a vývoja,
- prijať strategický prístup k programom KET,

— vytvoriť zodpovedajúci súbor pravidiel na vykonávanie programov KET,

— kombinovať mechanizmy financovania,

— poskytovať KET štátnu pomoc,

— uplatňovať v Európe celosvetovo konkurencieschopnú politiku v oblasti intelektuálneho vlastníctva,

— vybudovať, upevniť a udržať zručnosti súvisiace s KET,

— zriadiť európske stredisko na monitorovanie KET a poradný orgán.

3. Zhrnutie oznámenia Komisie

3.1 „Na základe súčasného výskumu, ekonomických analýz vývoja na trhu a ich prínosu k riešeniu spoločenských problémov sa ako kľúčové podporné technológie EÚ určili mikroelektronika a nanoelektronika, nanotechnológia, fotonika, pokrokové materiály, priemyselná biotechnológia a pokrokové výrobné technológie“.

3.2 Komisia na základe posúdenia situácie v oznámení konštatuje, že:

- EÚ má z celosvetového hľadiska vedúce postavenie v rozvoji KET,
- EÚ nezúročuje svoju znalostnú základňu,
- jednou z najväčších slabín EÚ je, že nepremieňa svoju vedomostnú základňu na tovary a služby,
- absencia výroby spojennej s KET je škodlivá z dvoch dôvodov: premeškávajú sa krátkodobé príležitosti na rast a zamestnanosť, a zároveň sa znižuje dlhodobá znalostná základňa.

3.3 Oznámenie označuje za príčinu uvedených neblahých skutočností tieto faktory:

- chýbajúca spoločná definícia a chápanie KET,
- neúspešná politika využívania synergického potenciálu KET a urýchľovania ich prenikania na trh,
- chýbajúce projekty zamerané na prezentáciu výrobkov a potvrdzovanie koncepcií,
- neefektívne využívanie a koordinácia verejných výdavkov,
- nedostatočný prístup k vhodným zdrojom rizikového kapitálu,

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

- fragmentácia vnútorného trhu EÚ a regulačné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi a členskými štátmi,
- nedostatok dostatočne kvalifikovaných pracovníkov a podnikateľov.

3.4 Cieľom stratégie predstavenej v tomto oznámení je:

- zamerať politiku EÚ v ďalšom viacročnom finančnom rámci na výskum a inovácie a na politiku súdržnosti, a zároveň presadzovať činnosti zavádzania KET ako prioritu pri poskytovaní úverov zo strany EIB,
- zabezpečiť koordináciu činností na úrovni EÚ a jednotlivých členských štátov s cieľom dosiahnuť synergie medzi týmito činnosťami a ich vzájomné dopĺňanie sa, a v prípade potreby aj zlúčenie zdrojov,
- vytvoriť externú skupinu pre problematiku KET, ktorá bude poskytovať Komisii poradenstvo v politických otázkach týkajúcich sa KET,
- zmobilizovať existujúce obchodné nástroje s cieľom zaručiť spravodlivú hospodársku súťaž a rovnaké podmienky na medzinárodnej úrovni.

3.5 Zhrnutie akčného plánu Komisie:

3.5.1 Prispôsobenie nástrojov EÚ

- Horizont 2020
 - vyčleniť 6,7 miliardy EUR,
 - znovu vytvoriť rovnováhu smerom k pilotným linkám/demonštračným projektom,
 - realizovať prierezové projekty,
 - stanoviť výberové kritériá.
- Európsky fond regionálneho rozvoja
 - inteligentná špecializácia,
 - činnosti zamerané na zoskupenia.
- modernizovať pravidlá štátnej pomoci
- dohoda s Európskou investičnou bankou
- podpora požadovaných multidisciplinárnych zručností

3.5.2 Koordinácia

- súčinnosť s politikou priemyselnej inovácie v jednotlivých členských štátoch
- Memorandum o porozumení medzi zainteresovanými subjektmi z priemyslu

3.5.3 Riadenie

- koordinačná skupina pre KET v rámci stratégie Horizont 2020
- externá skupina pre problematiku KET

3.5.4 Zručnosti – Komisia plánuje:

- v rámci stratégie Horizont 2020 ďalej uskutočňovať a rozširovať aktivity zamerané na podnietenie záujmu mladých ľudí o KET,
- podporiť Európsky inovačný a technologický inštitút pri zriaďovaní znalostného a inovačného spoločenstva pre výrobu s pridanou hodnotou, ktoré by integrovalo podniky, výskum a vysokoškolské vzdelávanie v tejto oblasti,
- uverejniť do konca roka 2012 oznámenie, ktoré sa bude zaoberať meniacimi sa a rýchlo sa vyvíjajúcimi výzvami v oblasti ponuky zručností v EÚ,
- vytvárať partnerstvá medzi vzdelávacími inštitúciami a podnikmi, ako sú znalostné aliancie medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania,
- preskúmať spôsoby, ako zvýšiť ponuku kvalifikovanej pracovnej sily v oblastiach súvisiacich s KET, a to aj prostredníctvom vysoko kvalifikovanej a talentovanej pracovnej sily z krajín mimo EÚ.

3.5.5 Obchod

- Komisia sa bude usilovať o zabezpečenie priaznivého obchodného prostredia a rovnakých podmienok na celosvetovej úrovni. Sem spadá uľahčovanie prístupu na trh a investičných príležitostí, predchádzanie narušovaniu medzinárodného trhu, zlepšovanie ochrany práv duševného vlastníctva, podporovanie vzájomnosti, najmä v oblasti verejného obstarávania, znižovanie využívania subvencií a colných a necolných prekážok na celosvetovej úrovni a overovanie dodržiavania uplatniteľných pravidiel EÚ a WTO.

4. Európske spoločnosti vyrábajúce technologicky vyspelé výrobky

4.1 Cieľom stratégie pre KET je podporovať európsku výrobu technologicky vyspelých výrobkov nevyhnutných pre každodenný život občanov Európy a európske podniky do roku 2020 a ďalej. Európska výroba technologicky vyspelých výrobkov nie je v súčasnosti dostatočne konkurencieschopná na svetových trhoch napriek tomu, že európsky výskum a vývoj sa považuje za svetovú triedu. Problémom nie je nedostatočná výrobná kapacita pre technologicky vyspelé výrobky resp. schopnosť ich vyrábať, ale neúspešný prechod od výskumu a vývoja k výrobe. Stratégiou Komisie je teda dostať technológiu k výrobcovi. EHSV sa domnieva, že úspešný prechod si v skutočnosti vyžaduje výrobcov, ktorí dokážu aplikovať technológiu do výroby a, podľa názoru EHSV, Európa nemá dost spoločností, ktoré by mohli konkurovať v odvetviach výroby technologicky vyspelých výrobkov v celosvetovom meradle.

4.2 Tabuľky uvedené ďalej v tomto dokumente pochádzajú z analýzy 500 najúspešnejších spoločností na svete a 500 najúspešnejších spoločností vo všetkých významných regiónoch, ktorú v roku 2012 uverejnil denník Financial Times. Zamerali sme sa iba na odvetvie výroby technologicky vyspelých výrobkov.

4.3 Spoločnosti uvedené na zozname neposkytujú úplný obraz o skutočnosti, avšak EHSV je presvedčený, že sú presným ukazovateľom relatívnej výrobné sily jednotlivých regiónov sveta.

Tabuľka „500 najúspešnejších na svete“ uvádza počet spoločností v jednotlivých odvetviach výroby technologicky vyspelých výrobkov. Rýchlo sa rozvíjajúce trhy (RRT) zahŕňajú aj Brazíliu, Rusko, Indiu a Čínu (tzv. krajiny BRIC). Na tejto úrovni má Európa vedúce postavenie iba v odvetví priemyselného inžinierstva, ale tabuľka s regionálnym rozdelením poskytuje komplexnejší obraz.

500 najúspešnejších spoločností podľa Financial Times						
Odvetvie	Počet spoločností					
	Celkovo	USA	Japonsko	RRT	Európa	
Farmaceutický priemysel a biotechnológia	22	11	2	0	6	Novartis (*), Roche (*), GSK, Sanofi- Aventis, AstraZeneca, Novo Nordisk Shire
Hardvér	16	10	1	2	3	ASML, Ericsson, Nokia
Softvér a počítačové služby	13	7	1	4	1	SAP
Automobilový priemysel a príslušenstvo	17	3	5	5	4	Daimler, VW, BMW, Continental
Chemický priemysel	18	7	1	4	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta (*), Linde
Zdravotnícke zariadenia	13	10	0	0	3	Fresenius, Synthes (*), Essilor
Všeobecný priemysel	12	5	1	5	1	Siemens
Priemyselné inžinierstvo	13	4	3	1	5	ABB (*), Volvo, Atlas Copco, MAN, Sandvik
Vesmírny výskum, letectvo a obrana	7	5	0	0	2	Rolls Royce, EADS
Ropné zariadenia a súvisiace služby	11	7	0	0	2	Sarpem, Transocean (*)
Elektronické zariadenia na voľný čas	4	0	3	0	1	Philips Electrical
Elektronické a elektrické zariadenia	4	1	1	1	1	Schneider Electric

(*) Spoločnosti označené hviezdikou (*) nie sú z EÚ, ale zo Švajčiarska.

4.4 V tabuľke s regionálnym rozdelením je uvedený počet spoločností spolu s ich celkovou trhovou kapitalizáciou. Poskytuje predstavu o význame jednotlivých regiónov, zatiaľ čo trhová kapitalizácia meria veľkosť a relatívny úspech jednotlivých regionálnych odvetví.

4.5 Európa má vedúce postavenie vo svete v chemickom priemysle a priemyselnom inžinierstve. Má silné postavenie vo farmaceutickom priemysle a biotechnológii, ako aj v automobilovom priemysle. USA dominujú v odvetví zdravotníckych zariadení a v odvetviach hardvéru a softvéru, zatiaľ čo Japonsko a rýchlo sa rozvíjajúce trhy EÚ v oblasti hardvéru predbehli.

4.6 Z tejto analýzy je jasné, že program KET by mal mať stratégiu zameranú na podporu odvetví, v ktorých Európa zaostáva a na využívanie odvetví, v ktorých má Európa relatívne silné postavenie. Osobitné úsilie by bolo potrebné vyvinúť v odvetví lekárskej technológie a zdravotníckych zariadení.

500 najúspešnejších podnikov podľa Financial Times v odvetví technológií								
Odvetvie	Počet spoločností (#) a tržová hodnota (v miliardách \$)							
	USA		Japonsko		RRT		Európa	
	#	\$	#	\$	#	\$	#	\$
Farmaceutický priemysel a biotechnológie	21	948	27	176	8	48	15	708
Hardvér	33	1,391	18	146	9	146	7	111
Softvér a počítačové služby	25	1,083	12	58	5	109	7	126
Automobilový priemysel a príslušenstvo	9	161	38	446	10	115	13	290
Chemický priemysel	16	286	32	133	16	262	22	384
Zdravotnícke zariadenia	29	495	5	20	1	4	10	114
Všeobecný priemysel	7	409	8	36	9	87	5	125
Priemyselné inžinierstvo	13	247	34	217	15	143	21	275
Vesmírny výskum, letectvo a obrana	12	269	0	0	1	5	9	115
Ropné zariadenia a súvisiace služby	16	324	0	0	1	10	2	119
Elektronické zariadenia na voľný čas	2	25	14	118	0	0	1	20
Elektronické a elektrické zariadenia	10	125	27	153	7	77	6	61
Alternatívne zdroje energie	0	0	0	0	1	4	0	0

5. Pohľad EHSV

5.1 Od roku 1957 sa v EÚ zrodili iba tri spoločnosti zamerané na špičkovú technológiu, ktoré pôsobia v celosvetovom meradle: ASML, Nokia a SAP. V tomto smere EÚ neustále zaostáva. Všetko nasvedčuje tomu, že v porovnaní s úspechmi podnikov z USA v tomto období a s rozmachom ázijských krajín, v ktorom na seba nadväzovali Japonsko, Taiwan, Kórea a v súčasnosti Čína ide o spoločné zlyhanie kapitalizmu a podnikania.

5.2 Zatiaľ čo Spojené štáty v mnohých oblastiach uplatňujú kapitalizmus voľného trhu, ich vojensko-priemyselná sústava prepojená s ich špičkovými univerzitami vytvorila mimoriadne plodnú pôdu pre invenciu a obrovské množstvo nápadov, ktoré sa zúročujú v dominujúcej podnikovej kultúre a na širšom trhu.

5.3 Ázijské krajiny poskytujú aktívnu štátnu podporu a ochranu začínajúcim odvetviám, až pokiaľ sa neujmú na trhu. Sú otvorené zahraničným investíciám do špičkových technológií, pre ktoré sú príťažlivé. Prevezli technológie prenesené zahraničnými investíciami a teraz ich využívajú.

5.4 Situácia v Európe je diametrálne odlišná a významnú úlohu tu zohráva nedostatok homogenity. Takmer z každého hľadiska, či už ide o HDP na obyvateľa, mieru nezamestnanosti, podnikovú infraštruktúru, vysokoškolskú infraštruktúru, študijné výsledky, kapitálové trhy, flexibilitu trhu práce, rozšírenie internetu atď., existujú značné rozdiely medzi šiestimi regiónmi EÚ, ako ich definovala Svetová banka. Ide o: severné krajiny EÚ-15 (Britské ostrovy, severské štáty), stredoeurópske krajiny EÚ-15 (pôvodných šesť krajín EÚ vrátane Rakúska a bez Talianska), južné krajiny EÚ-15 (4 stredozemské štáty), severné krajiny EÚ-12 (Pobaltské štáty), stredoeurópske krajiny EÚ-12 (PL, CZ, HU, SI, SK), južné krajiny EÚ-12 (RO a BG).

5.5 V snahe dosiahnuť v oblasti KET svetovú úroveň by bolo logické prispôsobiť politiku a programy každej z týchto šiestich skupín tak, aby zohľadňovali situáciu na ich vysokých školách a vo výskumných ústavoch, vedecké a technologické zručnosti pracovných síl, možnosti a jestvujúce trhy ich výrobných podnikov atď. Potom by sa opatrenia pre jednotlivé regióny mohli zoradiť podľa priorít, pričom by najúspešnejšie regióny stáli na čele. V tejto súvislosti by sa mala posúdiť politika súdržnosti navrhovaná v oznámení.

5.6 Komisia spravuje EÚ prostredníctvom právnych predpisov a rozdeľovaním finančných prostriedkov za podpory monitorovacích stredísk a agentúr. Tento prístup môže byť účinný v oblastiach, v ktorých môže jeden člen Komisie niesť plnú zodpovednosť za určitú iniciatívu. Do projektov v oblasti KET je však zapojených prinajmenšom šesť členov Komisie a EHSV sa domnieva, že nemôžu uspieť bez sústredenia právomocí a priamejšieho spôsobu riadenia.

5.7 Je potrebné vyvrátiť mnohé zaužívané pravdy. Jedným z príkladov je regionálny prístup. Skupina na vysokej úrovni

rovnako ako Komisia vo svojom oznámení uznávajú, že mechanizmy štátnej pomoci sa v súvislosti s projektmi KET musia prehodnotiť. Oznámenie sa nezaoberá návrhmi týkajúcimi sa práv intelektuálneho vlastníctva v rozsahu, v akom sú opísané v správe skupiny na vysokej úrovni⁽⁴⁾. EHSV víta postoj Komisie k obchodu, domnieva sa však, že jestvujúca obchodná politika doposiaľ dostatočne nechránila záujmy EÚ. Je to ďalšia oblasť, pre ktorú by nové riadenie a vytrvalé sledovanie záujmov EÚ boli prospešné.

5.8 EHSV víta zmenu zamerania iniciovanú skupinou na vysokej úrovni, ktoré sa tak presunulo od podpory výskumu a vývoja k vyrovnanému trojpilierovému prístupu. Z tohto hľadiska sa 7. rámcový program teraz zdá byť dosť nedostatočný. EHSV sa napriek tomu obáva, že v EÚ možno nie je dostatok podnikov so schopnosťami, výrobkami a celosvetovým dosahom na to, aby výsledky piliera výskumu a vývoja zúročili vo výrobe a úspešne ich uviedli na trh. Celý návrh je založený na predpoklade, že pilier dva a tri môžu presadiť KET na trhu. V skutočnosti však KET zvyčajne vo výrobe zúročujú výrobcovia špičkových technológií, ako sú Apple, BMW, Bayer, Rolls Royce alebo Airbus. EÚ musí spolu s členskými štátmi vypracovať stratégiu na podporu a rozvoj väčšieho počtu spoločností ponúkajúcich konečný produkt svetovej triedy. Je potrebné stimulovať jestvujúce spoločnosti, aby rozširovali svoje produktové línie o nové výrobky, v ktorých by sa KET významne uplatňovali a ktoré by boli určené na svetový trh. V oznámení sa opakovane uvádza, že KET môžu prispieť k zvýšeniu rastu a tvorbe pracovných miest. EHSV má však iný názor. Sú to práve podniky využívajúce KET, ktoré môžu prispieť k rastu a tvorbe pracovných miest. EÚ potrebuje viac spoločností s výrobkami a trhmi, ktoré môžu využívať KET.

5.9 Ak etablované spoločnosti vyrábajúce konečné produkty nezúročia KET vo svojich výrobkoch, urobia tak iní podnikatelia. Na druhej strane je väčšina podnikateľov podporovaná buď investormi rizikového kapitálu, alebo etablovanými spoločnosťami, ktoré podnikatelia priťahujú. IBM podporovalo Microsoft a zachránilo Intel, Apple podporilo holdingy ARM, ktoré v súčasnosti konkurujú Intelu, Google aj Facebook dostali finančnú podporu od majetných investorov v odvetví technológií, investori rizikového kapitálu podporili Google a Microsoft podporil Facebook. Podnikatelia zo severnej Európy, ktorí stoja za úspechom Skype a Angry Birds, získali podporu od investorov rizikového kapitálu z Londýna a Kalifornie.

⁽⁴⁾ Skupina na vysokej úrovni odporúča EÚ upraviť ustanovenia týkajúce sa štátnej pomoci, aby sa uľahčila činnosť v oblasti výskumu, vývoja a inovácií, ako aj rozsiahle investície do KET, a to najmä celoplošným zavedením rovnakej klauzuly v európskom rámci štátnej pomoci, preskúmaním mechanizmu znižovania pre rozsiahlejšie investície, zvýšením limitných hodnôt na oznámenie, rýchlejšími postupmi a uskutočňovaním projektov spoločného európskeho záujmu.

5.10 Projekt KET je súčasťou väčšej výzvy, ktorou je vytváranie blahobytu v EÚ. V USA sa uplatňuje model riadený trhom a v Ázii model riadený politikou štátu. Členské krajiny EÚ, ako Nemecko a mnohé krajiny severnej Európy, uplatňujú v tomto smere úspešnú politiku, avšak mnohé krajiny nie. Pokiaľ ide o celú EÚ, oznámenie podporuje program KET obmedzenými prostriedkami Únie, avšak EHSV sa obáva, že tento model vytvárania blahobytu nebude v celosvetovej konkurencii dostatočne účinný.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 EHSV sa obáva, že vyrovnanie rovnováhy smerom k druhému a tretiemu pilieru by mohlo znamenať zmenšenie rozsahu výskumu a vývoja v EÚ. To by EHSV nemohol podporiť. Zdrojom novej generácie inovácií musí byť silný základný výskum. Moderná technológia je v prevažnej miere založená na neočakávaných výsledkoch základného výskumu.

6.2 Keďže EÚ nemá k dispozícii vojensko-priemyselný komplex zariadení v takom rozsahu ako USA (alebo Čína), jej vedu treba podporovať a stimulovať iným spôsobom. V tom spočíva prínos projektov ako Galileo a ITER.

6.3 EHSV víta, že sa dokument zameriava na vzdelávanie a zručnosti. Konštatuje však, že oznámenie zdôrazňuje pokles počtu absolventov vysokých škôl technických odborov v EÚ. Nedostatočná pozornosť, ktorá sa v EÚ venuje vede a technike na všetkých úrovniach vzdelávania je Achillovou päťou konkurencieschopnosti EÚ vo všeobecnosti i konkrétne projektu KET. Plány načrtnuté v oznámení sú vzhľadom na rozsah a naliehavosť problému nedostačujúce.

6.4 EHSV nedávno vyjadril svoj názor v stanovisku k oznámeniu o modernizácii štátnej pomoci EÚ ⁽⁵⁾. V kontexte KET sú

obavy vyjadrené v bodoch 1.5.1 (definícia „zlyhania trhu“), 1.6.3 a 1.6.4 (rovnaké podmienky na celosvetovej úrovni) opodstatnené. V snahe ochrániť hospodársku súťaž na vnútornom trhu bola ohrozená vonkajšia konkurencieschopnosť EÚ.

6.5 V oznámení sa konštatuje, že v uplynulom desaťročí aktivita rizikového kapitálu v EÚ poklesla, a ustanovujú sa preto opatrenia, ktoré majú nahradiť rizikový kapitál finančnými prostriedkami EÚ. To je síce vítané, ale nie je to postačujúce. EHSV odporúča, aby EÚ v spolupráci s členskými štátmi vytvorila predpoklady pre pôsobenie rizikového kapitálu v Európe.

6.6 Komisia oboznámila EHSV so svojimi zámermi, pokiaľ ide o skupinu pre problematiku KET, následnícky orgán skupiny na vysokej úrovni. „Popri zástupcoch z každej zo šiestich oblastí KET (nanotechnológia, mikroelektronika, biotechnológia, fotonika, pokrokové materiály a pokrokové výrobné technológie) sa navrhuje prizvať do skupiny aj zástupcov multi-KET odvetví (väčšina inovatívnych výrobkov je kombináciou rôznych KET) a viac zástupcov užívateľov výrobkov určených koncovému spotrebiteľovi (napr. vesmírny priemysel, automobilový priemysel, letectvo, stavebníctvo, energetika, potravinárstvo, zdravotnícke pomôcky, vybavenie, návrhárstvo ...), ako bolo v pôvodnej skupine na vysokej úrovni (keďže cieľom stratégie pre KET je podporiť priemyselnú výrobu výrobkov založených na KET)“.

6.7 Mnoho bude závisieť od zastúpených spoločností, ich vplyvu na väčšiu (omnoho väčšiu) skupinu pre problematiku KET, úspešnosti skupiny v poskytovaní pomoci viac ako 118 regionálnym spoločnostiam v odvetví výroby technologicky vyspelých výrobkov pri vytváraní si postavenia na svetovom trhu, a najmä od toho, ako úspešne dokáže podporiť vznik ďalších 118 spoločností na regionálnej úrovni.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Modernizácia štátnej pomoci EÚ, Ú. v. C EÚ 11, 15.1.2013.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o sprostredkovaní poistenia“ (prepracované znenie)

COM(2012) 360 final – 2012/0175 (COD)

(2013/C 44/16)

Spravodajkyňa: **Ellen NYGREN**

Európsky parlament sa 11. septembra 2012 rozhodol podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o sprostredkovaní poistenia“ (prepracované znenie)

COM(2012) 360 final – 2012/0175 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta iniciatívu Komisie prepracovať smernicu o sprostredkovaní poistenia a návrh hodnotí vo všeobecnosti pozitívne. Ciele, ktoré návrh sleduje, sú odôvodnené a návrh je v podstate primeraný.

1.2 Niektoré aspekty návrhu však boli nedostatočne skúmané a vyžadujú ďalšie zváženie pred tým, než sa budú môcť realizovať. V niektorých prípadoch je potrebné presnejšie vymedzenie pojmov, aby bolo možné predpisy účinne uplatňovať.

1.3 Požiadavky na informácie pre zákazníkov stanovené v návrhu sú vo všeobecnosti primerané a pre spotrebiteľa prospešné.

1.4 Podľa návrhu majú sprostredkovatelia poistenia a poisťovne prijať všetky náležité opatrenia na identifikáciu konfliktov záujmov, ktoré môžu vzniknúť počas sprostredkovávania poisťovacích produktov, a informovať o tom zákazníka. EHSV to považuje za dôležité a schvaľuje zámer návrhu, zastáva však názor, že niektoré aspekty návrhu by sa mohli zlepšiť, ako sa uvádza v ďalších bodoch tohto stanoviska.

1.5 Výbor víta, že v súvislosti s kúpou produktov investičného poistenia sa kladú ďalšie osobitné požiadavky na ochranu spotrebiteľa. Často ide o dôchodkové sporenie, ktoré má pre spotrebiteľa vysokú finančnú hodnotu a týka sa dlhého časového úseku. Takéto produkty sú často komplexné a je ťažké sa vopred orientovať v rozdielnych obsahoch a podmienkach

a posúdiť ich. Preto má ochrana záujmov spotrebiteľa pri tejto kategórii poisťovacích produktov oveľa väčší význam ako pri jednoduchých poisťovacích produktoch menšieho hospodárskeho významu.

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1 Smernica o sprostredkovaní poistenia (IMD1) je jediným právnym predpisom EÚ, ktorým sa upravuje predaj poisťovacích produktov s cieľom zabezpečiť práva spotrebiteľa. Smernica bola prijatá v roku 2002 a členské štáty ju mali transponovať do vnútroštátneho práva najneskôr do januára 2005. Cieľom tejto smernice je pomocou určitých všeobecných zásad zabezpečiť minimálnu harmonizáciu, pričom v jednotlivých členských štátoch sa vykonáva podstatne odlišnými spôsobmi. Potreba jej revízie bola uznaná už počas kontroly vykonávania, ktorú Komisia uskutočnila v rokoch 2005 – 2008.

2.2 Turbulencie na finančných trhoch okrem toho zdôraznili význam zabezpečenia účinnej ochrany spotrebiteľa vo všetkých finančných sektoroch. V roku 2010 skupina G20 požiadala OECD a ostatné príslušné medzinárodné organizácie, aby vypracovali spoločné zásady v oblasti finančných služieb na zlepšenie ochrany spotrebiteľa. Predkladaný návrh prepracovaného znenia smernice o sprostredkovaní poistenia je potrebné vnímať aj v tomto kontexte.

2.3 Cieľom návrhu prepracovanej smernice (IMD2) je zlepšiť reguláciu trhu s poistením zabezpečením rovnakých podmienok pre všetkých účastníkov predaja poisťovacích produktov a zlepšením ochrany poisťovníkov.

2.3.1 Ústrednými cieľmi sú nenarušená hospodárska súťaž, ochrana spotrebiteľa a integrácia trhu. Majú sa identifikovať, riešiť a odstrániť konflikty záujmov. Odborné znalosti predajcov by mali zodpovedať zložitosti predávaných produktov. Majú sa zjednodušiť postupy pri cezhraničných činnostiach.

2.3.2 Návrh rozširuje rozsah pôsobnosti smernice z predaja výlučne cez sprostredkovateľa poistenia ako medzičlánku na viac-menej celý predaj poistných produktov.

2.3.3 Komisia považuje tento návrh za nástroj „minimálnej harmonizácie“, ktorý členským štátom ponecháva dostatočný priestor na stanovenie prísnejších požiadaviek v záujme ochrany spotrebiteľov.

3. Pripomienky EHSV k návrhu smernice

3.1 EHSV víta iniciatívu Komisie prepracovať smernicu o sprostredkovaní poistenia a návrh hodnotí vo všeobecnosti pozitívne. Ciele, ktoré návrh sleduje, sú odôvodnené a návrh je v podstate primeraný. Výbor súhlasí s návrhom aj preto, lebo sa v ňom stanovuje, že preskúmanie smernice by sa malo vykonať päť rokov od dátumu nadobudnutia jej účinnosti. Niektoré aspekty návrhu však boli nedostatočne skúmané a vyžadujú ďalšie zváženie pred tým, ako sa budú môcť realizovať.

3.2 Rozsah pôsobnosti a vymedzenie pojmov

3.2.1 Článkom 1 návrhu sa značne rozširuje rozsah pôsobnosti v porovnaní so súčasným právnym stavom. Pojem „sprostredkovanie poistenia“ sa v návrhu rozširuje a zahŕňa už nielen samostatných sprostredkovateľov, ale aj zamestnancov poisťovní. To môže byť vyslovene pozitívne, pretože na celý poistný trh sa tak vzťahujú rovnaké predpisy. Smernica sa vzťahuje aj na banky, pokiaľ ich sortiment produktov obsahuje aj poistné produkty.

3.2.2 Podľa názoru EHSV je veľmi dôležité, aby sa podmienky predaja stanovili bez ohľadu na to, ktorá profesijná kategória vo finančnom sektore predaj uskutočňuje. Preto je prekvapujúce, že sa v návrhu výslovne uvádza profesionálna správa poistných udalostí a odhad škôd.

3.3 Odborné a organizačné požiadavky

3.3.1 EHSV rozhodne víta, že členské štáty majú zabezpečiť, aby sprostredkovatelia poistenia, ako aj zamestnanci poisťovní sprostredkujúci poistenie neustále aktualizovali svoje znalosti a schopnosti v tejto oblasti. V tejto súvislosti treba zdôrazniť zodpovednosť zamestnávateľov za zabezpečenie toho, aby sa

ich zamestnanci mohli zúčastňovať školení, ktoré sú potrebné na efektívne a uspokojivé vykonávanie ich úloh.

3.3.2 V tejto súvislosti výbor zdôrazňuje, že by bolo žiaduce všetkým sprostredkovateľom poistenia (tak zamestnancom, ako aj samostatne zárobkovo činným osobám) právne stanoviť povinnosť preukázať príslušné odborné vzdelanie.

3.3.3 Podľa článku 8 ods. 2 osoba priamo vykonávajúca činnosti sprostredkovania poistenia nesmie mať záznamy v registri trestov v súvislosti s trestnými činmi proti majetku alebo trestnými činmi súvisiacimi s finančnými aktivitami. Podľa názoru výboru by príslušnú kontrolu mali vykonávať oficiálne štátne orgány, aby bola zaručená integrita a zabránilo sa zložitým a nákladným postupom. Problémom v tejto súvislosti môže byť, že kritéria týkajúce sa záznamov v registri trestov sú v členských štátoch rozdielne, preto tento predpis môže mať v jednotlivých krajinách odlišný účinok.

3.4 Informačné povinnosti

3.4.1 V návrhu sa stanovuje, že všetky informácie vrátane marketingovej komunikácie musia byť jasné a nezáväzajúce. Z predložených podkladov musí vyplývať, či sa týkajú marketingu alebo iných informácií. Sprostredkovateľ poistenia musí zákazníka informovať o tom, do akej miery ide o poradenstvo týkajúce sa ponúkaných poistných produktov. Malo by byť jasné, či sprostredkovateľ koná v mene poisťovne alebo vykonáva samostatnú činnosť a od koho poberá odmenu. Návrh je podľa názoru EHSV o všeobecnosti primeraný a pre spotrebiteľa prospešný.

3.4.2 Existuje možné riziko, že sa sprostredkovateľ pokúsi zbaviť zodpovednosti za poradenstvo tým, že zákazníkovi oznámi, že sa žiadne poradenstvo neuskutoční. Navrhované ustanovenie tak môže spôsobiť problémy vo výklade. Ak sa má toto ustanovenie zachovať, musí byť doplnené o pravidlo, že ak sa nakoniec ukáže, že sprostredkovateľ naozaj poskytol poradenstvo o sprostredkovaných produktoch, nemalo by to mať vplyv na možnosť, aby bol zákazník za nedbalé poradenstvo odškodnený.

3.4.3 Mnohé jednoduché poistné produkty sa predávajú bez poradenstva, napríklad cez internet. Predaj bez poradenstva je predmetom článku 18. V článku 18 ods. 1 písm. b) sa stanovuje, že sprostredkovateľ poistenia zákazníkovi oznámi dôvody všetkých odporúčaní o konkrétnom poistnom produkte, hoci sa článok týka situácií, keď sa poradenstvo neposkytuje. Formulácia je protirečivá, a preto sa návrh na tomto mieste musí spresniť.

3.4.4 V článku 20 sa stanovuje formálna požiadavka, že informácie, ktoré majú byť zákazníkovi poskytnuté, musia byť oznámené na papieri. Počet výnimiek svedčí o tom, že sotva ešte ide o základné pravidlo. Namiesto toho by bolo lepšie poskytnúť na papieri základnú informáciu o produkte, ktorej súčasťou budú odkazy na zdroje ďalších informácií.

3.5 Konflikty záujmov a transparentnosť

3.5.1 Podľa návrhu majú sprostredkovatelia poistenia a poisťovne prijať všetky náležité opatrenia na identifikáciu konfliktov záujmov, ktoré môžu vzniknúť počas sprostredkovania poistných produktov, a informovať o tom zákazníka. EHSV to považuje za dôležité a schvaľuje zámer návrhu, zastáva však názor, že niektoré aspekty návrhu by sa mohli zlepšiť nasledovne.

3.5.2 Článok 17 ods. 1 písm. d) až g) obsahuje ustanovenia o informáciách, ktoré sa musia zákazníkovi poskytnúť o tom, aký druh odmeny vo vzťahu k poistnej zmluve sprostredkovateľ prijme. EHSV súhlasí s tým, aby sa poskytovali informácie o tom, ako je odmena stanovená, obáva sa však, že príliš presný údaj o výške odmeny, ako sa stanovuje v písmene f), by mohol zákazníka pri rozhodovaní zavádzať. Je dôležité, aby zákazník poznal presnú celkovú sumu v súvislosti s produktom, sumu, ktorá sa má sprostredkovateľovi zaplatiť, ako aj výšku prípadnej odmeny sprostredkovateľa od poisťovne.

3.5.3 Článok 17 ods. 4 obsahuje ustanovenie o zverejňovaní informácií o odmeňovaní sprostredkovateľa v prípadoch, ak zákazník uskutoční akúkoľvek platbu v rámci poistnej zmluvy po jej uzavretí. Vzhľadom na automatizované možnosti platby, ktoré sú pri dlhodobých poistných zmluvách bežné (napr. trvalé platobné príkazy), sa návrh javí ako nadmerná regulácia. Informovať zákazníka o odmene pre sprostredkovateľa stačí raz za rok.

3.5.4 EHSV víta článok 21 návrhu, ktorý sa zaoberá krížovým predajom. Stanovuje sa v ňom, že sprostredkovateľ poistenia musí zákazníka informovať o tom, či je možné rôzne zložky ponúkaného balíka kúpiť oddelene.

3.5.5 Zavedenie všeobecnej zásady rovnakých podmienok pre všetky distribučné kanály je veľmi dôležité pre vyvážené informovanie a transparentnosť bez rizika narušenia hospodárskej súťaže.

3.6 Ďalšie požiadavky na ochranu spotrebiteľa v súvislosti s produktmi investičného poistenia

3.6.1 Výbor víta, že v súvislosti s kúpou produktov investičného poistenia sa kladú ďalšie osobitné požiadavky na ochranu spotrebiteľa. Medzi jednoduchými poistnými produktmi a poistnými produktmi investičnej povahy sú veľké rozdiely. Často ide o dôchodkové sporenie, ktoré má pre spotrebiteľa vysokú

finančnú hodnotu a týka sa dlhého časového úseku. Tak fáza sporenia, ako aj fáza vyplácania môže trvať veľa desaťročí. Takéto produkty sú často komplexné a spotrebiteľ niekedy nie je schopný sa vopred orientovať v rozdielnych obsahoch a podmienkach a posúdiť ich. Preto má ochrana záujmov spotrebiteľa pri tejto kategórii poistných produktov oveľa väčší význam ako pri jednoduchých poistných produktoch menšieho hospodárskeho významu.

3.6.2 Výbor sa vyslovuje za presnejšie určenie možných produktov. Pokiaľ ide o vymedzenie pojmu, v článku 2 ods. 4 návrhu sa odkazuje na nariadenie o dokumentoch s kľúčovými informáciami o investičných produktoch. Toto vymedzenie je podľa názoru výboru príliš vágne, vzhľadom na to, že vo vzťahu k týmto prípadom sprostredkovania sa v návrhu stanovujú špecifickejšie požiadavky na ochranu zákazníkov, a v tejto súvislosti je dôležité presne a vecne vytýčiť rozsah pôsobnosti týchto ustanovení, aby sa v praxi dosiahla žiaduca ochrana zákazníkov⁽¹⁾.

3.6.3 Keď sprostredkovateľ poistenia informuje zákazníka, že jeho poradenstvo o poistných produktoch je nezávislé, nesmie podľa článku 24 ods. 5 písm. b) prijať poplatky, provízie, ani iné peňažné výhody vyplatené alebo poskytované akoukoľvek treťou stranou. EHSV tento návrh víta vzhľadom na to, že v takejto situácii je ochrana spotrebiteľa obzvlášť potrebná.

3.7 Mimosúdne urovanie sporov

3.7.1 Podľa článku 13 členské štáty zabezpečujú pre zákazníkov vytvorenie vhodných, účinných, nestranných a nezávislých postupov urovnania sporov. EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité, aby takéto inštitúty mali skutočné možnosti skúmania a aby pri ústnom pojednávaní bola príležitosť na skúmanie otázok dokazovania, aby boli splnené požiadavky smernice. Výbor okrem toho zdôrazňuje, že súčasne musia byť zaručené aj možnosti súdneho urovnania sporov, aby zákazníci neboli odkázaní výlučne na alternatívnu formu urovnania sporov.

3.8 Sankcie

3.8.1 Podľa článku 26 členské štáty zabezpečujú, aby boli ich administratívne sankcie a opatrenia uložené v prípade porušenia účinné, primerané a odradzujúce. Výbor s týmto cieľom súhlasí.

3.8.2 Súčasne sa v článku 28 ods. 2 písm. f) uvádza, že fyzickej osobe je možné uložiť administratívnu peňažnú sankciu do výšky 5 000 000 EUR. Túto sumu považuje EHSV za príliš vysokú, aj keď ide o maximálnu sumu, ktorá môže byť uložená

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV CESE 1841/2012 zo 14. novembra 2012 na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o dokumentoch s kľúčovými informáciami pre investičné produkty“ (ešte nebolo uverejnené v úradnom vestníku).

vo forme administratívnej peňažnej sankcie. Toto ustanovenie je možné spochybniť najmä preto, lebo ide o administratívnu sankciu, a nie o náhradu škody pre poškodeného na základe súdneho rozhodnutia.

3.9 Oznamovanie porušení

3.9.1 V článku 30 sa stanovuje, že je potrebné zabezpečiť účinný systém oznamovania porušení. V tejto súvislosti výbor zdôrazňuje, že zamestnanci musia mať možnosť oznamovať príslušným orgánom dohľadu prípadné porušenia predpisov bez toho, aby to malo pre nich pracovnoprávne alebo iné dôsledky. Je to dôležité z hľadiska právnej istoty, nenarušenej hospodárskej súťaže a samozrejme ochrany spotrebiteľa. Musí byť daná aj možnosť oznamovať podozrenie z porušenia platných právnych predpisov. Nestačí odkazovať zamestnancov poisťovní a sprostredkovateľov poistenia len na vnútropodnikové postupy oznamovania nezrovnalostí.

4. Osobitné pripomienky

4.1 Je veľmi dôležité definovať produkty investičného poistenia, pretože pre tieto produkty platia prísnejšie predpisy, než pre ostatné poisťné produkty. Preto je definícia v príslušnom článku – „zmluva o poistení, ktorú by bolo možné klasifikovať“ – nešťastne formulovaná. Pripúšťa totiž rozdielny výklad toho, čo môže byť produktom investičného poistenia.

4.2 Definícia „poradenstva“ je podľa názoru výboru nejasná. Na viacerých miestach návrhu sú rôzne pokusy vymedziť pojem „poradenstvo“. V článku 2 ods. 9 sa poradenstvo definuje ako poskytovanie odporúčaní zákazníkom. Je to veľmi zoširoka poňaté vymedzenie pojmu „poradenstvo“ a nie je jasné, či sprostredkovanie poisťných produktov bez poradenstva je vôbec možné.

4.2.1 Návrh zároveň obsahuje na inom mieste ďalší pokus o vymedzenie „poradenstva“. V kapitole VI, článok 17 ods. 1 písm. c) sa uvádza, že zákazník musí byť informovaný o tom, či sa poradenstvo poskytuje na základe nestrannej analýzy. V článku 18 ods. 3 sa vysvetľuje, ako vyzerá poradenstvo, ktoré sa opiera o nestrannú analýzu. Takéto poradenstvo sa musí poskytovať „na základe analýzy dostatočne veľkého počtu poisťných zmlúv dostupných na trhu, ktorá im [sprostredkovateľovi poistenia resp. poisťovní] umožní urobiť odporúčanie, v súlade s odbornými kritériami, o tom, ktorá poisťná zmluva bude primeraná potrebám zákazníka“.

4.2.2 Znenie v článku 24 ods. 3 a 5 je iné. Tu sa hovorí o „poradenstve na nezávislom základe“. Podľa návrhu môže byť toto poradenstvo na nezávislom základe založené na „širokej alebo obmedzenejšej analýze trhu“.

4.2.3 Súhrnne možno konštatovať, že v návrhu sa hovorí o viacerých rozličných situáciách v oblasti sprostredkovania:

- sprostredkovanie bez poradenstva, napríklad pri predaji prostredníctvom internetu,
- sprostredkovanie s poradenstvom, ktoré sa poskytuje ako osobné odporúčanie,
- sprostredkovanie s poradenstvom na základe nestrannej analýzy s požiadavkami na jeho formu, ktoré z toho vyplývajú,
- sprostredkovanie s poradenstvom poskytnutým na nezávislom základe a založeným
 - na širokej analýze trhu alebo
 - na obmedzenejšej analýze trhu.

4.2.4 Ako sa uvádza vyššie, poradenstvo na nezávislom základe musí vyhovovať aj príslušným požiadavkám na jeho formu. Je však nejasné, či tieto požiadavky na formu musia byť splnené tak pri širokej analýze trhu, ako aj pri obmedzenejšej analýze trhu.

4.3 Článok 17

4.3.1 Výbor súhlasí s tým, že pre spotrebiteľa je dôležité, aby sa odhalili konflikty záujmov a že v súvislosti s formami odmien musí existovať určitá transparentnosť. Dôraz by sa však nemal klást iba na transparentnosť v otázkach odmien, ale aj na systémy riadenia výkonnosti, na ktorých sa zakladajú tak pohyblivé odmeny, ako aj vývoj pevných plátov. Konflikty záujmov môžu vzniknúť aj bez akejkoľvek formy pohyblivej odmeny, a to v prípadoch, keď sprostredkovateľ musí splniť operačné ciele. Často tu môže ísť o predajné ciele pri určitom produkte, ale aj o nepriame ciele. Za takýmito cieľmi sa môže skrývať riziko konfliktu záujmov medzi cieľmi stanovenými poisťovňou a potrebou zákazníka týkajúcou sa obstarania vhodného poisťného produktu.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o klinickom skúšaní liekov na humánne použitie, ktorým sa zrušuje smernica 2001/20/ES“

COM(2012) 369 final – 2012/0192 (COD)

(2013/C 44/17)

Spravodajkyňa: **pani KÖSSLER**

Rada a Európsky parlament sa 7. septembra a 11. septembra 2012 rozhodli podľa článkov 114 a 168 ods. 4 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o klinickom skúšaní liekov na humánne použitie, ktorým sa zrušuje smernica 2001/20/ES“

COM(2012) 369 final – 2012/192 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 105 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV uznáva, že klinický výskum je zásadnou a nepretržite sa rozvíjajúcou oblasťou vedy s cieľom porozumieť chorobám a vyvinúť lieky pre pacientov.

1.2 V súvislosti s vedeckým pokrokom v klinickom výskume a s rozvojom inovatívnych terapií treba v plnej miere zohľadniť ochranu subjektov pred nadmernými rizikami a záťažou, pričom blaho jednotlivcov musí mať vždy prednosť pred ostatnými záujmami.

1.3 Nariadenie bude počas svojej účinnosti systémom, prostredníctvom ktorého sa budú posudzovať vyvíjané a nové návrhy skúšok. Vzhľadom na rozvoj vedy a techniky a ich vplyv na spôsob vykonávania skúšania a testovania výrobkov v klinických skúškach v budúcnosti má význam prísne ustanovenie o pravidelnom posudzovaní a v prípade potreby aj zmena a doplnenie nariadenia.

1.4 EHSV žiada o zavedenie jednotnej oblasti riadenia EÚ pre klinické skúšanie, ktorá pacientom umožní prístup k rôznemu klinickému skúšaniam v rôznych členských štátoch bez ohľadu na ich krajinu pôvodu alebo pobytu a ktorá bude rešpektovať univerzálne etické, vedecké a technické zásady, podľa ktorých sa toto klinické skúšanie posudzuje.

1.5 EHSV víta a dôrazne podporuje zavedenie a využívanie centrálneho portálu pre viacnárodné klinické skúšanie a skúšanie v jednej krajine bez potreby kódovania údajov do vnútroštátnych systémov. Zmenší sa tým administratívna záťaž vytvorená

súčasnou smernicou a zabezpečí sa harmonizácia požiadaviek na predkladanie žiadostí zo strany vnútroštátnych orgánov. Tento centrálny portál okrem iného zabezpečí efektívny proces cyklu klinického skúšania, keďže zjednoduší možnosť zapojenia ďalších členských štátov do klinického skúšania.

1.6 EHSV podporuje rozdelenie koordinovaného hodnotiaceho procesu na dve časti v súlade s návrhom nariadenia. Vznikne tým prehľadný a zrozumiteľný systém, v rámci ktorého nebude zdvojenie hodnotenia príslušnými orgánmi, takže pacienti vo všetkých dotknutých členských štátoch budú mať čo najskôr prístup ku klinickému skúšaniam, a to približne v rovnakom čase.

1.7 EHSV žiada, aby do nariadenia boli výslovne zaradené hodnotenia nezávislých etických komisií (v súlade s požiadavkami bodu 15 Helsinskej deklarácie, kapitola II návrhu a smernice 2001/20/ES). Etické hodnotenie je dôležitou súčasťou schvaľovacieho procesu klinického skúšania v záujme zabezpečenia rešpektovania práv pacientov. Schválenie klinického skúšania by sa nemalo udeliť dovtedy, kým nezávislá etická komisia nevydá priaznivé stanovisko.

1.8 EHSV žiada EÚ, aby podporila a uľahčila spoluprácu a výmenu vedeckých informácií medzi členskými štátmi v rámci siete spájajúcej etické komisie vymenované členskými štátmi. EHSV si je vedomý, že EurecNet existuje, ale žiada vytvorenie formálneho orgánu zameraného na pacienta, ktorý by nahradil EurecNet. Ustanovenia týkajúce sa siete etických komisií by sa mali zahrnúť do nariadenia.

1.9 EHSV dôrazne podporuje rozlišovanie nízkointervencijských klinických skúšaní stanovené v nariadení.

1.10 EHSV víta zámer zvýšiť záruky na spracovanie osobných údajov, pokiaľ sa nedosiahne rovnováha medzi právami jednotlivcov a bezpečným a zabezpečeným používaním údajov pacientov na výskum v oblasti zdravia.

1.11 EHSV podporuje zriadenie Koordinačnej a poradnej skupiny pre klinické skúšanie (CTAG) podľa článku 81.

1.12 Keďže klinické skúšanie sa najčastejšie vykonáva na liekoch, je potrebné poznamenať, že v niektorých prípadoch sa klinické skúšanie – alebo štúdie klinického výkonu – môžu vykonávať aj v prípade zdravotníckych pomôcok a diagnostiky *in vitro*, a najnovšie návrhy nariadenia Komisie o zdravotníckych pomôckach ⁽¹⁾ a nariadenia o diagnostických zdravotníckych pomôckach *in vitro* ⁽²⁾ zahŕňajú požiadavky na štúdie klinického výkonu. Najmä v kontexte personalizovanej medicíny bude spoločné skúšanie pomocou farmaceutických a diagnostických zdravotníckych pomôcok pravdepodobne pribúdať. Preto by sa malo zabezpečiť, aby boli požiadavky a postupy v súvislosti so žiadosťami o lieky a zdravotnícke pomôcky zlučiteľné a aby sa v čo najväčšej miere predišlo zdvojeniu.

1.12.1 EHSV uznáva, že údaje týkajúce sa klinického skúšania predložené v dokumentácii k žiadosti o povolenie na uvedenie na trh sa musia zakladať na klinických skúšaní, ktoré boli pred svojím začatím zaregistrované vo verejnom registri, ktorý je hlavným registrom medzinárodnej platformy pre registráciu klinického skúšania Svetovej zdravotníckej organizácie, alebo schváleným registrom Medzinárodného výboru redaktorov lekárskeho časopisov (ICMJE).

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1 V posledných rokoch počet žiadostí o klinické skúšanie v EÚ výrazne klesol (od roku 2007 do roku 2011 o 25 %), pričom náklady na vykonávanie klinického skúšania sa zvýšili a priemerný čas pred začatím klinického skúšania sa predlžil. Podľa Európskej komisie mala smernica 2001/20/ES v mnohých smeroch priamy účinok na náklady a uskutočniteľnosť klinického skúšania, čo viedlo k zníženiu aktivity v oblasti klinického skúšania v EÚ.

2.2 Cieľom súčasného návrhu je dosiahnuť, aby vykonávanie klinického skúšania bolo rýchlejšie, jednoduchšie a lacnejšie stanovením harmonizovaných pravidiel týkajúcich sa udeľovania povolení a vykonávania klinických skúšok s cieľom zvýšiť atraktivnosť EÚ ako miesta pre klinické skúšanie, znížiť náklady na klinické testovanie a podporiť verejné zdravie.

2.3 Návrh má podobu nariadenia, ktorým sa nahrádza smernica 2001/20/ES. Touto právnou formou sa zabezpečí, že hodnotenie členských štátov bude založené na žiadosti o povolenie klinického skúšania s rovnakým textom, a nie na odlišných vnútroštátnych transpozičných opatreniach. Príslušným subjektom zároveň umožní plánovať a vykonávať klinické skúšanie, vrátane mnohonárodného klinického skúšania, na základe jedného regulačného rámca.

2.4 Tento návrh obsahuje tieto hlavné body: povoľovanie klinického skúšania, podávanie správ o bezpečnosti, informovaný súhlas, výroba a označovanie testovaného výrobku, vykonávanie skúšania, náhrada škody, zodpovednosť (skúšajúci, zadávateľ, spoločný zadávateľ), kontaktná osoba v EÚ a inšpekcie.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV víta revíziu európskych právnych predpisov o klinickom skúšaní ako príležitosť pre Európu preukázať, že pri regulovaní a riadení vykonávania klinického skúšania koná ako jeden súdržný región a je atraktívnym miestom pre zadávateľov, na ktorom môžu vykonávať svoj klinický výskum a zároveň poskytnúť pacientom prístup ku klinickému skúšaní.

3.2 EHSV uznáva, že klinické skúšanie je v EÚ na zstupe (najmä akademický výskum zaznamenal v EÚ výrazný pokles); k tomuto poklesu nedošlo len vinou právnych predpisov EÚ, ale aj z dôvodu mnohých mäťúcich faktorov. Rovnako aj v USA klesol počet klinických štúdií a v posledných rokoch k tomuto poklesu mohla prispieť aj hospodárska kríza. Právne predpisy EÚ môžu prispieť k riešeniu tejto situácie.

3.3 EHSV poznamenáva, že súčasný návrh môže spomaliť mieru tohto poklesu, ale vo svojej súčasnej podobe ho nebude môcť úplne zastaviť alebo zvrátiť. Je to však možnosť, ako v EÚ vytvoriť lepšie prostredie na klinický výskum, čo by mohlo celkovo podporiť konkurencieschopnejší rámec pre klinický výskum.

3.4 EHSV zdôrazňuje, že vedecký výskum napreduje v súlade s pokrokom týkajúcim sa našich vedeckých a technických znalostí. S cieľom zabezpečiť, aby toto nariadenie naďalej podporovalo európsky klinický výskum, je potrebné pravidelne vykonávať revíziu tohto nariadenia, pomocou ktorej je možné vykonať všetky nevyhnutné zmeny a doplnenia. Túto skutočnosť podporuje aj oznámenie Komisie s názvom „Integrovaná priemyselná politika vo veku globalizácie – Konkurencieschopnosť a udržateľnosť v popredí záujmu“ ⁽³⁾, v ktorom sa uvádza, že „systematické hodnotenie právnych predpisov sa musí stať neoddeliteľnou súčasťou inteligentnej regulácie.“

⁽¹⁾ COM(2012) 542 final.

⁽²⁾ COM(2012) 541 final.

⁽³⁾ COM(2010) 614.

3.4.1 EHSV vyžaduje, aby sa stanovili ustanovenia s cieľom vyhodnotiť vykonávanie tohto nariadenia na základe nadobudnutých skúseností a podať o ňom správu, s osobitným dôrazom na rôzne typy povoleného klinického skúšania a na vedecký a technický pokrok.

3.4.2 EHSV žiada o zavedenie tohto pozmeňujúceho a dopĺňujúceho návrhu k doložke o preskúmaní: „Päť rokov po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia a nasledujúcich každých päť rokov predloží Komisia správu Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní tohto nariadenia, ktorá bude obsahovať komplexné informácie o rôznych typoch klinického skúšania povoleného podľa tohto nariadenia vrátane vymedzenia plánov na akékoľvek vhodné zmeny a doplnenia.“

3.4.3 EHSV žiada Komisiu, aby v tejto správe vyhodnotila vplyv vedeckého a technického pokroku na uplatňovanie tohto nariadenia.

3.5 EHSV poznamenáva, že v dôsledku súčasných neprimeraných administratívnych požiadaviek na nízko intervenčné klinické skúšanie došlo v Európe k poklesu klinického výskumu vykonávaného akademickou obcou. Nízko intervenčné klinické skúšanie vykonáva prevažne akademická obec a je dôležité pre pokrok a napredovanie lekárskej praxe.

3.5.1 EHSV podporuje klasifikáciu nízko intervenčného klinického skúšania v článku 5 ods. 2 písm. d), keďže sa tým znížia nadmerné administratívne povinnosti kladené na zadávateľov, čím sa opätovne obnoví prístup pacientov k tomuto nízko intervenčnému klinickému skúšanju.

3.6 EHSV žiada o nariadenie, ktoré zabezpečí vytvorenie jedného priestoru riadenia EÚ pre klinické skúšanie, ktoré pacientom umožní prístup k informáciám o klinickom skúšaní a následne vstup do rôznych klinických skúšok v rôznych členských štátoch bez ohľadu na ich krajinu pôvodu alebo pobytu, a ktoré bude rešpektovať univerzálnosť etických, vedeckých a technických zásad, podľa ktorých sa toto klinické skúšanie posudzuje. Takéto zásady boli dohodnuté na medzinárodnej konferencii o harmonizácii usmernení pre správnu klinickú prax, a sú zlučiteľné so zásadami, ktoré boli vypracované v rámci Helsinskej deklarácie Svetovej asociácie lekárov o etických princípoch pre medicínsky výskum na ľuďoch. EHSV je presvedčený, že nariadenie by na Helsinskú deklaráciu nemalo odkazovať len v odôvodneniach, ale aj v článku 9.

3.7 EHSV navrhuje zavedenie jednotného európskeho priestoru bez hraníc na vykonávanie skúšania, čo by predstavovalo zásadnú zmenu, ktorá radikálnym spôsobom zatriktívni Európu ako destináciu pre klinické skúšanie a ktorá európskym pacientom poskytne prístup k najnovšej inovatívnej liečbe.

3.8 EHSV zdôrazňuje, že s cieľom pomôcť pri plnení časových lehôt v rámci tichého schvaľovacieho mechanizmu je

potrebné v texte objasniť, že skúšanie sa môže začať od dátumu oznámenia, ak členské štáty neuviedli dôvody, pre ktoré neakceptujú klinické skúšanie. Lehoty zahŕňajúce mechanizmus tichého súhlasu uvedené v návrhu nariadenia sú jednoznačne považované za príliš krátke, a preto by sa mali predĺžiť.

3.9 EHSV uznáva, že je potrebný mechanizmus, ktorý by etickým komisiám pomohol vymieňať si skúsenosti a znalosti a učiť sa navzájom. Platforma pre takúto sieť musí byť koordinovaná a financovaná na úrovni EÚ. EHSV odporúča, aby bola účasť pacientov povinná, keďže primerané zastúpenie pacientov zabezpečí, že rozhodnutia budú odrážať ich záujmy a potreby, pričom zohľadňuje aj účasť pacientov na procese hodnotenia uvedenom v článku 9.

3.10 EHSV odporúča posilnenie spolupráce medzi etickými komisiami s cieľom podporiť členské štáty pri dosahovaní väčšej efektívnosti, úspor z rozsahu a snahy o predchádzanie zdvojeniu úsilia. Toto nariadenie by malo zjednodušiť vytvorenie trvalých štruktúr zahŕňajúcich všetky relevantné orgány členských štátov, ktoré budú stavať na existujúcich pilotných projektoch a konzultáciách so širokou škálou zainteresovaných strán. Toto nariadenie by preto malo byť základom pre trvalú podporu takejto spolupráce zo strany Únie. Poskytne základ na zlepšenie účinnosti pri hodnotení aspektov uvedených v článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1.

3.10.1 EHSV uznáva, že poistenie klinického skúšania predstavuje pre zadávateľov obrovské náklady, pričom o niekoľko rokov môže dôjsť k ďalšiemu nárastu nákladov na lieky. Pokus Európskej komisie znížiť náklady na poistenie zodpovednosti pre zadávateľov by nemal viesť k zhoršeniu bezpečnosti účastníkov v prípade poistnej udalosti, ktoré by mohlo nastať pri odstránení povinného poistenia. EHSV je proti všeobecnému odstráneniu povinného poistenia, súhlasí však s tým, že v jasne vymedzených prípadoch by malo byť možné povoliť výnimky.

3.10.2 Vytvorenie mechanizmov kompenzácie si vyžaduje podrobnejšiu špecifikáciu, najmä čo sa týka otázky, ako a kto bude tento mechanizmus financovať. Vytvorenie vnútroštátnych mechanizmov kompenzácie prináša so sebou riziko odlišného finančného krytia v jednotlivých členských štátoch. Aj rôzne systémy zdravotného poistenia a poistenia zodpovednosti za výrobok v členských štátoch môžu viesť k zhoršeniu v prípade poškodenia subjektov.

3.11 Zjednodušenie **podávania správ o bezpečnosti**, konkrétne jeho **centralizácia** v Európskej agentúre pre lieky, bude veľkým úspechom a zároveň by malo prispieť k zníženiu zbytočnej administratívnej záťaže súvisiacej s farmakovigilanciou pri súčasnom maximalizovaní schopnosti EÚ včas zistiť príslušné prípady.

3.11.1 EHSV odporúča, aby sa v nariadení nezavádzali konkrétne kategórie ochorení alebo typy liekov. Nariadenie by sa malo zameriavať na zaistenie bezpečnosti zúčastnených strán a spoľahlivosť získaných údajov. Ak by mali mať konkrétne ochorenia v nariadení svoju vlastnú klasifikáciu, existujú obavy, že by sa zaviedlo príliš mnoho nových klasifikácií, čo by u zadávateľov a príslušných vnútroštátnych orgánov spôsobilo zmätok. Existuje závažné riziko, že rozsiahly systém klasifikácie by bol v rozpore s cieľom nariadenia, ktorým je zjednotenie a harmonizácia.

3.12 EHSV podporuje zriadenie Koordinačnej a poradnej skupiny pre klinické skúšanie (CTAG) ako kľúčový krok na zaistenie skutočnej harmonizácie klinického výskumu v celej Európe. V záujme maximalizácie fungovania tejto skupiny by sa stretnutia mali týkať len strán uvedených v článku 81. Zainteresovaným stranám by sa však podľa tohto nariadenia mala zabezpečiť možnosť predkladať otázky alebo témy, o ktorých by táto poradná skupina mala diskutovať. Zvýšila by sa tým transparentnosť a rovnováha medzi všetkými stranami zainteresovanými na klinickom skúšaní vrátane pacientov.

3.12.1 EHSV preto žiada o zahrnutie nasledujúceho textu do článku 81 ods. 5: „Komisia na žiadosť príslušnej skupiny zainteresovaných strán predloží Koordinačnej a poradnej skupine pre klinické skúšanie jednu alebo viac otázok na diskusiu, ktoré sú relevantné podľa článku 81 ods. 2, a to na najbližšom stretnutí, a v prípade potreby na tento účel zvolá CTAG. Ak Komisia odmietne predložiť otázku CTAG alebo zvolá CTAG na základe žiadosti skupiny zainteresovaných strán, Komisia žiadateľa informuje o svojom zamietnutí a uvedie odôvodnenie. Ak CTAG o tejto otázke diskutuje podľa tohto ustanovenia, Komisia zabezpečí, aby bol dotknutý žiadateľ informovaný o výsledku tejto diskusie.“

3.13 Aj keď EHSV podporuje zámer Komisie zvýšiť záruky na spracovanie osobných údajov, zdôrazňuje, že je potrebná primeraná rovnováha medzi právami jednotlivcov a bezpečným a zabezpečeným používaním údajov pacientov na výskum v oblasti zdravia. Najmä vtedy, keď pacienti zúčastňujúci sa na klinickom skúšaní udelili pomerne široký informovaný súhlas, ktorý povoľuje využívať vzorky a údaje pre budúci výskum, je nevyhnutné pre používanie týchto údajov dodržiavať správnu klinickú prax a etické zásady.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV dôrazne podporuje jednotnú **štruktúru EÚ týkajúcu sa riadenia klinického skúšania**, ktorá musí výrazne zjednodušovať realizáciu klinického výskumu v EÚ, a mala by byť základným kritériom a cieľom pre zmenu a doplnenie tohto nariadenia, ako aj jeho revíziu.

4.2 EHSV žiada, aby sa do nariadenia zahrnuli ustanovenia týkajúce sa **siete etických komisií**.

4.2.1 Členov takejto siete vymenujú členské štáty, ktoré oznámia ich mená a kontaktné údaje Komisii. Títo členovia sa zúčastňujú na aktivitách siete a prispievajú k nim. Táto sieť je založená na zásade správneho riadenia zahŕňajúceho transparentnosť, objektívnosť, nezávislosť expertízy, spravodlivosť postupov a primerané konzultácie so zainteresovanými stranami so zmysluplnou účasťou pacientov vo všetkých fázach.

4.2.2 Cieľom siete etických komisií je:

- a) podporovať spoluprácu medzi vnútroštátnymi a miestnymi etickými komisiami alebo orgánmi s cieľom zefektívniť a harmonizovať procesy vedúce k vydaniu súhlasu etickej komisie,
- b) podporovať analýzu charakteru a typu informácií, ktoré sa môžu vymieňať,
- c) zabrániť zdvojeniu hodnotení,
- d) zabezpečiť, aby boli pacienti zúčastňujúci sa na klinickom skúšaní v EÚ chránení podľa rovnakých univerzálnych etických zásad,
- e) podporovať celoeurópsku harmonizáciu kvalifikácií a odbornú prípravu členov etických komisií.

4.2.3 EHSV podporuje financovanie tejto komisie prostredníctvom výskumného programu EÚ. Iba tie orgány a subjekty v rámci siete, ktoré zúčastnené členské štáty označili ako príjemcov, majú nárok na pomoc od Únie.

4.3 EHSV uznáva, že **časové lehoty** na pridanie nového členského štátu nie sú konkurenčné a nezodpovedajú časovým lehotám uvedeným na hodnotenie časti II príslušnými členskými štátmi vymedzenými v článku 7. Ako ďalší príslušný členský štát môže nesúhlasiť so záverom spravodajského členského štátu o časti I jedine z týchto príčin:

- a) významné rozdiely v bežnej klinickej praxi medzi príslušnými členskými štátmi a členským štátom podávajúcim správu, ktoré by viedli k menej cennej liečbe subjektu v porovnaní s tou, aká by bola poskytnutá v rámci bežnej klinickej praxe,
- b) porušenie vnútroštátnych právnych predpisov uvedených v článku 86; toto hodnotenie by malo byť možné za menej ako 10/20 navrhovaných dní, t. j. za desať dní a možnosť prerušiť príslušný čas na získanie týchto doplňujúcich vysvetlení by mala byť v súlade s časovou lehotou na hodnotenie časti II príslušnými členskými štátmi vymedzenými v článkoch 7 a 14 ods. 8.

4.4 Pokiaľ ide o postup hodnotenia, EHSV odporúča, aby každý členský štát – okrem podmienok stanovených v článku 7 ods. 1 – posúdil žiadosť s ohľadom na splnenie požiadaviek na ochranu subjektov. EHSV s cieľom predísť zdĺhavému postupu povoľovania klinického skúšania, ktorý by oddialil prístup pacientov ku klinickému skúšaniam, navrhuje tieto zmeny a doplnenia v **článku 7 ods. 2**, prvá veta: „Každý príslušný členský štát vyhotovuje svoje posúdenie **vrátane stanoviska národnej etickej komisie** do desiatich dní od dátumu validácie **podľa článku 6 ods. 4**.“

4.5 Na koniec **článku 8 ods. 6** by sa mala pridať táto veta: „Zadávateľ môže začať klinické skúšanie od dátumu oznámenia, pokiaľ príslušný členský štát svoj neoznami svoj nesúhlas v súlade s odsekom 2.“

4.6 V záujme zabezpečenia bezpečnosti pacientov výbor naliehavo žiada rozšírenie lehôt uvedených v navrhovanom

nariadení. Rozšíriť by sa mali najmä tieto lehoty: v článku 5 ods. 2 zo 6 na 14 dní, v článku 5 ods. 4 tretí pododsek z 3 na 7 dní, v článku 6 ods. 4 z 10 na 25 dní, z 25 na 35 dní a z 30 na 40 dní, ako aj v článku 17 ods. 2 zo 4 na 10 dní.

4.7 Normy ochrany uvedené v článkoch 31 a 32 navrhovaného nariadenia by sa mali zakladať na ustanoveniach smernice 2001/20/ES alebo aspoň zaručiť členským štátom možnosť neuplatňovania s ohľadom na ochranu zraniteľných skupín.

4.8 V prípade dokumentácie týkajúcej sa dodržania správnej výrobnnej praxe skúšaného lieku (príloha I bod 6) EHSV zdôrazňuje, že žiadosť by mala obsahovať vyhlásenie potvrdzujúce, že všetka dokumentácia týkajúca sa dodržania správnej výrobnnej praxe skúšaného lieku (liekov) je zaevidovaná a možno do nej v rámci inšpekcie nahliadnuť v záujme zaistenia zachovania bezpečnosti pacienta.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o kolektívnej správe autorských práv a súvisiacich práv a o poskytovaní multiteritoriálnych licencií na práva na využívanie hudobných diel online na vnútornom trhu“

COM(2012) 372 final – 2012/0180 (COD)

(2013/C 44/18)

Spravodajca: **pán LEMERCIER**

Rada (10. septembra 2012) a Európsky parlament (11. septembra 2012) sa rozhodli podľa článkov 50 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o kolektívnej správe autorských práv a súvisiacich práv a o poskytovaní multiteritoriálnych licencií na práva na využívanie hudobných diel online na vnútornom trhu“

COM(2012) 372 final – 2012/0180 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 116 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV schvaľuje a podporuje návrh smernice, ktorý predložila Komisia, týkajúci sa riadenia organizácií kolektívnej správy digitálnych práv a udeľovania multiteritoriálnych licencií (MTL) k hudobným dielam na jednotnom trhu.

1.2 Domnieva sa, že vzhľadom na význam hudby na trhoch s online kultúrnym obsahom bol rozsah pôsobnosti vybraný dobre, vďaka čomu by sa mohli získať skúsenosti v oblasti cezhraničnej správy práv, ktoré by neskôr mohli poslúžiť ako príklad alebo aspoň inšpirácia pre online predaj multimediálneho obsahu a kníh.

1.3 EHSV zohľadnil posúdenie vplyvu⁽¹⁾, ako aj reakcie z odborných kruhov a reakcie spotrebiteľov. Súhlasí s názorom, že je potrebné vymedziť jednotný právny rámec pre organizácie správy a vytvoriť istý druh európskeho licenčného pasu pre online hudbu.

1.4 Upozorňuje, že organizáciám kolektívnej správy sa v prechodnom období bude musieť poskytnúť podpora, aby sa mohli prispôsobiť tejto forme cezhraničnej distribúcie, ktorá im spôsobuje problémy technického i materiálneho charakteru, ktorých si je EHSV vedomý.

1.5 EHSV schvaľuje navrhovaný právny základ (články 50 až 54 Zmluvy o fungovaní EÚ), ktorý sa týka slobody usadiť sa a slobodného poskytovania služieb na vnútornom trhu. Pokiaľ

ide o uplatnenie smernice o službách, bolo by potrebné vziať do úvahy, že organizácie kolektívnej správy sú neziskové subjekty so špecifikami, ktoré ich odlišujú od podnikov.

1.6 Tvorcovia sú často vo veľmi ošemetnej situácii, pretože ich úspech je neistý a ich príjmy nepravidelné. Organizácie kolektívnej správy môžu pomôcť umeleckým tvorcom rozvíjať kultúrnu činnosť tým, že podporia slabší repertoár a začínajúcim umelcom. Na základe zásady solidarity poskytujú organizácie kolektívnej správy pomoc autorom v ťažkej situácii a pomáhajú pri podpore nových talentov. Organizácie kolektívnej správy tým významne prispievajú k rozvoju európskej kultúrnej scény a rozvoju kultúrneho hospodárstva.

2. Návrh Komisie

2.1 Podľa Komisie sa platné *acquis* EÚ v oblasti autorských práv obmedzuje na vymedzenie autorského práva a s ním súvisiacich práv, obmedzení a výnimiek a s nimi súvisiacich ustanovení.

2.2 Veľmi málo ustanovení smernice o autorských právach a súvisiacich aktov⁽²⁾ sa týka kolektívnej správy práv a v žiadnej inej smernici sa nestanovuje rámec fungovania organizácií kolektívnej správy. Ak aj v súčasnosti existujú a vytvárajú sa záväzné predpisy týkajúce sa ich riadenia a transparentnosti, je to v dôsledku judikatúry Súdneho dvora EÚ a rozhodnutí Komisie.

⁽¹⁾ SWD(2012) 204 final (len v anglickom jazyku) a SWD(2012) 205 final.

⁽²⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladiení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti; rôzne súvisiace akty – smernice a odporúčania – napr. smernica Európskeho parlamentu a Rady z 10. marca 2010 o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica 2010/13/EÚ o audiovizuálnych mediálnych službách).

2.3 Právne predpisy sa však v členských štátoch v praxi odlišujú; pravidlá, ktoré sa vzťahujú na organizácie správy sú tiež rôzne, no najviac sa v praxi líšia spôsoby a postupy kontroly využívania vyzbieraných finančných prostriedkov a ich rozdeľovanie oprávneným osobám, pričom im často chýba transparentnosť. V niektorých krajinách sa dokonca zaznamenali praktiky hraničiace so zneužitím majetku spoločnosti na osobné účely.

2.4 Cieľom návrhu je „stanoviť príslušný právny rámec pre kolektívnu správu práv, ktoré spravujú organizácie kolektívnej správy v mene držiteľov práv, a to:

- ustanovením pravidiel zabezpečujúcich lepšie riadenie a väčšiu transparentnosť pre všetky organizácie kolektívnej správy, ako aj
- povzbudením a uľahčením poskytovania multiteritoriálnych licencií na práva autorov na ich hudobné diela prostredníctvom organizácií kolektívnej správy, ktoré zastupujú autorov“.

2.5 Uvedený cieľ je možné splniť len prostredníctvom vhodného právneho aktu (v tomto prípade smernice) na európskej úrovni, so zreteľom na zásadu subsidiarity a proporcionality.

2.6 EHSV schvaľuje ciele návrhu a ostatné právne ustanovenia, ktoré majú umožniť ich splnenie. Takisto schvaľuje zvolený právny základ smernice, konkrétne články 50 a 51 až 54 Zmluvy o fungovaní EÚ, ako aj skutočnosť, že návrh nebude mať žiaden vplyv na rozpočet.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV sa už vyjadril⁽³⁾, že je potrebné zaviesť záväzné normy v oblasti kolektívnej správy práv a fungovania organizácií správy, aby sa zabezpečilo spravodlivé rozdeľovanie vyzbieraných finančných prostriedkov v prospech autorov a ďalších oprávnených osôb, transparentné riadenie, ktoré by mali kontrolovať členovia organizácií správy a nezávislý administratívny alebo súdny orgán zameraný na kontrolu účtov, ktorý by mal pravidelne uverejňovať správu o činnosti každej takejto organizácie správy, tak ako je to už zvykom vo viacerých členských štátoch.

3.2 Hlavná myšlienka návrhu smernice by mala byť v súlade s hlavnou myšlienkou smernice o autorských právach, podľa ktorej akákoľvek harmonizácia autorských práv a s nimi súvisiacich práv musí byť založená na vysokej úrovni ochrany. Táto ochrana pomáha zaistiť udržiavanie a rozvoj tvorivosti v záujme autorov, interpretov, producentov, podnikov a širokej verejnosti.

3.3 Rozhodnutie zamerať sa v legislatívnom návrhu na trh s hudobnými dielami je možné vysvetliť tým, že hudba má pomerne veľký význam na európskom trhu v porovnaní s ostatnými ponúkanými druhmi kultúrneho obsahu, ako aj technickými dôvodmi, keďže hudba si nevyžaduje jazykové úpravy.

3.4 Možno by bolo lepšie predložiť dva návrhy smerníc, jeden všeobecnejší, ktorý by sa týkal organizácií kolektívnej správy, a druhý, ktorý by sa týkal MTL na online distribúciu hudby.

3.5 EHSV však môže akceptovať aj jednu smernicu vzhľadom na mimoriadne dôležitú úlohu organizácií kolektívnej správy v šírení hudby. Práve tieto organizácie majú najlepšie postavenie na to, aby spravovali licencie a vyberali odmeny pre držiteľov práv a rozdeľovali ich. Ak sa držiteľia práv slobodne rozhodnú zveriť správu svojich práv nejakej organizácii kolektívnej správy, musia mať stále možnosť kontrolovať využívanie týchto práv a overiť si, či je správa finančných prostriedkov transparentná a spravodlivá.

3.6 EHSV sa domnieva, že dobrovoľné štandardy, ktoré si želajú organizácie správy, by boli nedostatočné na to, aby zabezpečili otvorené, jasné a jednotné pravidlá správy, ktoré si želajú autori a oprávnené osoby. Právne nezáväzné pravidlá by v praxi viedli k tomu, že by sa zachovala nadmerná rozmanitosť a prítomnosť regionálnych pravidiel, ktoré prevládajú na európskom trhu šírenia online kultúrneho obsahu a ktoré ho rozdeľujú.

3.7 EHSV sa domnieva, že smernica je vhodným aktom, keďže zjednocuje právne predpisy a zároveň členským štátom umožňuje, aby jej uplatňovanie prispôbili svojim vnútroštátnym podmienkam a osobitostiam.

3.8 Pokiaľ ide o organizácie správy, EHSV v plnom rozsahu schvaľuje tvrdenie, že „kolektívna správa práv vo všetkých odvetviach sa musí prispôbiť z hľadiska efektívnosti, presnosti, transparentnosti a spoľahlivosti služieb poskytovaných členom a používateľom“. Tieto požiadavky prirodzene spadajú do rozsahu pôsobnosti Digitálnej agendy pre Európu a stratégie Európa 2020 zameranej na „inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast“ a oznámení Komisie s názvom „Jednotný trh pre práva duševného vlastníctva“ a „Koherentný rámec na posilnenie dôvery v jednotný digitálny trh elektronického obchodu a online služieb“ a nadväzujú na „Zelenú knihu o online distribúcii audiovizuálnych diel v Európskej únii“.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 28, a Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 32.

3.9 „V odporúčaní Komisie 2005/737/ES o kolektívnej cezhraničnej správe autorských práv a s nimi súvisiacich práv na oprávnené online hudobné služby sa členské štáty vyzývajú, aby podporovali právne prostredie, ktoré by zodpovedalo primeranej správe autorských práv a súvisiacich práv na oprávnené poskytovanie online hudobných služieb a zlepšenie štandardov riadenia a transparentnosti organizácií kolektívnej správy.“

3.10 Odporúčania však nie sú záväznými predpismi, a preto sa uvedený návrh smernice snaží tento nedostatok odstrániť.

3.11 Navyše „tento návrh dopĺňa smernicu 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu, ktorej účelom je vytvorenie právneho rámca na zaistenie slobody usadiť sa a voľného pohybu služieb medzi členskými štátmi. Organizácií kolektívnej správy sa smernica 2006/123/ES týka ako poskytovateľov služieb kolektívnej správy“. EHSV sa zamýšľa nad tým, či je vhodné celú smernicu o službách primerane uplatňovať na organizácie kolektívnej správy. Mali by sa podrobnejšie preskúmať osobitosti týchto neziskových organizácií.

3.12 Uvedený návrh smernice bol teda vypracovaný v plnom súlade s platnými právnymi predpismi a perspektívami uvedenými v programoch rozvoja vnútorného trhu a v súlade s medzinárodnými dohodami, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty. EHSV navrhované ustanovenia schvaľuje.

3.13 Podobne ako Komisia, aj EHSV v súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami uprednostňuje taký variant riadenia a transparentnosti, ktorý by kodifikoval existujúce zásady a poskytol prepracovanejší rámec pravidiel riadenia a transparentnosti, čím by sa zvýšili možnosti kontroly nad organizáciami kolektívnej správy. Len každoročné preskúmanie činnosti organizácie kolektívnej správy jednak všetkými jej členmi, jednak nezávislým orgánom alebo nezávislou inštitúciou, môže zabezpečiť jej dobré riadenie.

3.14 EHSV sa však pýta, či viaceré organizácie správy, ktoré v súčasnosti pôsobia na území EÚ, budú mať dostatočné technické kapacity na to, aby mohli bez problémov zabezpečiť správu MTL.

3.15 Ďalším veľkým problémom je zlučovanie repertoárov. Komisia navrhuje tzv. európsky pas, ktorý by do značnej miery uľahčoval toto zlučovanie a v konečnom dôsledku aj udeľovanie licencií. „Stanovili by sa spoločné pravidlá [...] a vyvinul by sa konkurenčný tlak na organizácie kolektívnej správy, aby vypracovali účinnejšie postupy poskytovania licencií.“ EHSV podporuje tento prístup.

3.16 Rovnako schvaľuje právny základ, konkrétne článok 50 ZFEÚ (pôvodný článok 44 ZES), ktorý sa týka slobody usadiť sa, ako aj článok 53 (pôvodný článok 47 ZES) a článok 62 (pôvodný článok 55 ZES) ZFEÚ, pričom článok 62 ZFEÚ odkazuje na články 51 až 54 ZFEÚ, ktoré sa týkajú slobody poskytovať služby.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Autorské práva a s nimi súvisiace práva musia podporovať umeleckú tvorivosť prostredníctvom spravodlivého a primeraného odmeňovania držiteľov týchto práv a ich dedičov po dobu 50 až 95 rokov v súlade s chránenými právami a právnymi predpismi členských štátov Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO). Toto odmeňovanie by im malo zaistiť materiálne zabezpečenie dostatočné na to, aby mohli vo svojej umeleckej tvorbe pokračovať. V praxi v hudobnom či inom odvetví dokáže zo svojich práv vyžiť len veľmi málo autorov, najmä v dôsledku spôsobu fungovania organizácií kolektívnej správy, ktoré samotní umelci označujú za nejasné, a v dôsledku kontroly produkcie a distribúcie nadnárodnými oligopolmi.

4.2 V praxi to vyzerá tak, že národné alebo medzinárodné organizácie kolektívnej správy vyberajú prevažnú časť súm, ktoré platia používatelia licencií, a následne ich rozdeľujú medzi autorov, ktorí sú ich členmi:

— buď na základe vlastných pravidiel rozdeľovania paušálnych platieb, čo je zdrojom nejasností v súvislosti s ich činnosťou,

— alebo podľa individuálnych účtov v prípade, že držiteľia práv a licencované diela sú individuálne identifikované (toto sa uplatňuje pri online distribúcii, kde sú nevyhnutné kompletne informácie skôr k dispozícii).

4.3 Časť príjmov, ktorú skutočne dostanú držiteľia práv, sa napríklad vo Francúzsku, väčšinou pohybuje v rozmedzí od 9 do 10 % z príjmov hudobného priemyslu, bez ohľadu na to, či ide o predaj CD alebo online distribúciu, hoci náklady na online distribúciu sú oveľa nižšie ako pri priamom predaji. Produkčné spoločnosti, predovšetkým tie „najväčšie“, tak získavajú 50 % príjmov z priameho predaja a viac ako 60 % z online distribúcie. Prevádzkové náklady, ktoré si účtujú organizácie kolektívnej správy sú často veľmi vysoké, pričom pre členov vyplýva z členstva v nich povinnosť dať príslušnej organizácii výhradné práva na všetky svoje diela. Producenti okrem toho často autorom fakturujú aj náklady na reklamu alebo iné náklady, čím sa podiel autorov ešte viac znižuje.

4.4 EHSV konštatuje, že návrh smernice na základe zvoleného právneho základu reaguje na potrebu harmonizácie na vnútornom trhu a zároveň spĺňa požiadavky v oblasti transparentnosti, spravodlivosti a kontroly správy, ktoré vyjadrili držiteľia práv, ako aj požiadavky v oblasti spravodlivého odmeňovania členov organizácií kolektívnej správy; príliš veľa týchto členov má pocit, že nikdy nič nedostávajú, zatiaľ čo malý počet členov dostáva levý podiel (*). EHSV tiež konštatuje, že nerovnaké zmluvy, ktoré presadzujú najväčšie edičné a produkčné

(*) http://www.senat.fr/lc/lc30/lc30_mono.html – komparatívna štúdia o organizáciách kolektívnej správy v Európe.

spoločnosti v hudobnom priemysle, ostávajú v platnosti a budú i naďalej brániť väčšine autorov a oprávnených osôb, aby dostávali spravodlivú odmenu za svoju prácu. Návrh právneho predpisu nie je podľa názoru EHSV dostatočný na to, aby vedel zabezpečiť skutočnú propagáciu kultúry a literárnych a umeleckých diel vďaka primeranému odmeňovaniu ich autorov a tvorcov.

4.5 Ide o „minimálne“ ustanovenia, ktoré členským štátom ponechávajú veľký priestor pri transpozícii, aby mohli lepšie reagovať na požiadavky autorov a tvorcov a lepšie propagovať kultúru a šíriť ju. EHSV preto nemôže súhlasiť s analýzou niektorých legislatívnych zhromaždení, ktoré sa domnievajú, že návrh smernice nedodríava zásadu subsidiarity, pretože je príliš direktívny a podrobný. Okrem toho vyzýva Komisiu, aby preskúmala spôsoby, ako umožniť autorom, aby reálne profitovali zo zníženia nákladov na online distribúciu hudby, keďže zo zvýšenia príjmov profituje len jeden aktér na trhu, ktorý si chce takýmto spôsobom vykompenzovať znížené príjmy za distribúciu v priamom predaji. Najväčšie spoločnosti sa nerovnakými zmluvami a intenzívnym lobizmom za príliš represívne právne predpisy v oblasti online distribúcie snažia zachovať ekonomickú vzácnosť v protiklade k internetu, ktorý umožňuje neobmedzenú masovú distribúciu s veľmi nízkymi nákladmi.

4.6 Umelci by mali mať väčšiu kontrolu nad propagáciou svojich diel online a nad príjmami, ktoré takto vznikajú. Mali by mať možnosť priamo distribuovať niektoré diela, zdarma alebo za veľmi nízku cenu, v záujme ich propagácie. Vďaka internetu boli sprístupnené nové zdroje financovania práce autorov, ako napríklad výzva na financovanie budúcich produkcií poslucháčmi. Smernica by autorom mala zabezpečiť väčšiu kontrolu a viac možností.

4.7 EHSV víta článok 38, v ktorom sa členské štáty vyzývajú, aby stanovili sankcie s cieľom zabezpečiť dodržiavanie ustanovení transponovaných do ich vnútroštátnych právnych poriadkov.

4.8 Hlava II sa týka prvej tematickej časti smernice, konkrétne usporiadania a fungovania všetkých druhov organizácií kolektívnej správy. Požiadavkami týkajúcimi sa transparentnosti a povinností poskytovať informácie, ktoré sú oblasťami, na ktorých EHSV mimoriadne záleží, sa uspokojivo zaoberá kapitola 5 hlavy II (články 17 až 20).

4.9 Záväzky v oblasti transparentnosti sú posilnené aj ďalšími ustanoveniami. Článok 8 sa konkrétne zaoberá funkciou dohľadu a ponúka členom záruky ohľadom dobrej správy, pričom EHSV podporuje ustanovenia určené na tieto účely. Hlava IV týkajúca sa riešenia sporov (články 34 až 40), ako aj postupov na predkladanie sťažností (článok 37) účinne dopĺňa ustanovenia vzťahujúce sa na fungovanie organizácií kolektívnej správy, keďže členom umožňuje vzniesť námietky, ak správou svojich práv považujú za chybnú.

4.10 Pokiaľ ide o niektoré kritériá navrhované s cieľom oslobodiť menšie organizácie kolektívnej správy od udeľovania MTL, EHSV konštatuje, že existuje riziko, že by na trhu mohlo dôjsť ku koncentráciám, ktoré by mohli vyústiť do narušenia hospodárskej súťaže v neprospech najmenších aktérov, napríklad aktérov pôsobiacich v krajinách s menším počtom obyvateľov alebo tých, ktorí patria k určitým národnostným menšinám, ktorých príspevok ku kultúre Európy, si bude vyžadovať osobitné opatrenia na podporu ich účasti na európskom trhu s licenciami. EHSV sa domnieva, že vzhľadom na túto kultúrnu rozmanitosť by v súlade s článkom 107 Zmluvy o fungovaní EÚ menšie organizácie kolektívnej správy v týchto krajinách mali mať možnosť profitovať z podpory z verejných zdrojov, aby mohli propagovať svoje katalógy priamo na európskej úrovni a tiež samy ponúkať MTL.

4.11 Ustanovenia, ktoré majú pomôcť predchádzať konfliktom záujmov, zabezpečiť transparentnosť a účinné riadenie, ako aj informovanosť členov organizácií kolektívnej správy sú primerané, najmä článok 9, v ktorom sa ustanovujú povinnosti osôb, ktoré fakticky riadia organizácie kolektívnej správy.

4.12 Hlava III (články 21 až 33) sa týka európskych licencií v oblasti hudby distribuovanej online. V článku 21 (Poskytovanie multiteritoriálnych licencií na vnútornom trhu) sa ustanovuje zásada účinnej kontroly dodržiavania ustanovení hlavy III príslušnými orgánmi (pozri ich definíciu v článku 39).

4.13 Článok 22 (Kapacita na spracovanie multiteritoriálnych licencií) sa zaoberá hlavnými ustanoveniami druhej tematickej časti. Organizácie kolektívnej správy, ktoré môžu udeľovať MTL, musia byť schopné efektívne a transparentne elektronicky spracovávať údaje potrebné na správu takýchto licencií, vystavovať faktúry používateľom, vyberať platby za využívanie autorských práv a prideľovať sumy náležiacie držiteľom práv. EHSV schvaľuje podrobné požiadavky (v odseku 2) i skutočnosť, že sú minimálnymi podmienkami, ktoré treba splniť, avšak podčiarkuje praktické ťažkosti, ktoré sa môžu objaviť pri určovaní, či majú anulujúcu povahu alebo nie.

4.14 Je nevyhnutné stanoviť požiadavky, ktoré by mali spĺňať organizácie kolektívnej správy. V článku 23 (Transparentnosť informácií o multiteritoriálnom repertoári) sa požaduje, aby tieto informácie zahŕňali zastupované hudobné diela, zastupované práva, úplne alebo čiastočne, a zastupované členské štáty, a v článku 24 (Presnosť informácií o multiteritoriálnom repertoári) sa od organizácií kolektívnej správy žiada, aby zaviedli postupy, ktoré umožňujú držiteľom práv a iným organizáciám kolektívnej správy namietat proti obsahu údajov uvedených v článku 22 ods. 2 alebo informácií poskytovaných podľa článku 23. EHSV sa domnieva, že organizácia kolektívnej správy musí akceptovať všetky druhy legálnych dôkazov a bez zbytočného odkladu zabezpečiť potrebnú opravu.

4.15 Nevyhnutnosť, aby organizácia kolektívnej správy kontrolovala používanie práv tými, ktorým udelila multiteritoriálnu licenciu, ju núti, aby ponúkala možnosť podávať oznámenia o skutočnom používaní online práv prostredníctvom metódy uznanej v dobrovoľných normách alebo platných postupoch. EHSV schvaľuje možnosť odmietnuť podávanie oznámení v chránenom formáte, ak organizácia umožňuje podávanie oznámení s použitím uznávanej normy pre elektronickú výmenu údajov.

4.16 EHSV podčiarkuje, že využívanie otvorených a slobodných štandardov, a to aj v prípade vystavovania faktúr online (článok 25), by bolo vhodným riešením, ktoré by bolo prijateľné za každých okolností, a to by sa malo spresniť.

4.17 EHSV schvaľuje požiadavky stanovené v článku 25 ohľadom fakturácie, ktoré sa týkajú presnosti a rýchlosti vystavovania faktúr po použití MTL, ako aj povinnosť mať zavedené primerané postupy, ktoré umožnia poskytovateľovi spochybniť presnosť faktúry. Platby držiteľom práv sa musia vykonávať presne a bezodkladne (článok 26). EHSV schvaľuje podrobné požiadavky týkajúce sa informácií, ktoré sa majú poskytnúť držiteľom práv súčasne s platbou, ako aj odôvodnení vybratých honorárov.

4.18 EHSV tiež podporuje ustanovenia článkov 27, 28 a 29 (Závazok zastupovania inej organizácie kolektívnej správy pri poskytovaní multiteritoriálnych licencií), v ktorých sa organizácii kolektívnej správy, ktorá neposkytuje alebo neponúka poskytovanie MTL na práva na diela v jej vlastnom repertoári, umožňuje, aby požiadala inú organizáciu kolektívnej správy, ktorá spĺňa požiadavky uvedené v smernici, o uzavretie vzájomnej dohody o zastupovaní týchto práv.

4.19 EHSV žiada, aby sa táto formulácia spresnila: ide tu o povinnosť akceptovať mandát za okolností uvedených v článku 29 ods. 1 alebo nie?

4.20 EHSV tiež schvaľuje ustanovenia, ktoré sa týkajú udeľovania MTL a ktoré sú uvedené v článku 30 (Prístup k poskytovaniu multiteritoriálnych licencií), článku 31 (Poskytovanie multiteritoriálnych licencií pobočkami organizácií kolektívnej správy) a článku 32 (Podmienky poskytovania licencií v rámci online služieb).

4.21 EHSV súhlasí s výnimkou (článok 33), podľa ktorej požiadavky stanovené v hlave III neplatia pre organizácie kolektívnej správy, ktoré poskytujú na základe dobrovoľného zlúčenia požadovaných práv multiteritoriálne licencie na online práva na diela požadované vysielateľom pre jeho rozhlasové alebo televízne programy.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 443/2009 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO₂ z nových osobných automobilov do roku 2020“

COM(2012) 393 final – 2012/0190 (COD)

a

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EÚ) č. 510/2011 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO₂ z nových ľahkých úžitkových vozidiel do roku 2020“

COM(2012) 394 final – 2012/0191 (COD)

(2013/C 44/19)

Spravodajca: **pán IOZIA**

Európsky parlament a Rada sa 11. septembra 2012 rozhodli podľa článkov 192 ods. 1 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 443/2009 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO₂ z nových osobných automobilov do roku 2020“

COM(2012) 393 final – 2012/0190(COD)

a

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EÚ) č. 510/2011 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO₂ z nových ľahkých úžitkových vozidiel do roku 2020“

COM(2012) 394 final – 2012/0191 COD.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. decembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 116 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) odjakživa vo svojich stanoviskách podporoval všetky iniciatívy Komisie, ktoré súvisia so znižovaním emisií CO₂ a majú za cieľ v Európe úplne odstrániť emisie zlúčenín uhlíka do roku 2050, pričom sektor dopravy by mal znížiť svoje emisie o 60 %.

1.2 EHSV pripomína, že na svojom zasadnutí vo februári 2011 Európska rada potvrdila cieľ EÚ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2050 o 80 až 95 % v porovnaní s rokom 1990⁽¹⁾. Podľa medzivládnej skupiny odborníkov pre zmenu klímy (IPCC) musia rozvinuté krajiny spoločne dosiahnuť cieľ zníženia emisií, a zohľadniť pritom potrebné úsilie rozvojových krajín. To by malo umožniť celosvetovo znížiť emisie o 50 % do 2050 podľa cieľa stanoveného na obdobie po vypršaní platnosti Kjótskeho protokolu v celosvetovom právnom rámci, ktorý by mal byť prijatý do roku 2015 a realizovaný od roku 2020.

⁽¹⁾ COM(2011) 885 final.

1.3 EHSV súhlasí s tým, aby sa stanovovali čoraz prísnejšie ciele v oblasti boja proti klimatickým zmenám, hlavne v sektore cestnej dopravy, ktorý sa v EÚ podieľa 24 % na celkových emisiách CO₂. Oxid uhličitý je hlavným skleníkovým plynom s nárastom emisií o takmer 23 % v období rokov 1990 – 2010. Tento trend je neúnosný z hľadiska politiky Európskej únie v oblasti klimatických zmien.

1.4 EHSV podporuje zmeny dvoch nariadení, hoci konštatuje, že bude treba konať jednotne a účinne pri využívaní prostriedkov so zreteľom na bezpečnosť a konkurencieschopnosť, aby sa prekonal všetky prekážky, ktoré stoja v ceste vnútornému trhu s dopravou, podporili ekologické technológie a zmodernizovali dopravné siete. Výbor žiada urýchléné prijatie nariadení zohľadňujúcich jeho návrhy.

1.5 EHSV kladie osobitný dôraz na stanovenie dlhodobých cieľov aj na obdobie po roku 2020, aby vnútorný trh neprišiel o svoju konkurencieschopnosť. EHSV podporuje vyhladku stanoviť do roku 2014 nové ciele na obdobie po roku 2020

pod podmienkou, že sa vykoná dôkladné a podrobné hodnotenie vplyvu. EHSV odporúča preskúmať ciele do roku 2017 s ohľadom na rozvoj technológií, vyhliadky na vývoj trhu a požiadavky na znižovanie emisií skleníkových plynov. Podniky sa právom dovoľávajú stabilného a očakávaného legislatívneho rámca, ktorý by sa mal vypracovať s ohľadom na konkrétnu možnosť splniť veľmi ambiciózne ciele.

1.6 EHSV podobne ako vo svojich predchádzajúcich stanoviskách odporúča vypracovať model výpočtu emisií CO₂, do ktorého by boli zahrnuté všetky emisie súvisiace s výrobou vozidiel. Objem emisií CO₂ by sa mal brať do úvahy, pretože sa týka celého životného cyklu motorových vozidiel.

1.7 EHSV oceňuje návrh Komisie posúdiť do roku 2014, aký parameter úžitkovej hodnoty by sa mal použiť. Už dlhší čas presadzuje názor, že by sa tu mali uprednostniť emisie CO₂ pred hmotnosťou vozidla, aby sa podporil vývoj vozidiel s menším negatívnym vplyvom na životné prostredie a nižšou spotrebou.

1.8 EHSV nabáda Komisiu, aby ešte raz preskúmala návrh lineárnej krivky (percento sklonu), pričom pripomína, že stanovením hodnoty 60 % sa v prípade osobných automobilov emisie CO₂ zvýšia o 4,6 g. Čím viac sa percentuálna hodnota blíži k 100, tým väčší sú uprednostnené ťažké nákladné vozidlá.

1.9 Pre ľahké úžitkové vozidlá Komisia prijala návrh so sklonom 100 %, čo znamená menšie náklady pre výrobcov ľahkých úžitkových vozidiel s vysokou hmotnosťou.

1.10 EHSV víta navrhnutú politiku v oblasti sankcií po roku 2020, ktorou sa zavádza jednotná hodnota 95 EUR na g CO₂ pre osobné automobily i ľahké úžitkové vozidlá, a nazdáva sa, že tieto prostriedky by mali byť vyčlenené na opatrenia na podporu automobilového priemyslu.

1.11 EHSV sa nazdáva, že je nevyhnutné udržať vedúce postavenie vo svete v oblasti udržateľnej mobility, a preto sa domnieva, že oneskorené a málo ambiciózne zavedenie nových technológií by mohlo spôsobiť nezvratiteľný úpadok dopravného priemyslu Európskej únie na rýchlo sa rozvíjajúcom celosvetovom trhu.

1.12 EHSV odporúča zaviesť označovanie technických vlastností emisií jednotlivých modelov štítkami, ktoré by boli porovnateľné, jasné a úplné v prípade všetkých škodlivých emisií. Mal by sa zmeniť súčasný systém, ktorý ponecháva členským štátom možnosť rozhodovať o označovaní. Je potrebné zaviesť jednotný celoeurópsky systém označovania, ktorý by bol podľa možnosti dohodnutý s ostatnými medzinárodnými partnermi. V súčasnosti môže byť rovnaký automobil označený rôznymi štítkami s údajmi o emisiách v závislosti od členského štátu, ktorý napríklad zaviedol systém relatívneho označenia (*relative label*) založený na porovnávaní s konkurenčnými

modelmi v rámci toho istého segmentu, a nie systém, ktorý by uvítal každý rozumne uvažujúci človek, teda systém absolútneho označenia (*absolute label*), založený na absolútnej hodnote emisií.

1.13 EHSV odporúča, aby sa pre ľahké úžitkové vozidlá pre budúce ciele zaviedlo primerané prechodné obdobie (phase in) zodpovedajúce prípravnému obdobiu (lead time) potrebnému na prispôbenie sa zmenám v odvetví (7 – 10 rokov namiesto 5 – 7 rokov ako pre osobné automobily). Výrobné vlastnosti ľahkých úžitkových vozidiel neumožňujú prispôsobiť tak rýchlo ich dizajn, čo je ešte výraznejšie v čase prebiehajúcej hlboké krízy trhu v mnohých krajinách.

2. Návrhy Komisie

2.1 Európska komisia prijala 11. júla 2012 dva návrhy, ktorými sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 443/2009 a nariadenie (EÚ) č. 510/2011 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO₂ z nových osobných automobilov a z nových ľahkých úžitkových vozidiel do roku 2020.

2.2 Komisia zamýšľa do roku 2020 dosiahnuť tieto ciele:

— priemerné emisie z ľahkých úžitkových vozidiel vo výške 147 g CO₂/km;

— 95 g CO₂/km pre nové osobné automobily.

2.3 Komisia na dosiahnutie cieľov do roku 2020 stanovuje pre nové osobné automobily nasledujúce postupy:

— V návrhu je parametrom úžitkovej hodnoty naďalej hmotnosť vozidla v prevádzkovom stave.

— Krivka hraničnej hodnoty je naďalej lineárna so sklonom 60 % v porovnaní so základňou vozového parku, ktorý naďalej zodpovedá vozovému parku z roku 2006 a je v súlade s krivkou hraničnej hodnoty na rok 2015.

— Pre osobné automobily emitujúce do 35 g CO₂ na km sa v období od 2020 do 2023 zavedú superkredity s multiplikátorom 1,3 obmedzené počas trvania režimu na celkový počet 20 000 vozidiel na každého výrobcu.

— Aktualizuje sa cieľ na rok 2020 v súlade s výnimkou pre špecializovaných výrobcov.

— Výrobcovia, ktorí dosiahli menej ako 500 registrácií nových osobných automobilov ročne, sú oslobodení od povinnosti dosiahnuť cieľ znižovania emisií CO₂.

— Povoľuje sa väčšia pružnosť v súvislosti s časovou koordináciou prijímania rozhodnutí o udelení výnimiek na malé objemy.

— Ekologické inovácie sa ponechajú, keď sa uskutoční zrevi-dovaný postup kontroly.

— Poplatky za nadmerné emisie sa zachovávajú vo výške 95 EUR za g/km na vozidlo.

2.4 Komisia na dosiahnutie cieľov do roku 2020 stanovuje pre nové ľahké úžitkové vozidlá nasledujúce postupy:

— Parametrom úžitkovej hodnoty je naďalej hmotnosť vozidla v prevádzkovom stave.

— Krivka limitnej hodnoty zostáva lineárna so sklonom 100 % v porovnaní so základňou vozového parku.

— Výrobcovia, ktorí sú zodpovední za menej ako 500 registrácií nových ľahkých úžitkových vozidiel ročne, sú oslobodení od povinnosti dosiahnuť svoj cieľ znižovania špecifických emisií.

— Povoľuje sa väčšia pružnosť v súvislosti s časovou koordináciou prijímania rozhodnutí o udelení výnimiek na malé objemy.

— Ekologické inovácie sa ponechajú, keď sa uskutoční zrevi-dovaný postup kontroly.

— Poplatky za nadmerné emisie sa zachovávajú vo výške 95 EUR za g/km na vozidlo.

2.5 Vytýčené ciele umožnia znížiť emisie z nových osobných automobilov v priemere zo 135,7g CO₂/km v roku 2011 na 95 g di CO₂ na km v roku 2020, so záväzným cieľom vo výške 130g CO₂/km v roku 2015. Emisie z úžitkových vozidiel sa znížia zo 181,4 g CO₂/km v roku 2010 (posledný rok, pre ktorý sú k dispozícii údaje) na 147 g CO₂ na km v roku 2020, so záväzným cieľom vo výške 175g CO₂/km v roku 2017.

3. Úvod

3.1 EHSV, rovnako ako vo svojich predchádzajúcich stanoviskách k legislatívnym návrhom týkajúcim sa ľudskej činnosti, ktorá spôsobuje zvýšenie emisií CO₂, súhlasí s cieľom dosiahnuť čoraz prísnejšie ciele v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a domnieva sa, že prispôbenie správania výrobcov a spotrebiteľov má zásadný význam pre zmierňovanie klimatických zmien. V tejto súvislosti preto nemožno zanedbať žiaden rozumný krok, ktorý by umožnil konkrétne znížiť emisie z CO₂ z osobných automobilov a ľahkých úžitkových vozidiel, ktoré tvoria spoločne približne 15 % celkových emisií CO₂ v EÚ, vrátane emisií spojenými so zásobovaním palivami.

3.1.1 EHSV sa nazdáva, že posilnenie európskej legislatívy na obdobie po roku 2020 je nevyhnutným predpokladom udržania vedúceho postavenia Európy v oblasti technológií vo svete, dosiahnutého hlavne vďaka značným investíciám do inovácie a vysokým nárokom vnútorného trhu.

3.1.2 EHSV s presvedčením podporuje zmeny legislatívneho rámca v oblasti znižovania emisií oxidu uhličitého z osobných automobilov a ľahkých úžitkových vozidiel po roku 2020, ktoré by v účinných právnych predpisoch stanovili jasné ciele, vytýčili správny a stály smer pre investície, ktoré by ďalej podporovali inováciu výrobcov vozidiel a dodávateľov dielcov, a tým ešte viac posilnili konkurenčnú výhodu európskeho priemyslu v tomto sektore.

3.1.3 EHSV sa nazdáva, že zavedenie moderných a jednotných predpisov umožní lepší dohľad nad trhom s cieľom vytvoriť prostredie zdravej hospodárskej súťaže medzi európskymi výrobcami v oblasti najúčinnějších technológií z hľadiska spotreby a emisií.

3.1.4 EHSV konštatuje, že spotrebiteľom by to malo priniesť jednoznačné úspory a z analýzy Komisie vyplýva, že stanovené ciele sa dajú do roku 2020 dosiahnuť a sú únosné z hospodárskeho hľadiska. Plánované ciele sú nákladovo efektívne, potrebná technológia je ľahko dostupná na trhu a jej využitie by malo byť impulzom pre zamestnanosť a priniesť výhody spotrebiteľom a priemyslu.

4. Prípomienky

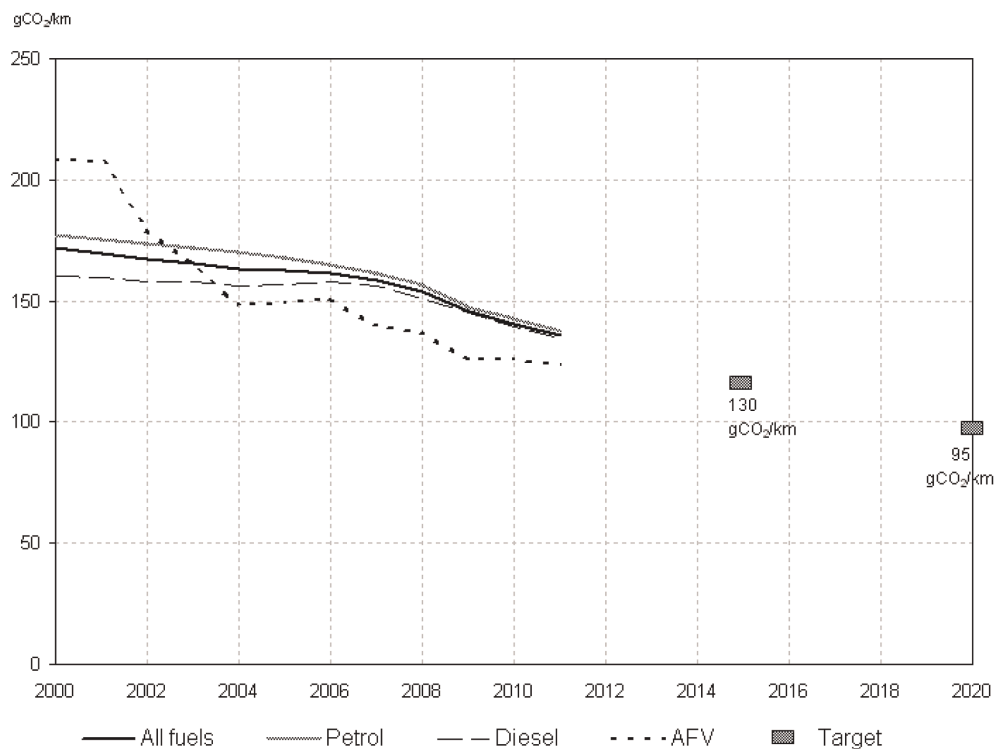
4.1 Osobné automobily – COM(2012) 393 final

4.1.1 EHSV pripomína, že emisie z ľahkých úžitkových vozidiel predstavujú približne 12,5 % celkových emisií CO₂ v Európskej únii. Množstvo vyprodukovaných emisií CO₂ je priamo úmerné množstvu spotrebovaného paliva, a preto majú vozidlá s nízkymi hladinami emisií oxidu uhličitého väčšiu účinnosť z hľadiska spotreby paliva a hospodárnejšiu prevádzku počas ich životnosti.

4.1.2 Trh s osobnými automobilmi v uplynulých piatich rokoch ťažko zasiahla prebiehajúca hospodárska kríza. Registrácie nových vozidiel poklesli v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2011 za prvých deväť mesiacov o 7,6 % a o 10,8 % za mesiac september.

4.1.3 EHSV s uspokojením sleduje vývoj prijatých politických opatrení a zvyšovanie povedomia spotrebiteľov, ako to vyplýva z nedávno uskutočnených štúdií Európskej environmentálnej agentúry. Novo zaregistrované vozidlá sú z hľadiska emisií čoraz efektívnejšie, a už v roku 2012 sa takmer podarilo dosiahnuť predbežný cieľ vytýčený pre rok 2015.

Vývoj emisií CO₂ z nových automobilov podľa druhu paliva (EÚ 27) ⁽²⁾

4.1.4 EHSV pokladá za nevyhnutné vykonať analýzu pomeru prínosu a nákladov z hľadiska čistých úspor pre spotrebiteľov. Na každé nové vozidlo sa usporí priemerne palivo v hodnote 340 eur za prvý rok, pričom počas celej životnosti (trinásť rokov) sa odhadované úspory pohybujú v rozpätí od 2 904 do 3 836 eur v porovnaní so strednodobým cieľom na rok 2015.

4.2 EHSV opakovane navrhuje prijať namiesto hmotnosti vozidla ako parameter užitočnej hodnoty objem emisií CO₂. Vyplynuli by z toho tieto výhody:

- ďalšie zníženie emisií,
- zníženie hmotnosti vozidiel,
- značná úspora paliva,
- vývoj materiálov a výskum,
- podnecovanie úspornejšej spotreby s uprednostnením funkčnosti a účinnosti.

4.3 EHSV sa nazdáva, že rozhodnutie zachovať lineárnu krivku hraničnej hodnoty so sklonom 60 % naznačuje opačnú tendenciu v porovnaní s ohlasovaným zámerom ďalej znižovať hodnoty emisií vyrábaných vozidiel. Dosiahnutý kompromis háji záujmy niekoľkých európskych podnikov, ale poškodzuje všetkých občanov.

4.4 Lhké úžitkové vozidlá – COM(2012) 394 final

4.4.1 EHSV pripomína, že emisie z ľahkých úžitkových vozidiel predstavujú približne 1,5 % celkových emisií CO₂ v Európskej únii. Množstvo vyprodukovaných emisií CO₂ je priamo úmerné množstvu spotrebovaného paliva, a preto majú vozidlá s nízkymi hladinami emisií oxidu uhličitého väčšiu účinnosť z hľadiska spotreby paliva a hospodárnejšiu prevádzku počas ich životnosti.

⁽²⁾ <http://www.eea.europa.eu/publications/monitoring-co2-emissions-from-new>

4.4.1.1 V prípade ľahkých úžitkových vozidiel tvorí palivo približne tretinu nákladov spojených s vlastníctvom, čo podľa odhadu zodpovedá ročným nákladom na naftu vo výške 2 400 eur.

4.4.1.2 Emisie z ľahkých úžitkových vozidiel sa od roku 1990 do roku 2010 zvýšili o 26 %.

4.4.2 Trh s ľahkými úžitkovými vozidlami v uplynulých rokoch ťažko zasiahla hospodárska kríza a počet novo zaregistrovaných vozidiel zaznamenal najväčší pokles od roku 2009 (– 29,5 %), ale na rozdiel od sektora osobných automobilov bol trend stúpajúci (+ 8,7 % v roku 2010 a + 7,5 % v roku 2011). V prvých desiatich mesiacoch roku 2012 však predaj opäť poklesol o 10,6 %.

4.4.3 EHSV zastáva názor, že v predkladanom návrhu, ktorý vychádza z vplyvu nariadenia o osobných automobiloch, sa podceňujú rozdiely medzi osobnými automobilmi a ľahkými úžitkovými vozidlami, ako napríklad:

- dlhší cyklus vývoja a výroby, než pri osobných automobiloch,
- účel týchto vozidiel, ktoré sa používajú v rámci podnikateľskej činnosti a pri ktorých sú účinnosť a výkon motora a merná spotreba paliva často rozhodujúcimi parametrami, pokiaľ ide o prevádzkové náklady na činnosť. Nie náhodou má 97 % ľahkých úžitkových vozidiel vznetový motor,
- profil kupujúcich: viac ako 90 % kupujúcich sú remeselné malé podniky a mikropodniky, ktoré sú veľmi citlivé na zmeny nákladov.

4.4.4 EHSV pokladá za nevyhnutné vykonať analýzu pomeru prínosu a nákladov, v ktorej by sa zohľadnili na jednej strane očakávané zvýšené náklady na prispôbenie nových osobných automobilov a nových ľahkých úžitkových vozidiel predpisom a na strane druhej čisté úspory pre spotrebiteľov. Na každé nové ľahké úžitkové vozidlo sa usporí priemerne palivo v hodnote 400 eur za prvý rok, pričom počas celého životného cyklu, t. j. za trinásť rokov, sa odhadované úspory pohybujú v rozpätí od 3 363 do 4 564 eur v porovnaní so strednodobým cieľom na rok 2017.

4.4.5 So zreteľom na uvedené skutočnosti EHSV potvrdzuje potrebu znižovať emisie CO₂, a je za to, aby sa pre budúce ciele zaviedlo prechodné obdobie (*phase in*) zodpovedajúce prípravnému obdobiu (*lead time*) potrebnému na prispôbenie sa zmenám v odvetví (7 – 10 rokov namiesto 5 – 7 rokov ako pre osobné automobily).

4.5 Informovanie a normalizácia

4.5.1 EHSV sa rovnako ako Komisia nazdáva, že koncoví užívatelia by mali mať k dispozícii spoľahlivé, jasné a porovnateľné informácie o úsporách z ekonomického a environmentálneho hľadiska pri vozidlách, ktoré si zamýšľajú kúpiť.

4.5.2 Ako veľmi účinný nástroj sa ukázalo označovanie štítkom. EHSV odporúča Komisii, aby preskúmala možnosť rozšíriť povinnosť označovania štítkom na emisie, vypočítané podľa zásady environmentálneho posudzovania životného cyklu. Jasné, vyčerpávajúce, dostupné a najmä okamžite pochopiteľné informácie by umožnili spotrebiteľom zodpovednejšie a uvedomelejšie sa rozhodnúť, čím by sa spustil sled príkladných postupov.

4.5.3 V platnej smernici 1999/94/ES sa nestanovujú presné požiadavky, ale iba splnenie „minimálnych“ požiadaviek na príslušné informácie, čo ponecháva jednotlivým členským štátom rozsiahle možnosti výkladu. Niektoré z nich naozaj použili „relatívne označenie“, ktoré poskytuje nejednoznačné informácie vo vzťahu ku konkrétnemu segmentu, do ktorého patrí označené vozidlo, pričom sa na štítku neuvádzajú presné údaje o jeho emisiách. Tento systém zavádza spotrebiteľa, ktorý sa pri pohľade na štítok označujúci najvyššiu kategóriu nazdáva, že toto vozidlo vypúšťa v absolútnom ponímaní najmenej emisií, pričom sa údaj vzťahuje len na príslušnú kategóriu vozidla. Tak sa luxusný automobil zo segmentu F môže vypúšťať päťkrát viac emisií ako malé osobné auto a pritom získať označenie triedy A, zatiaľ čo malé osobné auto môže v pomere k svojmu segmentu patriť do triedy D. Komisia by podobne ako v prípade zavedených opatrení v oblasti domácich spotrebičov mala zaviesť označenie, ktoré by uvítal každý rozumne uvažujúci človek, teda absolútne označenie, ktoré by označovalo triedou A napríklad všetky vozidlá s emisiami nižšími než 100 g/km, triedou B všetky vozidlá s emisiami v rozpätí od 101 po 120 g/km, pričom by boli vo všetkých prípadoch uvedené presné hodnoty emisií a použité by bolo jednotné farebné rozlíšenie v celej Európe.

4.5.4 EHSV schvaľuje opatrenia, ktoré boli prijaté na šírenie informácií určených spotrebiteľom.

4.5.5 EHSV podporuje všetky iniciatívy v oblasti vzdelávania spotrebiteľov, ktoré by sa mali priebežne podniknúť, aby podnikatelia rozvážne rozhodnutia spotrebiteľov v súvislosti s vozidlami bez emisií CO₂ a priniesli ekonomické výhody v dôsledku úspor, ktoré by sa mali časom dosiahnuť.

4.5.6 EHSV s potešením konštatuje, že hospodárski aktéri sú vyzvaní, aby pokračovali v svojom úsilí v oblasti výskumu a rozvoja, s cieľom zaručiť investície do nových technológií pre ekologické vozidlá, a že bude nevyhnutné presadiť návrh Európskej komisie investovať 80 mld. EUR, ktoré sú vyčlenené v rámci rozpočtu pre program Horizont 2020 na obdobie rokov 2014 – 2020.

4.5.7 Energia

4.5.7.1 EHSV vyzdvihuje myšlienku vypracovať stratégiu na podporu ekologických dopravných prostriedkov (osobných automobilov a ľahkých úžitkových vozidiel) s cieľom bojovať proti emisiám CO₂.

4.5.7.2 EHSV odporúča umožniť postupný prechod európskeho vozového parku na nulové emisie, čo by viedlo k zmene pohonných médií v snahe dosiahnuť vytýčené dlhodobé ciele.

4.5.8 Udržateľné výrobky

EHSV už viackrát zdôraznil zásadný význam trvalo udržateľného rozvoja pre budúcnosť Európy. Podporuje preto usmernenia, ktoré Komisia poskytla s cieľom dosiahnuť väčšiu udržateľnosť produktov a podnikatí uplatňovanie ekodizajnu v prípade všetkých produktov, hlavne tých, ktoré využívajú fosílna palivá.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ na roky 2012 – 2016 zameraná na odstránenie obchodovania s ľuďmi“

COM(2012) 286 final

(2013/C 44/20)

Spravodajkyňa: **Béatrice OUI**

Európska komisia sa 19. júna 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ na roky 2012 – 2016 zameraná na odstránenie obchodovania s ľuďmi“

COM(2012) 286 final.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 23. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal 104 hlasmi za, pričom 1 člen sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Výbor víta stratégiu na odstránenie obchodovania s ľuďmi, na ktorej by chcel spolupracovať. Zdôrazňuje však, že pojem „odstránenie“ sa mu zdá byť málo reálny vzhľadom na súčasný rozsah tohto javu, relatívnu toleranciu, ktorá voči nemu existuje, a nedostatočnosť zdrojov, ktoré sú určené na boj proti nemu.

1.2 Výbor zdôrazňuje, že táto stratégia sa nedá uplatňovať bez aktívnej pomoci občianskej spoločnosti, ktorá je v kontakte s obeťami. Združenia, ktoré poskytujú pomoc obeťami obchodovania s ľuďmi, potrebujú finančné prostriedky, aby mohli účinne vykonávať svoju činnosť.

1.3 Výbor navrhuje, aby sa rozlišovalo medzi obchodovaním na účely sexuálneho vykorisťovania a obchodovaním na iné účely (práca, žobranie, fiktívne manželstvá, obchodovanie s orgánmi), aby bolo všetkým jasné, proti čomu je nutné bojovať. Navrhuje, aby sa zaviedlo označenie pre mestá, ktoré bojujú proti sexuálnemu vykorisťovaniu žien a detí.

1.4 Výbor si tiež želá, aby sa osobitne pristupovalo k obchodovaniu s deťmi (v zmysle Dohovoru OSN o právach dieťaťa).

1.5 Európske štáty by mali urýchlene ratifikovať dohovor Medzinárodnej organizácie práce o dôstojnej práci pre pracovníkov v domácnosti, ako aj všetky ďalšie medzinárodné dohovory, ktoré sa touto témou zaoberajú.

1.6 Výbor nástojí na tom, aby ochrana obeť obchodovania s ľuďmi bola dostatočná a umožňovala im opätovne sa začleniť do riadnej spoločnosti, z ktorej boli vylúčené (ochrana pri podaní sťažnosti, prístup k bývaniu, zdravotnej starostlivosti

atď.). Pre udržateľnosť tohto začlenenia je dôležité dať obeťami možnosť zamestnať sa na inkluzívnom trhu práce, podporovanom z verejných zdrojov.

1.7 Boj proti obchodovaniu s ľuďmi musí prebiehať v rámci prierezovej politiky, ktorá popri trestnom stíhaní musí zahŕňať aj skutočnú sociálnu politiku. Je nutné, aby sa dosiahla synergia s ďalšími stratégiami, ako napr. so stratégiou na integráciu Rómov, stratégiou na boj proti chudobe, toxikománii, sexuálnemu zneužívaniu detí a pod.

2. Úvod

2.1 Otroctvo nenájdeme len v učebniciach dejepisu, ale vyskytuje sa aj v súčasnosti, a to i v najrozvinutejších krajinách. Pretrvávajú, ba dokonca rozvoj obchodovania s ľuďmi na území Európskej únie je ako rakovina, ktorá rozožiera jej demokratické základy. Keď v právnych štátoch ľudia predávajú iných ľudí na účely sexuálneho vykorisťovania, práce alebo núteného žobrania, a v súčasnosti aj na účely obchodovania s orgánmi a fiktívnych manželstiev, a keď zločinci, ktorí obchodujú s ľuďmi, majú z tohto obchodovania značné príjmy, podkopáva to dôveryhodnosť zásad dodržiavania ľudských práv, ktoré Únia hrdo presadzuje v prostredí zasiahnutom týmto javom.

2.2 Obchodovanie s ľuďmi sa výslovne zakazuje v článku 5 Charty základných práv Európskej únie. Smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obeť obchodovania, ktorá je súčasťou globálneho prístupu a ktorá sa zameriava na ľudské práva a obeť a zohľadňuje rodové aspekty, by mala po transpozícii členskými štátmi (najneskôr do 6. apríla 2013) umožňovať účinnejšie bojovať proti obchodovaniu s ľuďmi. Ďalšie právne nástroje týkajúce sa práv obeť, rovnosti medzi mužmi a ženami, sexuálneho vykorisťovania detí alebo namierené proti zamestnávateľom, ktorí vedome zamestnávajú pracovníkov z tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov, môžu prispieť k boju proti obchodníkom s ľuďmi.

2.3 Takéto množstvo právnych nástrojov, ktoré sú roztrúsené a môžu sa navzájom prekrývať alebo byť nadbytočné, spoločne netvorí jednu politiku. Preto je potrebné prijať stratégiu, ktorou by sa stanovili priority, odstránili medzery a zosúlادili jednotlivé texty. Práve to je cieľom skúmanej stratégie.

2.4 Súčasná situácia sa dá zhodnotiť aj tak, že existuje veľký rozdiel medzi hlásanými zásadami a realitou v praxi. V zásadách sa uvádza, že Európska únia, členské štáty a občania sú jednoznačne proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré sa označuje za moderné otroctvo. V praxi sa však môže každý, či už občan, sociálny pracovník, lekár, policajt, volený zástupca a pod., stretnúť s obeťami obchodovania s ľuďmi. Napríklad môže vidieť veľmi mladé prostitútky zo zahraničia, ako postávajú na chodníkoch európskych miest, alebo deti, ktoré žobrujú. Prípadne sa môže aj nepriamo podieľať na vykorisťovaní, keď si kupuje také lacné výrobky, že musí tušiť, že niekde, aspoň v jednom článku výrobného reťazca, išlo o nútenú prácu. V praxi existuje veľká kolektívna tolerancia, veľké ticho, ktoré obklopuje obchodovanie s ľuďmi. Väčšina ľudí pred týmto zatvára oči, nechce nič vidieť, necíti sa týmto javom dotknutá. Pritom každý môže v boji proti tomuto javu zohrať svoju úlohu.

2.5 Komisia v predložennom texte navrhuje strategický prístup s cieľom zabezpečiť vyššiu účinnosť, čo výbor, ktorý sa v tomto zmysle už vyjadril k návrhu smernice⁽¹⁾, plne podporuje.

2.6 Uvedená stratégia bude úspešná len vtedy, ak sa jej hlavným partnerom stane občianska spoločnosť. V tejto oblasti sú to práve organizácie občianskej spoločnosti, ktoré tejto téme najlepšie rozumejú, a preto môžu najviac pomôcť pri identifikácii obetí obchodovania a usilovať sa o to, aby sa obchodovaniu predchádzalo. Pomoc zo strany polície, súdov, inšpektorátov práce a pod. je v tejto oblasti nevyhnutná, avšak, ak by obchodovanie s ľuďmi mohli odstrániť len tieto štátne orgány, už by sa tak bolo stalo. Účinnosť dosiahneme jedine vtedy, ak sa do vykonávania stratégie zapoja organizácie občianskej spoločnosti. Je nutné zabezpečiť finančnú podporu pre organizácie, ktoré poskytujú pomoc obeťami obchodovania s ľuďmi.

2.7 V stratégii je navrhnutých päť priorít: identifikovať obeť, chrániť ich a pomáhať im; zintenzívniť úsilie zamerané na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi; trestne stíhať obchodníkov s ľuďmi; zlepšiť koordináciu, spoluprácu a súdržnosť; reagovať na nové problémy, obzvlášť na využívanie internetu zločineckými sieťami.

3. Prípomienky výboru

3.1 Výbor sa už vyjadril k témam súvisiacim s obchodovaním s ľuďmi vo viacerých svojich stanoviskách, okrem iného aj v stanovisku o sexuálnom vykorisťovaní detí⁽²⁾, stanovisku o právach obetí⁽³⁾ alebo stanovisku o globálnom prístupe k migrácii a mobilitě⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 50 – 54.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 138 – 144.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012, s. 39 – 46.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 134 – 141.

Identifikácia obetí

3.2 Výbor vo svojom stanovisku z októbra 2010 trval na tom, aby sa obeťami zabezpečila ochrana už od chvíle, keď boli za obeť uznané. Celý problém spočíva v tomto uznaní a dôkaznom bremene, keďže zraniteľné osoby často nehovoria jazykom danej krajiny, sú pod dohľadom svojich vykorisťovateľov, majú strach, nepoznajú svoje práva a nevedia, na koho sa môžu obrátiť. Pokrok by sa mal dosiahnuť práve v oblasti identifikácie obetí, aby boli vo väčšej miere vypočítané. Niektoré odborové organizácie prijali pilotné opatrenia na zaškolenie pracovníkov, ktorí by sa mohli dostať do kontaktu s obeťami nútenej práce, aby vedeli, ako tieto obeť identifikovať, osloviť, ako im pomáhať a chrániť ich. Rovnaké úsilie by mali vyvinúť orgány verejnej moci a združenia v prípade osôb, ktoré by sa mohli dostať do kontaktu s obeťami obchodovania s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania (obeť sexuálneho vykorisťovania predstavujú takmer 80 % obetí obchodovania s ľuďmi). Malo by sa v oveľa väčšom rozsahu informovať o existujúcich nástrojoch, školeniach, usmerneniach a sprievodných postupmi, aby ľudia vedeli, ako a kam sa obrátiť v prípade, že majú podozrenie, že narazili na obchodovanie s ľuďmi.

3.3 Treba zvrátiť súčasnú tendenciu: keď sa obeť obráti na združenie poskytujúce pomoc, často ju pošlú do iného združenia, ktoré je považované za kompetentnejšie. Niektoré obeť tak musia porozprávať svoj príbeh desiatkam ľudí, než sa im poskytne skutočná pomoc. Malo by to byť presne naopak – každý by sa mal cítiť dostatočne kompetentný na to, aby si obeť mohol vypočuť a pomôcť im. Vyžaduje si to, aby boli všetci informovaní, zaškolení a vybavení potrebnými nástrojmi, aby vedeli, čo povedať a urobiť. Združenia a úrady sociálnych služieb by tiež mali spolupracovať v rámci spoločných sietí.

3.4 K obeťami je tiež potrebné zaujať osobitný prístup, podľa toho, o koho ide, najmä v prípade detí. Hlavnou zásadou by malo byť konať v záujme dieťaťa. Boj proti nútenému žobráctvu rómskych detí by sa mal začleniť do európskej stratégie na integráciu Rómov.

Zintenzívniť úsilie zamerané na predchádzanie obchodovaniu s ľuďmi

3.5 Výbor oceňuje, že sa kladie dôraz na rodový aspekt. Takmer 80 % obetí obchodovania s ľuďmi je totiž ženského pohlavia, pričom väčšina z nich je obeťou nútenej prostitúcie. Sexuálne vykorisťovanie predstavuje 76 % obchodovania s ľuďmi. To, že obchodovanie so ženami na účely sexuálneho vykorisťovania pretrváva, svedčí o nerovnosti medzi mužmi a ženami. Skutočnosť, že sa do najbohatších miest Európskej únie privádzajú ženy, mnohokrát mladé, aby tam robili prostitútky, vyvoláva otázku, ako tieto ženy – a všetky ženy vo všeobecnosti – vnímajú ich zákazníci, a komplikuje úsilie zamerané na zabezpečenie rovnosti medzi mužmi a ženami.

3.6 Výbor preto odporúča, aby sa jasne rozlišovalo, či ide o obchodovanie s ľuďmi na účely sexuálneho vykorisťovania, práce, núteného žobrania, prípadne o obchodovanie s orgánmi. Tiež je potrebné rozlišovať, či ide o sexuálne vykorisťovanie detí. Prevažná časť obchodovania s ľuďmi (80 %) súvisí so sexuálnym vykorisťovaním. Je teda dôležité tento problém správne pomenovať. Je to dôležité preto, aby bolo jasné, proti čomu sa bojuje. Môže sa zdať, že obchodníci s ľuďmi sú súčasťou nejakého vzdialeného a nedosiahnuteľného sveta, avšak ich klienti a obeť sú osobami, ktoré každý z nás stretáva v uliciach európskych miest.

3.7 Ak chceme účinnejšie predchádzať obchodovaniu s ľuďmi, musíme sa najskôr zamerať na dopyt. Pokiaľ budú existovať zákazníci, budú existovať aj obchodníci s ľuďmi. Aby sa dopyt znížil, je nutné vychovávať k rovnosti medzi mužmi a ženami už od raného veku a vo všetkých prostrediach. A tiež zabezpečiť lepšie pomerné zastúpenie mužov a žien v pracovnej sfére. Ak na pracovisku existuje rovnomerné zastúpenie mužov a žien a keď muži a ženy vykonávajú rovnakú prácu a majú rovnakú úroveň zodpovednosti, je ťažšie vidieť ženy len ako zdroj erotických predstáv či vnímať ich ako sexuálne objekty, ktoré sa dajú kúpiť. Je nevyhnutné zabezpečiť sexuálnu výchovu, ktorá bude zohľadňovať citový rozmer a ľudskú dôstojnosť. Ak rodičia mlčia o sexe, mladí ľudia si informácie hľadajú na internete a existuje tu riziko, že budú vystavení obrázkom, ktoré na nich môžu mať negatívny dosah, čo môže ovplyvniť ich spôsob chápania vzťahov medzi mužmi a ženami v budúcnosti.

3.8 Ak je dôležitý rodový rozmer, musí sa tiež ináč pristupovať k deťom a ináč k dospelým. Je nevyhnutné pripomínať, že sexuálny pomer s deťmi je trestným činom. Keďže počet pornografických internetových stránok s detskými protagonistami sa zvyšuje, a niektorí dospelí preto zabúdajú dodržiavať alebo ignorujú zákony, je nutné, aby sa na riešenie tohto problému vyčlenilo viac prostriedkov. Deti by sa tiež mali vzdelávať v oblasti sexuálnej výchovy a malo by sa im vysvetliť, že každý by sa k nim mal správať s rešpektom ⁽⁵⁾.

3.9 Predchádzať uvedeným javom znamená tiež bojovať proti chudobe, ktorá ľudí vyháňa z ich domovov, a proti pašerákom ľudí, ktorí z toho profitujú. Nelegálni prisťahovalci, ktorých zlákal sen o bohatstve na Západe, ktorí sú zraniteľní, bez dokladov, bez peňazí a možnosti komunikovať a majú strach, že ich zatkne polícia, sa ocitnú vydaní na milosť a nemilosť obchodníkom s ľuďmi, ktorí z nich urobili otrokov, aj keď pôvodne prišli z vlastnej vôle a neboli násilne odvedení z domova.

3.10 Pokiaľ ide o nútenú prácu, jej rozmach je znepokojujúci. Takisto sa treba zaoberať otázkou zneužívania a spresniť postavenie opatrovateliek detí a pútnikov, ktorí pracujú pre niektoré náboženské inštitúcie, pretože hranica medzi dobrovoľnou a nútenou prácou môže byť niekedy nejasná.

Trestne stíhať obchodníkov s ľuďmi

3.11 Výbor vo svojom predchádzajúcom stanovisku zdôraznil finančný aspekt vyšetrovania, ktorý je stále aktuálny. Tento druh trestnej činnosti patrí totiž medzi najvýnosnejšie. Celosvetové ročné zisky z vykorisťovania obetí obchodovania s ľuďmi na účely nútenej práce sa odhadujú na 31,6 miliárd USD. Z toho 15,5 miliárd USD (t. j. 49 %) pochádza z rozvinutých ekonomík ⁽⁶⁾. Vyšetrovania finančnou políciou na celoeurópskej úrovni sú nevyhnutnou súčasťou snahy o dolapenie

obchodníkov s ľuďmi. Výbor odporúča, aby sa konfiškovali majetky nadobudnuté vďaka obchodovaniu s ľuďmi a aby sa tieto finančné prostriedky využili na odškodnenie obetí a boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

3.12 Ochrana obetí obchodovania, s prihliadnutím na rodové hľadisko, je jednou z výziev, ktoré treba podčiarknuť. Tieto obeť zohrávajú mimoriadne dôležitú úlohu v úspešnom ukončení trestných konaní proti obchodníkom s ľuďmi, a preto sa musia cítiť bezpečne. V rámci ich ochrany sa im musí zabezpečiť prístup k bývaniu či zdravotníckym službám a osobná bezpečnosť. Pre udržateľnosť tohto začlenenia je dôležité dať obetiam možnosť zamestnať sa na inkluzívnom trhu práce, podporovanom z verejných zdrojov, a to s cieľom umožniť im získať pracovné skúsenosti a návyky, ktoré sú nutnou podmienkou na ich opätovné začlenenie do spoločnosti a na úspešný prechod na otvorený trh práce. Po tom, ako boli nútené žiť na okraji spoločnosti, musí sa im pomôcť pri opätovnom začlenení do riadnej spoločnosti.

3.13 Je nevyhnutné podpísať dohovory s krajinami, odkiaľ pochádzajú nelegálni prisťahovalci, aby tieto krajiny mohli účinnejšie bojovať proti prevádzkačom, ktorí nie sú trestne stíhaní za obchodovanie s ľuďmi napriek tomu, že zásobujú zločinecké siete potenciálnymi obeťami.

Zlepšiť koordináciu, spoluprácu a súdržnosť

3.14 Výbor víta návrh na zriadenie európskej obchodnej koalície proti obchodovaniu s ľuďmi. Zapojenie podnikov je absolútne nevyhnutné na boj proti nútenej práci, a to nielen v tretích krajinách, ale aj v Európskej únii. Do uvedenej koalície by sa mali zapojiť aj malé podniky, ktoré sú dodávateľmi veľkých spoločností v odvetviach ako stravovacie služby, stavebníctvo a poľnohospodárstvo, o ktorých sa vie, že sa tu vo veľkej miere vyskytuje práca načierno. Boj proti obchodovaniu s ľuďmi je mimoriadne dôležitou súčasťou sociálnej zodpovednosti podnikov. Bojovať by sa malo aj proti nelegálnej a nútenej práci v tretích krajinách, a to u všetkých subdodávateľov a vo všetkých fázach výrobného reťazca. Vzhľadom na to, že vo výrobných procesoch v súčasnosti prevláda globalizácia, nadnárodné spoločnosti majú dôležitú úlohu overiť si, akým spôsobom sa vyrábajú výrobky, ktoré používajú.

3.15 Obchodné dohody musia obsahovať ustanovenia, v ktorých sa výslovne zakazuje pohyb tovaru a služieb z nútenej práce.

3.16 Vieme, že otroctvo stále existuje v sektore služieb, najmä v sektore pomocných prác v domácnosti. Medzinárodná organizácia práce schválila v júni 2011 nástroj na boj proti zneužívaniu, a to vo forme Dohovoru č. 189 o dôstojnej práci pre domácných pracovníkov ⁽⁷⁾. EHSV odporúča, aby 27

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 154 – 158.

⁽⁶⁾ Zdroj: Patrick Belser, „Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits“ (Nútená práca a obchodovanie s ľuďmi: odhad ziskov), pracovný dokument, Ženeva, Medzinárodný úrad práce, 2005.

⁽⁷⁾ Tento dohovor MOP doteraz neratifikoval žiaden európsky štát (ratifikovali ho dve krajiny – Uruguaj a Filipíny).

členských štátov EÚ urýchlene ratifikovalo tento dohovor, ako aj všetky medzinárodné dohovory vzťahujúce sa na obchodovanie s ľuďmi ⁽⁸⁾.

3.17 Výbor podporuje zriadenie platformy občianskej spoločnosti, ktorá umožní, že sa všetkým potenciálne dotknutým združeniam, ktoré majú nevyhnutné odborné znalosti, poskytnú informácie a školenia o problematike obchodovania s ľuďmi.

3.18 Rovnako dôležití sú aj národní spravodajcovia a lepšie zhromažďovanie údajov. Toto zhromažďovanie musí byť jednotné, aby každý štát postupoval rovnako. Národní spravodajcovia by vzhľadom na svoju zodpovednosť za boj proti obchodovaniu s ľuďmi mohli koordinovať činnosť jednotlivých úradov a združení, ktorých sa tento jav týka, ale ktoré nie vždy navzájom spolupracujú: imigračné pracoviská, združenia na ochranu detí a mládeže, inšpektoráty práce, združenia na boj proti násiliu páchanému na ženách atď. Dôležitú úlohu v tomto boji musí zohrávať aj Europol, keďže obchodníci s ľuďmi nepoznajú hranice.

3.19 Koordinácia vonkajšej činnosti EÚ a explicitné vyjadrenia o obchodovaní s ľuďmi v dohodách o voľnom obchode môžu len pritiahnúť pozornosť na tento príliš často maskovaný či podceňovaný jav.

3.20 Keďže miestne orgány verejnej správy, predovšetkým vo veľkých mestách, sú najbližšie k daniu v teréne, majú mimoriadne dobré postavenie na to, aby bojovali proti nezákonnému využívaniu obetí obchodovania s ľuďmi na sexuálne účely. Výbor odporúča, aby nejaký nezávislý orgán zaviedol označenie pre mestá, ktoré najviac bojujú proti obchodovaniu s ľuďmi, prostitúcii a nútenému žobráctvu. Takéto označenia existujú v prípade kvality vzduchu alebo vody. Nie je ľudské prostredie rovnako dôležité?

3.21 Ďalšími nevyhnutnými opatreniami sú zhodnotenie účinnosti pridelených finančných prostriedkov EÚ a vypracovanie, šírenie a preloženie príručiek osvedčených a účinných postupov prispôbených jednotlivým aktérom v tejto oblasti vrátane polície, justície, miestnych samospráv a združení.

Reagovať na nové problémy

3.22 Vyhľadávanie obetí a zákazníkov cez internet predstavuje nové riziko. Je nutné ho zanalyzovať a bojovať proti nemu využívaním internetu a sociálnych sietí na šírenie posolstiev o zodpovednosti a rešpektovaní ľudskej dôstojnosti. Bolo by na škodu, keby sme v internete videli len nebezpečenstvá, hoci sú skutočné, keďže tento nový nástroj sa môže využiť aj na šírenie pozitívnych posolstiev a stať sa prostriedkom prevencie.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁸⁾ Dodatokový protokol k dohovoru OSN proti nadnárodnej organizovanej trestnej činnosti zameranému na prevenciu, potlačanie a trestanie obchodovania s ľuďmi, osobitne so ženami a deťmi, Zb. zmlúv, zv. 2237, s. 319; Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (STCE č. 197), Varšava, 16. 5. 2005; Dohovor OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, New York, 18. decembra 1979, Zb. zmlúv, zv. 1249, s. 13; Dohovor OSN o právach dieťaťa, 20. novembra 1989, OSN, Zb. zmlúv, zv. 1577, s. 3; Dohovor MOP o nútenej práci, 1930 (č. 29); Dohovor MOP o zrušení nútenej práce, 1957 (č. 105); Dohovor MOP o najhorších formách detskej práce, 1999 (č. 182).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o európskom partnerstve v oblasti inovácií ‚Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť‘“

COM(2012) 79 final

(2013/C 44/21)

Spravodajca: **pán CHIRIACO**

Komisia sa 29. februára 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o európskom partnerstve v oblasti inovácií ‚Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť‘“

COM(2012) 79 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 125 hlasmi za, pričom 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) pokladá za potrebné, aby Európska únia naďalej zaručovala primeranú úroveň verejných investícií do podpory inovácie v poľnohospodárstve. V tejto súvislosti je podľa EHSV potrebné zaručiť lepšiu koordináciu politických opatrení v oblasti výskumu v užšom zmysle slova a opatrení poľnohospodárskej politiky v prospech inovácie, s osobitným dôrazom na opatrenia financované z prostriedkov SPP. EHSV okrem toho vidí v diskusii o EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ vhodnú príležitosť na príspevanie do procesu reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky v období po roku 2013.

1.2 EHSV žiada, aby stratégia presadzovaná v EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ venovala náležitú pozornosť posilneniu a konsolidácii európskeho spracovateľského priemyslu. Jedine vhodnou integráciou jednotlivých článkov poľnohospodársko-potravinárskeho výrobného reťazca bude možné zaručiť zvýšenú ponuku európskeho poľnohospodárstva, zodpovedajúce efektívne využitie a bezpečný prístup na trh európskych surovín.

1.3 EHSV pokladá za potrebné podnietiť reflexiu o ukazovateli, ktorý navrhla Komisia na hodnotenie opatrení EIP z hľadiska udržateľnosti. EHSV síce uznáva rozhodujúci prínos, ktorý pre udržateľnosť môže znamenať uspokojivá úroveň funkčnosti pôdy, ale pokladá za potrebné zvážiť použitie iných ukazovateľov výkonu, ktoré by umožnili zhodnotiť potenciálny príspevok niektorých poľnohospodárskych postupov, predovšetkým k ochrane prírodných zdrojov.

1.4 EHSV sa domnieva, že v rámci EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ by sa nemala zanedbať podpora

zavádzaniu novátorských foriem organizácie, ktoré by boli schopné optimalizovať vzťahy medzi jednotlivými aktérmi vnútroštátnych a európskych poľnohospodársko-potravinárskych reťazcov. Ak sa má zabrániť strate poľnohospodárskej činnosti v mnohých európskych vidieckych oblastiach, treba splniť okrem iného tieto zásadné ciele: zabezpečiť patričnú úroveň rentability pre poľnohospodárske subjekty, zlepšiť fungovanie poľnohospodársko-potravinárskych zásobovacích reťazcov, prinavrátiť trhovú silu poľnohospodárskym subjektom a spravodlivejšie rozdeliť hodnoty medzi jednotlivých aktérov poľnohospodársko-potravinárskych reťazcov.

1.5 EHSV žiada Komisiu, aby zabezpečila primeranú účasť a zapojenie zástupcov hospodárskych, sociálnych a inštitucionálnych partnerstiev z poľnohospodárskeho sektora pri riadení EIP s cieľom umožniť čo najúčinnnejšiu a najefektívnejšiu realizáciu pripravovaných aktivít.

1.6 EHSV sa nazdáva, že metóda EIP bude mať kladný vplyv len vtedy, ak sa operačné skupiny dokážu účinne pretransformovať na subjekty schopné iniciovať procesy rozvoja s merateľnými cieľmi, a nestanú sa len ďalšími novými partnerstvami, ktoré majú jediný cieľ, a to jednoducho žiadať verejné finančné príspevky. EHSV tiež súhlasí s návrhom Európskej komisie zabezpečiť náležitú koordináciu jednotlivých operačných skupín EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ vytvorením siete EIP v rámci európskej siete pre rozvoj vidieka.

1.7 EHSV vidí v iniciatíve EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ cenný príspevok k inovácii v poľnohospodárstve tým, že vytvára sieť hospodárskych subjektov sektora a prepája miesta tvorby inovácie s miestami jej uplatnenia v praxi. EHSV sa domnieva, že vďaka tomuto prístupu by mali byť k dispozícii sprostredkovateľské subjekty, ktoré spájajú jednotlivých aktérov zapojených do rôznych štádií inovácie. Podľa EHSV dosah EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ závisí od aktívnej účasti sprostredkovateľov

inovácie (*innovation brokers*) schopných vytvárať a konsolidovať spoluprácu mnohých rôznych aktérov v záujme inovácie.

1.8 EHSV považuje za dôležité doplniť iniciatívy operačných skupín EIP o opatrenia v oblasti generačnej obnovy, technickej asistencie, odbornej prípravy, predovšetkým mladých poľnohospodárov, podporovať štrukturálne investície, propagovať a zveľaďovať poľnohospodársku produkciu, vytvárať nové trhové príležitosti (napr. krátke dodávateľské reťazce) a diverzifikovať príjem podniku prostredníctvom prednostného prístupu k zdrojom dostupným v programoch na rozvoj vidieka.

1.9 EHSV žiada, aby sa zaviedli špecifické opatrenia, ktoré by zaručili koordináciu a synergiu medzi EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ a európskymi partnerstvami v oblasti surovín a vody.

2. Európske partnerstvá v oblasti inovácie (EIP)

2.1 Európska komisia vo svojom oznámení „Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020 – Únia inovácií“ zavádza koncept európskych partnerstiev v oblasti inovácií (European Innovation Partnerships – EIP) ⁽¹⁾. Komisia sa nazdáva, že EIP by mali prispievať k riešeniu rôznych problémov s veľkým významom pre spoločnosť, napríklad udržateľnými výrobnými metódami zabezpečiť zdravé, resp. vysoko kvalitné potraviny.

2.2 Európska komisia doteraz podporila prvé experimentálne EIP „Aktívne a zdravé starnutie“ ⁽²⁾. Súbežne boli predložené nasledujúce tri návrhy na EIP v týchto oblastiach:

— „Suroviny“ ⁽³⁾,

— „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ ⁽⁴⁾,

— „Voda“ ⁽⁵⁾.

2.3 EHSV už v minulosti prejavil záujem o európske partnerstvá. Napriek tomu pripomína početné opatrenia a všeobecné postupy, ktoré už boli v tejto súvislosti prijaté. EHSV upozornil na potrebu zohľadniť tieto skúsenosti dosledovaním podniknutých iniciatív. Podľa EHSV by sa mala uznať a skonsolidovať všetka doterajšia činnosť Komisie a ostatných zainteresovaných strán a použiť pri koncipovaní nových iniciatív. V tejto súvi-

slosti EHSV odporúča zaručiť súlad nových navrhovaných opatrení a nástrojov s existujúcimi postupmi s cieľom predchádzať ďalším komplikáciám a zdvojeniu práce a zabezpečiť potrebnú kontinuitu, právnu istotu a stabilitu ⁽⁶⁾. EHSV požadoval zabezpečiť zásady dobrovoľnosti, „variabilnej geometrie“, transparentnosti a prehľadného, jednoducho ovládateľného riadenia pri uplatňovaní európskych partnerstiev v oblasti inovácie ⁽⁷⁾.

3. Zhrnutie oznámenia

3.1 Európska komisia v rámci iniciatívy „Únia inovácií“ predložila oznámenie, v ktorom presadzuje vytvorenie európskeho partnerstva v oblasti inovácií týkajúceho sa „poľnohospodárskej produktivity a udržateľnosti“.

3.2 Európska komisia vytyčuje v rámci EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ dva ciele:

— **Podporiť produktivitu a účinnosť** odvetvia poľnohospodárstva tým, že sa do roku 2020 zvráti súčasný trend klesajúceho rastu produktivity.

— **Zaručiť udržateľný vývoj poľnohospodárstva** dosiahnutím uspokojivej úrovne funkčnosti pôdy do roku 2020.

Zámerom EIP v tomto zmysle je prispieť k účinnému prepojeniu špičkového výskumu a špičkových technológií a zainteresovaných strán, akými sú poľnohospodári, podniky, priemysel, poradenské služby a mimovládne organizácie.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV podporuje iniciatívu Komisie na zavedenie európskych partnerstiev v oblasti inovácií (EIP). EHSV súhlasí najmä s rozhodnutím Komisie vyhradiť osobitnú iniciatívu v oblasti EIP problematike produktivity a udržateľnosti poľnohospodárstva. EHSV sa nazdáva, že táto iniciatíva môže byť zaujímavou príležitosťou aj na podnietenie reflexie medzi zainteresovanými stranami z poľnohospodársko-potravinárskeho sektora, ktorá by vyústila do vytýčenia prioritných cieľov rozvoja európskeho poľnohospodárstva do roku 2050. V tejto súvislosti EHSV vyzýva Komisiu, aby zohľadnila niektoré jeho návrhy, ktoré sformuloval vo svojich predchádzajúcich stanoviskách ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final – Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020 – Únia inovácií.

⁽²⁾ COM(2012) 83 final – Realizácia strategického vykonávacieho plánu pre európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie.

⁽³⁾ COM(2012) 82 final – Sprístupnenie surovín pre budúci blahobyt Európy – Návrh európskeho partnerstva pre inovácie v oblasti surovín.

⁽⁴⁾ COM(2012) 79 final – Európske partnerstvo v oblasti inovácií „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“.

⁽⁵⁾ COM(2012) 216 final – Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na vodné hospodárstvo.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV „Únia inovácií“ (Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39 – 46, bod 3.5).

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV „Únia inovácií“ (Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 39 – 46, bod 4.4).

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV „Budúcnosť mladých európskych poľnohospodárov“ (Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 19 – 24, bod 3.5) a stanovisko EHSV „Úloha žien v poľnohospodárstve a vo vidieckych oblastiach“ (Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 29 – 33).

4.2 EHSV sa nazdáva, že jednou z hlavných výziev poľnohospodárstva do budúcnosti je nájst výrobný model, ktorý by umožnil zosúladiť poľnohospodársku výrobu s ochranou životného prostredia a s udržateľnosťou. Dosiahnutie tohto cieľa však sťažuje niekoľko prvkov, ktoré v ostatnom čase spoločne vymedzujú kontext poľnohospodársko-potravinárskeho sektora na svete. Kolísanie cien poľnohospodárskych komodít, presun ťažiska poľnohospodárskeho sektora do finančnej sféry („sfinancovanie“), rastúca tendencia využívať poľnohospodárske produkty na energetické účely a dôsledky celosvetovej hospodárskej krízy sú vážnymi prekážkami vytvárania nových produktívnejších a udržateľnejších poľnohospodárskych postupov. V tejto súvislosti EHSV vyzdvihuje význam výskumu a inovácie a nazdáva sa, že EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ môže významne prispieť k zvládnutiu tejto rozhodujúcej výzvy pre budúcnosť európskeho poľnohospodárstva.

4.3 EHSV poukazuje na to, že na úroveň konkurencieschopnosti celkového európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho systému rozhodujúcim spôsobom vplyva príspevok spracovateľského priemyslu a potravinárskeho obchodno-distribučného sektora. V tejto súvislosti EHSV vyzýva Komisiu, aby nepodcenila prínos, ktorý má dovoz poľnohospodárskych surovín z hľadiska dosahovania výsledkov európskych poľnohospodársko-potravinárskych výrobných reťazcov. Stratégia presadzovaná v EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ bude z tohto hľadiska musieť venovať náležitú pozornosť posilneniu a konsolidácii európskeho spracovateľského priemyslu. Jedine vhodnou integráciou jednotlivých článkov poľnohospodársko-potravinárskeho výrobného reťazca bude možné zaručiť zvýšenú ponuku európskeho poľnohospodárstva, zodpovedajúce efektívne využitie a bezpečný prístup na trh európskych surovín.

4.4 EHSV konštatuje, že Komisia vo svojom oznámení nenavrhuje definíciu poľnohospodárskej produktivity. Úvahy o pojme produktivity v poľnohospodárstve musia nevyhnutne vychádzať zo spoločnej definície výsledkov poľnohospodárskej výroby. EHSV vo svojich viacerých stanoviskách⁽⁹⁾ zdôraznil, že je dôležité zachovať európsky poľnohospodársky model a pripomenul, že obyvatelia Únie zabezpečujú rôzne funkcie poľnohospodárstva (výroba potravín a vlákien, ochrana životného prostredia a rozvoj vidieka, príspevok k zlepšovaniu životných podmienok vo vidieckych oblastiach, vyvážený územný rozvoj, kvalita potravín a dobré životné podmienky zvierat). Podľa EHSV by sa teda všetko úsilie o podporu a zlepšenie produktivity v poľnohospodárstve malo zamerať na cieľ vyzdvihnúť multifunkčný charakter poľnohospodárstva a podporiť vyvážený rozvoj tohto sektora a nepodceňovať prínosy európskeho poľnohospodárskeho modelu.

4.5 Podľa EHSV by sa v rámci pojmu poľnohospodárskej produktivity nemalo zabudnúť vyzdvihnúť prínos rôznych faktorov k výrobe. V mnohých analýzach poľnohospodárskej

produktivity prevažuje tendencia zohľadňovať výlučne prínos technických faktorov (pôda, voda, hnojivo, prípravky na ochranu rastlín, osiva) a zabúdať na zásadný prínos ľudského faktora predovšetkým pri dosahovaní kvalitných výrobkov. Podľa EHSV teda nie je možné koncipovať stratégiu podpory a zvyšovania produktivity v poľnohospodárstve bez toho, aby sa podnikli patričné kroky (vzdelávanie, bezpečnosť) na zvýšenie kvality poľnohospodárskej činnosti.

4.6 So zreteľom na uplatňovanie EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ EHSV pokladá za potrebné podnietiť reflexiu o chápaní udržateľnosti, aj s cieľom zohľadniť osobitosti európskeho poľnohospodárskeho modelu, ako aj vývojové tendencie a výzvy na svetovej scéne. Pokiaľ ide o vzťah medzi poľnohospodárstvom a udržateľnosťou, EHSV chce predovšetkým pripomenúť prínos multifunkčnosti k dosiahnutiu tohto cieľa. V tejto súvislosti považuje EHSV za potrebné zdôrazniť, že multifunkčnosť je špecifickou črtou a neoddeliteľnou súčasťou poľnohospodárstva, a preto ju treba zachovať a zveľaďovať aj so zreteľom na podporu udržateľného rozvoja.

4.7 EHSV pripomína výrazný pokrok, ktorý dosiahlo odvetvie európskeho poľnohospodárstva v troch oblastiach udržateľného rozvoja (hospodárskej, sociálnej a environmentálnej). EHSV však pripomína, že udržateľný rozvoj nemožno zaručiť, ak sa nebude venovať náležitá pozornosť inštitucionálnemu rozmeru udržateľnosti. Preto chce EHSV poukázať na potrebu podporovať aj prostredníctvom opatrení EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ patričnú úroveň zapojenia a zaangažovania všetkých aktérov poľnohospodárskeho sektora s cieľom v maximálnej miere využiť potenciálny prínos európskeho poľnohospodárskeho modelu k dosiahnutiu cieľa udržateľného rozvoja.

4.8 EHSV súhlasí s rozhodnutím Komisie vytýčiť udržateľnosť poľnohospodárstva ako jeden z prioritných cieľov EIP. V tejto súvislosti však EHSV pokladá za potrebné podnietiť reflexiu o ukazovateľoch, ktorý navrhla Komisia na hodnotenie výkonu opatrení EIP z hľadiska udržateľnosti. EHSV síce uznáva rozhodujúci prínos, ktorý pre udržateľnosť môže znamenať uspokojivá úroveň funkčnosti pôdy, ale pokladá za potrebné zvážiť použitie iných ukazovateľov výkonu, ktoré by umožnili zhodnotiť potenciálny príspevok niektorých poľnohospodárskych postupov, predovšetkým k ochrane prírodných zdrojov.

4.9 EHSV napokon považuje za vhodné podporiť dôkladnejšie preskúmanie pojmu inovácie v poľnohospodárstve, ktoré by umožnilo poukázať na osobitosti európskeho poľnohospodárskeho modelu a zohľadniť ich. V priebehu 60. až 80. rokov došlo aj vďaka inováciám, ktoré zaviedla tzv. zelená revolúcia, k výraznému rozmachu poľnohospodárskej výroby. K tomuto zvýšeniu produktivity však došlo na úkor environmentálnej udržateľnosti poľnohospodárstva v dôsledku čoraz rozsiahlejšieho používania chemických prípravkov (hnojív, herbicídov a pesticídov) a palív pre mechanizované spraco-

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV „Reforma SPP v roku 2013“ (Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 35 – 42), stanovisko EHSV „SPP do roku 2020“ (Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 116 – 128), stanovisko EHSV „Budúcnosť SPP“ (Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 63 – 70).

vanie.

Hoci je EHSV presvedčený, že potravinová bezpečnosť je základným ľudským právom, nazdáva sa, že tzv. zelená revolúcia nepredstavuje model na zvládnutie tejto zásadnej globálnej výzvy v budúcnosti. V tomto zmysle sa inovačné procesy v poľnohospodárstve musia zameriavať na podporu organickej stratégie rozvoja sektora, v rámci ktorej by sa vďaka efektívnemu využívaniu všetkých výrobných faktorov (pôda, voda, práca, energia) a zveľaďovaniu kvalitnej výroby zároveň podporoval multifunkčný charakter poľnohospodárstva.

4.10 EHSV je presvedčeným zástancom názoru, že je dôležité zveľaďovať a brániť európsky poľnohospodársky model. Je potrebné uznať multifunkčný charakter poľnohospodárstva a vyzdvihnúť jeho prínos k dosahovaniu cieľa, ktorým je zaručenie udržateľného rozvoja. Toto rozšírenie funkcií a úloh poľnohospodárstva vedie k tomu, že je potrebné premyslieť inovačné stratégie zamerané na tento sektor. Podľa EHSV by sa mali prehodnotiť hranice a oblasti pôsobnosti opatrení, pričom treba mať na pamäti, že poľnohospodárstvo a ostatné výrobné sektory sa v súčasnosti čoraz viac vzájomne ovplyvňujú. V tomto zmysle budú musieť inovačné stratégie postupne strácať svoj úzko sektorový charakter a väčšmi sa zamerať na súbor aktivít, ktoré spadajú pod označenie „biohospodárstvo“.

4.11 EHSV vyzýva Komisiu, aby nezanedbala žiadnu formu inovácie, ktorá by sa potenciálne dala využiť v poľnohospodárskom sektore. EHSV v tejto súvislosti nepodceňuje význam, ktorý má zaručenie náležitej podpory vytváraní a šíreniu inovácie procesov v poľnohospodárstve, ale vyzýva, aby sa venovala väčšia pozornosť tým inováciám, ktoré sa dajú zaviesť v jednotlivých štádiách uvádzania produktov na trh, tým, ktoré súvisia s pokusným zavádzaním nových foriem organizácie podnikov a tým, ktoré slúžia na optimalizáciu vzťahov medzi jednotlivými aktérmi vnútroštátnych a európskych poľnohospodársko-potravinárskych reťazcov.

4.12 Na margo inovácie produktov EHSV poukazuje na rastúci záujem súkromných osôb o vývoj, šírenie a distribúciu, resp. uvádzanie funkčných potravín na trh. EHSV uznáva význam týchto nových druhov tovaru z hospodárskeho a zdravotného hľadiska, avšak poukazuje na potrebu podporovať procesy inovácie produktov, ktoré síce zahŕňajú súkromné iniciatívy, ale vo väčšej miere zohľadňujú potrebu prinášať zásadný úžitok celej spoločnosti.

4.13 EHSV sa nazdáva, že Európska komisia vytyčuje v rámci EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ veľmi ambiciózne ciele. EHSV sa nazdáva, že v snahe o čo najúspešnejšiu realizáciu iniciatívy je potrebné zaručiť maximálny súlad medzi EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ a všetkými ostatnými oblasťami politiky EÚ (podniky, opatrenia v oblasti klimatických zmien, medziodvetvové politiky, hospodárstvo, financie a dane, zamestnanosť a sociálne

práva, energetika a prírodné zdroje, životné prostredie, spotrebitelia a zdravie, vonkajšie vzťahy a zahraničné veci, regióny a miestny rozvoj, veda a technológia). V tejto súvislosti sa bude musieť dohliadať obzvlášť na to, aby sa zaručil súlad medzi iniciatívou EIP a náplňou a nástrojmi spoločnej poľnohospodárskej politiky.

4.14 EHSV pokladá za dôležité poukázať na potenciálny dosah rozhodnutí EÚ týkajúcich sa obchodnej politiky z hľadiska úrovne produktivity poľnohospodárskeho sektora. Napríklad rozhodnutie EÚ znížiť podporu pestovania bielkovinových plodín malo za následok stratu konkurencieschopnosti európskych hospodárskych subjektov v tomto sektore. EHSV vidí v tomto prípade názorný príklad toho, že zvýšenie produktivity niektorých poľnohospodárskych sektorov nezávisí výlučne od zvýšenia objemu prostriedkov poskytnutých odvetviu, ale môže sa dosiahnuť aj prijatím účinných obchodných opatrení. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že ak sa má poľnohospodárom zaručiť rentabilita, je potrebné, aby každú politiku zameranú na zvýšenie poľnohospodárskej produktivity sprevádzali opatrenia, ktoré dosiahnutej zvýšenej poľnohospodárskej produkcii zaručia potrebný prístup na trh.

4.15 EHSV pripomína, že celý svet i jednotlivé krajiny získali ohromné výhody z nárastu produktivity v poľnohospodárstve. Značná časť týchto výhod je výsledkom technologickému pokroku dosiahnutému vďaka verejným investíciám do výskumu a vývoja v poľnohospodárskom sektore. Získané empirické dôkazy však naznačujú, že výhody výrazne presiahli vynaložené náklady. Podľa EHSV je potrebné, aby Európska únia naďalej zaručovala primeranú úroveň verejných investícií do podpory inovácie v poľnohospodárstve. V tejto súvislosti je podľa EHSV potrebné zaručiť lepšiu koordináciu politických opatrení v oblasti výskumu v užšom zmysle slova a opatrení poľnohospodárskej politiky v prospech inovácie, s osobitným dôrazom na opatrenia financované z prostriedkov SPP. Mal by sa skvalitniť príspevok k šíreniu technického pokroku, ktorý môže mať jednak režim oddelených priamych platieb v rámci prvého piliera, jednak štrukturálne opatrenia v záujme vidieckeho rozvoja.

4.16 EHSV poukazuje na skutočnosť, že diskusia o EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ prebieha súčasne s diskusiou o novom viacročnom finančnom rámci Európskej únie. V súčasnosti nie je ešte známy presný objem prostriedkov, ktoré EÚ zamýšľa vyčleniť na realizáciu svojich jednotlivých politík. EHSV pokladá za dôležité, aby EÚ v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 náležite podporovala programy v oblasti výskumu a inovácie uskutočňované na európskej úrovni. Pokiaľ ide o odvetvie poľnohospodárstva, EHSV žiada, aby sa prinajmenšom zaručilo, že sa vyčlení 5,1 mld. EUR špecificky na výskum a inováciu v poľnohospodárstve v súlade s návrhom VFR na roky 2014 – 2020.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV oceňuje úsilie Európskej komisie zaviesť novú formu riadenia v záujme uplatňovania procesov inovácie, ale žiada, aby sa vyjasnili kritériá, ktoré budú použité na určenie zloženia riadiaceho výboru dohliadajúceho na vypracovanie viacročného strategického plánu vykonávania EIP.

5.2 EHSV považuje za dôležité zaručiť maximálny súlad medzi EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ a ostatnými doterajšími iniciatívami Komisie v oblasti podpory inovácie v sektore (stály výbor pre poľnohospodársky výskum, ERA-NET a európske technologické platformy). EHSV už v minulosti ⁽¹⁰⁾ poukázal na prínos a úžitok spoločného plánovania v oblasti poľnohospodárskeho výskumu, pokiaľ ide o vplyv na európsku konkurencieschopnosť. EHSV ďalej žiada, aby sa bližšie objasnili opatrenia, ktoré budú prijaté s cieľom zaručiť koordináciu a synergiu medzi EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ a európskymi partnerstvami v oblasti surovín a vody.

5.3 EHSV pokladá rámec, ktorý Európska komisia predložila v súvislosti s EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“, za veľmi ambiciózne. EHSV sa nazdáva, že prístup zdola nahor navrhnutý pre fungovanie operačných skupín treba vnímať ako vítanú inováciu. EHSV zároveň navrhuje zamyslieť sa nad potenciálnymi problémami a ťažkosťami, pokiaľ ide o schopnosť riadenia, ktoré by sa mohli vyskytnúť pri uplatňovaní novej stratégie EIP. Podľa EHSV bude mať metóda EIP kladný vplyv len vtedy, ak sa operačné skupiny dokážu účinne pretransformovať na subjekty schopné iniciovať procesy rozvoja s merateľnými cieľmi, a nestanú sa len ďalšími novými partnerstvami, ktoré majú jediný cieľ, a to jednoducho žiadať verejné finančné príspevky.

5.4 EHSV sa domnieva, že je potrebné zaručiť, aby uskutočňovanie metódy EIP prebiehalo bez spôsobovania ďalších ťažkostí a komplikácií subjektom, ktoré by mali byť potenciálne zapojené do operačných skupín. EHSV predovšetkým zdôrazňuje, že uskutočňovanie iniciatívy EIP by mohlo mať za následok administratívne náklady pre riadiace orgány a platobné agentúry zapojené do činnosti v rámci výberu, platby, monitorovania a kontroly súvisiacej s uplatňovaním metódy EIP. Podľa EHSV v tomto prípade hrozí, že sa oslabí prínos iniciatívy EIP, a to aj z hľadiska pomeru medzi nákladmi a prínosom.

5.5 EHSV oceňuje skutočnosť, že Komisia zvolila na uplatňovanie EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ *Agricultural Innovation System* – (AIS) – systémový prístup navrhnutý Svetovou bankou, zameraný na vytvorenie novej siete organizácií, podnikov a jednotlivcov s cieľom vniesť na trh nové produkty, procesy a formy organizácie po dohode

s inštitúciami a v súlade s politickými opatreniami, ktoré ovplyvňujú spôsob, akým jednotliví aktéri navzájom spolupracujú, delia sa o poznatky, prístupujú k nim, vymieňajú si ich a zveľaďujú ich. Tento prístup jasne poukazuje na dôležitosť sprostredkovateľských subjektov, ktoré spájajú jednotlivých aktérov zapojených do rôznych štádií inovácie. Podľa EHSV dosah EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ teda závisí od aktívnej účasti sprostredkovateľov inovácie (*innovation brokers*) schopných vytvárať a konsolidovať spoluprácu mnohých rôznych aktérov v záujme inovácie.

5.6 EHSV súhlasí s návrhom Európskej komisie zabezpečiť náležitú koordináciu jednotlivých operačných skupín EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ vytvorením siete EIP v rámci európskej siete pre rozvoj vidieka. EHSV v tejto súvislosti požaduje bližšie informácie o vykonávacích ustanoveniach, ktoré Európska komisia zamýšľa prijať, aby pre európsku sieť pre rozvoj vidieka vytvorila podmienky na výkon tejto novej úlohy s osobitným dôrazom na opatrenia zamerané na odbornú prípravu personálu s patričnými schopnosťami a primeranou kvalifikáciou.

5.7 Nové globálne výzvy (liberalizácia trhov, demografický rast a nedostatok prírodných zdrojov) spôsobujú, že sa problematike inovácie v poľnohospodárstve venuje čoraz väčšia pozornosť. Z dostupných údajov vyplýva, že existuje mnoho problémov súvisiacich so skutočnosťou, že inovácia prebieha pomalšie, než sa očakávalo, a že prevládajú tradičné metódy inovácie, napr. v oblasti mechanizmov, resp. odrôd, nad inováciou spojenou s novými trhmi, priamym spracovaním, novými kultivačnými technikami a certifikáciou. EHSV vidí v iniciatíve EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“ cenný príspevok k inováci v poľnohospodárstve tým, že vytvára sieť hospodárskych subjektov sektora a prepája miesta tvorby inovácie s miestami jej uplatnenia v praxi.

5.8 EHSV pripomína, že ochota podporovať inováciu v poľnohospodárstve tiež závisí od osobných vlastností jednotlivých podnikateľov, resp. ich rodín, štrukturálnych osobitností podniku a trhových podmienok, ako aj celkového kontextu (kultúrneho a inštitucionálneho), v ktorom podnik pôsobí. v tejto súvislosti považuje EHSV za dôležité doplniť iniciatívy operačných skupín EIP o opatrenia v oblasti generácie obnovy, technickej asistencie, odbornej prípravy, predovšetkým mladých poľnohospodárov, podporovať štrukturálne investície, propagovať a zveľaďovať poľnohospodársku produkciu, vytvárať nové trhové príležitosti (napr. krátke dodávateľské reťazce) a diverzifikovať príjem podniku prostredníctvom prednostného prístupu k zdrojom dostupným v programoch na rozvoj vidieka.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV „Poľnohospodársky výskum“ (Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 107 – 110, bod 1.3).

5.9 EHSV pripomína, že do programov rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013 bolo zavedené nové opatrenie zamerané na propagáciu skúseností v oblasti „spolupráce pri vývoji nových produktov, procesov a technológií v poľnohospodárstve a potravinárskom odvetví a odvetví lesného hospodárstva“⁽¹¹⁾. EHSV pokladá za potrebné zaručiť koordináciu a súlad medzi opatreniami EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“

a doterajšími skúsenosťami získanými v oblasti rozvoja vidieka. V tejto súvislosti by bolo prostredníctvom výsledkov strednodobých hodnotení programov rozvoja vidieka vhodné zanalyzovať problematické i silné stránky, ktoré sa doteraz ukázali pri uplatňovaní projektov v oblasti spolupráce, v snahe zúročiť tieto skúsenosti pri plánovaní konkrétnych opatrení EIP „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť“.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Článok 29 nariadenia (ES) č. 1698/2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008 z 18. decembra 2008, ktorým sa ustanovuje dlhodobý plán pre populácie tresky a na ne zameraný rybolov“

COM(2012) 498 final

(2013/C 44/22)

Samostatný spravodajca: **Brendan BURNS**

Európska rada sa 1. októbra 2012 rozhodla podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008 z 18. decembra 2008, ktorým sa ustanovuje dlhodobý plán pre populácie tresky a na ne zameraný rybolov“

COM(2012) 498 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) 131 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Záver

1.1 EHSV víta tento návrh. Zostáva len niekoľko nevyriešených otázok, ktoré sú však dôležité. Okamžitou prioritou je skoré prijatie nového nariadenia.

2. Úvod

2.1 Preskúmanie dlhodobého plánu pre populácie tresky⁽¹⁾ je otázkou zásadného významu nielen pre dobré životné podmienky týchto populácií, ale aj vzhľadom na to, že tento plán je zdrojom používaným na kontrolu rybolovného úsilia (dní na mori) viacerých flotíl. Zahŕňa ročné automatické zníženie rybolovného úsilia aj celkového povoleného výlovu (*total allowable catch* – TAC) za určitých biologických podmienok. Toto zníženie nastáva bez ohľadu na zvyšovanie stavu populácie, a to aj v prípade, ak zvýšenie stavu nie je presne v súlade s podmienkami uvedenými v pláne. Zníženie rybolovného úsilia je veľmi výrazné: napríklad v prípade škótskej flotily loviacej ryby s bielym mäsom má povolený počet dní na mori pripadajúcich na jedno plavidlo do roka 2014 klesnúť o 50 % v porovnaní s úrovňou v roku 2011. Zatiaľ čo zníženie rybolovného úsilia má za cieľ primerané zníženie miery úhynu tresiek pri rybolove, skrátenie času na mori na polovicu znamená zníženie celkovej rybolovnej činnosti na polovicu.

3. Súvislosti

3.1 Pôvodný plán obnovy populácií tresky nadobudol platnosť začiatkom roka 2004⁽²⁾ a začiatkom roka 2009 ho

vystriedal súčasný dlhodobý plán pre populácie tresky. S cieľom znížiť mieru úhynu pri rybolove sú riadiacimi nástrojmi v týchto plánoch znížovanie TAC (merané prostredníctvom vyloženého úlovku) a automatické každoročné zníženie rybolovného úsilia, ktoré je v súčasnom pláne najdôležitejšie. Keď sa vrátíme k uvedenému príkladu, opatrenia zamerané na obnovu populácií tresky mali obrovský dosah na celú škótsku flotilu. Predovšetkým automatické znížovanie rybolovného úsilia podľa podmienok plánu spôsobuje veľké hospodárske škody, no neprináša očakávané zlepšenie stavu populácie.

3.2 V súlade s článkom 34 plánu by sa mal súčasný plán preskúmať „najneskôr v treťom roku uplatňovania“. Preskúmanie, ktoré momentálne prebieha, teda prišlo neskoro. Po určitých zmätočných informáciách od členky Komisie koncom roka 2012 je teraz deklarovaným zámerom Komisie predložiť viacročný plán pre viaceré druhy, ktorým sa nahradí plán pre populácie tresky. To si samozrejme vyžiada určitý čas, najmä vzhľadom na to, že podporný vedecký výskum ešte nie je k dispozícii. Napriek tomu však v súčasnosti existuje v členských štátoch vykonávajúcich rybolov silný konsenzus, že ďalšie automatické znížovanie rybolovného úsilia nie je prijateľné.

3.3 Keďže v blízkej budúcnosti sa nepripravuje žiadna celoplošná revízia plánu, Komisia pripravila tematický návrh na krátkodobú zmenu. Tento proces komplikuje potreba čo najskoršieho zosúladenia súčasného plánu so ZFEÚ, pretože Rada už nemá zákonnú právomoc samostatne ustanovovať procesy v rámci plánu. Na základe toho vzniknú právne prekážky brániace Rade v prijímaní akýchkoľvek okamžitých krokov na zmiernenie účinkov nadmerného znížovania rybolovného úsilia do konca roka 2012.

⁽¹⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008, Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008, s. 20 – 33.

⁽²⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 423/2004, Ú. v. EÚ L 70, 9.3.2004, s. 8 – 11.

4. Odborné faktory

4.1 Plán pre populácie tresky v roku 2011 formálne posudzovala Medzinárodná rada pre výskum mora (ICES) a Vedecký, technický a hospodársky výbor pre rybné hospodárstvo (STECF). K tomuto procesu prispela regionálna poradná rada pre Severné more a regionálna poradná rada pre severozápadné vody. Vedecké subjekty a regionálne poradné rady sa zhodli na týchto tézach:

- plán pre populácie tresky nespĺňa svoj hlavný cieľ znížiť mieru úhynu tresky pri rybolove,
- STECF súhlasí s názorom odvetvia, že nemožno očakávať, že miera úhynu pri rybolove bude lineárnym spôsobom zodpovedať trendom rybolovného úsilia,
- úplné analytické posúdenie je k dispozícii len pre Severné more. Pre západ Škótska existuje posúdenie, ktoré však iba naznačuje trendy. V Severnom mori naozaj došlo k zníženiu miery úhynu pri rybolove a k zvýšeniu biomasy generačných rýb, ale nie v miere požadovanej v pláne. Treba poznamenať, že cieľová miera úhynu pri rybolove stanovená v pláne obnovy populácií tresky z roku 2004 sa v súčasnosti dosahuje, hoci plán predpokladal desaťročné obdobie obnovy,
- v prípade západného Škótska napriek významnému zníženiu miery rybolovného úsilia je celkový úhyn pri rybolove naďalej vysoký. Prišlo sa k záveru, že dôležité sú aj iné faktory, napríklad podcenenie predácie,
- so zreteľom na skutočnosť, že všetky formálne posúdenia populácií sú vzhľadom na ich spracovanie časovo oneskorené a že odhady zainteresovaných rybárov sú obvyčajne veľmi blízko k skutočnosti, odhaduje sa, že obnova populácií tresky je v skutočnosti vo výrazne pokročilejšom štádiu, než vyplýva z odporúčaní.

5. Všeobecné pripomienky

5.1 Návrh sa vo všeobecnosti víta. Zmeny a doplnenia súčasného plánu by v prípade správnej realizácie mali umožniť dosiahnutie stanovených cieľov a zabrániť ďalším hospodárskym škodám bez biologických prínosov.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Východiskové úrovne a ich využívanie

6.1.1 Cieľom zmien článku 4 je odstrániť nezamýšľanú možnosť, že členské štáty budú vynakladať vyššiu mieru rybolovného úsilia, než mal plán povoľovať, a to jednoducho pomocou zmeny metód používaných na výpočet úsilia pri stanovovaní východiskovej úrovne a pri výpočte využitia.

6.1.2 EHSV neupúšťa zo svojho názoru, že kontrola rybolovného úsilia sa ukázala ako neúčinný a veľmi neúspešný nástroj. Považuje za primerané a logické požadovať, aby členské štáty počítali využitie svojho ročného úsilia na rovnakom základe, aký používajú na stanovenie východiskových úrovní úsilia.

6.2 Populácie, o ktorých nie je dostatok údajov

6.2.1 V článku 9 (postup stanovovania TAC pri neexistencii informácií potrebných na uplatňovanie článku 7 alebo článku 8) sa namiesto automatického zníženia o 25 % navrhuje prijať individuálny (a preto flexibilnejší) prístup, hoci zostane naďalej pevne založený na dostupnom vedeckom odporúčaní.

6.2.2 Možnosť, aby Rada uplatňovala na populácie menšie zníženie rybolovného úsilia a TAC ako automatické zníženie o 25 % požadované v súčasnom pláne v prípadoch, keď nie je k dispozícii analytické posúdenie, je rozumný a primeraný návrh, ktorý umožní Rade uplatňovať individuálny prístup na základe najkomplexnejších dostupných vedeckých odporúčaní.

6.3 Oslobodenie plavidiel loviacich zanedbateľné množstvá tresky

6.3.1 Pôvodný článok 11 sa rozdelil na článok 11, článok 11a a článok 11b. Namiesto oslobodenia skupín plavidiel stanovených každým členským štátom sa teraz oslobodenia zakladajú na kritériách, ktoré by sa vo všeobecnosti uplatňovali na akékoľvek plavidlá, ktoré ich spĺňajú, bez ohľadu na členský štát, ktorému prináležia. Zmenený a doplnený článok zároveň predchádza tomu, aby Rada musela neustále upravovať východiskovú úroveň.

6.3.2 Administratívne prekážky pri získavaní výnimiek pre plavidlá loviace zanedbateľné množstvá tresky sú neprimerané a oslabili zámer tohto ustanovenia. EHSV preto víta toto zjednodušenie pri udeľovaní výnimiek.

6.3.3 Je potrebné objasniť, ako bude nový spôsob oslobodzovania plavidiel fungovať vo vzťahu k potenciálnemu prekývaniu sa selektívnosti výstroja, priestorového rozloženia úlovkov a hĺbky. Napríklad niektoré výstroje používané v oblastiach s veľkou hustotou výskytu tresky lovia veľmi malé množstvá tresky a naopak, niektoré v oblastiach s relatívne malou hustotou výskytu tresky môžu loviť značné množstvá tresky.

6.3.4 Do určenia kritérií na vymedzenie oblastí s veľkou hustotou výskytu tresky a spôsobu, ako sa nový prístup bude uplatňovať v praxi, by mali byť zapojené regionálne poradné rady.

6.3.5 Prechodnými opatreniami sa zabezpečí, aby skupiny plavidiel, ktoré už boli vyňaté, podliehali kritériám platným v čase vyňatia.

6.3.6 Je logické zachovať kontinuitu v prípadoch, keď skupiny plavidiel už splnili existujúce kritériá na oslobodenie.

6.4 Plne zdokumentovaný rybolov – oslobodenie z režimu pre rybolovné úsilie

6.4.1 Vkladá sa nový článok 11c. Plavidlá, ktoré sú zapojené do testovania plne zdokumentovaného rybolovu, kde sa všetky úlovky započítavajú do kvóty, sú oslobodené z uplatňovania režimu pre rybolovné úsilie.

6.4.2 Vyňatie plavidiel, ktoré môžu poskytnúť plne zdokumentované úlovky z uplatňovania režimu pre rybolovné úsilie, je vcelku logické, keďže ich podiel na úhyne tresky je plne zaznamenaný a v rámci schválených kvót. Nie je preto dôvod, aby boli naďalej zahrnuté do tohto režimu. EHSV však nerozumie odôvodneniu zákazu prenosu kvót na tieto plavidlá a z týchto plavidiel. Najdôležitejšie pritom je, že ako možno preukázať, od zavedenia plne zdokumentovaného rybolovu došlo v Severnom mori v rámci testovania k výraznému zníženiu odhadzovania tresky. EHSV sa domnieva, že v najhoršom prípade by toto nedostatočne premyslené opatrenie zabránilo plavidlám spájať testovacie kvóty na úlovky a bolo by teda úplne kontraproduktívne. Domnieva sa, že na objasnenie tejto pozície sú potrebné ďalšie informácie od členských štátov a diskusia, ale vo všeobecnosti je riadenie kvót v právomoci členských štátov a malo by to tak ostať.

6.5 Flexibilita pri stanovovaní TAC a úrovni rybolovného úsilia

6.5.1 V článku 12 ods. 4 sa vykonali zmeny z tých istých dôvodov ako v prípade článku 9.

6.5.2 Do článku 12 sa vkladá nový odsek 6. V tomto odseku sa stanovuje možnosť, aby Rada rozhodla, že neuplatní ďalšie zníženia rybolovného úsilia, keď bol strop rybolovného úsilia znížený v priebehu štyroch po sebe idúcich rokoch.

6.5.3 Právomoc, ktorá Rade umožňuje zmraziť znížovanie miery rybolovného úsilia požadovanej podľa plánu má zásadný význam pre to, aby nedošlo k závažným a nezvratným sociálno-hospodárskym škodám pre rybárske podniky a rybárske komunity. Členské štáty a regionálne poradné rady, ako aj

STECF upozornili na neúčinnosť a neprimeranosť tohto prístupu a na časté kontraproduktívne dôsledky, ktoré nastali. Najdôležitejším výsledkom tejto novej flexibility bude očakávané zníženie odhadzovania úlovkov.

6.6 Obdobie riadenia zloženia úlovku

6.6.1 Článok 13 sa preformuloval s cieľom odstrániť rozdielne výklady medzi jednotlivými jazykovými verziami. Teraz sa ozrejmi, že podmienka, podľa ktorej má úlovok tresky predstavovať menej ako 5 % celkového úlovku, sa vzťahuje na zloženie úlovku počas celého obdobia riadenia, nie pri jednom rybárskom výjazde.

6.6.2 V súvislosti s prebiehajúcou reformou spoločnej politiky v oblasti rybného hospodárstva a s možnou povinnosťou vykladať všetky úlovky sú navrhované zmeny, ktoré by sa prejavili znížením množstva odhodnených dospelých tresiek, vítané. Flexibilita pri plnení požiadavky 5 % podielu na úlovku v rámci celého obdobia riadenia by v tejto súvislosti mala pomôcť.

6.7 Zníženie odhodneného množstva

6.7.1 V článku 14 sa sprísnila povinnosť členského štátu zaoberať sa otázkou odhadzovania, pretože podľa v súčasnosti platného nariadenia to tak nie je, a úroveň kontroly a monitorovanie sa stanovujú na základe riadenia založeného na rizikách.

6.7.2 EHSV dôrazne zastáva názor, že budúcnosť obnovy populácií tresky spočíva v rôznych opatreniach zameraných na to, aby sa rybárske plavidlá vyhýbali treskám, a v zosúladiení hospodárskych stimulov v odvetví s cieľmi v oblasti riadenia. Iniciatívy na vyhýbanie sa treskám sa do veľkej miery prekrývajú so snižovaním množstva odhodnených rýb. V súvislosti s nerovnováhou medzi TAC v Severnom mori a reálnym bohatstvom lovísk sú najlepšimi prostriedkami na zníženie tlaku lovu na populácie tresky kvóty na úlovky, vyhýbanie sa treskám prostredníctvom ukončenia rybolovu v reálnom čase, selektívne výstroje, sezónne a dočasné opatrenia na vyhýbanie sa treskám. Monitorovanie a prístup založený na riadení rizika to bezpochyby potvrdí.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Súbor predpisov o technických kontrolách“ ktorý obsahuje tieto tri dokumenty: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pravidelnej kontrole technického stavu motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a o zrušení smernice 2009/40/ES“

COM(2012) 380 final – 2012/0184 (COD)

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zmene a doplnení smernice Rady 1999/37/ES o registračných dokumentoch pre vozidlá“

COM(2012) 381 final – 2012/0185 (COD)

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o cestnej technickej kontrole spôsobilosti úžitkových automobilov prevádzkovaných v Únii a o zrušení smernice 2000/30/ES“

COM(2012) 382 final – 2012/0186 (COD)

(2013/C 44/23)

Spravodajca: **Virgilio RANOCCHIARI**

Rada (7. a 10. septembra a 8. októbra 2012) a Európsky parlament (11. septembra 2012) sa rozhodli podľa článkov 91 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Súbor predpisov o technických kontrolách“, ktorý obsahuje tieto tri dokumenty: Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pravidelnej kontrole technického stavu motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a o zrušení smernice 2009/40/ES

COM(2012) 380 final – 2012/0184 (COD)

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zmene a doplnení smernice Rady 1999/37/ES o registračných dokumentoch pre vozidlá

COM(2012) 381 final – 2012/0185 (COD)

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o cestnej technickej kontrole spôsobilosti úžitkových automobilov prevádzkovaných v Únii a o zrušení smernice 2000/30/ES

COM(2012) 382 final – 2012/0186 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra) prijal 130 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) podporuje a schvaľuje návrhy Komisie, aj keď s pripomienkami uvedenými ďalej v stanovisku, minimálne z troch dôvodov:

— zníženie počtu nehôd a ich dôsledkov, ktoré sú často tragické, musí mať stále väčší význam aj pri ďalšom náraste cestnej premávky, ktorý sa očakáva v najbližších rokoch,

— sledovanie cieľa zníženia nehodovosti si vyžaduje vyvážené a jednotné úsilie, ktoré presahuje právomoci jednotlivých štátov,

— je potrebná väčšia jednotnosť pravidiel a kontrol, aby sa predišlo tomu, že na základný aspekt spoločenského života, akým je bezpečnosť cestnej premávky, budú aplikované nejednotné a v niektorých prípadoch veľmi odlišné metódy a lehoty.

1.2 EHSV však zdôrazňuje, že aj napriek snahe o dosiahnutie jednotných predpisov metóda, ktorú Komisia zvolila pre prípravu tohto súboru predpisov a ktorá spočíva v použití kombinácie záväzných a nezáväzných ustanovení, ponecháva členským štátom značnú nezávislosť, ktorá môže sťažiť a spomaliť úplnú harmonizáciu a normalizáciu kontrol umožňujúcu, aby kontroly a osvedčenia o technickej kontrole vydané v jednom členskom štáte boli automaticky uznávané všetkými ostatnými členskými štátmi.

1.3 Okrem toho sa EHSV domnieva, že prirodzeným doplnením takto začatej harmonizácie by malo byť vytvorenie európskeho osvedčenia o zhode, ktoré by nahradilo terajšie národné osvedčenia a umožnilo vykonávanie pravidelnej kontroly technického stavu motorových vozidiel v ktoromkoľvek členskom štáte bez toho, aby bolo nutné prísť s vozidlom naspäť do členského štátu, v ktorom je vozidlo prihlásené do evidencie.

1.4 EHSV hodnotí pozitívne tak rozšírenie technických a technologických zariadení podliehajúcich kontrolám, ako aj počet kontrol, ktoré je nutné vykonať. Podporiť treba aj kontrolu zariadení ako ABS a ESC, ktoré boli doteraz ponechané vo výlučnej právomoci výrobcov. Okrem toho je správne aj rozhodnutie rozlišovať motorové vozidlá aj podľa veku a najazdených kilometrov, pretože tieto hľadiská majú mimoriadny význam pre ich údržbu a úroveň ich bezpečnosti.

1.5 EHSV hodnotí pozitívne aj návrh zaviesť povinné cestné technické kontroly ľahkých nákladných vozidiel (ľahké úžitkové vozidlá s maximálnou prípustnou hmotnosťou do 3,5 tony). Zdôrazňuje však, že tento druh motorových vozidiel predstavuje značný počet vozidiel prihlásených do evidencie. Ustanovenie o tom, že každý rok by sa malo na cestách skontrolovať minimálne 5 % týchto vozidiel sa javí naozaj ako veľmi ambiciózne.

1.6 Preto EHSV požaduje, aby sa vykonal prieskum na úrovni jednotlivých členských štátov o jestvujúcich mobilných staniách technickej kontroly, aby členské štáty mohli včas rozšíriť ich počet.

1.7 V súvislosti s rozšírením zoznamu kontrolovaných motorových vozidiel EHSV plne súhlasí, že je potrebné do neho zaradiť aj motocykle. Domnieva sa však, že intervaly medzi jednotlivými kontrolami (4-2-1) sú pre tieto motorové vozidlá, ktoré najazdia ročne len obmedzený počet kilometrov, prehnané. EHSV preto navrhuje, aby sa aspoň v prvej fáze uplatnila menšia frekvencia kontrol (teda model 4-2-2).

2. Úvod

2.1 Technické kontroly motorových vozidiel majú podstatný význam pri podpore bezpečnosti cestnej premávky. Každodenne príde o život v Európe viac ako päť osôb pri nehodách spôsobených technickými chybami vozidla. Odhaduje sa, že aspoň ako jedna z príčin spôsobujú takéto chyby 6 % nehôd pri automobiloch a 1,8 % pri motocykloch.

2.2 Európske predpisy v tejto oblasti pochádzajú z roku 1977 a v poslednom desaťročí boli len mierne novelizované, kým cestná premávka sa strojnásobila a vozidlá prešli komplexným technologickým vývojom.

2.3 Porovnávací rozbor sústav pravidelných kontrol vozidiel uplatňovaných v členských štátoch vykonaný Európskou komisiou odhalil rad nedostatkov, ktoré podľa nedávnych anglických a nemeckých štúdií dovoľujú, aby s technickými chybami jazdilo približne 10 % automobilov, ktoré by neprešli primeranejšími a modernejšími kontrolami.

2.4 Z týchto a iných štúdií vyplynulo že:

- v súčasnosti nie sú kontrolované všetky dôležité zariadenia vozidla, napríklad protiblokovací brzdomý systém (ABS), ani elektronická kontrola stability (ESC),
- definícia a posudzovanie chýb nie je aktualizované ani harmonizované v celej EÚ,
- prístroje používané pri kontrole nie sú vždy vhodné, pretože chýbajú presné ustanovenia, ktoré by boli povinné v celej EÚ, a takisto technici vykonávajúci tieto kontroly by mali mať úroveň znalostí a zručností vždy zodpovedajúcu technologickému vývoju, aby sa zaručila rovnaká akosť ich práce v celej EÚ,
- niektoré kategórie vozidiel nepodliehajú pravidelným kontrolám technického stavu, a v prípade motocyklov je tomu tak až v jedenástich členských štátoch,
- kontroly nie sú dostatočne časté, hlavne pri úžitkových vozidlách, ale vo všeobecnosti pri všetkých vozidlách, ktoré najazdia veľa kilometrov a pri najstarších vozidlách,
- kompetentné orgány nevykonávajú primeraný dohľad nad stanicami technickej kontroly,
- nie vždy sú kontrolórom dostupné údaje a informácie potrebné pri kontrole elektronických zariadení vo vozidlách, a takisto výsledky kontrol nie sú dostupné policajným orgánom.

2.5 Vzhľadom na to EHSV súhlasí s iniciatívou Európskej komisie, ktorá by rozšírením a aktualizovaním rozsahu pôsobnosti pri technických kontrolách mohla prispieť k cieľu znížiť do roku 2020 smrteľné úrazy pri nehodách v cestnej premávke o 50 %, a takisto znížiť vďaka rozsiahlejším a častejším kontrolám emisií vplyv cestnej dopravy na životné prostredie, hlavne pokiaľ ide o emisie CO₂.

3. Súbor návrhov Komisie

Ide o tri legislatívne návrhy:

- nariadenie COM(2012) 380 final o pravidelnej kontrole technického stavu motorových a prípojných vozidiel, ktorým sa zrušuje smernica 2009/40/ES,

- druhé nariadenie COM(2012) 382 final venované cestnej technickej kontrole spôsobilosti úžitkových automobilov, ktorým sa zrušuje smernica 2000/30/ES,
- smernica COM(2012) 381 final o registračných dokumentoch pre vozidlá, ktorou sa mení doterajšia smernica 1999/37/ES.

3.1 Novinky návrhu nariadenia o pravidelných kontrolách technického stavu, COM(2012) 380 final

3.1.1 Rozsah pôsobnosti. Rozšíri sa na dvoj- a viackolesové motocykle v celej EÚ. Okrem iného už nebudú oslobodené poľnohospodárske traktory s rýchlosťou vyššou ako 40 km/h (kategória T5) a ľahké prípojné vozidlá do 3,5 t (kat. O1 a O2).

3.1.2 Termíny a frekvencie kontrol. Pri osobných automobiloch (kat. M1) (Vozidlá kategórie M sú vozidlá, ktoré majú najmenej 4 kolesá a sú určené na prepravu osôb. Rozdeľujú sa do 3 tried podľa počtu sedadiel a podľa najvyššej prípustnej hmotnosti: M1 9 miest, M2 >9 miest a <5 t, M3 > 9 miest a >5 t. Vozidlá kategórie N sú vozidlá, ktoré majú najmenej 4 kolesá a sú určené na prepravu nákladu. Aj tie sa rozdeľujú na tri triedy podľa hmotnosti: N1 <3,5 t, N2 <12 t, N3 >12 t. Do kategórie O patria prípojné vozidlá a do kategórie T kolesové traktory) bude prvá pravidelná kontrola po štyroch rokoch od prvého prihlásenia do evidencie, druhá po ďalších dvoch rokoch a následne každý rok. Osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá (N1), ktoré budú mať k dátumu prvej kontroly najazdených viac ako 160 000 km sa majú kontrolovať každoročne (4-1-1 namiesto 4-2-1), a to by platilo aj pri motocykloch. Možnosť členských štátov uplatňovať kratšie lehoty kontrol zostáva zachovaná pre členské štáty, ktoré s tým už počítajú. A nakoniec sa na členské štáty ponecháva rozhodnutie o frekvencii kontrol historických vozidiel (vrátane motocyklov), ktoré však nespádajú pod novú právnu úpravu.

Pri vozidlách M2, M3, N2, N3, O3, O4 a T5 by sa však prvá kontrola mala uskutočniť rok po prvom prihlásení do evidencie. To isté platí pri vozidlách M1 zaevidovaných ako taxíky a sanitky.

3.1.3 Obsah kontrol, posúdenie nedostatkov a zodpovedajúce sankcie. Do zoznamu kontrolovaných častí vozidla sa pridávajú prvky ovplyvňujúce bezpečnosť (ABS a ESC) a životné prostredie (sústava obmedzovania emisií).

Nedostatky zistené v mieste kontroly sa budú klasifikovať na základe všeobecných parametrov uvedených v prílohe III návrhu ako **malé** (ľahké chyby neohrožujúce bezpečnosť), **veľké** (závažné chyby, ktoré môžu ovplyvniť bezpečnosť vozidla alebo ohroziť iných účastníkov cestnej premávky) a **nebezpečné** (nebezpečné chyby vážne ohrožujúce bezpečnosť, ktorých

výsledkom je nespôsobilosť vozidla na cestnú premávku). Ľahké chyby sa musia opraviť bez povinnosti následnej kontroly. Pri závažných chybách určí kompetentný orgán podmienky používania vozidla do odstránenia chyby, pričom je stanovená opakovaná technická kontrola v lehote siedmich týždňov. Pri nebezpečných chybách sa do ich odstránenia a do následného vydania nového osvedčenia o technickej kontrole odoberie osvedčenie o evidencii vozidla.

3.1.4 Skúšobné zariadenia a vybavenie. Stanice technickej kontroly majú od účinnosti nariadenia päť rokov čas prispôbiť svoje skúšobné zariadenia a vybavenie minimálnym požiadavkám tohto nariadenia.

3.1.5 Spolupráca členských štátov. Po troch rokoch od nadobudnutia účinnosti nariadenia musia stanice technickej kontroly začať zasielať len elektronickou cestou výsledky vykonaných kontrol alebo osvedčenia o technickej kontrole príslušným orgánom svojho štátu, ktorý určí celoštátne kontaktné miesto zodpovedné za výmenu informácií týkajúcich sa vykonávania nariadenia s ostatnými členskými štátmi a Komisiou. Ak vozidlo prešlo kontrolou v niektorom členskom štáte, ostatné členské štáty tento dôkaz uznajú.

3.2 Novinky návrhu nariadenia o cestnej technickej kontrole spôsobilosti úžitkových automobilov, COM(2012) 382 final

3.2.1 Cieľom návrhu je rozšíriť rozsah uplatňovania platnej smernice so sústredením sa na zásahy pri podnikoch s veľkým rizikom a zredukovaním zásahov pri prevádzkovateľoch, ktorí svoje vozidlá riadne udržiavajú. Podniky sa zatriedia do rizikových profilov na základe výsledkov predchádzajúcich kontrol technického stavu v schválených strediskách a cestných kontrol, pričom sa budú brať do úvahy zistené chyby (príloha I návrhu nariadenia).

3.2.2 V súčasnosti sa cestné kontroly vykonávajú pri úžitkových vozidlách s celkovou prípustnou hmotnosťou vyššou ako 3,5 t. V návrhu sa tieto kontroly rozširujú na ľahké úžitkové vozidlá (N1) a prípojné vozidlá (O1 a O2).

3.2.3 Každý členský štát je povinný vykonať každoročne cestné kontroly najmenej 5 % vozidiel evidovaných na jeho území.

3.2.4 Ako už bolo uvedené, na národnej úrovni sa na základe predchádzajúcich výsledkov kontrol každého prevádzkovateľa vytvorí sústava rizikových profilov (nízka, stredná a vysoká rizikovosť). Profil sa oznámi prevádzkovateľovi, pričom bude známe, že podniky s vysokou rizikovosťou budú pri cestných kontrolách prednostne kontrolované.

3.2.5 Kontroly sa budú vykonávať s určitou postupnosťou. Prvotnou kontrolou má byť vizuálna kontrola vozidla s kontrolou dokumentácie, kým podrobnejšia kontrola, ak bude potrebná, bude nasledovať po prvotnej kontrole a vykoná sa na mobilnej stanici technickej kontroly alebo v najbližšej stanici technickej kontroly.

3.2.6 Poslednú novinku predstavuje kontrola zabezpečenia nákladu (príloha IV návrhu nariadenia), keďže zlé zabezpečenie nákladu je podľa Komisie príčinou štvrtiny nehôd s účasťou úžitkových vozidiel.

3.2.7 Výsledky cestných kontrol sa zašlú príslušným orgánom členského štátu, v ktorom je kontrolované vozidlo prihlásené do evidencie.

3.3 Novinky návrhu smernice COM(2012) 381 final o registračných dokumentoch pre vozidlá, ktorou sa mení platná smernica 1999/37/ES

3.3.1 Údaje o evidovaných vozidlách sa budú uchovávať v elektronických registroch členských štátov, do ktorých budú zaznamenávané výsledky pravidelných technických kontrol.

3.3.2 Technikovi sa k technickej kontrole musia poskytnúť technické údaje, ktoré umožnili homologáciu vozidla, ale nie sú uvedené v osvedčení o evidencii vozidla

3.3.3 Vzhľadom na bezpečnosť cestnej premávky sa presnejšie definujú podmienky odhlásenia z evidencie a zrušenia evidencie, a takisto opätovného prihlásenia do evidencie a likvidácie vozidla.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Často sa stáva, že prevádzkovatelia vozidiel v nákladnej doprave sú v prípade cestnej kontroly v zahraničí sankcionovaní za nedostatky, za ktoré by v krajine, v ktorej je vozidlo prihlásené do evidencie, sankcionovaní neboli. Preto sa ako správne javí smerovanie prijaté Komisiou v tomto súbore návrhov, ktoré sa môžu stať aj základom harmonizácie kontrol na európskej úrovni. Takto začatý proces by sa mal v druhej fáze doplniť o vzájomné uznávanie príslušných osvedčení o technickej kontrole všetkými členskými štátmi a následné vytvorenie európskeho osvedčenia, ktorým bude možné nahradiť národné osvedčenia.

4.2 V skutočnosti predstavuje aj naďalej významnú záťaž povinnosť prísť na získanie osvedčenia s vozidlom naspäť do členského štátu, v ktorom je vozidlo prihlásené do evidencie, tak pri osobných, ako aj pri úžitkových automobiloch. Vzájomné uznávanie osvedčení musí umožniť vykonávanie kontroly v ktoromkoľvek členskom štáte.

4.3 Všeobecnejšie sa EHSV nazdáva, že nebezpečenstvom prístupu, ktorý Komisia zvolila pri príprave tohto súboru predpisov a ktorý spočíva v použití kombinácie záväzných a nezáväzných opatrení, by mohlo byť, že sa členským štátom ponechá značná nezávislosť, ktorá môže sťažiť a spomaliť úplnú harmonizáciu a normalizáciu kontrol umožňujúcu, aby kontroly a osvedčenia o technickej kontrole vydané v jednom členskom štáte boli automaticky uznávané všetkými ostatnými členskými štátmi.

4.4 Príkladom pretrvávania výrazných rozdielov je ustanovenie, že členské štáty môžu zachovať kratšie lehoty kontrol (bod 3.1.2). Je pochopiteľné, že Komisia nechce vnucovať úpravy smerom nadol tým krajinám, ktoré už dávno stanovili častejšie kontroly. Pravdou je však aj to, že akceptovanie výrazne odlišných situácií neľahčuje dosiahnutie jednotnosti pravidiel, ktorá by mala byť účelom týchto návrhov: rovnaké pravidelné kontroly technického stavu vozidiel v celej EÚ.

4.5 Vzhľadom na tieto skutočnosti EHSV dúfa, že členské štáty sa zaviazu uznať platnosť kontrol vykonaných v inom členskom štáte, ktorý bude dodržiavať lehoty a minimálne kontroly stanovené v nariadení.

4.6 V súvislosti s častotou technických kontrol si EHSV kladie otázku, či sú pre vozidlá kategórie L (mopedy, motocykle, trojkolky a štvorkolky) vhodné rovnaké lehoty ako pre automobily.

4.6.1 Je správne, aby aj vozidlá kategórie L podliehali pravidelným technickým kontrolám a aby sa odstránila anomália mnohých členských štátov, v ktorých kontroly pre vozidlá kategórie L dokonca ani neexistujú.

4.6.2 Avšak v prípade týchto vozidiel, ktoré na ktoré sú nízke náklady a ktoré sa používajú prevažne v mestách, by mali kontroly zostať jednoduché, aby sa obmedzili investície do príslušných testovacích prístrojov a zariadení, a ich frekvencia by nemala byť 4-2-1 ale 4-2-2, čo by bolo úplne v súlade s výrazne nižším ročným priemerom najazdených kilometrov. Vozidlá kategórie L najazdia ročne od 2 800 do 5 300 km na rozdiel od automobilov, ktoré ročne najazdia 15 000 km.

4.6.3 Pravidelnosť by mohla byť v budúcnosti prehodnotená, pričom by sa do úvahy mohli vziať údaje, ktoré by boli konečne európske, zhromaždené počas pravidelných technických prehliadok, pričom však aj v tomto prípade by zostalo v právomoci členských štátov naďalej vykonávať aj iné už uskutočňované kontroly a uplatňovať kratšie lehoty medzi kontrolami.

4.7 EHSV nakoniec dúfa, že súčasne s normalizáciou a zvýšenou presnosťou kontrol sa môže začať uskutočňovať aj plán, ktorý by sa na základe nových noriem usiloval o zvýšenie povedomia všetkých občanov, predovšetkým však tých najmladších, o význame uvedomelejšieho a zodpovednejšieho používania motorových vozidiel, aby sa hlavne zabránilo takým technickým zmenám predovšetkým na motocykloch, ktoré môžu spôsobiť, že nebudú splnené bezpečnostné požiadavky.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV víta rozhodnutie Komisie stanoviť pravidelné kontroly technického stavu aj pri traktoroch s rýchlosťou vyššou ako 40 km/h (T5), pýta sa však, prečo nepodliehajú aj možným cestným kontrolám.

5.2 V technických prílohách k návrhu o kontrolách sú stanovené minimálne podmienky, ktoré musia stanice technickej

kontroly dodržiavať, ale nie je jasné, do akej miery tieto podmienky platia aj pre mobilné stanice.

5.3 Ustanovenie, že sa na cestách má kontrolovať 5 % všetkých vozidiel prihlásených do evidencie (bod 3.2.3) sa javí ako veľmi ambiciózny, ak sa vezme do úvahy vysoký počet evidovaných ľahkých úžitkových vozidiel, ktoré sa začnú kontrolovať popri doteraz kontrolovaných stredne ťažkých a ťažkých úžitkových vozidlách. Stačí pripomenúť, že len za roky 2010 a 2011 boli do evidencie prihlásené viac ako tri milióny úžitkových vozidiel oproti približne 450 000 stredne ťažkých a ťažkých úžitkových vozidiel a že ľahké úžitkové vozidlá predstavujú viac ako 80 % úžitkových vozidiel prihlásených do evidencie.

Vzhľadom na to by EHSV považoval za vhodné, aby sa urobila aj inventúra jestvujúcich mobilných staníc technickej kontroly v EÚ, aby členské štáty mohli včas rozšíriť ich počet.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Energia z obnoviteľných zdrojov: významný aktér na európskom trhu s energiou“

COM(2012) 271 final

(2013/C 44/24)

Spravodajkyňa: **Ulla SIRKEINEN**

Európska komisia sa 6. júna 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Energia z obnoviteľných zdrojov: významný aktér na európskom trhu s energiou“

COM(2012) 271 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) prijal 163 hlasmi za, pričom 30 členovia hlasovali proti a 26 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta predložené oznámenie, ktoré otvára nevyhnutnú diskusiu o zmene politiky energie z obnoviteľných zdrojov a súvisiacich politických opatreniach.

1.2 Výbor je vážne znepokojený zvyšovaním cien pre spotrebiteľov energie, vrátane vysokých nákladov, ktoré so sebou prinášajú mnohé vnútroštátne schémy podpory. Takýto vývoj sa stretáva s čoraz väčším odporom. Výbor vyzýva Komisiu, aby vypracovala štúdiu o súčasnom a očakávanom vývoji nákladov v celej oblasti energetiky. Podporuje cieľ udržať náklady na čo najnižšej úrovni alebo ich znížiť a zaistiť, aby bola energia z obnoviteľných zdrojov konkurencieschopná a v konečnom dôsledku trhovo orientovaná.

1.3 Výbor sa domnieva, že systém celoeurópskych spoločných schém podpory prispôbený jednotlivým technológiám by najlepšie spĺňal požiadavky týkajúce sa účinnosti a vnútorného trhu. Tieto schémy by mali byť časovo obmedzené, než budú technológie konkurencieschopné, neposkytovať nadmernú kompenzáciu a zabezpečovať podporu prispôbenú miestnym riešeniam malého rozsahu. Pokiaľ však nebude vnútorný trh s energiou riadne funkčný, schémy podpory by mali byť prispôbené pre jednotlivé cenové oblasti elektriny alebo členských štát.

1.4 Namiesto toho, aby sa najväčšie úsilie sústreďovalo na centralizovaný model, by sa mal klásť väčší dôraz na podporu

rozvoja decentralizovaných, miestnych riešení. Tie by sa mohli a mali riadiť prínosom na miestnej úrovni. Právne predpisy, podporné opatrenia a prístup k sieťam musia byť jasné, jednoduché a spoľahlivé, aby sa uľahčilo zapojenie malých (samo)výrobcov.

1.5 Technológie energie z obnoviteľných zdrojov ponúkajú veľké možnosti rovnako ako iné technológie znižovania emisií skleníkových plynov – čisté uhlie, akumulácia elektriny, reakcia na dopyt, využívanie uhlíka, jadrové štiepenie a jadrová fúzia, či znižovanie iných skleníkových plynov, napr. metánu atď. V mnohých prípadoch je vývoj jednoznačne sľubný a treba ho primerane podporiť. Podporovať by sa malo najmä predvádzanie a včasné zavádzanie nových technológií.

1.6 EHSV odporúča, aby Komisia sústredila svoju ďalšiu činnosť súvisiacu s obdobím po roku 2020 na politiku eliminácie emisií uhlíka. Táto politika by sa nemusela pridržať cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ale namiesto toho by sa mohol stanoviť jasný cieľ znížiť emisie skleníkových plynov podľa dlhodobých potrieb ich zníženia a cena emisií zlúčenín uhlíka, ktorá by bola dosť vysoká na to, aby donútila príslušných aktérov prijať opatrenia na zvýšenie účinnosti, prispievať na výskum a vývoj a investovať, ale nie príliš vysoká pre spotrebiteľov a z hľadiska priemyselnej konkurencieschopnosti. Okrem toho sú potrebné ciele opatrenia, ktoré by podnecovali vývoj budúcich technológií získavania energie z obnoviteľných zdrojov a investície do nich, čo napokon prinesie skutočnú zmenu. Tieto opatrenia by mali byť v ideálnom prípade spoločné pre celú EÚ a prispôbené jednotlivým technológiám.

1.7 Výbor víta zámery Komisie, pokiaľ ide o kroky, ktoré sa majú podniknúť v blízkej budúcnosti na posilnenie súčasného rámca pre energiu z obnoviteľných zdrojov. Bez zbytočného odkladu by sa mali prijať opatrenia na integráciu energie z obnoviteľných zdrojov do trhov s energiou, vrátane riešenia otázok súvisiacich s pripojením k sieti, vyrovnaním a poplatkami za sieť.

2. Úvod

2.1 Širšie využívanie energie z obnoviteľných zdrojov je ústredným prvkom súčasnej energetickej politiky EÚ, keďže sa očakáva, že prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov a k zvýšeniu bezpečnosti dodávok energie, ako aj k vytvoreniu nových pracovných miest. V súlade s tým je cieľ EÚ dosiahnuť do roku 2020 20 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov hlavným cieľom stratégie Európa 2020.

2.2 EHSV už viac ako jedno desaťročie podporuje vo svojich stanoviskách cieľ využívať vo väčšom rozsahu energiu z obnoviteľných zdrojov a vyjadruje svoje pripomienky a odporúčania k navrhovaným politickým opatreniam na základe praktických skúseností občianskej spoločnosti ⁽¹⁾.

2.3 Vývoj v oblasti využívania energie z obnoviteľných zdrojov je pozitívny, podľa Komisie v súčasnosti už presahuje cieľ 20 %. Vzhľadom na Plán postupu v energetike do roku 2050 treba zabezpečiť, aby bol aj ďalší vývoj pozitívny. Výrazné zvýšenie miery energie z obnoviteľných zdrojov je jednou z možností bez negatívnych dôsledkov, ktoré sú v tomto pláne uvedené. EHSV predložil svoje stanovisko k uvedenému plánu v júli 2012, pričom v ňom podporil tento všeobecný záver vo vzťahu k energii z obnoviteľných zdrojov ⁽²⁾.

2.4 Rýchly nárast v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov vyvoláva otázky týkajúce sa nákladov, vplyvu trhu s energiou a potrieb infraštruktúry. Nastal preto čas zvážiť možnosti budúcej politiky. Investori sa už zaoberajú obdobím po roku 2020 a tiež by potrebovali jasné signály naznačujúce budúce politické opatrenia, aby boli schopní realizovať vysoké investície, ktoré si táto oblasť vyžaduje.

3. Návrh Komisie

3.1 Cieľom Komisie je pokračovať v rozvoji energie z obnoviteľných zdrojov a podporovať inovatívne riešenia. Ak sa to má realizovať nákladovo efektívnym spôsobom, podľa člena EK zodpovedného za energetiku to v krátkosti znamená vyrábať veternú a solárnu energiu tam, kde je to hospodársky zmysluplné, a obchodovať s ňou v rámci Európy.

3.2 Komisia požaduje koordinovanejší európsky prístup schém podpory a väčšie využívanie obchodovania s energiou z obnoviteľných zdrojov medzi členskými štátmi.

3.3 V oznámení sa rozoberajú aktuálne problémy a prípadné možnosti politiky týkajúce sa:

- integrácie energie z obnoviteľných zdrojov do vnútorného trhu,
- otvorenie trhu s elektrickou energiou a energia z obnoviteľných zdrojov,
- transformácia našej infraštruktúry,
- posilnenie postavenia spotrebiteľov,
- stimulácia technológií a inovácií, a
- zaistenie udržateľnosti energie z obnoviteľných zdrojov.

3.4 Komisia vypracuje návrhy režimu politiky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na obdobie po roku 2020. V sprievodnom posúdení vplyvu sa Komisia, s cieľom začať proces zvažovania možností smerovania politiky po roku 2020, zaoberá tromi možnosťami:

- 1) možnosťou eliminovať emisie zlúčenín uhlíka bez stanovenia cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ktorá sa opiera o ciele zníženia emisií skleníkových plynov a trh s uhlíkom;
- 2) pokračovaním súčasného režimu so záväznými cieľmi podielu energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj zníženia emisií skleníkových plynov a energetickej účinnosti;
- 3) lepším a harmonizovanejším riadením celého nášho energetického odvetvia, pričom by bol stanovený celkový cieľ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov pre EÚ.

Z porovnania týchto možností zhruba vychádza, že možnosti 1 a 2 spĺňajú kritériá stanovené Komisiou o niečo lepšie ako možnosť 3. Žiadna z možností nie je úplne bezproblémová vo vzťahu k stanoveným kritériám.

3.5 V oznámení sa napokon uvádzajú štyri hlavné oblasti, v ktorých by sa malo do roku 2020 zintenzívniť úsilie: trh s energiou, schémy podpory, mechanizmy spolupráce a spolupráca v oblasti energetiky v oblasti Stredozemného mora.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 65, 17.3.2006, s. 105 – 113.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 126 – 132.

4. Pripomienky EHSV

4.1 EHSV víta predložené oznámenie, ktoré otvára nevyhnutnú diskusiu o zmene politiky energie z obnoviteľných zdrojov a súvisiacich politických opatreniach. Výbor zároveň do veľkej miery súhlasí s Komisiou, pokiaľ ide o jej analýzu aktuálnej situácie, výziev a možností. Okrem toho výbor vyjadruje nasledujúce pripomienky.

Integrácia energie z obnoviteľných zdrojov do vnútorného trhu

4.2 Výbor je rád, že Komisia poukazuje na prudké zvýšenie výdavkov a nákladov na energiu z obnoviteľných zdrojov – napriek klesajúcim jednotkovým nákladom – ako aj na predpokladané náklady na investície do výroby, infraštruktúry/sietí a vyrovnávanie. Výbor je vážne znepokojený zvyšovaním cien pre spotrebiteľov energie, čo môže mať neúmerný vplyv na spotrebiteľov s nízkymi príjmami, vrátane vysokých nákladov, ktoré so sebou prinášajú mnohé vnútroštátne schémy podpory. Takýto vývoj sa stretáva s čoraz väčším odporom. Ani jednotkové náklady nemusia ďalej klesať v doterajšej miere, keď sa využijú nákladovo najefektívnejšie možnosti. Výbor vyzýva Komisiu, aby vypracovala štúdiu o súčasnom a očakávanom vývoji nákladov v celej oblasti energetiky. Podporuje cieľ udržať náklady na čo najnižšej úrovni alebo ich znížiť a zaistiť, aby boli technológie energie z obnoviteľných zdrojov konkurencieschopné a v konečnom dôsledku trhovo orientované.

4.3 Pokiaľ ide o schémy podpory, výbor súhlasí, že zmeny v niekoľkých prebiehajúcich vnútroštátnych systémoch spôsobili vážne problémy. Ani krátkodobé politické opatrenia, ktoré dostatočne nepokrývajú skutočné mimoriadne výdavky investorov, nie sú uspokojivé. Je potrebné zabezpečiť predvídateľnosť a tiež nákladovú efektívnosť týchto systémov a podporiť konkurencieschopnosť technológií. Z tohto dôvodu je správne klásť dôraz na vystavenie trhovým cenám. Komisia by mala presadzovať reformu schém podpory, ktorou by sa zároveň predišlo rozdrobeniu vnútorného trhu a ktorej konečným cieľom by bolo zrušenie dotácií.

4.4 Jeden jednotný európsky systém vzťahujúci sa na všetky technológie energie z obnoviteľných zdrojov by bol len ťažko účinný. Potrebné sú skôr flexibilné systémy prispôbené výsosti jednotlivých technológií a rozdielnym okolnostiam. Výbor sa domnieva, že systém celoeurópskych spoločných schém prispôbených jednotlivým technológiám by najlepšie splňal požiadavky účinnosti a vnútorného trhu. Systémy by mali byť časovo obmedzené, než budú technológie konkurencieschopné, a neposkytovať nadmernú kompenzáciu. Potrebné sú vhodné schémy pre miestne riešenia malého rozsahu (pozri bod 4.11).

4.5 Pokiaľ však vnútorný trh nefunguje riadne a cenové hladiny sa rôznia v dôsledku neuplatňovania existujúcej legislatívy EÚ a problémových miest v prenosovej infraštruktúre, schémy podpory by mali byť prispôbené pre každú cenovú oblasť/členský štát, aby sa dosiahla najlepšia účinnosť a predišlo sa nadmernej kompenzáci.

4.6 Čo sa týka podpory spolupráce a obchodu, výbor je jednoznačne za väčšiu spoluprácu členských štátov v oblasti energetiky, teda za skutočnú spoločnú energetickú politiku EÚ a Európske energetické spoločenstvo (EES). Výbor takisto podporuje návrhy uvedené v tejto časti oznámenia.

Otvorenie trhu s elektrickou energiou a obnoviteľné zdroje

4.7 Výbor súhlasí s poznámkami Komisie o nevyhnutnosti integrácie energie z obnoviteľných zdrojov do vnútorného trhu s energiou a s tým spojených výzvach. Signály trhovými cien vrátane cien emisií zlučenin uhlíka v rámci systému ETS musia byť komplexné, aby primerane stimulovali investície. Výbor podporuje zásadu, že všetci výrobcovia elektrickej energie, vrátane výrobcov energie z obnoviteľných zdrojov, preberajú rovnaké záväzky, a to aj vo vzťahu k vyrovnávaniu.

4.8 „Platby na kapacity“ založené na tom, že vlády určujú požadované úrovne kapacít záložných systémov, sú problematické, pretože sú odôvodňované tým, že trhové signály nezaabezpečujú nákladovú účinnosť týchto zariadení. Ak je potrebný trh s kapacitami, potom by mal byť celoeurópsky, možno v prvom štádiu regionálny alebo aspoň koordinovaný so susednými štátmi v rámci EÚ.

4.9 Problém veľkoobchodných cien elektrickej energie, na ktoré zvyšujúci sa podiel veternej a solárnej elektriny s takmer nulovými hraničnými nákladmi vyvíja príliš veľký tlak smerom nadol, sa musí ďalej študovať a kvantifikovať. Mal by sa vziať do úvahy opačný efekt obchodovania s emisiami. Viac elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov by pravdepodobne spôsobilo oveľa väčšiu kolísavosť veľkoobchodných cien elektrickej energie, čo by prinieslo ďalšie problémy. V každom prípade nízke hraničné náklady elektrickej energie neznamenia automaticky nízku cenu pre jej spotrebiteľa, pretože spotrebiteľ takým či onakým spôsobom zaplatí všetky investície a výrobu, vrátane prenosu, vyrovnávania a podpory.

Transformácia našej infraštruktúry

4.10 EHSV vo svojom stanovisku o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru [COM(2011) 658] ⁽³⁾ privítal tieto usmernenia a teraz zdôrazňuje, že je potrebné ich prijať a implementovať. Ak sa však cieľ stanoví tak, že treba „vyrábať veternú a solárnu energiu tam, kde je to hospodársky zmysluplné, a obchodovať s ňou v rámci Európy“, náklady na investície do nevyhnutnej infraštruktúry sa môžu ukázať ako neakceptovateľne vysoké. Náklady a politické riziko sa môžu zvýšiť tiež pre problémy spojené s prijatím zo strany verejnosti.

4.11 Väčší dôraz by sa mal klásť na podnecovanie rozvoja decentralizovaných, miestnych riešení. Tieto riešenia by sa mohli a mali riadiť prínosmi na miestnej úrovni a pokrývať rôzne technológie, ako je biomasa (vrátane zvyškov) a geotermálna energia, ktoré by doplnili veternú a solárnu energiu, a to v závislosti od miestnych podmienok. Právne predpisy, podporné opatrenia a prístup k sieťam musia byť jasné, jednoduché a spoľahlivé, aby sa uľahčilo zapojenie malých (samo)výrobcov. Vytvorenie miestnych hybridných energetických systémov, ktoré by boli spojené inteligentnými sieťami a spoločne riadené, by umožnilo smerovať k energetickej sebestačnosti na miestnej úrovni. Takýto prístup má však tiež svoje hranice, keďže vyrovňovanie založené zväčša na fosílnych palivách je potrebné až dovtedy, kým nebude k dispozícii skutočné a cenovo dostupné riešenie akumulácie elektriny (pozri Friedrich Wagner, Max-Planck-Institut für Plasmaphysik: *Features of an electricity supply system based on variable input*).

Posilnenie postavenia spotrebiteľov

4.12 Netreba pripomínať, že záujmy spotrebiteľov majú v názoroch EHSV v oblasti energetiky ústredné postavenie, čo výbor vyjadril v mnohých predchádzajúcich stanoviskách ⁽⁴⁾. Otázkou zostáva kompromis medzi vysokými cenami energie ako podnetom na úsporu a rizikom energetickej chudoby. Výbor podporuje prístup Komisie spočívajúci v posilnení postavenia spotrebiteľov – bez aktívneho zapojenia spotrebiteľov sa nedajú dosiahnuť dobré výsledky. Aspektom, ktorý si zaslúži väčšiu pozornosť, je zabezpečenie možnosti výberu pre spotrebiteľov v praxi.

4.12.1 Ako výbor už veľakrát uviedol, kľúčom k posilneniu postavenia spotrebiteľov je zvyšovanie informovanosti a vzdelávanie. V tejto súvislosti by sa spotrebiteľom mali poskytnúť jasné a ľahko prístupné informácie o ich vlastnom podiele na podpore energie z obnoviteľných zdrojov, čo sa bežne vyjadruje ako celková výška výdavkov štátu na podporu energie z obnoviteľných zdrojov prepočítaná na jedného obyvateľa. Táto infor-

mácia by mohla byť v ideálnom prípade súčasťou faktúry za energiu.

Stimulácia technológie a inovácie

4.13 Technológie energie z obnoviteľných zdrojov ponúkajú veľké možnosti rovnako ako iné technológie znižovania emisií skleníkových plynov – čisté uhlie, akumulácia elektriny, reakcia na dopyt, využívanie uhlíka, jadrové štiepenie a jadrová fúzia, či znižovanie iných skleníkových plynov, napr. metánu atď. V mnohých prípadoch je vývoj jednoznačne sľubný a treba ho primerane podporiť. Ako EHSV v minulosti už veľakrát zdôraznil, je dôležité navrhnuť a zamerať finančné nástroje správne vzhľadom na vyspelosť technológií. Podporovať by sa malo najmä predvádzanie a včasné zavádzanie nových technológií. Na tieto účely je potrebné zabezpečiť prostriedky z plánu SET. Musíme bezodkladne konať – zdá sa, že podnikový sektor v USA v poslednom čase zvyšuje svoje celkové investície so výskumu a vývoja v oblasti energetiky, čo môže mať negatívny vplyv na európsku konkurencieschopnosť.

4.14 Komisia zrejme považuje dostatočné spoločné financovanie a záväzné ciele za primerané stimuly inovácie, a teda aj vytváranie pracovných miest. Uvedené skutočnosti ako také však negarantujú účinné výsledky. Okrem nich sú potrebné otvorené trhy a fungujúca hospodárska súťaž, ktorá je pre podniky stimulom na inováciu a obnovu.

Zabezpečenie udržateľnosti energie z obnoviteľných zdrojov

4.15 Nevyhnutným cieľom je udržateľnosť celého energetického systému. Týka sa to všetkých častí, nielen bioenergetiky. Rôzne obnoviteľné zdroje energie majú rôzny vplyv na životné prostredie a územie. Sú potrebné kritériá udržateľného využívania obnoviteľných zdrojov energie tak, aby udeľovanie finančnej podpory z fondov EÚ bolo možné len po splnení podmienky, že získavanie energie z obnoviteľných zdrojov vyhovuje týmto kritériám. Výbor podporuje hlavné myšlienky súvisiace s udržateľnosťou bioenergetiky uvedené v oznámení a dodáva, že nové návrhy by nemali zvyšovať administratívnu záťaž výrobcov či užívateľov. Požiadavky by mali čo najviac vychádzať z príslušných existujúcich systémov na monitorovanie a podávanie správ, ako sú napr. systémy v oblasti udržateľného lesníctva, ktoré uplatňuje mnoho členských štátov.

Politika v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov po roku 2020

4.16 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné začať s prípravou politiky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov po roku 2020, ako sa uvádza v bode 2.4.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 125 – 129.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 53 – 56; Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 81 – 86; Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 15 – 20.

4.17 Vo svojom posúdení vplyvu (ktoré nie je bezchybné, keďže v ňom chýbajú tabuľky atď.) Komisia predovšetkým predstavuje scenár bez prijatia opatrení, čo výbor odmieta. Pokiaľ ide o tri ďalšie možnosti budúceho politického rámca, výbor znepokojuje tieto body:

4.17.1 Nezdá sa, že by možnosť eliminácie emisií uhlíka bez stanovenia cieľov podielu energie z obnoviteľných zdrojov po roku 2020 zaručovala isté zvýšenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov. Táto možnosť je však najlepšia z hľadiska otvoreného trhu s energiou a priniesla by nákladovo najefektívnejšie výsledky. Mohla by tiež posilniť systém ETS. Pozitívny vývoj vo využívaní energie z obnoviteľných zdrojov sa v rámci tejto možnosti javí ako istý vzhľadom na doterajší silný rozvoj v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, existujúci a do budúcnosti rastúci výskum a vývoj a ďalšie investície, ako aj záväzné ciele a ďalšie politické opatrenia v oblasti klímy, ktoré načrtla Komisia.

4.17.2 Bolo by účinné a aspoň pre časť podnikateľského sektora zameraného na energiu z obnoviteľných zdrojov aj prospešné, keby sa pokračovalo v súčasnom systéme s národnými záväznými cieľmi. No nezaručovalo by to nákladovú efektívnosť eliminácie emisií uhlíka. Systém ETS by vážne ohrozili aj ceny stanovené v rámci tejto možnosti. Členské štáty by znovu museli vypracovať svoje politické opatrenia na zabezpečenie súladu, čo by bolo prekážkou z hľadiska fungovania vnútorného trhu s energiou napriek všetkým snahám o zlepšenie spolupráce a obchodovania. Záväzné ciele pomohli úspešne naštartovať rozvoj technológií získavania energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ, no táto skutočnosť nemusí byť aj naďalej silným argumentom.

4.17.3 Možnosť spočívajúca v riadení a stanovení ambiciózných cieľov zo strany EÚ by mohla mať podľa EHSV veľa

jednoznačných výhod v súlade s koncepciou Európskeho energetického spoločenstva⁽⁵⁾. Táto možnosť by sa mala uprednostňovať dovtedy, kým sa nepodarí stanoviť ciele zníženia skleníkových plynov podľa dlhodobých potrieb ich zníženia. Riziká súvisiace s vyššími nákladmi a ťažkosťami s prijatím zo strany verejnosti, na ktoré poukázala Komisia, sa však javia byť relevantné. Aj tu by bolo pravdepodobne potrebné vytvoriť rozsiahlu novú administratívnu štruktúru.

4.18 EHSV odporúča, aby Komisia sústredila svoju ďalšiu činnosť na politiku na obdobie po roku 2020, ktorá by bola založená najmä na prvej možnosti. Táto politika dekarbonizácie by nebola založená na cieľoch stanovených pre oblasť energie z obnoviteľných zdrojov, ale na jasnom ciele znížiť emisie skleníkových plynov a na cene emisií zlúčenín uhlíka, ktorá by bola dosť vysoká na to, aby donútila príslušných aktérov prijať opatrenia na zvýšenie účinnosti, prispievať na výskum a vývoj a investovať, ale nie príliš vysoká pre spotrebiteľov a z hľadiska priemyselnej konkurencieschopnosti. Okrem toho sú potrebné ciele opatrenia, ktoré by poháňali vývoj budúcich technológií energie z obnoviteľných zdrojov a investície do nich, čo napokon prinesie skutočnú zmenu. Tieto opatrenia by mali byť v ideálnom prípade spoločné pre celú EÚ a prispôbené jednotlivým technológiám.

Ďalšie kroky

4.19 Už v najbližšej budúcnosti je potrebné vykonať kroky na zlepšenie fungovania súčasného rámca pre energiu z obnoviteľných zdrojov. Výbor víta zámery Komisie. Bez zbytočného odkladu by sa mali prijať opatrenia na integráciu energie z obnoviteľných zdrojov do trhov s energiou, vrátane riešenia otázok súvisiacich s pripojením k sieti, vyrovnávaním a poplatkami za sieť.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Pozri bod 4.5 a www.eesc.europa.eu/eec

PRÍLOHA

k stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Nasledujúce zamietnuté pozmeňovacie návrhy získali viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov:

Bod 1.5

Zmeniť takto:

„Technológie energie z obnoviteľných zdrojov ponúkajú veľké možnosti v oblasti rovnako ako iné technológie znižovania emisií skleníkových plynov – čisté uhlie, akumulácia elektriny, reakcia na dopyt, využívanie uhlíka, jadrové štiepenie a jadrová fúzia, či znižovanie iných skleníkových plynov, napr. metánu atď. V mnohých prípadoch je vývoj jednoznačne sľubný a treba ho primerane podporiť. Podporovať by sa malo najmä predvádzanie a včasné zavádzanie nových technológií.“

Výsledok hlasovania (body 1.5 a 4.13 boli v hlasovaní zamietnuté spoločne)

Za:: 68

Proti:: 113

Zdržali sa:: 21

Nový bod 4.3

Vložiť nový bod po bode 4.2:

„Pokiaľ ide o rastúce ceny energie z obnoviteľných zdrojov, EHSV konštatuje, že

- kým ceny ropy sa v uplynulých rokoch neustále zvyšovali, náklady na získavanie energie z obnoviteľných zdrojov trvale a rýchlo klesajú, čo znamená, že už čoskoro budú schopné konkurovať čiastočne tiež subvencovanej energii z fosílnych zdrojov;
- je pravdepodobné, že ceny energie z fosílnych zdrojov sa budú vzhľadom na ukazujúce sa zmenšenie ich dostupnosti resp. vyššie náklady na ich získanie ďalej zvyšovať;
- EÚ sa na konferencii Rio+20 v júni tohto roka zaviazala postupne zrušiť negatívne a neúčinné dotácie fosílnych palív, ktoré podporujú nehospodárnu spotrebu a podkopávajú udržateľný rozvoj“ (bod 225 záverečného vyhlásenia). Svetová banka vyčísluje výšku príslušných subvencií na 775 miliárd USD ročne. Ak by EÚ tento sľub splnila, bol by dnešný rozdiel v cene medzi energiou z fosílnych palív a energiou z obnoviteľných zdrojov menší, a to dokonca aj v prípade, že by sa nesplnil ďalší prísľub, ktorým je internalizácia externých nákladov. Vyzývame Komisiu, aby vykonala a zverejnila príslušné výpočty;
- Nemecko ako členský štát, v ktorom došlo v ostatných rokoch asi k najmasívnejšiemu rozvoju energie z obnoviteľných zdrojov zaviedlo úpravu, podľa ktorej sú veľkí spotrebitelia energie oslobodení od určitých nákladov súvisiacich s dodávaním elektriny z obnoviteľných zdrojov do siete, vďaka čomu by sa nemala ohroziť ich medzinárodná konkurencieschopnosť. Zoznam podnikov oslobodených od tohto poplatku sa neustále zväčšuje, a tak sa poplatok rozdeľuje na stále menšie podiely elektriny. Oslobodenie od poplatku medziasom využívajú dokonca aj golfové ihriská, výrobcovia zemiakových hranolčekov a bitútky. Keďže toto sa dá len sotva vysvetliť medzinárodnou konkurencieschopnosťou, spolková vláda v súčasnosti plánuje uvedený zoznam radikálne skrátiť, v dôsledku čoho klesnú náklady;
- vďaka medziasom vysokým kapacitám výroby energie z obnoviteľných zdrojov v Nemecku (30 000 MW kapacita veterných elektrární a približne 29 000 MW fotovoltaických elektrární pri zostávajúcej kapacite jadrových elektrární asi 10 000 MW) sú obzvlášť v poľudňajších hodinách ceny na energetických burzách také nízke ako nikdy predtým. Dodávatelia elektrickej energie, ktorí potom môžu lacno nakupovať elektrinu, však nepresúvajú tieto zníženia ceny na konečných spotrebiteľov;
- napriek zvýšeným nákladom na elektrinu je akceptácia tzv. energetickej zmeny nemeckou verejnosťou aj tak extrémne vysoká. Spočíva to okrem iného v tom, že medziasom si elektrickú energiu samostatne vyrába veľa jednotlivcov, novozaložených energetických družstiev, resp. mestských podnikov služieb, čím dosahujú príjmy a vytvárajú miestne pracovné miesta.“

Výsledok hlasovania

Za:: 69

Proti:: 105

Zdržali sa:: 21

Bod 4.13

Zmeniť:

„Technológie energie z obnoviteľných zdrojov ponúkajú veľké možnosti ~~rovnako ako iné technológie znižovania~~ znížiť emisie skleníkových plynov – čisté uhlie, akumulácia elektriny, reakcia na dopyt, využívanie uhlíka, jadrové štiepenie a jadrová fúzia, či ~~znižovanie iných skleníkových plynov, napr. metánu atď.~~ V mnohých prípadoch je vývoj jednoznačne sľubný a treba ho primerane podporiť. Ako EHSV v minulosti už veľakrát zdôraznil, je dôležité navrhnuť a zamerať finančné nástroje správne vzhľadom na vyspelosť technológií. Podporovať by sa malo najmä predvádzanie a včasné zavádzanie nových technológií. Na tieto účely je potrebné zabezpečiť prostriedky z plánu SET. Musíme bezodkladne konať – zdá sa, že podnikový sektor v USA v poslednom čase zvyšuje svoje celkové investície so výskumu a vývoja v oblasti energetiky, čo môže mať negatívny vplyv na európsku konkurencieschopnosť.“

Výsledok hlasovania (body 1.5 a 4.13 boli v hlasovaní zamietnuté spoločne)

Za:: 68

Proti:: 113

Zdržali sa:: 20

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o komplexných posúdeniach rizika a bezpečnosti (záťažových testoch) vykonaných v jadrových elektrárňach v Európskej únii a o súvisiacich činnostiach“

COM(2012) 571 final

(2013/C 44/25)

Hlavný spravodajca: **pán MORDANT**

Európska komisia sa 12. októbra 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o komplexných posúdeniach rizika a bezpečnosti (záťažových testoch) vykonaných v jadrových elektrárňach v Európskej únii a o súvisiacich činnostiach“

COM(2012) 571 final.

Predsedníctvo poverilo 17. septembra 2012 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy (článok 59 rokovacieho poriadku) bol pán MORDANT rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra 2012) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 98 hlasmi za, pričom 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Aj keď riadenie rizík závisí predovšetkým od odolnosti jadrových elektrární, EHSV sa domnieva, že je potrebné zvážiť všetky riziká spojené s jadrovými elektrárnami vrátane externých rizík pre obyvateľstvo, životné prostredie a hospodárstvo.

1.2 EHSV sa domnieva, že v záujme zabezpečenia riadenia havarijných situácií v priestoroch každej jadrovej elektrárne je nevyhnutné zaškoliť personál, informovať miestnych obyvateľov, konzultovať s nimi a umožniť im, aby sa zúčastňovali na vypracovaní bezpečnostných pokynov, využiť ich znalosti domáceho prostredia a zároveň zabezpečiť riadenie činnosti po havárii (ktoré je dlhodobým opatrením).

1.3 EHSV podporuje Komisiu v jej snahe o ambicióznú revíziu smernice o jadrovej bezpečnosti a nabáda ju, aby zvalila nielen technické aspekty, ale aj všetky ľudské aspekty, ktoré sa týkajú personálu i verejnosti (zdravie, stres, psychologické otázky, úzkosť atď.).

1.4 EHSV konštatuje, že nie vo všetkých členských štátoch existuje nezávislý orgán v oblasti jadrovej bezpečnosti s regulačnými právomocami a že členské štáty v oblasti regulácie jadrovej bezpečnosti nepostupujú spoločne. EHSV preto odporúča, aby sa v tejto oblasti prostredníctvom smernice zaviedla harmonizácia.

1.5 Podľa EHSV by sa informovanosť a účasť verejnosti mohli opierať o Aarhuský dohovor, ktorý by sa uplatňoval aj na oblasť jadrovej bezpečnosti a ktorý sa týka informovanosti, účasti občanov/konzultácie a prístupu k spravodlivosti. Tento dohovor podpísala EÚ i jej členské štáty.

1.6 EHSV sa domnieva, že EÚ musí v nadväznosti na záťažové testy a odporúčania Komisie zaviesť mechanizmy monitorovania a overovania, v rámci ktorých by členské štáty pravidelne predkladali správy na európskej úrovni.

1.7 Úzka spolupráca a vzájomná výmena informácií medzi prevádzkovateľmi, predajcami, národnými orgánmi a európskymi inštitúciami, ktoré sa odporúčajú v oznámení, sú podľa EHSV dôležité a musia sa rozšíriť na verejnosť, ako aj personál a jeho zástupcov, a to predovšetkým v pohraničných oblastiach, v ktorých treba zosúladiť postupy.

1.8 EHSV odporúča, aby sa v rámci havarijných scenárov bezpodmienečne zanalyzovalo prípadné zastavenie všetkých reaktorov v jadrovej elektrárni v dôsledku súčasného výpadku chladenia a dodávok elektrickej energie. Odporúča aj, aby sa prehodnotili postupy, podľa ktorých sa predpokladá napájanie poškodeného reaktora iným reaktorom jadrovej elektrárne, aby sa prekontrolovalo núdzové vybavenie, napríklad vonkajšie osvetlenie umožňujúce pohyb personálu či núdzové naftové generátory, a aby sa zlepšilo zásobovanie skladovacích nádrží s vyhoreným palivom vodou.

1.9 EHSV podčiarkuje, že vzhľadom na to, že v dohľadnej budúcnosti nebude k dispozícii žiadny spôsob výroby, ktorý zabezpečí dostatočné množstvo elektrickej energie s nízkymi emisiami CO₂, musí jadrová energia naďalej ostať súčasťou energetického mixu EÚ bez toho, aby bolo ohrozené zásobovanie elektrickou energiou v dôsledku technickej poruchy alebo havárií. Preto vyzýva Komisiu, aby podporila štúdiu organizačných a ľudských faktorov, keďže práve tie sú kľúčovými prvkami jadrovej bezpečnosti a ochrany.

1.10 EHSV podporuje úmysel Komisie navrhnúť legislatívny akt týkajúci sa poistenia a zodpovednosti za jadrové riziká, ktoré v súčasnosti nepokrývajú skutočné riziká. Podľa EHSV je nutné, aby boli pokryté sociálne, environmentálne a hospodárske aspekty, a to z fondov, ktoré zriadi výrobcovia jadrovej energie v Európe. Okrem toho existuje riziko, že prípadné obete nebudú dostatočne chránené či odškodnené.

1.11 EHSV je znepokojený vysokou mierou využívania subdodávateľov (niekedy až do 80 % personálu) bez toho, aby sa riadne zhodnotil vplyv tohto postupu na bezpečnosť. Strata kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá z toho vyplýva, oslabuje pracovné tímy. Výbor sa domnieva, že je nutné venovať viac pozornosti odbornej príprave osôb, ktoré pracujú v rôznych jadrových elektrárňach.

1.12 Oznámenie sa nezaobrá životnosťou jadrových elektrární, ktorá však vyvoláva otázky z hľadiska bezpečnosti. EHSV sa domnieva, že táto otázka je rozhodujúca pri hodnotení bezpečnosti jadrových zariadení a ich prípadnom nahradení jadrovými elektrárnami novej generácie, ako aj pri súčasnej tvorbe plánov tohto nahradenia. Národné regulačné orgány by mali predĺžiť životnosť jadrových elektrární len na základe najlepších osvedčených postupov prijatých na medzinárodnej úrovni.

1.13 EHSV odporúča, aby Komisia na celom území EÚ zaviedla užívanie stabilného jódu ako harmonizované ochranné opatrenie proti poškodeniu štítnej žľazy v prípade ťažkých havárií a aby vzhľadom na ponaučenia z Fukušimy rozšírila evakuačnú zónu pri európskych jadrových elektrárňach, ktoré sa nachádzajú v husto obývaných oblastiach, na 20 až 30 km.

2. Úvod

2.1 V dôsledku havárie v jadrovej elektrárni Fukušima (11. marca 2011) sa pristúpilo k preskúmaniu bezpečnosti jadrových zariadení v Európe i na celom svete. V Európskej únii sa nachádza 145 reaktorov, z toho 13 je v procese vyradenia z prevádzky alebo likvidácie, a teda v prevádzke je 132 reaktorov v 58 lokalitách, pričom niektoré z nich sa nachádzajú v pohraničných oblastiach. Aj keď v EÚ nedošlo k žiadnej porovnateľnej havárii, bolo potrebné preskúmať všetky mechanizmy zabezpečujúce čo najvyššiu možnú úroveň bezpečnosti, ochrany a radiačnej ochrany. Z krajín susediacich s EÚ sa na záťažových testoch zúčastnilo Švajčiarsko a Ukrajina.

2.2 Európska rada už v marci 2011 dospela k záveru, že „by sa mala posúdiť bezpečnosť všetkých jadrových elektrární EÚ na

základe komplexného a transparentného zhodnotenia rizika a bezpečnosti („záťažové testy“). V dôsledku toho sa vo všetkých európskych krajinách začal proces preskúmania pozostávajúci z troch fáz:

- vlastné hodnotenie prevádzkovateľmi jadrových zariadení,
- preskúmanie uvedeného vlastného hodnotenia vnútroštátnymi regulačnými orgánmi,
- partnerské preskúmanie vnútroštátnych správ pod dohľadom expertov z jednotlivých krajín a Európskej komisie v období od januára do apríla 2012.

V súlade s dohodnutými lehotami predložili všetky zúčastnené členské štáty Komisii svoje správy o pokroku a záverečné správy [COM(2011) 784 final].

2.3 Okrem toho Európska rada požiadala Komisiu, aby vyzvala krajiny susediace s EÚ na účasť v procese záťažových testov s cieľom „preskúmať súčasný právny a regulačný rámec týkajúci sa bezpečnosti jadrových zariadení“ a „navrhnúť do konca roku 2011 prípadné nevyhnutné zlepšenia“. Treba pripomenúť, že toto preskúmanie bezpečnosti by sa nemohlo uskutočniť bez poverenia Komisie Európskou radou.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 V záverečnej správe sa konštatovalo, že normy v oblasti bezpečnosti jadrových elektrární v Európe sú vo všeobecnosti prísne, no aj napriek tomu boli odporúčané rôzne zlepšenia v oblasti bezpečnosti v prakticky všetkých európskych jadrových elektrárňach.

3.2 Národné regulačné orgány napriek tomu dospeli k záveru, že nie je nutné zatvorenie žiadnej jadrovej elektrárne.

3.3 Záťažové testy preukázali, že nie všetky bezpečnostné normy odporúčané Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu (MAAE) a najlepšie medzinárodné postupy sa uplatňujú vo všetkých členských štátoch.

3.4 Komisia bude podrobne monitorovať vykonávanie odporúčaní a zároveň navrhne legislatívne opatrenia zamerané na ďalšie zvýšenie jadrovej bezpečnosti v Európe.

3.5 Okrem toho, že zo záťažových testov vyplynuli odporúčania na mnohé špecifické technické zlepšenia jadrových elektrární, ukázalo sa aj to, že medzinárodné normy a postupy sa nie vždy uplatňujú. Tiež je potrebné poučiť sa z havárie vo Fukušime, najmä pokiaľ ide o riziká spojené so zemetraseniami a záplavami, prítomnosť a používanie seizmických prístrojov priamo na mieste, zavedenie systémov filtračnej ventilácie kontajneru a zavedenie náležitého vybavenia v prípade núdzového stavu v dôsledku ťažkej havárie, pričom by sa malo zriadiť záložné centrum riadenia bezpečnosti mimo elektrárne.

3.6 Národné regulačné orgány do konca roku 2012 pripravia a sprístupnia národné akčné plány s harmonogramami implementácie. Komisia má v úmysle v júni 2014 vypracovať správu o implementácii odporúčaní, ktoré vyplynuli zo záťažových testov, v úzkej spolupráci s národnými regulačnými orgánmi.

3.7 Komisia preskúmala rámec platných právnych predpisov v oblasti jadrovej bezpečnosti a začiatkom roku 2013 predloží revíziu smernice o jadrovej bezpečnosti. Navrhované zmeny sa budú týkať najmä požiadaviek v oblasti bezpečnosti, úlohy, nezávislosti a právomocí národných regulačných orgánov, transparentnosti, ako aj následného monitorovania.

3.8 Nasledovať budú ďalšie návrhy týkajúce sa poistenia a zodpovednosti za jadrové riziká a maximálnych povolených hodnôt kontaminácie rádioaktívnym žiarením v potravinách a krmivách. Záťažové testy tiež poukázali na to, že je potrebná ďalšia práca v oblasti jadrovej bezpečnosti (t. j. pri predchádzaní zlovoľným aktom), za ktorú sú primárne zodpovedné členské štáty.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Mal by sa podčiarknuť rozsah úsilia a finančných prostriedkov vynaložených na tieto záťažové testy, ako aj ich veľmi dobrý priebeh. Prostredníctvom záťažových testov sa 14 členských štátov EÚ, ktoré sú prevádzkovateľmi reaktorov, mohlo „dobrovoľne“ zúčastniť na posúdení bezpečnosti, čo predstavuje významný krok v oblasti zavádzania spoločných bezpečnostných a ochranných pravidiel. Uvedené posúdenia boli však založené na vlastnom hodnotení prevádzkovateľmi, ktoré následne preskúmali národné regulačné orgány a partneri. V nadväznosti na tieto záťažové testy a odporúčania Komisie musí EÚ zaviesť mechanizmy monitorovania a overovania.

4.2 Pripomienky k právnemu rámcu

4.2.1 Aj napriek existencii smernice o jadrovej bezpečnosti neexistuje medzi členskými štátmi jednotný prístup k regulácii jadrovej bezpečnosti a ochrany. Je potrebné, aby sa revíziou tejto európskej smernice hlbšie kodifikovali právne predpisy v oblasti jadrovej bezpečnosti, pričom jej vykonávanie a postupy v prípade porušenia sa musia prísne presadzovať.

4.2.2 **Revízia smernice o jadrovej bezpečnosti.** Dve krajiny – Poľsko a Portugalsko – ešte neukončili transpozíciu (termín na transpozíciu bol 22. júla 2011) smernice o jadrovej bezpečnosti (smernica Rady 2009/71/Euratom z 25. júna 2009, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení). „Je mimoriadne dôležité poučiť sa z havárie vo Fukušime, náležite a dôsledne realizovať závery zo záťažových testov v EÚ a zároveň zabezpečiť ich premietnutie do právneho rámca“ [COM(2012) 571 final]. EHSV podporuje

proces prebiehajúcej revízie a žiada najmä väčšiu kontrolnú úlohu zo strany EÚ. Netreba sa však obmedziť len na technické aspekty záťažových testov. Bezpečnosť závisí aj od ľudí: verejnosti, personálu a jeho zástupcov. Bolo by zaujímavé, keby sa ustanovenia o transparentnosti a účasti verejnosti uvedené v smernici o jadrovej bezpečnosti opierali o Aarhuský dohovor, ktorý podpísala EÚ a takmer všetky členské štáty, a to aspoň pokiaľ ide o účasť verejnosti.

4.2.3 Je dôležité zdôrazniť potrebu harmonizácie pravidiel radiačnej ochrany a pravidiel havarijnej pripravenosti mimo miesta elektrárne medzi členskými štátmi EÚ. „V prípade 47 jadrových elektrární so 111 reaktormi v EÚ žije viac ako 100 000 obyvateľov v okruhu 30 km od miesta elektrárne. Z toho vyplýva mimoriadna dôležitosť preventívnych opatrení vzťahujúcich sa aj na lokalitu v okolí elektrárne. Zodpovednosť za tieto opatrenia spoločne nesie niekoľko národných, regionálnych a miestnych orgánov“ [COM(2012) 571 final]. Práve preto výbor dôrazne podporuje revíziu legislatívy EÚ v tejto oblasti, ako aj potrebu účasti miestnych obyvateľov.

4.2.4 **Poistenie a zodpovednosť za jadrové riziká.** Na túto oblasť sa nevzťahujú opatrenia na európskej úrovni, „v článku 98 Zmluvy o Euratome sa však ustanovuje prijatie smerníc Rady, ktorými sa ustanovia záväzné opatrenia na tento účel. Preto na základe posúdenia vplyvu Komisia uskutoční analýzu, do akej miery by sa mala zlepšiť situácia potenciálnych obetí jadrovej havárie v Európe v rámci právnej pôsobnosti EÚ“ [COM(2012) 571 final]. Komisia plánuje v tejto veci navrhnuť legislatívny akt a EHSV túto iniciatívu podporuje, pretože poistenie v súčasnosti riziká nepokrýva dostatočne. Tento akt by mal pokrývať najmä sociálne, environmentálne a hospodárske aspekty a odškodnenie v krajnom prípade, ktoré v súčasnosti zostáva na zodpovednosti štátu.

4.2.5 **Revízia právnych predpisov týkajúcich sa potravín a krmív.** „Zo skúseností získaných pri udalostiach vo Fukušime a Černobyli vyplýva potreba rozlišovať medzi nástrojmi, ktorými sa riadi dovoz potravín z tretích krajín a nástrojmi, ktorými sa riadi uvádzanie potravín na trh v prípade havárie v rámci EÚ“ [COM(2012) 571 final]. Táto legislatíva by sa mala zrevidovať.

4.3 V špecifikáciách záťažových testov bolo opísané, na čo sa analýza bude vzťahovať, ale nebolo popísané, čo je z tejto analýzy vyňaté. Starnutie jadrových elektrární a dosah predlžovania ich životnosti, kultúra v oblasti bezpečnosti a nezávislosti, normy a súlad národných regulačných orgánov boli z analýzy vyňaté, a teda neboli hodnotené. Aspoň niektoré z uvedených faktorov by sa mohli považovať za faktory, ktoré prispeli k rozsahu a dosahu havárie vo Fukušime, ktorá bola hlavným dôvodom, prečo sa záťažové testy uskutočnili.

4.4 EHSV v tejto súvislosti podporuje návrh zaktivizovať spoločné výskumné centrum a zároveň zriadiť stále Európske bezpečnostné laboratórium, no stále však ide o oblasti technickej analýzy. EHSV sa opätovne nazdáva, že je potrebné zabezpečiť odbornú prípravu na vysokej úrovni prispôsobenú činnostiam v jadrovej oblasti. Popri orgáne pre radiačnú ochranu a orgáne pre kontrolu šírenia jadrového materiálu je potrebný aj administratívny orgán pre jadrovú bezpečnosť v Európe.

4.5 EHSV uvádza, že je nutné zaoberať sa aj odbornou prípravou osôb, ktoré pracujú v rôznych jadrových elektrárňach. Využívanie subdodávateľov sa v niektorých krajinách stáva pravidlom, avšak bez toho, aby sa riadne posúdil vplyv tohto postupu na bezpečnosť. Strata kvalifikovanej pracovnej sily, ktorá z toho vyplýva, oslabuje pracovné tímy.

4.6 **Zintenzívniť medzinárodnú spoluprácu a zlepšiť právny rámec v oblasti jadrovej bezpečnosti na celosvetovej úrovni.** „Väčšina predstaviteľov krajín, ktorí tvoria túto pracovnú skupinu, vyjadrila potrebu brať do úvahy bezpečnostné normy MAAE, nezávislosť a efektívnosť národných regulačných orgánov, rozšírené využívanie partnerského preskúmania a zároveň sa usilovať o ešte väčšiu otvorenosť a transparentnosť“ [COM(2012) 571 final]. Je vhodné pripomenúť, že nezávislosť, transparentnosť a otvorenosť stoja za myšlienkou využívať a presadzovať spoločné pravidlá, avšak stačí to, keďže sa tieto pravidlá neuplatňujú?

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Transparentnosť

5.1.1 Je nutné konštatovať, že s výnimkou odkazu na transparentnosť, nebolo informovanie verejnosti predmetom záťažových testov, aj keď sa na takéto informovanie odkazuje v Aarhuskom dohovore, ktorý vo svojich troch pilieroch odporúča konzultáciu, účasť verejnosti a prístup k spravodlivosti. Verejnosť je predsa rovnako dôležitá pri zabezpečovaní bezpečnosti a ochrany jadrových elektrární. Miera zapojenia občanov EÚ však nezodpovedala závažnosti problematiky. V skutočnosti sa verejnosť nemohla ľahko zapojiť do týchto procesov. Termíny boli príliš krátke na to, aby sa mohli preskúmať jednotlivé spisy. Počas verejných zasadnutí nebolo vždy zabezpečené tlmočenie a viaceré združenia sa na nich z finančných dôvodov nemohli zúčastniť. Aj napriek tomu dosiahnutá úroveň transparentnosti umožnila niektorým organizáciám občianskej spoločnosti veľmi podrobne analyzovať tieto správy.

5.1.2 „Výskyt poruchových udalostí v jadrových elektrárňach aj v tých členských štátoch, ktorých bezpečnostné záznamy sú inak dobré, potvrdzuje potrebu pravidelných dôsledných bezpečnostných revízií, ako aj posudzovania prevádzkových skúseností. Zároveň poukazuje na potrebu úzkej spolupráce a vzájomnej výmeny informácií medzi prevádzkovateľmi, predajcami, regulačnými orgánmi a európskymi inštitúciami, ako je napr. Európske klíringové centrum pre informácie o skúsenostiach z prevádzky (*European Clearinghouse for Operational Experience*), za ktoré zodpovedá Spoločné výskumné

centrum EK (*Joint Research Centre, JRC*).“ Výmena informácií sa nesmie obmedzovať len na vzájomnú výmenu informácií medzi „prevádzkovateľmi, predajcami, regulačnými orgánmi a európskymi inštitúciami“ [COM(2012) 571 final]. Do tohto procesu musia byť zapojení aj občania EÚ: ide o jeden z pilierov (informovanosť, konzultácia/účasť verejnosti, prístup k spravodlivosti) Aarhuského dohovoru.

Napríklad vo Francúzsku existujú tri inštalácie na pomoc občanom: Najvyšší výbor pre transparentnosť a informovanosť v oblasti jadrovej bezpečnosti (HCTISN), miestne informačné komisie (CLI) a Národné združenie miestnych informačných výborov a komisií (ANCCLI) (zákon z júna 2006). Uvedené inštalácie boli zapojené do francúzskeho procesu „Ďalšie hodnotenia bezpečnosti“. Výbor HCTISN sa zúčastnil na vypracovaní špecifikácií hodnotení a poveril pracovnú skupinu, aby prostredníctvom vypočutí priamo na mieste presne zistila pracovné podmienky personálu. CLI a ANCCLI predložili analýzy správ prevádzkovateľov, z ktorých vo svojej správe čerpal francúzsky národný orgán pre jadrovú bezpečnosť.

Pokiaľ ide o poruchové udalosti, tieto inštalácie majú prístup k listom nadväzujúcim na kontroly a môžu získať prístup k odpovediam prevádzkovateľov. Možnosti, ktoré existujú vo Francúzsku, poukazujú na to, ako môže účasť verejnosti na analýzach poruchových udalostí prispieť k lepšiemu nadviazaniu konštruktívneho dialógu s obyvateľmi.

5.2 Jednou z dôležitých pripomienok Komisie je, že „národné regulačné orgány dospeli k záveru, že neexistujú technické dôvody, ktoré by si vyžadovali uzavretie niektorej jadrovej elektrárne v Európe, a zároveň zostavili súbor osvedčených postupov“ [COM(2012) 571 final]. I napriek tomuto tvrdeniu vyplynuli zo záťažových testov odporúčania a požiadavky na zlepšenie, ktoré sa musia splniť v stanovenej lehote: čo sa však stane, ak sa táto lehota nedodrží? Niektoré technické požiadavky, napríklad rozšírenie základovej dosky (jadrová elektráreň Fessenheim vo Francúzsku) alebo „bunkerizácia“ budov (nádrží na dočasné skladovanie vyhoreného paliva), by mohlo byť nemožné splniť: ako sa potom krajiny rozhodnú? Je nutné pripomenúť aj skutočnosť, že niektoré jadrové elektrárne nezačali ochranné opatrenia, ktoré im boli odporúčané po haváriách v jadrových elektrárňach Three Mile Island a Černobyľ.

5.3 Zistenia týkajúce sa bezpečnostných postupov a rámcov

V nadväznosti na haváriu vo Fukušime sa hlavné body vzťahujú na:

5.3.1 Posudzovanie a riadenie externých rizík

Nikdy sa nepredpokladalo, že môže dôjsť k súčasnému výpadku chladenia a dodávok elektrickej energie vo všetkých reaktoroch jadrovej elektrárne. V dôsledku toho sa ochranné mechanizmy (núdzové naftové generátory, vodné nádrže) ukázali ako neúčinné, a to najmä preto, že práve ostatné reaktory jadrovej elektrárne mali prevziať úlohu nefunkčného reaktora.

5.3.2 **Pravdepodobnostné posúdenie bezpečnosti** „sa v jednotlivých prípadoch výrazne líši“ [COM(2012) 571 final]. V tejto oblasti by sa mal dosiahnuť súlad a uplatňovať prístup s najprísnejšími sankciami. Netreba sa utešovať nízkou pravdepodobnosťou havárie, keďže nehody sú vo všeobecnosti dôsledkom kombinácie menších pochybení, ktoré na seba môžu nadväzovať, ba čo je horšie, môžu sa objaviť súčasne. Analýza havárie vo Fukušime navyše preukázala, že nebezpečenstvo zemetrasenia a cunami sa bagatelizovalo aj napriek tomu, že odborníci pripomínali, že takéto javy sú nielen možné, ale že sa aj v tridsiatych rokoch 20. storočia vyskytli. Existovala tendencia považovať niektoré havárie za „nemožné“.

Havária v jadrovej elektrárni Three Mile Island napriek tomu ukázala, že jadro reaktora sa môže roztaviť. Z výsledkov testov, ktoré boli uskutočnené niekoľko rokov po havárii, vyplynulo, že tlaková nádoba reaktora praskla, ale vydržala. Naopak v Černo-byli sa láva (*corium*) vyliala všade. Vo Fukušime sa tri jadrá (č. 1, 2 a 3) sčasti roztavili a pravdepodobne poškodili základové dosky reaktorov.

5.3.3 Manažment ťažkých havárií

Musí sa rátať so všetkými možnými situáciami, aby bolo možné pokúsiť sa zaviesť opatrenia, ktoré v najväčšom možnom rozsahu umožnia minimalizovať riziko havárie. **Jedným z takýchto najdôležitejších opatrení je odborná príprava personálu.** Aby bolo možné zabezpečiť externé riadenie, je nutné pripraviť riadenie činnosti pri havárii spolu s miestnymi obyvateľmi tým, že sa im umožní, aby sa zúčastnili na vypracovaní bezpečnostných pokynov, pri ktorých možno využiť ich znalosť domáceho prostredia.

Fukušima nám opäť ukázala, aké dôležité je riadenie činnosti po havárii, ktoré budú nepochybne zabezpečovať miestne, regionálne a národné orgány. Musia však prebehnúť aj konzultácie s miestnymi obyvateľmi, ktorí sa musia zúčastniť na bezpečnostných cvičeniach a poskytnúť svoje znalosti. Riadenie činností po havárii je dlhodobým opatrením.

5.4 Kľúčové odporúčania týkajúce sa bezpečnosti podľa záťažových testov

5.4.1 Odporúčania týkajúce sa bezpečnostných opatrení v existujúcich jadrových elektrárňach:

— Ďalší postup zúčastnených krajín

Nadobudnutie mobilného vybavenia by malo umožniť predchádzať ťažkým haváriám alebo zmierňovať ich dôsledky. Je tiež potrebné posilniť vybavenie (tzv. tvrdé jadro) a zlepšiť odbornú prípravu personálu.

— Akčný plán na zabezpečenie implementácie odporúčaní

Najskôr treba posúdiť relatívny význam jednotlivých odporúčaní, „určiť priority a prideliť financie na oblasti s najväčšími prínosmi z hľadiska bezpečnosti“ [COM(2012) 571 final]. Pokiaľ ide o reaktory novej generácie, tieto generátory sú navrhnuté tak, aby v zásade splnili všetky požiadavky stanovené v odporúčaniach, pričom je však potrebné posilniť regulačnú schopnosť v oblasti jadrovej bezpečnosti v Európe.

— Zodpovednosť za monitorovanie a kontrolu

Za túto oblasť sú zodpovedné štáty, mali by však predkladať pravidelné správy na európskej úrovni.

5.4.2 Odporúčania v oblasti postupov

— „Na účely zvýšenia súladu uplatňovaných postupov v jednotlivých členských štátoch by sa mali vypracovať európske usmernenia týkajúce sa posudzovania prírodných rizík vrátane zemetrasenia, záplav a extrémnych poveternostných podmienok, ako aj usmernenia týkajúce sa bezpečnostných rezerv“ [COM(2012) 571 final]. Komisia odporúča, aby sa táto úloha zverila Združeniu západoeurópskych regulačných orgánov v oblasti jadrovej energie (WENRA). **Bolo by zaujímavé využiť proces konzultácie podobný Aarhuskému dohovoru na zapojenie aspoň miestnych obyvateľov do uvedeného procesu vypracovania usmernení,**

— zaviesť inšpekcie v jadrových elektrárňach a ich hodnotenie aspoň raz za desať rokov a zároveň ponechať programy údržby prispôbené dôležitosti vybavení,

— aktualizovať správy o bezpečnosti reaktorov aspoň raz za desať rokov,

— zabezpečiť vybavenie na pomoc v krajnej núdzi, zriadiť chránené núdzové centrá, zaviesť záchranné tímy disponujúce mobilným vybavením.

5.5 V rámci havarijných scenárov sa bezpodmienečne musí analyzovať prípadné zastavenie všetkých reaktorov v jadrovej elektrárni v dôsledku súčasného výpadku chladenia a dodávok elektrickej energie. Treba zrevidovať aj všetky postupy, podľa ktorých sa predpokladá napájanie poškodeného reaktora iným reaktorom jadrovej elektrárne, ako aj núdzové vybavenie, napríklad vonkajšie osvetlenie umožňujúce pohyb personálu či núdzové naftové generátory. Samozrejme treba prekontrolovať priestory na uskladnenie vyhooreného paliva a zlepšiť zásobovanie týchto skladovacích nádrží vodou.

5.6 „Komisia pokladá rozšírenie posudzovania bezpečnosti o havarijnú pripravenosť a núdzové opatrenia mimo miesta elektrárne za dôležitú dodatočnú činnosť smerujúcu k zlepšeniu bezpečnosti občanov“ [COM(2012) 571 final]. EHSV zastáva názor, že treba harmonizovať aj postupy medzi susediacimi krajinami. Pokiaľ ide o miestne informačné komisie (CLI), Švajčiari a Nemci sú členmi komisie jadrovej elektrárne Fessenheim a Nemci a Luxemburčania sú členmi komisie jadrovej elektrárne Cattenom. Belgičania sa zúčastňujú na zasadnutiach komisie jadrovej elektrárne Chooz a môžu sa zúčastňovať na zasadnutiach komisie jadrovej elektrárne Gravelines. Je mimoriadne dôležité, aby sa pripravili opatrenia v prípade havárií spolu s miestnymi obyvateľmi. V prípade havárie môže pohavarijné obdobie v skutočnosti trvať veľmi dlho a práve miestni obyvatelia budú čeliť všetkým škodám s ťažkými sociálnymi, hospodárskymi a environmentálnymi dôsledkami. Poistenie uzavreté prevádzkovateľmi ani zďaleka nepokrýva náklady spojené s haváriou: tieto náklady hradia štáty (a teda ich občania).

5.7 Kľúčové zistenia a odporúčania vyplývajúce z posúdenia bezpečnosti

5.7.1 Pracovná skupina *ad hoc* pre jadrovú bezpečnosť zriadená v Rade EÚ (Záverečná správa: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st10/st10616.en12.pdf>) uviedla svoje závery týkajúce sa piatich tém, a to fyzickej ochrany, zlovoľných havárií lietadiel, počítačových útokov, núdzového plánovania v prípade jadrovej havárie a cvičení a odbornej prípravy. Národná bezpečnosť však naďalej ostáva oblasťou v pôsobnosti členských štátov. Bolo by vhodné:

- ratifikovať dohovor o ochrane jadrových materiálov (proliferácia),
- pokračovať v činnostiach v oblasti jadrovej bezpečnosti,
- vytvoriť prepojenia medzi bezpečnosťou, radiačnou ochranou a jadrovou ochranou.

Nedostatok štúdií o organizačných a ľudských faktoroch vytvára vákuum. **Je nevyhnutné zaujímať sa aj o túto zložku, ktorá je jedným z kľúčových prvkov bezpečnosti.**

5.7.2 V súvislosti s problematikou havárií sa vyskytli otázky týkajúce sa potreby zaoberať sa zlovoľnými činmi, ako aj možnými haváriami lietadiel. Táto oblasť bola predmetom analýzy seminára na európskej úrovni. Tento bod (havária veľkého lietadla) poukázal na výrazné rozdiely v prístupe členských štátov EÚ k tejto problematike. Spoločnosť si v tejto súvislosti kladie mnoho otázok, a preto bude nutné túto oblasť zohľadniť. Kontajmenty reaktorov prevádzkovaných v súčasnosti by neodolali veľmi silnému nárazu, avšak nové európske tlakovodné reaktory musia splniť nové konštrukčné požiadavky: bude to však stačiť?

5.7.3 Opatrenia na posilnenie jadrovej bezpečnosti:

- znížovanie hrozby úmyselne vyvolaných chemických, biologických, rádiologických a jadrových havárií vrátane teroristických činov, ako aj odhaľovanie rádioaktívnych a jadrových materiálov,
- revízia smernice 2008/114/ES o identifikácii a označení európskych kritických infraštruktúr očakávaná v roku 2013,
- do konca roka predloží Komisia legislatívny návrh týkajúci sa sieťovej a informačnej bezpečnosti,
- prijatie návrhu na revíziu mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany, ktorý uľahčuje spoluprácu medzi členskými štátmi pri pomocných zásahoch civilnej ochrany v závažných núdzových situáciách vrátane radiačných a jadrových havárií.

5.8 Vyhliadky

5.8.1 Treba poznamenať, že havária vo Fukušime viedla k zostaveniu záťažových testov neporovnateľného rozsahu. Je tiež pravda, že verejnosti bolo sprístupnené veľké množstvo dokumentov. Prísne monitorovanie musí však naďalej pokračovať. V každej krajine sú nevyhnutné zlepšenia a slabé stránky v oblasti regulácie sa musia odstrániť.

5.8.2 Treba konštatovať, že ľudské a organizačné faktory nie sú dostatočne analyzované a ich význam pri zaistovaní bezpečnosti sa nezohľadňuje. Pokiaľ ide o organizáciu v prípade krízy a o jej riadenie z dlhodobého hľadiska, je skutočne nutné začať konzultáciu so všetkými zainteresovanými stranami a zapojiť do nej aj verejnosť.

5.8.3 Komisia odporúča:

- **čo najskôr splniť sformulované požiadavky.** Komisia bude plnenie týchto požiadaviek monitorovať a spolu so Skupinou európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG) uverejní v roku 2014 správu. Dodáva, že cieľom akčného plánu musí byť zavedenie väčšiny nevyhnutných zlepšení v oblasti bezpečnosti do roku 2015,
- udeliť Rade mandát na aktívnu účasť v **pracovnej skupine zaoberajúcej sa transparentnosťou** (ktorú navrhuje MAAE a ktorej model vytvoril európsky výskumný projekt RISCOM). EHSV odporúča, aby sa činnosť v tejto súvislosti opierala o Aarhuský dohovor,

— **prispievať k posilneniu jadrovej bezpečnosti** v spolupráci s členskými štátmi a inštitúciami EÚ.

EHSV v tejto súvislosti odporúča účasť verejnosti, prípadne konzultácie s ňou.

5.8.4 EHSV sa domnieva, že výsledkom záťažových testov musí byť prijatie najprísnejších noriem v oblasti bezpečnosti jadrovej energie, ktorá je zdrojom 30 % elektrickej energie v EÚ. Je to nevyhnutné, ak má tento významný zdroj elektrickej energie s nízkymi emisiami CO₂ naďalej prispievať k energetickému mixu Európy a k plneniu cieľa, ktorým je zníženie emisií skleníkových plynov.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o európskom partnerstve v oblasti inovácií zameranom na vodné hospodárstvo“

COM(2012) 216 final

(2013/C 44/26)

Spravodajkyňa: **An LE NOUAIL-MARLIÈRE**

Európska komisia sa 10. mája 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o európskom partnerstve v oblasti inovácií zameranom na vodné hospodárstvo“

COM(2012) 216 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 22. novembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra) 126 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta oznámenie Európskej komisie o európskom partnerstve v oblasti inovácií (EIP) zameranom na vodné hospodárstvo, navrhuje však určité spresnenia a zlepšenia, ktorých cieľom je pomôcť odstrániť prekážky brániace riadnemu rozvoju inovácií vo vodnom hospodárstve.

1.2 Základom inovácií v oblasti európskeho vodného hospodárstva by mal byť po prvé integrovaný prístup, ktorý zohľadní celý vodný cyklus, pričom prioritným cieľom by malo byť dosiahnuť všade v Európe dobrý stav povrchových vôd a podzemných vôd, tak ako je tento cieľ definovaný v európskej rámcovej smernici v oblasti vodného hospodárstva⁽¹⁾, a po druhé ďalšia ochrana zdroja, pričom by sa mala uplatňovať zásada, podľa ktorej znečisťovateľ platí za spôsobené znečistenie a ktorá bude dostatočne odrádzať od znečisťovania a nebude poskytovať imunitu tým, ktorí sú povinní platiť.

1.3 V strategickom vykonávacom pláne pre EIP sa musí zohľadniť skutočnosť, že viac ako jeden milión ľudí v Európe nemá prístup k čistej vode za dostupné ceny a že niekoľko miliónov ľudí nedisponuje žiadnymi sanitačnými zariadeniami. Potreby týchto ľudí sú prioritou z hľadiska sociálneho začlenenia a boja proti chudobe.

1.4 Poskytovatelia verejných vodohospodárskych služieb, užívatelia a spotrebitelia musia mať možnosť vyjadriť svoj názor v procese prijímania rozhodnutí týkajúcich sa EIP. Ďalej je nevyhnutné, aby sa vďaka EIP zlepšila koordinácia všetkých subjektov, prínos inovácií dosiahol miestnu úroveň a aby sa uľahčila účasť organizácií zastupujúcich občiansku spoločnosť na nových sieťach a skupinách, ktoré sa vytvoria.

1.5 Vzhľadom na životne dôležitý význam, ktorý má voda pre obyvateľstvo, je podľa názoru EHSV nevyhnutné, aby sa transparentným spôsobom sprístupnili výsledky výskumu financovaného v rámci siedmeho rámcového programu pre výskum a vývoj a určeného pre partnerstvá v oblasti inovácií zamerané na vodné hospodárstvo.

1.6 EHSV neodporúča, aby sa k inováciám v tejto citlivej oblasti pristupovalo výlučne z hľadiska ochrany trhu a odporúča, aby k nim mali umožnený prístup aj orgány, organizácie, miestne a regionálne samosprávy a podniky pôsobiace v oblasti sociálneho hospodárstva.

1.7 EHSV žiada Komisia, aby zintenzívnila úsilie na zabezpečenie transparentnosti a koordinácie niektorých prebiehajúcich dôležitých iniciatív súvisiacich s touto komplexnou problematikou. Komisia musí napríklad nevyhnutne objasniť otázku súčinnosti a spoločného fungovania nedávnych európskych partnerstiev v oblasti inovácií zameraných na vodné hospodárstvo, poľnohospodárstvo a prvotné suroviny.

1.8 Skutočná politika v oblasti výskumu a inovácií zameraná na vodné hospodárstvo nemôže existovať bez transparentnosti a inkluzívnej politiky zamestnanosti, ktorá zaručí dostatočný počet pracovníkov, odbornú prípravu, uznanie kvalifikácie, technológie, ktoré zlepšia zdravie a bezpečnosť pri čistení a úprave vody a pri sanitačných činnostiach a ktorá zabezpečí, že všetky úlohy sa budú môcť vykonať čo najlepšie a na všetkých úrovniach.

1.9 EHSV vyzdvihuje úlohu sietí organizácií občianskej spoločnosti, ktorá by sa mala uznať a posilniť, a ktorá by tiež mala byť predmetom výskumu, pokiaľ ide o inovačný potenciál, ktorý tieto siete predstavujú vzhľadom na svoje skúsenosti a cenné poznatky.

⁽¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločnosti v oblasti vodného hospodárstva.

2. Úvod

2.1 Európska únia chce prostredníctvom stratégie Európa 2020 postaviť európske hospodárstvo späť na nohy, aby sa znova stalo zdrojom pracovných miest, konkurencieschopnosti a sociálnej súdržnosti.

2.2 Stratégia Európa 2020 pre inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo vyzdvihuje centrálnu úlohu, ktorú v oblasti rastu zohrávajú vedomosti a inovácie. Komisia vo svojom návrhu na rámcový program EÚ pre výskum a inovácie (2014 – 2020) ⁽²⁾, ktorý je súčasťou Horizontu 2020, navrhla zvýšiť rozpočet určený na výskum a vývoj na 80 miliárd EUR a členské štáty podporili cieľ EÚ investovať do výskumu do roku 2020 v priemere 3 % svojho HDP (pozri tiež stanovisko EHSV na tému financovania výskumu a inovácií ⁽³⁾ – INT/571).

2.3 Preto je **Európsky výskumný priestor** ťažiskom stratégie Európa 2020 a jej hlavnej iniciatívy Únia inovácií ⁽⁴⁾, a preto Európska rada žiadala, aby jeho budovanie bolo zavŕšené do roku 2014 ⁽⁵⁾. Cieľom iniciatívy Únia inovácií je zabezpečiť, aby nové výrobky a služby náročné na poznatky významným spôsobom prispievali k rastu a vytváraniu pracovných miest a aby sa obmedzil únik mozgov. Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutná vedecká základňa na skutočne svetovej úrovni.

2.4 Podľa predkladaného návrhu ⁽⁶⁾ európske partnerstvá v oblasti inovácií, ktoré sú navrhnuté v rámci hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020, Únia inovácií ⁽⁷⁾, počítajú so strategickým prístupom a rámcom, ktorého cieľom je preskúmať nedostatky európskeho výskumného a inovačného systému a jeho metódy v záujme toho, aby sa urýchlili inovácie a výraznou mierou prispelo k vyriešeniu sociálnych výzev. EIP by mohli byť prostriedkom, ktorý umožní sústrediť odborné poznatky a prostriedky týkajúce sa základných politických priorít tak, že zmobilizuje a spojí všetky príslušné strany z rôznych politických oblastí a sektorov bez ohľadu na hranice, aby mali občania rýchlejšie úžitok z pokroku a inovácií (ako na to vyzýva stanovisko EHSV na tému partnerstva v oblasti výskumu a inovácií ⁽⁸⁾ – INT/599 a stanovisko na tému akčného plánu ekologických inovácií ⁽⁹⁾ – NAT/546). Treba poukázať na to, že okrem odporúčaných 40 miliónov EUR v rámci siedmeho rámcového programu pre výskum a rozvoj, EIP v oblasti

vodného hospodárstva nepočíta so žiadnou formou financovania, ktorá by dopĺňala súčasné zdroje, a že cieľ programu sa obmedzuje na snahu o súčinnosť a koordináciu existujúcich nástrojov.

2.5 Členské štáty EÚ uznávajú význam inovácií v oblasti hospodárenia s vodou. Rada Európskej únie vyzvala 21. júna 2011 Komisiu, „aby preskúmala možnosť partnerstva v oblasti inovácií zameraného na vodné hospodárstvo v úzkej spolupráci s členskými štátmi s cieľom dosiahnuť udržateľné a efektívne využívanie vody“ ⁽¹⁰⁾.

2.6 Význam angažovania sa Európy v udržateľnom hospodárení s vodou ako kľúčovým zdrojom sa zdôrazňuje v hlavnej iniciatíve v rámci stratégie Európa 2020 s názvom Európa efektívne využívajúca zdroje ⁽¹¹⁾. V Pláne pre Európu efektívne využívajúcu zdroje ⁽¹²⁾ sa zdôrazňujú zisky, ktoré sa v oblasti efektívnosti môžu dosiahnuť. Strategické ciele EIP do roku 2020 sú tieto:

- (i) poskytovať všetkým občanom bezpečné dodávky vody za dostupné ceny a zároveň zabezpečiť, aby nedostatkom vody netrpelo ani životné prostredie;
- (ii) dosiahnuť relatívne oddelenie úbytku vodných zdrojov od úrovne hospodárskej činnosti v kľúčových sektoroch v EÚ;
- (iii) zachovať a posilniť dobrý stav vôd vo všetkých povodiach riek v EÚ.

2.7 Komisia vypracovala program na ochranu vodných zdrojov Európy, ktorý predstavuje dôležitú etapu v rámci Plánu pre Európu efektívne využívajúcu zdroje. Tento plán by mal do konca roka 2012 predstaviť politickú odpoveď na výzvy spojené s problémami a nedostatkami pri vykonávaní súčasného rámca pre politiku EÚ v oblasti hospodárenia s vodnými zdrojmi. Vykonávanie plánu a EIP bude úzko koordinované. EIP sa bude okrem toho opierať aj o Akčný plán ekologických inovácií ⁽¹³⁾.

2.8 Politika v oblasti ochrany vodných zdrojov by mala umožniť aj kompenzáciu za obmedzenia hospodárskej činnosti v niektorých oblastiach postihnutých veľkým znečistením. V týchto prípadoch by sa aktualizovaná štátna pomoc mohla upraviť a zohľadniť európsky plán na ochranu vodných zdrojov.

⁽²⁾ COM(2012) 392 final, Posilnené partnerstvo v oblasti Európskeho výskumného priestoru pre excelentnosť a rast.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 121 a Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 87.

⁽⁴⁾ COM(2010) 546 final, Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020 – Únia inovácií.

⁽⁵⁾ „Európa potrebuje zjednotený výskumný priestor, ktorý pritiahne talenty a investície. Z tohto dôvodu je nevyhnutné urýchlene vyriešiť zostávajúce problémy a zavŕšiť budovanie Európskeho výskumného priestoru do roku 2014, aby sa vytvoril skutočný jednotný trh znalostí, výskumu a inovácií.“ Závery Európskej rady, február 2011; závery Európskej rady, marec 2012.

⁽⁶⁾ COM(2012) 216 final, Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na vodné hospodárstvo.

⁽⁷⁾ COM(2010) 546 final.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 39.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 65.

⁽¹⁰⁾ Závery Európskej rady z 21. júna 2011 (dok. 11308/11).

⁽¹¹⁾ COM(2011) 21 final, Európa efektívne využívajúca zdroje.

⁽¹²⁾ COM(2011) 571 final, Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje.

⁽¹³⁾ COM(2011) 899 final, Inovácie pre udržateľnú budúcnosť – Akčný plán ekologických inovácií (EkoAP).

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Riadiaca skupina pre európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na vodné hospodárstvo stanovila na svojej prvej schôdzi 25. septembra osem prioritných oblastí:

- Prepojenie energetiky a vody: výroba energie je odvetvím náročným na vodu s výrazným dosahom na vodné prostredie.
- Riadenie vodných zdrojov: správne riadenie je rozhodujúce pre udržateľné vodné hospodárstvo.
- Financovanie inovácií: v rámci financovania by sa mala podporovať spolupráca medzi jednotlivými aktérmi verejného sektora (verejno-súkromné partnerstvá) a spolupráca medzi verejnými a súkromnými aktérmi. Verejné výdavky musia slúžiť všeobecným záujmom a nesmú podporovať súkromné zisky.
- Opätovné využitie a recyklácia vody: základom inovácií v tejto oblasti musí byť integrovaný prístup, ktorý zohľadní celý vodný cyklus. Voda je obnoviteľný zdroj: pre udržateľné využívanie vody je nevyhnutné zabezpečiť, aby jej cyklus nebol narušený.
- Čistenie vôd a odpadových vôd: ide o oblasti, v ktorých v priebehu posledných desaťročí bol rozvoj inovácií nedostatočný, najmä pokiaľ ide o čistenie mestských odpadových vôd. Jedným z dôležitých aspektov pre obnovenie zdrojov z odpadových vôd je opätovné získavanie výživných látok.
- Rizikový manažment extrémnych udalostí súvisiacich s vodou (záplavy a suchá).
- Modely riadenia a monitoring.
- Ekosystémové služby.

3.2 V správe spoločného programu Svetovej zdravotníckej organizácie a UNICEF sa uvádza, že počet obyvateľov sveta, ktorí budú mať prístup k lepším zdrojom pitnej vody (vodovodné potrubie alebo chránené studne), sa z 89 % (t. j. 61 miliárd osôb), čo bol stav v roku 2010, zvýši do roku 2015 na asi 92 %.

3.3 Hoci Spojené národy uznávajú univerzálne právo na vodu a sanitačné zariadenia, viac ako 11 % obyvateľov sveta, t. j. približne 783 miliónov osôb, nemá stále prístup k bezpečnej pitnej vode a 2,5 miliárd nedisponuje sanitačnými zariadeniami.

3.4 Voda je nevyhnutná pre takmer všetky činnosti človeka, hospodárske a sociálne činnosti ako je priemyselná výroba, energetika, poľnohospodárstvo, doprava, záujmové a rekreačné činnosti a zachovanie biodiverzity a kultúrneho a prírodného dedičstva. Potravinovú alebo energetickú bezpečnosť na európskej alebo medzinárodnej úrovni nemožno zabezpečiť bez toho, aby sme sa nezaoberali vodou ako primárnym zdrojom, ktorý

sa spolu s pôdou stáva jedným z najdôležitejších naliehavých problémov 21. storočia. Druhá polovica 20. storočia nám žiaľ zanechala zničené, oslabené, vyschnuté a znečistené prírodné vodné prostredia.

3.5 Budúcnosť tohto zdroja je vážne ohrozovaná modelom hospodárskeho rozvoja, ktorý ničí životné prostredie, a podľa ktorého je voda využitelným prírodným statkom rovnako ako iné statky, čo spôsobuje nadmerné využívanie podzemnej vody, znečisťovanie pôdy, vodných tokov a oceánov, narušenie vodného cyklu, zhoršovanie ekologického stavu vody s dosahom na biodiverzitu, a to tak na európskej, ako i celosvetovej úrovni. Ak má byť politika v oblasti vodného hospodárstva spravodlivá, účinná a udržateľná, musí sa prijať názor, že voda sa nesmie považovať za tovar, ale za celosvetové dedičstvo, ktoré treba chrániť a obraňovať⁽¹⁴⁾.

3.6 Hospodárenie s vodou by malo umožniť reagovať na potreby obyvateľstva, a zároveň zabezpečiť jej zachovanie pre budúce generácie. Naliehavo si musíme v plnej miere uvedomiť túto skutočnosť a výskum zameraný na inovácie by sa mal vyvíjať týmto smerom. Táto situácia poukazuje na význam EIP v oblasti vodného hospodárstva ako nástroja na zlepšenie materiálneho a finančného integrovaného riadenia vodných zdrojov.

3.7 Spomínaný cieľ však nebude možné dosiahnuť tak, že sa kontrola a riadenie zdrojov ponechá výlučne v rukách podnikov a veľkých medzinárodných súkromných skupín, ani tak, že sa urýchli privatizácia inovácií a výskumu v tomto životne dôležitom sektore. Naopak, kvalitné verejné služby sú najlepším prostriedkom na budovanie spravodlivých, udržateľných, mierových a demokratických spoločností a spolu s investíciami do kvalitných verejných služieb podporovanými spravodlivou daňovou politikou na pomoc inováciám a výskumu prispievajú k riešeniu hospodárskej krízy, čím podnietia univerzálny prístup k základným službám a hospodársky rast. Opodstatnené sú preto partnerstvá založené na verejnom riadení vodných zdrojov a výskum financovaný z verejných zdrojov v rámci siedmeho rámcového programu.

3.8 Na európskej úrovni by členské štáty mali presadzovať odmietnutie liberalizácie vodohospodárskych služieb a sanitačných zariadení a ich vymedzenie ako služieb všeobecného verejného záujmu a mali by sa usilovať o to, aby sa Európa v záujme účinnejšieho vykonávania práva na vodu výraznejšie angažovala na medzinárodnej úrovni. EHSV neodporúča, aby sa k inováciám v tejto citlivej oblasti pristupovalo výlučne z hľadiska ochrany trhu a odporúča, aby k nim mali umožnený prístup aj orgány, organizácie, miestne a regionálne samosprávy a podniky pôsobiace v oblasti sociálneho hospodárstva.

3.9 Procesy a riešenia prijaté v rámci EIP v oblasti vodného hospodárstva by sa mali stať súčasťou adaptačných opatrení pri prispôbení sa očakávaným dôsledkom klimatických zmien.

⁽¹⁴⁾ Voda „je spoločným majetkom ľudstva a verejným majetkom. Prístup k vode by mal byť základným a všeobecným právom,“ uvádza sa v uznesení (P7_TA2012-0273), ktoré vypracoval Richard Seiber (PPE/AT) a ktoré bolo 3. júla 2012 schválené v hlasovaní zdvihnutím ruky.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Výbor berie na vedomie zriadenie riadiacej skupiny na vysokej úrovni a pracovnej skupiny, ktorých úlohou je vypracovať stratégiu partnerstva v oblasti inovácií zameraného na vodné hospodárstvo, čo by mala byť príležitosť vymedziť všeobecné zásady inovácií v oblasti vodohospodárskej politiky, ktorá potvrdí účinné právo na dostatok zdravej a kvalitnej vody tak, aby podnietila udržateľné hospodárenie so zdrojmi.

4.2 To je možné dosiahnuť vďaka inovačným postupom využívajúcim najmodernejšie novátorské technológie, pričom sa musí zohľadniť stav integrovaného riadenia povodí na regionálnej úrovni a pod podmienkou, že sa bude predchádzať znečisteniu. Udržateľné riadenie vodných zdrojov sa musí zaistiť pomocou rozdelenia vody na rôzne použitia tak, aby sa zabezpečil udržateľný ľudský, hospodársky a environmentálny rozvoj regiónov, prostredníctvom plánovania jednotlivých použití v rámci integrovaného hospodárenia s vodným zdrojom, obnovy kvality vodného prostredia, podpory postupov kontroly spotreby a predchádzania znečisteniu v celom užívateľskom reťazci (od spotreby až po opätovnú úpravu) a napokon prostredníctvom zákazu znečisťujúcich postupov a sankcií voči znečisťovateľom.

4.3 Tieto ciele sa musia realizovať prostredníctvom spravodlivého financovania a spravodlivých a primeraných príspevkov od všetkých užívateľov, t. j. priemyslu, poľnohospodárstva a domácností, riadených vládou, ktorá sa bude usilovať o lepšiu správu vecí verejných, ako to odporučil EHSV už vo svojom prieskumnom stanovisku na tému „Začlenenie vodohospodárskej politiky do ostatných oblastí európskej politiky“⁽¹⁵⁾ (NAT/495).

4.4 Spravodlivá a účinná vodohospodárska politika a zavádzanie partnerstiev v oblasti inovácií zameraných na vodné hospodárstvo do praxe si vyžaduje novátorskú politiku zamestnanosti, v rámci ktorej sa na vyškolených a kvalifikovaných zamestnancov, najmä pokiaľ ide o novovytvorené alebo transformované pracovné miesta, budú vzťahovať pracovné pravidlá umožňujúce im vykonávať ich úlohu, ktorou je správa verejného majetku a v rámci ktorej budú mať tiež právo pôsobiť v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti. Mali by sa hľadať opatrenia, ktoré umožnia zmierniť náročnosť povolání v sanitačnom odvetví a jej dosah na zdravie zamestnancov tohto odvetvia.

4.5 Epidemiologické štúdie zamerané na pracovníkov sanitárnych sietí, posilnenie výborov zodpovedných za hygienu, bezpečnosť a pracovné podmienky, zlepšenie zdravotnej starostlivosti, prostriedkov ochrany a zariadení na detekciu plynu a znečisťujúcich látok sú témami sociálneho a odborného výskumu, ktorými by sa pracovná skupina mala zaoberať pri vypracovaní strategického vykonávacieho plánu pre EIP.

4.6 Pracovná skupina sa pri vypracovaní strategického vykonávacieho plánu pre EIP, ktorý by mala predložiť tak, aby

mohol byť prijatý 18. decembra 2012, bude musieť zaoberať otázkami zaručenia univerzálneho práva, zachovania zdroja a zohľadnenia verejného záujmu.

4.7 Súčasťou EIP v oblasti vodného hospodárstva pracujúceho podľa navrhnutého a prijatého strategického plánu musia byť príslušné európske technologické platformy považované nielen za zdroj informácií o skutočnom stave vecí na tom ktorom mieste alebo v tom ktorom odvetví, ale i za subjekty, ktoré sa podieľajú na výskume a vývoji a uplatňovaní nových technológií⁽¹⁶⁾.

4.8 Okrem horizontálnych tém a stanovených priorít EHSV odporúča, aby sa v jednotlivých inovačných projektoch venovala pozornosť tiež interakcii vody a pôdy a to najmä tam, kde pôjde o hospodárenie s povrchovou vodou.

4.9 Trvanie a rozsah období sucha, požiarov a záplav sa zintenzívnia. Je nevyhnutné, aby sa i napriek úsporným opatreniam zachovali verejné vodohospodárske, záchranné a havarijné služby, ktoré budú schopné reagovať na toto nové nepredvídateľné prostredie. Pri úsilí o inovácie sa musí tiež venovať pozornosť úlohe vody pri zachovaní ekosystémov a biodiverzity.

4.10 Verejné orgány a vodohospodárske subjekty musia prijať opatrenia na zabránenie znečisťovaniu vôd, aby sa nielenže natrvalo zachovala kvalita vody, ale aby sa tiež zabránilo potenciálne nezvratným škodám so známymi (perzistentné organické znečisťujúce látky, endokrinné rozvracáče atď.) i s neznámymi rizikovými faktormi – v dôsledku kumulácie chemických látok vrátane nanočastíc, ktoré možno s istotou považovať za dodatočné rizikové faktory. Je nevyhnutné, aby sa vyhodnotili tieto nové riziká, ktoré by mohli závažným spôsobom ohroziť verejné zdravie.

4.11 Cieľom stanovenia ceny vody je prispieť k zachovaniu tohto zdroja z hľadiska kvantity. EHSV odporúča, aby sa ceny stanovili spôsobom, ktorý zohľadní univerzálny prístup, a to vzhľadom na základný a neobchodovateľný charakter vody. Poukazuje však na to, že stanovenie ceny vody nevyrieši problém, pretože ide nielen o jej kvantitu ale aj kvalitu. Musia sa preto prijať verejné opatrenia, vďaka ktorým si jednotlivci, priemyselné odvetvia a poľnohospodárstvo budú vo väčšej miere uvedomovať zmenu kvality vody, a najmenej nákladné spôsoby nápravy tejto situácie, to znamená prevenciu.

4.12 Vplyvom klimatických zmien a činnosťou človeka sa voda stáva vzácnejšou, miera znečistenia rastie a dôsledky sa znásobujú. Ide o problém, ktorý musí Európa vyriešiť, a v súvislosti s ktorým musí vyvíjať nevyhnutnú výskumnú činnosť. Musí prispieť k tomu, aby medzinárodné spoločenstvo v tejto otázke pokročilo, a v rámci svojej politiky v oblasti spolupráce a rozvoja musí zhromaždiť prostriedky s cieľom rozšíriť prístup k vode a podporovať opatrenia, ktoré zastavia zhoršovanie kvality vody⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 1.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 12–16.

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 133–139.

4.13 EHSV konštatuje, že v tejto oblasti je vplyv regionálnych rozdielov v celej EÚ zvlášť výrazný (suchá a záplavy), a že redakčné skupiny ich musia vo svojich odporúčaniach zohľadniť: niektorí si kladú otázku, či neexistuje možnosť, ako vyrovnať rozdiely medzi oblasťami, kde je nadbytok vody a oblasťami, ktoré trpia jej nedostatkom.

4.14 Skutočná politika v oblasti výskumu a inovácií zameraná na vodné hospodárstvo nemôže existovať bez transparentnosti a inkluzívnej politiky zamestnanosti, ktorá zaručí dostatočný počet pracovníkov, odbornú prípravu, uznanie kvalifikácie, technológie, ktoré zlepšia zdravie a bezpečnosť pri čistení a úprave vody a pri sanitačných činnostiach a ktorá zabezpečí, že všetky úlohy sa budú môcť vykonať čo najlepšie a na všetkých úrovniach.

4.15 Podľa programu organizácie Spojených národov s názvom *UN-Water Decade Programme on Capacity Development* a jej nedávno uverejnenej knihy (2012) *Water and the Green Economy: Capacity Development Aspects* ⁽¹⁸⁾ sa musí zmeniť prístup, aby sa vyriešili problémy spojené všade s rastúcim nedostatkom vody a zhoršovaním jej kvality v dôsledku agresívnych spôsobov rozvoja, a to všade vo svete. Inými slovami nie je možné, aby sme donekonečna znečistenie len potlačovali, pretože voda je tiež vektorom. V súčasnosti už existuje mnoho nových technológií, avšak reálne hrozí, že sa stanú zastaranými ešte skôr, než sa zavedú do praxe, pokiaľ sa naraz nezohľadnia všetky aspekty: napríklad na odsolovanie vody je nevyhnutná energia, pri opätovnom využití vody na tzv. sekundárne účely (v poľnohospodárstve) nesmie byť voda vystavená viacsobným vzájomným účinkom znečistenia.

4.16 Európska agentúra pre životné prostredie vyjadruje vo svojej najnovšej výročnej (2011) rovnaké obavy. Vidíme teda, že hoci sa voda obnovuje a opätovne upravuje, nie je nevyčerpatelná tak z kvalitatívneho ako i z kvantitatívneho hľadiska, a že výskum a inovácie v oblasti vodného hospodárstva sa musia rozšíriť, aby vďaka nim bolo využívanie vody udržateľné vo všetkých oblastiach a aby sa znečistenie, hlavne difúzne znečistenie, udržiavalo pod kontrolou ⁽¹⁹⁾.

4.17 EHSV zdôrazňuje úlohu sietí organizácií občianskej spoločnosti, ktorá by sa mala uznať a posilniť, a ktorá by tiež mala byť predmetom výskumu, pokiaľ ide o inovačný potenciál, ktorý tieto siete predstavujú vzhľadom na svoje skúsenosti a cenné poznatky.

4.18 EHSV pripomína, že v celej EÚ by mali platiť rovnaké normy kvality vody a kritériá jej hodnotenia.

4.19 Voda, jej používanie, hospodárenie s ňou a jej budúcnosť vyvolávajú u jednotlivých zainteresovaných strán rôzne vášne, záujmy a obavy. EHSV v tejto súvislosti opakuje, že je nevyhnutné seriózne pristupovať k povinným konzultáciám v rámci integrovaného riadenia povodí a povinným konzultáciám s organizáciami občianskej spoločnosti o účasti občanov na rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú, pokiaľ ide o otázky životného prostredia, a na ich prístupe k spravodlivosti podľa Aarhuského dohovoru. Zároveň žiada Komisiu o vypracovanie hodnotiacej správy o týchto dvoch bodoch, aby EÚ mohla vo svojom výskume v oblasti inovácií použiť relevantné údaje a aby sa zohľadnila občianska spoločnosť a jej prínos k partnerstvám.

4.20 EHSV neodporúča, aby sa k inováciám v tejto citlivej oblasti pristupovalo výlučne z hľadiska ochrany trhu a odporúča, aby k nim mali umožnený prístup aj orgány, organizácie, miestne a regionálne samosprávy a podniky pôsobiace v oblasti sociálneho hospodárstva. EHSV spochybňuje účasť oddelení ministerstva vedy a technológie Čínskej republiky na prácach riadiacej skupiny na vysokej úrovni pre európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na vodné hospodárstvo ⁽²⁰⁾. Keďže ide o vonkajšiu rozvojovú spoluprácu, EHSV by mohol súhlasiť s priamou účasťou spomínaného ministerstva na vymedzení európskej stratégie, prečo však ostatné rozvíjajúce krajiny zastupuje iba jedna z nich? A prečo nie sú do tejto európskej riadiacej skupiny ⁽²¹⁾ zapojené aj ďalšie krajiny, ktorých sa týka potrebný technologický transfer?

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ *Water and the Green Economy: Capacity Development Aspects* (2012), Dr. Reza Ardakanian, Dr. Dirk Jaeger, UNW-DPC, Bonn, Nemecko.
⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 116–118.

⁽²⁰⁾ Partnerstvo EÚ v oblasti inovácií zamerané na vodné hospodárstvo – riadiaci výbor na vysokej úrovni, Európska komisia.
⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 28.

PRÍLOHA I

k stanovisku výboru

Tento pozmeňovací návrh, ktorý získal viac ako štvrtinu odovzdaných hlasov, bol v priebehu diskusie zamietnutý:

Bod 2.8

Zmeniť:

„Politika v oblasti ochrany vodných zdrojov by mala umožniť aj kompenzáciu za obmedzenia hospodárskej činnosti ~~v niektorých oblastiach postihnutých veľkým znečistením~~, ktorých cieľom je zabezpečiť zachovanie vodných zdrojov. V týchto prípadoch by sa aktualizovaná štátna pomoc mohla upraviť a zohľadniť európsky plán na ochranu vodných zdrojov.“

Výsledok hlasovania

Za: 46

Proti: 63

Zdržalo sa: 27

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke: Opatrenia v prospech stability, rastu a zamestnanosti“

COM(2012) 299 final

(2013/C 44/27)

Hlavný spravodajca: **Xavier VERBOVEN**

Európska komisia sa 14. augusta 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke: Opatrenia v prospech stability, rastu a zamestnanosti“

COM(2012) 299 final.

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 10. júla 2012 vypracovaním tohto stanoviska riadiaci výbor pre stratégiu Európa 2020.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol Xavier Verboven rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na jeho 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 13. decembra 2012) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 114 hlasmi za, 40 hlasmi proti, pričom 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa na žiadosť Komisie rozhodol vypracovať stanovisko k oznámeniu na tému „Opatrenia v prospech stability, rastu a zamestnanosti“. EHSV zdôrazňuje úzky súvis medzi týmito tromi aspektmi, pričom je potrebné, aby pre každý z nich mali príslušné subjekty konkrétne zodpovednosti. Stanovisko sa predovšetkým zameriava na spoločnú zodpovednosť sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti a na príspevok, ktorý môžu predovšetkým zamestnávatelia a pracovníci poskytnúť. Vyzdvihuje úlohu, ktorú môžu zohrať pri tvorbe a uplatňovaní politiky, ktorá oživuje hospodársky rast, vytvára viac pracovných miest a kvalitnejšie pracovné miesta a znovu nastoľuje finančnú stabilitu.

1.1 Výbor zdôrazňuje skutočnosť, že zapojenie a účasť na rozhodovaní sú základným predpokladom správneho stanovenia, formulácie a úspešnej realizácie zmien v politike a štrukturálnych reforiem.

Výbor zdôrazňuje, že:

- štrukturálne zmeny v hospodárskej a sociálnej politike môžu zmeniť jestvujúce a budúce pracovné príležitosti rôznych skupín a často majú veľmi významný dosah na rozdelenie príjmov,
- spoločenská diskusia a občiansky dialóg zvyšujú dôveryhodnosť a občiansku podporu zamýšľaných sociálno-hospodárskych opatrení,

— zapojenie je tiež dôležité v súvislosti s dôsledným monitorovaním skutočne vykonávanej politiky, ako aj jej výsledkov, pretože vďaka nemu môžu organizácie občianskej spoločnosti a sociálni partneri včas posúdiť situáciu a v prípade potreby vyslať varovné signály,

— sociálne organizácie, a najmä sociálni partneri sú často tými, ktorí musia politické návrhy zaviesť do praxe.

1.2 Výbor súhlasí, že je potrebné silnejšie európske hospodárske riadenie, aby sa zabezpečilo lepšie fungovanie menovej únie pre všetkých. Zároveň je však potrebné si urýchlene vziať ponaučenie zo súčasného stavu, na čo je nevyhnutná spoločenská diskusia a občiansky dialóg, a to tak v hospodárstve, verejných financiách, ako aj v oblasti sociálnej súdržnosti.

1.3 Výbor víta návrh Komisie vypracovať hodnotiacu tabuľku s ukazovateľmi zamestnanosti a zaviesť štrukturálne monitorovanie plánov zamestnanosti jednotlivých členských štátov. Európski sociálni partneri by mali byť aktívne zapojení do vytvárania tejto hodnotiacej tabuľky s ukazovateľmi a do stanovovania kritérií na posudzovanie plánov zamestnanosti jednotlivých členských štátov.

1.4 V súvislosti s tvorbou miezd výbor upozorňuje Komisiu na skutočnosť, že mzdy a vyjednávanie o mzdách patria medzi právomoci sociálnych partnerov, ako to ustanovuje Zmluva o fungovaní EÚ.

1.5 Výbor vyzýva európskych politických činiteľov, aby spoločenskú diskusiu a myšlienku občianskeho zapojenia štrukturálne zakotvili v rôznych politických postupoch spojených s realizáciou stratégie Európa 2020. Skúsenosti z praxe ukazujú, že sa ťažisko presunulo z národnej na európsku úroveň, čím sa v jednotlivých členských štátoch oslabil úloha a kvalita spoločenskej diskusie a zapojenia občanov.

1.6 Výbor navrhuje, aby v rámci európskeho semestra boli európski sociálni partneri, prostredníctvom európskeho sociálneho dialógu, a organizovaná občianska spoločnosť včas zapojení do vypracovania ročnej analýzy rastu, pričom rovnaké zapojenie je naliehavo potrebné aj pri stanovovaní priorit smerníc týkajúcich sa politiky zamestnanosti a všeobecných hospodárskych usmernení.

2. Úvod

2.1 Európska komisia vydala 30. mája oznámenie na tému „Opatrenia v prospech stability, rastu a zamestnanosti“ [COM (2012) 299]. Oznámenie je prelomovým momentom v rámci európskeho semestra, ktorý sa začína predložením ročnej analýzy rastu zo strany Komisie a končí sa konkrétnymi odporúčaniami pre jednotlivé členské štáty, ktoré schvaľuje Európska rada.

2.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa na žiadosť Komisie rozhodol vypracovať stanovisko k uvedenému oznámeniu na tému „Opatrenia v prospech stability, rastu a zamestnanosti“. Stanovisko sa zameriava na špecifický aspekt, t. j. na spoločnú zodpovednosť sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti a na príspevok, ktorý môžu poskytnúť. EHSV vyzdvihuje úlohu, ktorú môžu zohrávať pri tvorbe a uplatňovaní politiky, ktorá oživuje hospodársky rast, vytvára viac pracovných miest a kvalitnejších pracovných miest a znovu nastoľuje finančnú stabilitu.

Cieľom výboru je zanalyzovať určité oblasti politiky a prostredníctvom tohto stanoviska odporučiť sociálnym partnerom a zástupcom organizovanej občianskej spoločnosti v členských štátoch spôsoby, ako môžu zohrávať významnejšiu, lepšiu a rozhodujúcejšiu úlohu v rámci európskeho semestra. Výbor okrem toho v nasledujúcej fáze vypracuje stanovisko k ročnej analýze rastu na rok 2013, v ktorej bude skúmať všetky hlavné oblasti politiky, ktoré Komisia v analýze spomína.

2.3 Výbor predovšetkým konštatuje, že odkaz na úlohu sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti sa v oznámení Komisie obmedzuje na tri témy, a to ľudské zdroje, mzdy a zmenu ako všeobecnú tému (pozri bod 4.1). V tejto súvislosti by chcel zdôrazniť, že sociálny dialóg a spoločenská diskusia pokrývajú oveľa viac oblastí a tém, ako napríklad inováciu, hospodárske reformy, priemyselnú politiku, udržateľný rozvoj, podnikanie, rast počtu pracovných miest a zvyšovanie ich kvality, potláčanie chudoby a sociálnu

ochranu. Výbor chce v tomto stanovisku v prvom rade zdôrazniť význam spoločenskej diskusie a občianskeho dialógu (pozri časť 3), a potom sa podrobnejšie zamerať na tri konkrétne oblasti, v ktorých oznámenie Komisie výslovne odkazuje na úlohu diskusie a dialógu (časť 4). V poslednej časti stanoviska dáva výbor ďalšie návrhy na štrukturálne zakotvenie diskusie a participácie v politickom programe stratégie Európa 2020.

3. Spoločenská diskusia a občiansky dialóg sú základným kľúčom k úspešnej politike

3.1 Výbor zdôrazňuje skutočnosť, že zapojenie a účasť na rozhodovaní nie sú žiadnym luxusom, ale základným predpokladom správneho stanovenia, formulácie a úspešnej realizácie politických zmien a štrukturálnych reforiem.

— Štrukturálne zmeny v hospodárskej a sociálnej politike môžu zmeniť jestvujúce a budúce pracovné príležitosti rôznych skupín a často majú veľmi významný dosah na rozdelenie príjmov. Spoločenská diskusia a organizovaný dialóg môžu v tejto súvislosti zaistiť, aby snaha dostať ekonomiku na správnu cestu bola spravodlivo rozdelená. Dialóg a zapojenie na jednej strane a sociálna spravodlivosť na druhej strane sú v konečnom dôsledku navzájom úzko prepojené.

— Z uvedeného tiež vyplýva, že pokiaľ sa spoločenská diskusia a občiansky dialóg rešpektujú, zvyšuje to dôveryhodnosť a občiansku podporu prijatých sociálno-hospodárskych opatrení, čo môže zaručiť úspech politiky. Politika, od ktorej možno očakávať, že sa bude v jej priebehu času dôsledne uplatňovať, pretože sa opiera o široký sociálny a spoločenský konsenzus, vytvorí oveľa lepšiu atmosféru dôvery, ktorá povedie k skutočným inováciám a investíciám. Naopak politika spojená s drastickými zmenami, pri ktorej však možno očakávať, že sa prijaté rozhodnutia budú musieť zmeniť, pretože nemajú podporu zainteresovaných skupín, prinesie pochybnosti a spôsobí zmätok, v dôsledku čoho táto politika napokon stratí na sile a význame. Inými slovami investície do spoločenskej diskusie a dialógu sú dobrými investíciami do sociálneho kapitálu spoločnosti.

— Zapojenie je rovnako dôležité pre dôsledné monitorovanie skutočne vykonávanej politiky, ako aj jej výsledkov. Organizácie občianskej spoločnosti a sociálni partneri pôsobia v tomto zmysle ako rýchly varovný signál: dokážu včas zistiť súčasné trendy, ale aj nečakané a nežiaduce dôsledky politiky a dostať ich na rokovací stôl politikov.

— Sociálne organizácie, a najmä sociálni partneri sú často tými, ktorí musia politické návrhy napokon uviesť do praxe. V záujme dobrého vykonávania politiky je nevyhnutné, aby mala podporu subjektov, ktoré ju musia realizovať.

3.2 Výbor dôrazne upozorňuje Komisiu, Európsku radu a ostatných politických činiteľov na európskej i národnej úrovni na skutočnosť, že spoločenská diskusia a občiansky dialóg sa musia rešpektovať. Cieľom nie je vydávať sľubné vyhlásenia o význame zapojenia a napriek tomu vzápätí realizovať pôvodné politické zábery bez ohľadu na príspevok a návrhy sociálnych aktérov v danej oblasti. Takýto prístup vedie k strate sociálneho kapitálu a dôvery spoločnosti a prejaví sa spoločenskými, ale i ekonomickými skratkami.

3.3 V tejto súvislosti treba pripomenúť i tzv. horizontálnu sociálnu doložku (článok 9 Zmluvy o fungovaní EÚ). Na základe tejto doložky je Európska únia povinná zohľadniť pri stanovovaní politiky a opatrení určité sociálne kritériá a ciele. Ide konkrétne o podporu vysokej miery zamestnanosti, dostatočnú sociálnu ochranu, boj proti sociálnemu vylúčeniu, vysokú úroveň vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj ochrany zdravia. Z tejto horizontálnej sociálnej doložky logicky a nevyhnutne vyplýva zapojenie sociálnych partnerov.

4. Konkrétne oblasti politiky, v ktorých Komisia poukazuje na spoločenskú diskusiu a občiansky dialóg

4.1 Výbor konštatuje, že Komisia vo svojom oznámení poukazuje na troch miestach na význam úlohy sociálnych partnerov a organizovanej občianskej spoločnosti. Výbor v uvedenej súvislosti cituje tieto časti oznámenia:

— „Správa“, strana 3 ods. 2, COM (2012) 299: „Potrebujeme dosiahnuť konsenzus o potrebe zmeny aj o ceste, ktorú si zvolíme, a zároveň pre ne získať dôveru. Dôležitú úlohu v tomto dialógu zohrajú sociálni partneri.“

— „Využitie potenciálu ľudských zdrojov“, strana 5, ods. 1, COM (2012) 299: Vo svojom nedávnom balíku o zamestnanosti Komisia navrhla súbor konkrétnych opatrení zameraných na oživenie sprevádzané tvorbou veľkého počtu pracovných miest v celej EÚ. Na uskutočnenie konkrétnych opatrení zameraných na využitie potenciálu kľúčových sektorov ako IKT (informačné a komunikačné technológie), zdravotníctvo a zelené hospodárstvo pre tvorbu pracovných miest bude potrebná spolupráca medzi Komisiou, členskými štátmi, sociálnymi partnermi, ako aj zainteresovanými verejnými a súkromnými subjektmi. Komisia navrhla zintenzívniť monitorovanie vnútroštátnych plánov zamestnanosti prostredníctvom referenčného hodnotenia a hodnotiacich tabuliek, ktoré ďalej posilní reformné stimuly v prospech tvorby pracovných miest.

— „Riešenie nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy“, strana 14 ods. 5, COM (2012) 299: „Niektoré členské štáty uskutočnili ďalekosiahle reformy systémov stanovovania a indexácie miezd, aby vývoj miezd dlhodobo lepšie odzrkadľoval vývoj produktivity. v iných krajinách, kde sa fungovanie systémov indexácie miezd chápe ako možná hrozba pre konkurencieschopnosť, sa

dosiahol len obmedzený pokrok. Tieto krajiny budú musieť v dialógu so sociálnymi partnermi nájsť spôsob, ako túto nevyhodu do budúcnosti zmierniť. V krajinách s prebytkom bežného účtu je zjavný určitý posun v prospech domáceho dopytu aj prostredníctvom zvýšenia miezd, ktorý by mal pokračovať.“

4.2 Výbor v prvom rade víta rozhodnutie Komisie zapojiť sociálnych partnerov a organizácie občianskej spoločnosti prinajmenšom v týchto troch uvedených špecifických oblastiach. Zároveň však chce vyjadriť tieto pripomienky.

4.3 Výbor súhlasí, že je potrebné silnejšie európske hospodárske riadenie, aby sa zabezpečilo lepšie fungovanie menovej únie pre všetkých. Zároveň je však potrebné si urýchlene vziať ponaučenie zo súčasného stavu. Politickí činitelia nesmú brať na ľahkú váhu hospodársku politiku, ktorá spôsobuje spomalenie rastu a vedie viaceré hospodárstva v Európe do novej recesie ohrozujúcej stabilitu (dlhodobo vysoké schodky a zadlženosť) i sociálnu súdržnosť (vysoká a rastúca nezamestnanosť), a musia zmeniť smerovanie tejto politiky. Cieľom spoločenskej diskusie je vytvoriť lepšiu politiku, ktorá má podporu širokej verejnosti, a nie sa v rozpore so zdravým rozumom tvrdohlavo pridržiavať politiky, ktorá má preukázateľne neblahé dôsledky pre hospodárstvo, verejné financie i sociálnu súdržnosť.

4.4 Výbor víta návrh Komisie vypracovať hodnotiacu tabuľku s ukazovateľmi zamestnanosti a tiež zaviesť štrukturálne monitorovanie plánov zamestnanosti jednotlivých členských štátov. Európski sociálni partneri by mali byť aktívne zapojení do vytvárania tejto hodnotiacej tabuľky s ukazovateľmi a do stanovovania kritérií na posudzovanie plánov zamestnanosti jednotlivých členských štátov.

4.5 Tretou oblasťou v rámci ktorej Komisia špecificky poukazuje na úlohu a účasť sociálnych aktérov a partnerov je oblasť miezd, v rámci ktorej je podľa Komisie potrebné konzultovať so sociálnymi partnermi reformy systémov stanovovania miezd. Výbor chce v tejto súvislosti Komisiu upozorniť na skutočnosť, že v mnohých členských štátoch patria mzdy, kolektívne rokovanie o mzdách, ako aj samotné systémy stanovovania miezd medzi autonómne právomoci sociálnych partnerov, ktorí o týchto otázkach vedú kolektívne rokovania a uzatvárajú kolektívne dohody. Úloha sociálnych partnerov viesť autonómne rokovania sa nesmie zmeniť na akési kolo konzultácií. Právomoc viesť dialóg sa nesmie obmedziť na poradnú funkciu. Autonómii sociálnych partnerov a sociálny dialóg napokon potvrdzujú aj články 152 a 153 až 155 Zmluvy o fungovaní EÚ (. V tomto kontexte konzultácia sociálnych partnerov napr. pri reforme mechanizmu indexácie vôbec nepostačuje a je dokonca nevhodná, najmä ak v danom vnútroštátnom modeli sociálneho vyjednávania sociálni partneri takéto mechanizmy indexácie sami vyjednávajú a stanovujú v kolektívnych zmluvách.

Výbor si v súvislosti s podstatou veci kladie otázku, či Komisia nepripisuje príliš veľký význam úlohe znižovania miezd. Z podrobnejšej analýzy odporúčaní pre jednotlivé krajiny, ktoré dopĺňajú oznámenie Komisie, vyplýva, že zo 17 členských krajín, ktorých sa odporúčania v súvislosti s mzdami týkajú, ide v 16 prípadoch o odporúčania zamerané na oslabenie dynamiky rastu miezd, a to buď reformou indexácie miezd, obmedzením minimálnej mzdy, decentralizáciou kolektívnych rokovaní o mzdách alebo zvýšením mzdovej pružnosti pre najnižšie mzdy. Nerovnováha charakterizujúca európsku menovú úniu je skôr štrukturálnej povahy a súvisí najmä so skutočnosťou, že globalizácia má na jednotlivých členov menovej únie rôzny dosah (Poznámka pod čiarou: odkaz na pracovný dokument MMF: External Imbalances in the Euro Area, 12/136, 2012). Aj naďalej platí, že konkurenčný boj s krajinami s lacnou pracovnou silou sa nedá vyhrať znižovaním miezd.

5. Štrukturálne zakotvenie spoločenskej diskusie a participatívnych procesov

5.1 Výbor na záver vyzýva európskych politických činiteľov, aby spoločenskú diskusiu a myšlienku zapojenia občanov štrukturálne zakotvili v rôznych politických postupoch. Skúsenosti z praxe ukazujú, že z rôznych dôvodov, a najmä vzhľadom na inštitucionálne reformy, ktoré Komisia v týchto politických postupoch priebežne presadzuje, sa zväčšuje dosah rozhodovania na európskej úrovni na spoločenskú diskusiu a zapojenie občanov na úrovni členských štátov. V tejto súvislosti by bolo pre výbor jednoznačne neprijateľné, keby sa spoločenská diskusia a zapojenie občanov na národnej úrovni oklieštením alebo nerešpektovaním tradičného spôsobu vedenia rokovaní v danej krajine degradovali na akúsi pseudodiskusiu (v rámci diskusných postupov je potrebné zohľadniť problém načasovania a centralizácie tvorby plánov reforiem orgánmi členských štátov, ktoré majú len slabý alebo žiadny súvis so spoločenskou resp. participatívnou diskusiou).

5.2 V súlade s časovým harmonogramom európskeho semestra výbor navrhuje:

- včas zapojiť európskych sociálnych partnerov prostredníctvom európskeho sociálneho dialógu, ako aj organizovanú občiansku spoločnosť do príprav každoročnej analýzy,
- bezodkladne zabezpečiť rovnakú zaangažovanosť pri stanovovaní priorit smerníc týkajúcich sa politiky zamestnanosti a všeobecných hospodárskych usmernení,
- zaistiť pri tvorbe národných programov reforiem široký dialóg s väčšou účasťou sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti. Predpokladom je však preskúmanie časového harmonogramu, aby sa vyhradilo dost času na podrobnú diskusiu, ktorá bude otvorená fundovaným alternatívnym návrhom a prístupom. Výbor okrem toho navrhuje vypracovať záverečnú správu o dialógu na národnej úrovni, ktorá opíše rôzne postoje a návrhy, a priložiť ju k správam jednotlivých členských krajín, ktoré vypracováva Komisia. Takýmto spôsobom bude možné zistiť, kde zohráva zapojenie spoločnosti dôležitú úlohu,
- Európskej komisii, aby vydala odporúčania pre jednotlivé krajiny ako ďalší krok v procese európskeho semestra. Sociálni partneri a organizovaná občianska spoločnosť musia byť v tejto súvislosti včas informovaní a konzultovaní,
- pokiaľ ide o zapojenie spoločnosti, zosúladiť odporúčania stratégie Európa 2020 pre jednotlivé krajiny na jednej strane a analýzy a odporúčania týkajúce sa postupu v prípade nadmernej ekonomickej nerovnováhy na druhej strane. Aj tu musia sociálni partneri a organizovaná občianska spoločnosť dostať príležitosť vyjadriť sa a predstaviť svoju víziu.

V Bruseli 13. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2187/2005 na ochranu zdrojov rybolovu vo vodách Baltského mora, Beltov a Øresundu“

COM(2012) 591 final – 2012/0285 (COD)

(2013/C 44/28)

Európsky parlament 22. októbra 2012 a Rada 5. novembra 2012 sa rozhodli podľa článku 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2187/2005 na ochranu zdrojov rybolovu vo vodách Baltského mora, Beltov a Øresundu“

COM(2012) 591 final – 2012/0285 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra 2012) rozhodol 129 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 1 člen sa hlasovania zdržal, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 626 final/3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov)“

COM(2012) 535 final – 2012/0281 (COD)

(2013/C 44/29)

Európsky parlament (22. októbra 2012) a Rada (24. októbra 2012) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 626 final/3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov)“

COM(2012) 535 final – 2012/0281 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra 2012) rozhodol 124 hlasmi za, pričom 5 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 625 final/3 – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe podporných režimov v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky“

COM(2012) 552 final – 2012/0280 (COD)

(2013/C 44/30)

Európsky parlament (22. októbra 2012) a Rada (24. októbra 2012) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument na tému

„Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 625 final/3 – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe podporných režimov v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky“

COM(2012) 552 final – 2012/0280 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 485 plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra (schôdza z 12. decembra 2012) rozhodol 127 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 627 final/3 – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)“

COM(2012) 553 final – 2012/0282 (COD)

(2013/C 44/31)

Európsky parlament (22. októbra 2012) a Rada (24. októbra 2012) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom dokument na tému

„Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 627 final/3 – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)“

COM(2012) 553 final – 2012/0282 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 485. plenárnom zasadnutí 12. a 13. decembra 2012 (schôdza z 12. decembra 2012) rozhodol 137 hlasmi za, pričom 4 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko

V Bruseli 12. decembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

2013/C 44/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre kľúčové podporné technológie – cesta k rastu a zamestnanosti“ COM(2012) 341 <i>final</i>	88
2013/C 44/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o sprostredkovaní poistenia“ (prepracované znenie) COM(2012) 360 <i>final</i> – 2012/0175 (COD)	95
2013/C 44/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o klinickom skúšaní liekov na humánne použitie, ktorým sa zrušuje smernica 2001/20/ES“ COM(2012) 369 <i>final</i> – 2012/0192 (COD)	99
2013/C 44/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o kolektívnej správe autorských práv a súvisiacich práv a o poskytovaní multiteritoriálnych licencií na práva na využívanie hudobných diel online na vnútornom trhu“ COM(2012) 372 <i>final</i> – 2012/0180 (COD)	104
2013/C 44/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 443/2009 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO ₂ z nových osobných automobilov do roku 2020“ COM(2012) 393 <i>final</i> – 2012/0190 (COD) a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EÚ) č. 510/2011 s cieľom stanoviť postupy na dosiahnutie cieľa zníženia emisií CO ₂ z nových ľahkých úžitkových vozidiel do roku 2020“ COM(2012) 394 <i>final</i> – 2012/0191 (COD)	109
2013/C 44/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ na roky 2012 – 2016 zameraná na odstránenie obchodovania s ľuďmi“ COM(2012) 286 <i>final</i>	115
2013/C 44/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o európskom partnerstve v oblasti inovácií „Poľnohospodárska produktivita a udržateľnosť““ COM(2012) 79 <i>final</i>	119
2013/C 44/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1342/2008 z 18. decembra 2008, ktorým sa ustanovuje dlhodobý plán pre populácie tresky a na ne zameraný rybolov“ COM(2012) 498 <i>final</i>	125
2013/C 44/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Súbor predpisov o technických kontrolách“ ktorý obsahuje tieto tri dokumenty: „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o pravidelnej kontrole technického stavu motorových vozidiel a ich prípojných vozidiel a o zrušení smernice 2009/40/ES“ COM(2012) 380 <i>final</i> – 2012/0184 (COD) „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zmene a doplnení smernice Rady 1999/37/ES o registračných dokumentoch pre vozidlá“ COM(2012) 381 <i>final</i> – 2012/0185 (COD) „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o cestnej technickej kontrole spôsobilosti úžitkových automobilov prevádzkovaných v Únii a o zrušení smernice 2000/30/ES“ COM(2012) 382 <i>final</i> – 2012/0186 (COD)	128

2013/C 44/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Energia z obnoviteľných zdrojov: významný aktér na európskom trhu s energiou“ COM(2012) 271 final	133
2013/C 44/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o komplexných posúdeniach rizika a bezpečnosti (záťažových testoch) vykonaných v jadrových elektrárnach v Európskej únii a o súvisiacich činnostiach“ COM(2012) 571 final	140
2013/C 44/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o európskom partnerstve v oblasti inovácií zameranom na vodné hospodárstvo“ COM(2012) 216 final	147
2013/C 44/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke: Opatrenia v prospech stability, rastu a zamestnanosti“ COM(2012) 299 final	153
2013/C 44/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2187/2005 na ochranu zdrojov rybolovu vo vodách Baltského mora, Beltov a Øresundu“ COM(2012) 591 final – 2012/0285 (COD)	157
2013/C 44/29	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 626 final/3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov)“ COM(2012) 535 final – 2012/0281 (COD)	158
2013/C 44/30	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 625 final/3 – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe podporných režimov v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky“ COM(2012) 552 final – 2012/0280 (COD)	159
2013/C 44/31	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmena a doplnenie návrhu Komisie COM(2011) 627 final/3 – Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV)“ COM(2012) 553 final – 2012/0282 (COD)	160

Predplatné na rok 2013 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 300 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 420 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	910 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	100 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia *Úradného vestníka Európskej únie* môžu získať na základe žiadosti rôzne prílohy k úradnému vestníku. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznamov pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do *Úradného vestníka Európskej únie*.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj *Úradný vestník Európskej únie*, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm.

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke možno prehliadať *Úradný vestník Európskej únie*, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>.

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK